

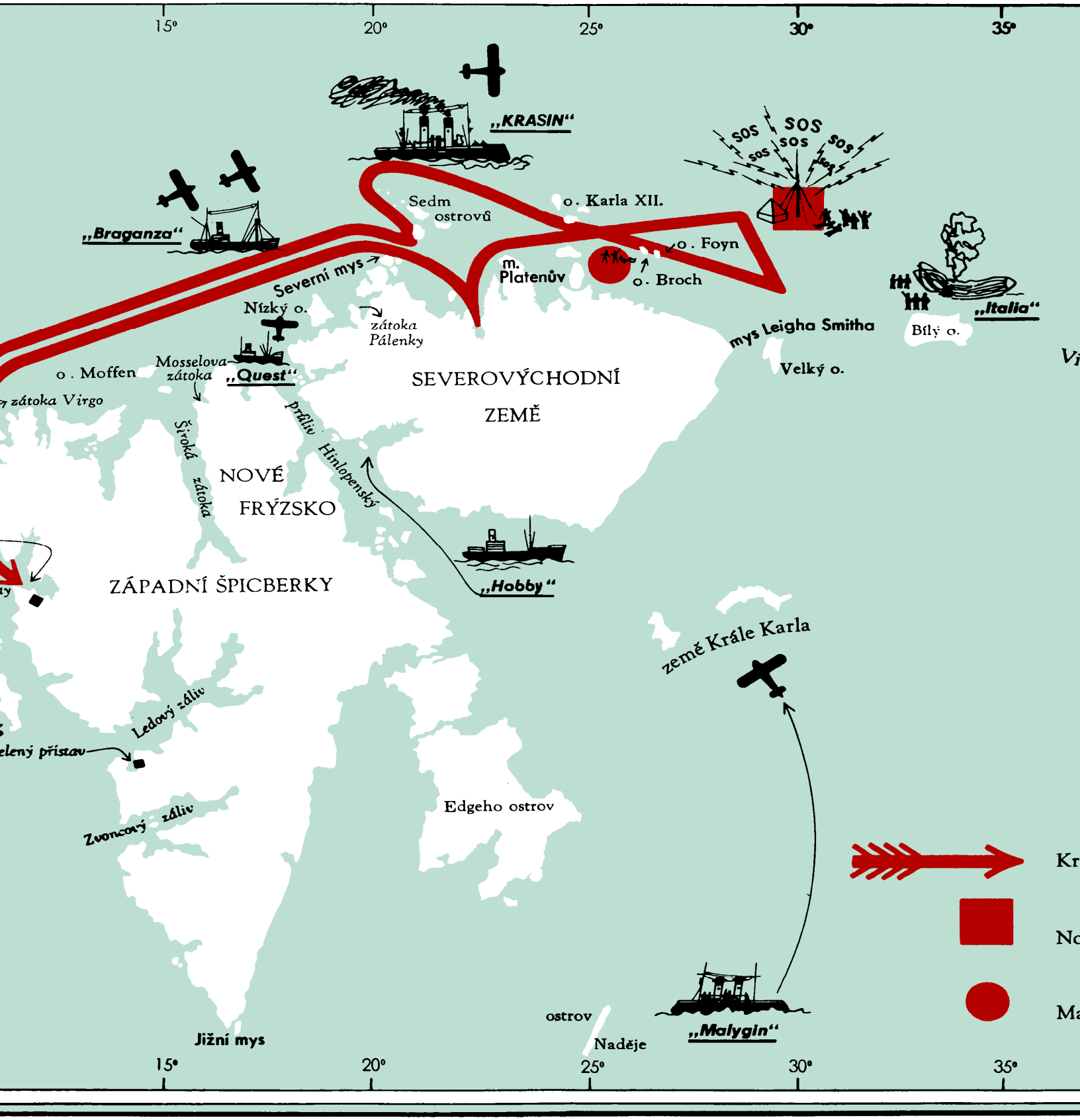
F. BĚHOUNEK TROSEČNÍCI POLÁRNÍHO MOŘE

SNDK
14-3
výtisk 24,30 Kčs*

FRANTIŠEK B

TROSEČ
POLÁR
MOŘE

STÁTNÍ NAKLADATELST

15°
20°
25°
30°
35°
„KRASIN“
„Braganza“
Sedm ostrovů
o. Karla XII.
o. Foyn
m. Platenův
o. Broch
Severní mys
Nízký o.
zátoka Pálenky
„Italia“
Bílý o.
mys Leigha Smitha
Velký o.
o. Moffen
Mosselova zátoka
„Quest“
zátoka Virgo
SEVEROVÝCHODNÍ ZEMĚ
Široká zátoka
průliv Hinlopenský
NOVÉ FRÝZSKO
ZÁPADNÍ ŠPICBERKY
„Hobby“
země Krále Karla
Ledový záliv
Zvonový záliv
Edgeho ostrov
ostrov Naděje
„Malygin“
Jižní mys
SOS

Prof. dr. František Běhounek

Člen korespondent čs. akademie věd

líčí tragická osudy výpravy vzducholodi „Italia“ k severnímu pólu v knize

TROSEČNÍCI POLÁRNÍHO MOŘE

Dr. František Běhounek, význačný pracovník v oboru atomové energie, je jediný Čechoslovák, který dosáhl severní točny.

Jako člen vědeckého štábu dvou polárních výprav prozkoumal vzdušnou radioaktivitu nad severní točnou a nad rozlehlými oblastmi polárního moře. Po ztroskotání vzducholodi „Italia“ na zamrzlém polárním moři strávil s ostatními druhy sedm svízelných týdnů na ledových krách.

Podíváte-li se na mapu Arktidy, najdete sto mil severovýchodně od Špicberků oblast, v níž došlo 25. května 1928 ke katastrofě „Italie“. Před sedmadvaceti lety vypravila fašistická Itálie do této polární oblasti řiditelnou vzducholoď „Italia“, které velel generál Umberto Nobile. Sledovala účely ryze politické, dokázat sílu Mussoliniho impéria a vztyčit fašistickou vlajku na severním pólu. Nobile však měl vážnější cíle, snažil se zabezpečit na výpravě přední místo vědě. Proto na výpravu pozval kromě italského fysika Pontremoliho ještě zahraniční vědecké odborníky, Švéda Malmgrena a Čecha Běhounka.

Let skončil neočekávaně katastrofou vzducholodi na zamrzlém moři a ledová kra s táborem trosečníků se stala hříčkou mořských proudů a větrů. SOS zaznívalo sedm týdnů od severního pólu. Italové, neschopni zachránit své krajany, obrátili se na Nory se žádostí o pomoc. Pomoc poskytli i Švédové, Finové a Francouzi. Sovětská vláda organisovala hned v prvních dnech pomoc v nejrozsáhlejší míře; vyslala silné ledoborce „Krasin“ a „Malygin“, s letadly na palubě.

Osudy pomocných vyprav, od počátku velmi rušné, dostaly tragický obrat, když záhadně zmizelo francouzské letadlo s Amundsenem na palubě. Jen hrdinná posádka „Krasinu“ bez ohledu na vlastní poškozenou loď, v zápase s těžkým ledem probíjela se vítězně k červenému stanu trosečníků.

Kapitoly, kde se letadla snaží zachránit trosečníky, čte mladý čtenář bez dechu; je mu, jako by šlo o jeho vlastní záchranu, a klade si bezděky otázku: Jak bych se zachoval? Vytrval bych, anebo bych podlehl jako nečestný Zappi a Mariano? Profesor Běhounek zvlášť věrně vylíčil čekání na osamělé kře a zmínil se o tolika zajímavých podrobnostech, které čtenáře strhují a přibližují trosečníkům. Sympatické je, jak se dívá prof. Běhounek sám na sebe: jako na mladého, skromného chlapce, vnímavého, hloubavého, který si váží Nobileho a s mužnou rozvahou nese trpký úděl trosečníků.

Kniha, doprovázená ilustracemi Václava Junka, četnými mapkami a reprodukcemi původních fotografických snímků členů výpravy, překračuje rámec cestopisné reportáže; je odhalujícím pravdivým svědectvím Nobilovy výpravy z pera muže, jehož osudy sledovala s takovým napětím celá naše země. imj

SN
DK

TROSEČNÍCI POLÁRNÍHO MOŘE

-Frantisek B. Thornley

František Běhounek

TROSEČNÍCI POLÁRNÍHO MOŘE

VZDUCHOLODÍ NA SEVERNÍ PÓL

Praha 1959

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ DĚTSKÉ KNIHY

KATASTROFA

Nad nekonečnou ledovou pokrývkou polárního moře rachotily letecké motory. Malá vzducholoď se statečně probíjela kupředu přes silný jihozápadní vítr, který ji ustavičně srážel z její cesty a zaháněl na východ. Vracela se od severního pólu a měla za sebou už 55 hodin letu. V půl páté ráno 23. května 1928 opustila se šestnácti muži na palubě hangár v zátoce Kingsbay na západních březích Špicberků. Letěla na severozápad přes zamrzlé Grónské moře, dosáhla ohromného Grónského ostrova u Bridgmannova mysu a odtamtud zamířila přímo k pólu.

Tehdy měla vítr v zádech a letěla rychle k cíli. Krátce po půlnoci zakroužila nad severní točnou. Byl stálý polární den, ale těžká mlha zastírala pohled na slunce. Pod sebou viděla posádka vzducholodi jen nekonečnou smutně šedou plochu polárního ledu. Měla v úmyslu zastavit nad ním vzducholoď a spustit několik mužů se zásobami a přístroji na severní pól. Měli na něm zůstat týden a za tu dobu přesně proměřit zemský magnetismus, zemskou tíži a hloubku oceánu. Vzducholoď se pro ně potom měla vrátit.

Vítr, který neustal ani na minutu, zmařil tento plán. Dvě hodiny kroužila vzducholoď nad točnou, sestoupila až na sto padesát metrů nad „pack-ice“*), mořský led zbrázděný průrvami a posetý dlouhými hřebeny nízkých ker, ale přistat nemohla. Ve velitelské kabině pod přídí radil se vůdce výpravy italský generál Nobile s meteorologem Švédem Malmgrenem. Kam teď? Vracet se na Špicberky znamenalo letět takřka přímo proti větru. Dosud byl vítr spojencem vzducholodi, nyní by se stal jejím úporným nepřítelem. Bude-li zápas s ním trvat dlouho, vzducholoď vyčerpá pohonné látky a stane se hříčkou větrů.

**) Anglicky: pack — balík, ice — led.*

Byla jen velmi malá naděje, že by se potom mohla vrátit do přístavu v Kingsbay.

Výměna názorů mezi velitelem a meteorologem byla krátká, ale živá. Ital Nobile dával přednost dobrodružství. Nač bojovat s nepříznivým větrem? Nebylo by lépe svěřit se mu, dát se jím i nadále pohánět a místo do přístavu doletět k opuštěným polárním břehům Kanady? Zprávy z meteorologických stanic, které rádio ustavičně přijímalo, hlásily, že je tam sice mlha, ale zcela klidné ovzduší.

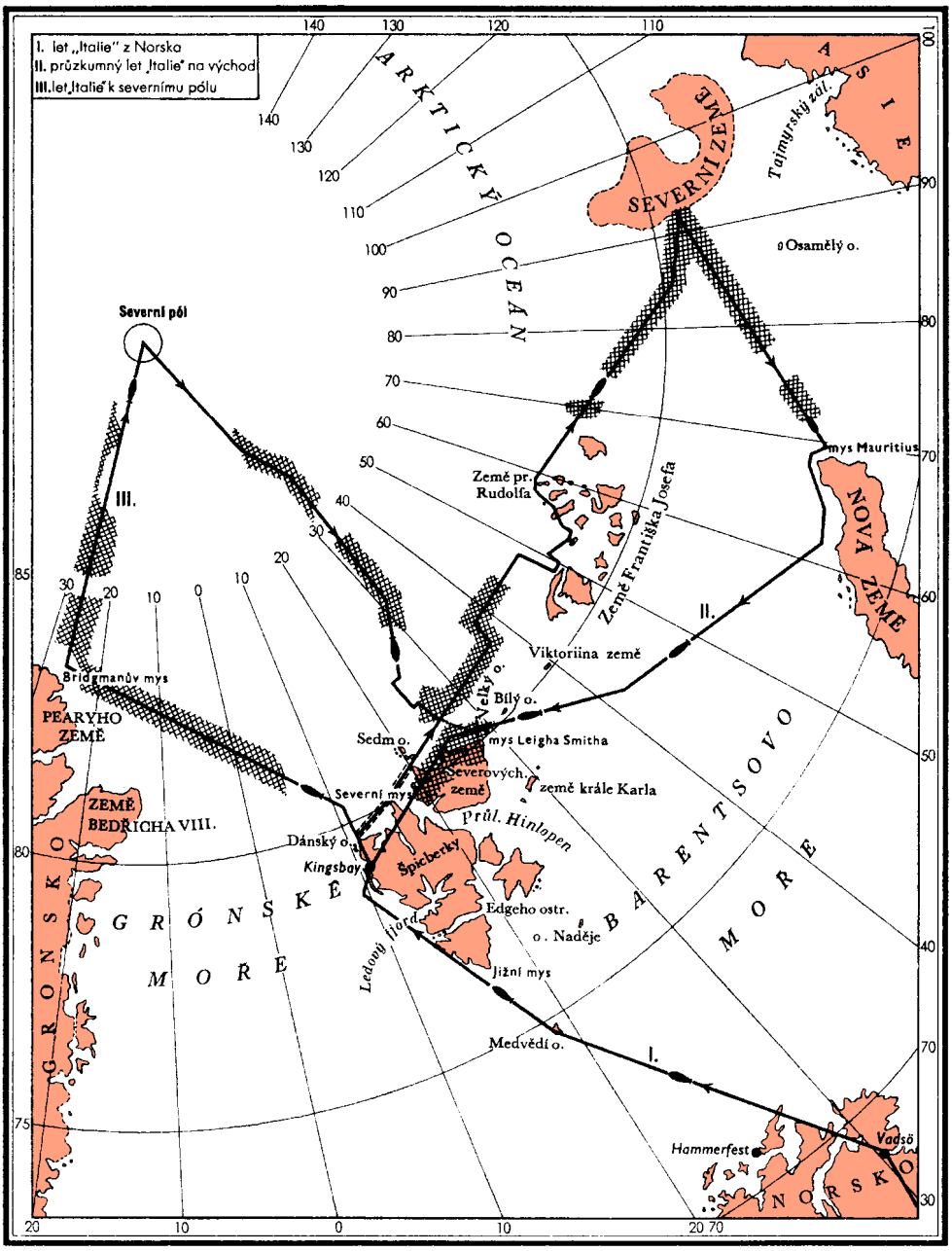
Rozvážný Seveřan Malmgren byl jiného názoru. I on byl statečný — o několik týdnů později to dokázal — ale promýšlel všechny možnosti. Na kanadských březích nebylo nic připraveno. Přistání vlastními silami je velmi obtížný a nebezpečný manévr. Před dvěma lety na Amundsenově výpravě, kde Nobile řídil podobnou vzducholoď, podařilo se velmi dobře, ale budou mít stejné štěstí i nyní? Co když jim mlha zastře rozhled? Jak si pak vyberou vhodné místo k přistání? A co když se zatím změní počasí? Let ke kanadským břehům, k ústí Mackenziovy řeky, trval by nejméně deset hodin. Za tu dobu se může směr větru změnit. Ba změní se zcela jistě.

Malmgren chvíli uvažoval nad povětrnostní mapkou, kterou právě nakreslil podle posledních zpráv rádia. Bude-li dosavadní vývoj počasí pokračovat, stočí se za několik hodin vítr nad Grónským mořem od jihu k severu. Stane se pak vydatným pomocníkem vzducholodi při návratu do Kingsbay.

„Bude lépe, vrátíme-li se do Kingsbay," radil. „Dokončíme aspoň podle plánu všechny vědecké práce!" Nobile uposlechl jeho rady a dal povel k návratu.

„Směr?" tázal se kapitán Mariano, velitelův zástupce. Od severního pólu vedou všechny cesty k jihu.

„Pětadvacátý východní poledník!" nařídil Nobile. To nebyla nejpřímější cesta do přístavu, ale v tomto směru leželo polární moře, které dosud žádná výprava nespatřila. Co když tam bude neznámý ostrov? Až dosud letěla vzducholoď „Italia" jen nad zamrzlým polárním mořem. Nikde ani čtvereční metr nové země. Stejnou smůlu měla „Italia" i před týdnem na svém prvním polárním letu. Byl velmi dlouhý a obtížný, přes pět tisíc kilometrů.

I. let „Italie" z Norska
II. průzkumný let „Italie" na východ
III. let „Italie" k severnímu pólu
ARKTICKÝ OCEAN
SEVERNÍ ZEMĚ
Tajmyrský zál.
Osamělý o.
Severní pól
III.
Bridgmanův mys
PEARYHO ZEMĚ
ZEMĚ BEDŘICHA VIII.
GRÓNSKO
GRÓNSKÉ MOŘE
Dánský o.
Kingsbay
Spicberky
Ledový fjord
Jižní mys
Medvědí o.
I.
Země pr. Rudolfa
Země Františka Josefa
mys Mauritius
NOVA ZEMĚ
II.
Viktoriina země
Velký o.
Bílý o.
Sedm o.
mys Leigha Smitha
Severových. země
Severní mys
Průl. Hinlopen
země krále Karla
Edgeho ostr.
o. Naděje
BARENTSOVO MOŘE
Hammerfest
Vadsö
NORSKO

Vedl na východ, k Severní zemi — kam ani nepronikli — a pak zpět do Kingsbay, přes Novou Zemi. Nikde nespatřili nejmenší ostrůvek, který by dosud nebyl zakreslen na mapách.

Nobile ovšem netoužil po takových „objevech“. Věděl, že o jeden pustý ostrov v polárních mořích více nebo méně nic neznamená. Viděl účel výpravy jinde, ve vědeckých měřeních, která mohli konat za letu a za každého počasí. Měření meteorologická a magnetická, stanovení vzdušné elektřiny a radioaktivity, měření intenzity tajemných kosmických paprsků. Statisíce čtverečních kilometrů polární oblasti nebylo dosud v tomto směru probádaných.

Nobile měl v paměti Amundsenovu výpravu před dvěma lety, k jejímuž zdaru tolik přispěl jako velitel vzducholodi „Norge“. Sám ji postavil, stejně jako „Italii“, vzducholoď své vlastní výpravy. Provedli tehdy velmi dlouhý let z Kingsbay přes severní pól až na Aljašku. Po větší část cesty se „Norge“ musila držet nad mraky a mlhou, takže neviděli z polárního moře vůbec nic. Na palubě vzducholodi byl jediný vědecký přístroj — na měření elektrické vodivosti atmosféry. Patřil českému fyzikovi Běhounkovi a Nobile sám velmi účinně pomohl v poslední chvíli, den před startem, umístit přístroj na palubě. Jeho italští mechanici pracovali dnem i nocí, aby nahradili těžší součásti přístroje lehkým duralem — na vzducholodi se šetřilo s každým gramem váhy.

Nemohl tehdy vzít českého fyzika s sebou — o tom rozhodoval velitel celé výpravy, Amundsen — a tak byl přístroj svěřen Malmgrenovi, který byl i meteorologem výpravy roku 1926. Malmgren provedl velmi cenná měření; vyvrátila dosavadní domněnky o elektrických paprscích, přicházejících ze Slunce a zaplavujících široké oblasti severního pólu. Byl to jediný vědecký výsledek velké a nákladné polární výpravy, která stála několik miliónů.

Tato zkušenost byla příčinou, že se Nobile na své vlastní výpravě snažil zajistit vědě co nejvíce místa. Vzal s sebou profesora fyziky milánské university Pontremoliho. Pozval švédského meteorologa Malmgrena, zkušeného polárníka, který měl za sebou nejen leteckou výpravu „Norge“, ale i tři léta strávená na palubě Amundsenovy lodi „Maud“ v sibiřském moři. S Běhounkem měl velké potíže — italská fašistická vláda Mussoliniho byla v málo přátelských stycích s tehdejší

vládou Československa a nechtěla Běhounkovu účast povolit.

Ještě před odletem na severní pól svedl Nobile ostrou potyčku s Tomasellim, redaktorem velkého milánského listu Corriere della Sera*). Tomaselli se zúčastnil prvního letu, tentokrát měl letět jeho kolega Lago, zpravodaj listu Popolo d'Italia**). Tomaselli však žhavě toužil spatřit severní pól. Naléhal úporně na Nobila, aby ho vzal s sebou a Běhounka nechal v Kingsbay.

„Dva vědečtí pozorovatelé stačí, Malmgren a Pontremoli," tvrdil.

„Nemáte pravdu, milý Tomaselli," odpíral Nobile. „Malmgren bude mít plné ruce práce s meteorologickou službou, na vědu mu nezbude čas. Naopak jednoho novináře je víc než dost." Bylo to od něho odvážné, opřít se požadavkům fašistického tisku, který dokonce přispěl i vydatně penězi na výpravu.

„Československá věda je vám zřejmě milejší než italský tisk," zakončil Tomaselli výhružně diskusi.

Opravdu, Nobile sám netoužil po objevu nějakého opuštěného polárního ostrůvku. Věděl, že takový objev je vědecky bezvýznamný. Věděl však také, že sebemenší skála, ztracená v polárním ledu, bude přijata v Itálii s nadšením. Nazvou ji chlubně „zemí Mussoliniho" a trouby fašistického tisku rozhlásí „objev" do celého světa. Vždyť i podpora vlády výpravě samé byla jen politické gesto, ukázka fašistické „moci".

Najde-li neznámý ostrov, bude mu mnoho odpuštěno. Nepřátelé, které si nadělal svým úporným požadavkem vědeckého zaměření výpravy, zmlknou. Proto dal Marianovi rozkaz držet se při návratu od pólu pětadvacátého poledníku na východ od Greenwiche. Ale počasí mu nepřálo. Vítr neměnil směr, jak to slíbil Malmgren. Naopak, ještě zesílil a ustavičně srážel vzducholoď k východu. Už nebyli na pětadvacátém poledníku, spíše na třicátém a dvaatřicátém. Půjde-li to takhle dále, skončí vzducholoď svůj let na zemi Františka Josefa místo na Špicberkách. Navíc ještě přidala se k větru mlha, a co horšího — námraza, postrach všech letců. Na drátech antény už se usadil led a obalil

) Italsky: Večerní zpravodaj.

***) Italsky: Italský lid.*

je válcem silným pět centimetrů.

Nebylo možno déle váhat. Životy šestnácti mužů posádky byly cennější než všechny „země Mussoliniho“. Vrtule motorů vrhaly kusy ledu na obal vzducholodi. Trhaly jej jako střelba z kulometu. Správkař Alessandrini zasahoval s lepem a kusem hedvábí, ale nadlouho nebylo možno spoléhat, že se trhlina zacelí a že led nepronikne i dovnitř, do obalu balonetů, naplněných drahocenným vodíkem, nosnou silou „Italie“.

Na pětaosmdesáté rovnoběžce nařídil Nobile přímý směr do Kingsbay. Návrat od pólu trval už dvacet hodin a zátoka Kingsbay byla stále ještě v nedohlednu. Protivítr, ustavičně sílící, srážel postup vzducholodi na pouhých pětačtyřicet kilometrů za hodinu. Malmgren byl zneklidněn. Jeho předpověď o změně směru větru se nechtěla splnit. Meteorologická předpověď je pouhá předpověď, žádná jistota. Kdo ví, jak dlouho to ještě bude trvat, než se vítr umoudří a z nepřítele se stane spojenec? Naléhal na Nobila, aby zvýšil rychlost vzducholodi.

Nobile uznával jeho obavy, ale jen nerad vyhověl jeho přání. Zvýšit rychlost vzducholodi, to znamenalo uvést do chodu třetí motor a zvýšit obrátky obou ostatních motorů, s nimiž se letělo stále. Spotřeba benzínu tím nesmírně vzroste. A nápor vzduchu na obal „Itálie“ bude při vyšší rychlosti také větší. Vichr už na něj dosti útočil. Tento obal je lehčí, tenčí, než měla „Norge“, aby se za ušetřenou váhu mohlo vzít s sebou více benzínu. Vydrží všechnu tu námahu?

Třetí motor byl spuštěn ve 20 hodin 24. května*). Spotřeba benzínu dvojnásobně vzrostla, ale rychlost stoupla jen o 15 kilometrů! Ustaraný Nobile chtěl vypnout třetí motor. Co když budou mít nepříznivé počasí v Kingsbay, vzducholoď nebude moci přistat a bude musit ještě několik hodin setrvat ve vzduchu? Pak už nebude mít dost benzínu! Malmgren však trval na svém požadavku. Pásmo, v kterém vzducholoď plula, bylo z hlediska meteorologova zvláště nebezpečné. Pryč z něho co nejrychleji! Letělo se tedy dále s třemi motory až do tři čtvrtě na deset 25. května.

**) Všechny doby jsou udány v středoevropském čase, na nějž měl Běhounek nařízeny hodinky.*

V tu chvíli napolo spící inženýr Trojani, který stál u výškových kormidel, učinil zcela mechanicky obvyklý obrat kolem, aby udržel vzducholoď ve vodorovné poloze*). Obrat byl trochu příliš prudký a sklonil příď „Italie“ k ledu. Kormidlo se zaseklo a vzdorovalo všemu úsilí muže, vyburcovaného náhle k plné bdělosti, uvést je do správné polohy.

Na jeho zoufalý výkřik přiskočil nadporučík Viglieri, silný mladý muž, a jediným úderem plochou rukou kormidlo uvolnil. Mariano zatím dal zvonkovým telegrafem povel motoristům, aby zastavili motory — měl právě velení; Nobile ulehl chvíli předtím ke krátkému odpočinku. Všichni byli nesmírně unaveni. Nespali už v tu noc, kdy se „Italia“ chystala ke startu. Naposled vstávali před třemi dny. Od té chvíle spal každý z nich nejvýš šest hodin, rozdělených na dvakrát, ale to nebyl odpočinek. Spalo se v pytli ze sobí kůže na úzkém železném chodníku, který jako kýl dlouhý sto metrů probíhal celou vzducholodí od přídě až k zádi. Modravé hedvábné stěny balonetů s vodíkem se tyčily vlevo i vpravo vysoko nad spáčem.

Motoristé pohotově uposlechli zvonku telegrafu. Motory ztichly, vrtule se přestaly otáčet. Bylo na čase. Pod vzducholodí rýsoval se již pack-ice v hrozivé blízkosti. Spěla k němu, hnána setrvačností, ještě několik vteřin; zdálo se, že v příštím okamžiku na něj narazí. Mariano dal vyhodit několik plechovek s benzínem otevřenými dveřmi kabiny. Ale bylo to zbytečné opatření. Vzducholoď byla lehčí než vzduch, který vytlačovala svým objemem, a jakmile pominul účinek motorů, podlehla zákonu Archimédovu a začala stoupat. Prorazila vrstvou mlhy ve výši 900 metrů a zanechala ji pod sebou jako ohromnou měkkou vrstvu vaty, prostírající se na všechny strany až k obzoru.

Modré nebe se klenulo nad „Italií“ a ostré sluneční paprsky zaplavily všechny kouty kabiny. Důstojníci využili tohoto okamžiku, kdy se ukázalo slunce, a změřili sextantem zeměpisnou šířku. Tak konečně získali cestovatelé druhý údaj nezbytný k stanovení jejich zeměpisné

**) Vzducholodi Nobilova typu byly konstruovány tak, že příď byla normálně vždy lehčí než záď. Proto bylo nutné udržovat výškovými kormidly vzducholoď stále ve vodorovné poloze.*

polohy. Až dosud letěli podle radiogoniometrického určení směru, který jim dávala rádiová stanice jejich pomocné lodi „Città di Milano“, kotvící v Kingsbay. To však byla jen přímka spojující loď se vzducholodí; na kterém bodě této přímky vzducholoď je, bylo možno jen odhadnout podle stálého měření rychlosti a směru letu. Byl to hodně nejistý odhad, jak ukázalo měření sextantem. Podle něho byla vzducholoď na 81. stupni severní šířky. Průsečík této rovnoběžky s čárou, kterou dávalo gonio „Città di Milano“, ležel asi 110 mil*) severovýchodně od Severního mysu Špicberků, o dobrých 100 mil dále od Kingsbay, než udával cestovní deník. A ani to vlastně nebylo správné. „Italia“ byla ve skutečnosti o dalších 150 mil na východoseverovýchod od průsečíku obou čar. Gonio z „Città di Milano“ bylo chybné, odchylovalo se o celých pět stupňů od správného směru.

V tu chvíli to posádka nevěděla. Byla spokojena, že má pevný bod, od něhož může počítat svou další cestu, a že vzducholoď je v pořádku, stále lehká podle předpisu. Hlavní mechanik Cecioni zatím využil toho, že motory neběží, rozebral výškové kormidlo a vyčistil je od ledu, který mu vadil v pohybu. Na rozkaz generála Nobila, který se vzbudil, když utichl rachot motorů, a zúčastnil se činně všech dalších opatření, spustil také přes okraj kabiny vlečný řetěz. Byl to spíše ohromný kovový růženec než řetěz; vážil téměř tři sta kilogramů a měl při přistání vzducholodi důležitý úkol proměnlivé přítěže; jakmile se vzducholoď příliš prudce přiblížila k zemi, spočinul konec řetězu na zemi a vzducholodi se ulehčilo o váhu těch jeho článků, které ležely na zemi. Přestala klesat a řetěz ji udržoval v určité výšce jako pohyblivá kotva. Při náhlém a neočekávaném protížení a poklesu vzducholodi bylo možno přetnout lano, jež poutalo řetěz ke kabině, zbavit se velké přítěže tří set kilogramů a v okamžiku rychle stoupat.

Po půlhodinovém klidu se „Italia“ vydala opět na cestu. Zdálo se, že vítr trochu polevil, a Nobile dal proto spustit jen dva motory. Počítal, že někdy kolem patnácté nebo šestnácté hodiny dorazí „Italia“ do Kingsbay. Vzducholoď opustila modré nebe a sestoupila mlhavou vrstvou znovu k ledu. Museli vidět na pack-ice, jinak nemohli kontrolovat ani směr, ani

**) Všude jsou míněny námořní míle (1,852 km).*

rychlost letu.

Kalný svit zataženého nebe zaplavil opět kabinu. Dlelo v ní osm mužů, právě polovina celé posádky. Malmgren a korvetní kapitán Zappi měli na starosti směrové kormidlo, Cecioni výškové, Trojani tlakoměry. V malinké rádiové kabině, která byla vestavěna do velitelské kabiny a dělila ji na dvě nestejně velké části, spojené úzkou chodbičkou, seděl vytrvalý desátník Biagi se sluchátky na uších. Za rádiovou kabinou u sklopeného stolku s mapami radil se Nobile s Marianem a Viglierim o dalším směru cesty. U dvířek vedoucích do otevřeného konce kabinové loďky odčítal Běhounek elektrometr na měření kosmického záření.

Motoristé Ciocca, Caratti a Pomella byli u svých strojů. Jejich vedoucí poručík Arduino přecházel po chodníku a po bočných lávkách od motoru k motoru. Alessandrini se držel blízko něho, připraven okamžitě scelit každý otvor, který by se objevil v obalu vzducholodi. Při svých pochůzkách měl co dělat, aby nevzbudil Pontremoliho a Laga, kteří spali na úzkém chodníku v pytlích ze sobí kůže.

Čas ubíhal nesmírně pomalu. Pohled slídovými okénky byl jednotvárný a stále stejný: šedobílý pack-ice. Vzducholoď nad ním letěla ve výšce 300 metrů. Ustavičně stát u přístrojů bylo velmi únavné. Sedět na podlaze kabiny poskytovalo jen skrovný odpočinek, protože nebylo možno opřít se o křehké laťky, vyztužující plátěné stěny kabiny. Za necelou hodinu, která uplynula od chvíle, kdy se motory znovu rozběhly, pohlédl Běhounek nejméně třikrát na hodinky. Při posledním zjišťování času se jeho unavená tvář vyjasnila; bylo jedenáct hodin dvacet pět minut. Ještě deset minut, potom odečte elektrometr a vymění si místo s Pontremolim. Už tři hodiny se na tu chvíli těšil!

Vložil právě hodinky do kapsy spodních kalhot, když od výškového kormidla zazněl zděšený hlas Cecioniho: „Jsme těžcí!“ Klid, který vládl až dosud ve velitelské kabině, změnil se jako kouzlem. Nobile, jenž se právě chystal se stopkami v ruce změřit výšku vzducholodi nad pack-icem*), skočil k tlakovému výškoměru. Jeho ručička letěla k nule se

**) Poněvadž při malé výšce letu je údaj tlakoměrných výškoměrů zatížen velkou chybou, měřila se výška vzducholodi rychlostí volného pádu tělesa shozeného z její paluby.*

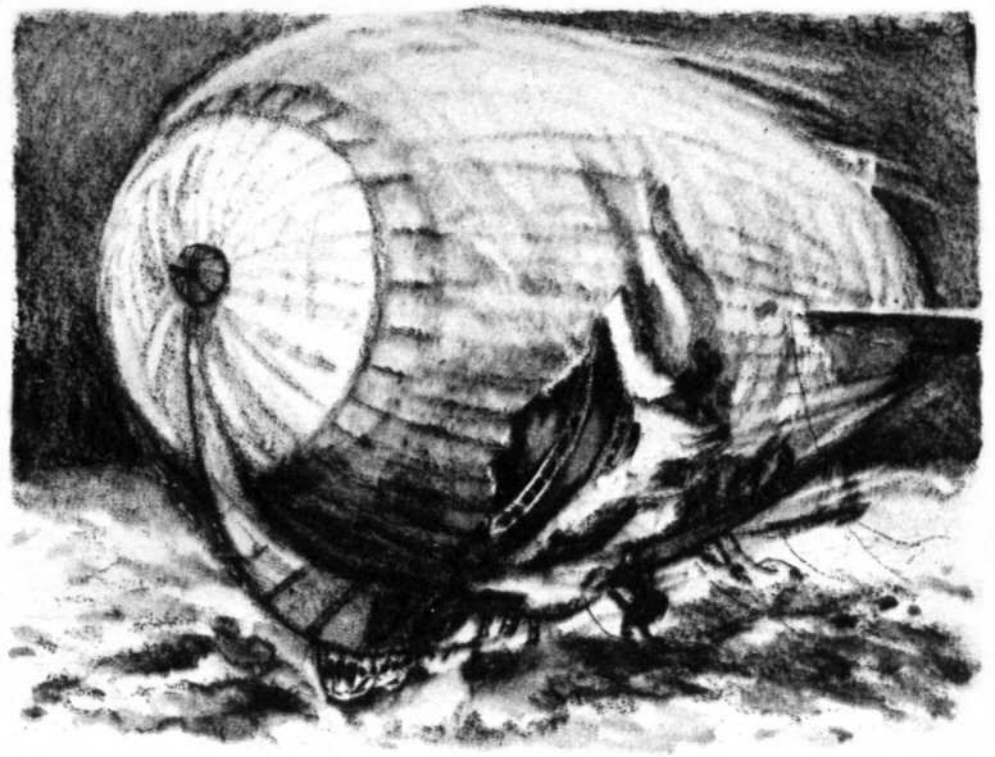
závratnou rychlostí, vzducholoď klesala o půl metru za každou vteřinu!

Nebylo potřebí dávat rozkazy; muži ve velitelské kabině byli zkušení letci a věděli sami co dělat. Zatímco Trojani zvonil na motoristy, aby vystupňovali obrátky a spustili třetí motor, a snažil se tak ulehčit vzducholodi dynamicky, prací vrtulí, vrhl se Cecioni k lanu, na němž visel těžký přistávací řetěz. Se zoufalou tváří se je snažil uvolnit a spustit řetěz na pack-ice, ale lano se zapletlo a nechtělo povolit. Běhounek mu přichvátal na pomoc a Nobile na něho křičel, aby lano raději přeřízl. Odolalo noži a povolilo, teprve když se konec řetězu zaklesl mezi ledové balvany a jako mocná uzda strhl příď vzducholodi dolů, přispívaje ke zkáze velitelské kabiny.

Mezitím vzducholoď klesala dále, s přídí vysoko zdviženou k zatažené obloze. Ačkoli motoristé ihned uposlechli rozkazu, nebyla zvýšená práce strojů nic platná. Klesání pokračovalo a pack-ice se blížil hroznou rychlostí. Teď mohla být velká rychlost vzducholodi jen na škodu. Telegraf zazvonil opačný rozkaz, zastavit okamžitě všechny motory! Zadní a pravý motor uposlechl ihned, levý ještě pracoval. Mariano, zrudlý v tváři, ale jinak klidný, vyklonil se z okénka a křičel na Carattiho: „Zastav stroj!“, zapomínaje, že v hluku motoru ho nemůže jeho druh slyšet.

Všechno se událo neobyčejně rychle. Jak dlouho trval ten pád z výše 300 metrů? Nikdo to nedovedl přesně říci. Dvě minuty, snad tři, jistě ne déle než pět. Před kormidelníkem náhle vyrostly ostré ledové kry. Pustil kolo a zoufale rozhodil rukama. Nobile se vrhl k opuštěnému kolu, domnívaje se, že bude moci něco zachránit. Nezbyl k tomu ani čas, ani možnost. I Carattiho motor mezitím umlkl. Nešťastná vzducholoď, hnaná jen větrem, přestala kormidlo poslouchat. Než se mohl Nobile chopit kola v marném úmyslu stočit vzducholoď k rovnější ledové ploše, narazil zadní motor na led. Utrhl se i se svým mužem, který byl na místě mrtev.

Ulehčená záď se pozvedla, na řadu přišla příď. Kabina narazila na kru, poskočila a s příšerným rachotem se počala smýkat hlubokým sněhem, který do ní ze všech stran vnikal roztříštěnými plátěnými stěnami. Pro muže, kteří dleli uvnitř, byla to chvíle největší hrůzy.

Kabina vzducholodi narazila na kru . . .

Nebyli s to ihned si uvědomit, co se děje, cítili jen hrozný tlak sněhu a ledu na svém těle a otřesy podlahy pod nohama. Zdálo se jim, že to trvá nesmírně dlouho, ačkoli přistávací řetěz učinil zakrátko konec veškerému pohybu vzducholodi po krách: zasekl se mezi ledové balvany, rozházené v divokém zmatku, a odtrhl poslední zbytky kabiny od trupu vzducholodi.

Muži z kabiny, rozsetí po ledě, namáhavě se zvedali a střásali s tváří a šatů sníh. Jen dva z nich zůstali bezmocně ležet, Nobile a Cecioni. Oba měli zlomenou nohu. Vzducholoď s přídí směřující vzhůru těžkopádně stoupala k zamračenému nebi. Její stěny byly zborcené, místo, odkud byla odtržena velitelská kabina, podobalo se rozervané hrudi obrovského ptáka. Na lávce levého motoru stál Arduino nehnutě jako socha. Snad uvažoval, nemá-li seskočit dolů ke

svým druhům. Ale čas k rozmýšlení byl jen velmi krátký. Vzducholoď rychle stoupala a v několika vteřinách zmizela v mlze, unášejíc s sebou šest mužů.

TROSEČNÍCI

První pohled trosečníků po radostném výdechu, že přežili katastrofu vzducholodi, platil okolí. Spatřili skličující obraz. „Tak nějak jsem si jako hoch představoval pustou krajinu na Měsíci," vyjádřil se o tom později Nobile. Spadli na typický pack-ice, led zprohýbaný, rozlámaný a navršený do nepravidelných ker a valů účinkem větrů, mořských proudů a odporu, který jeho pohybu kladlo ploché mořské dno a pevnina — Špicberky, vzdálené necelých padesát mil. Nesčetné malé kry, nakupené naprosto nepravidelně, byly uvolněny klikatými drobnými kanály s mořskou vodou. Směrem od východu k západu ohraničoval místo pádu hlubší ledový příkop, pozůstatek širokého a dlouhého kanálu, který se nedávno pohybem ledu uzavřel. Na druhé straně od trosečníků, rovnoběžně s příkopem, táhla se řada nízkých, bez ladu rozházených ker, oddělených od sebe plochými krami, z nichž největší neměla ani dvacet čtverečních metrů. Za valem nízkých ker probíhala druhá ledová hradba z ker dva až tři metry vysokých. Někde daleko za ní ležely severní břehy Špicberků.

Jako krvavá stopa poraněného zvířete táhl se bílým sněhem široký, na padesát metrů dlouhý fialový pruh; anilínová barva ze signálních skleněných koulí, používaných k měření výšky vzducholodi. Vyznačoval přesně místa, kudy byla vlečena velitelská kabina vzducholodi. Všude kolem této stopy byly rozptýleny trosky kabiny; nejvíce jich leželo v severním příkopu. Mezi cáry plátěných stěn kabiny spočíval nehnutě Nobile. Běhounek se nad ním sklonil se slovy útěchy. Nobile odpověděl jen úsměvem. Měl nohu zlomenou v holenní kosti a

ruku v zápěstí, obličej potřísněný krví z tržné rány na hlavě. Dýchal těžce a domníval se, že chvíle jeho života jsou sečteny.

Vedle Nobila seděl Malmgren, tichý, zasmušilý, s levým ramenem vysoko vysunutým. Na Běhounkův dotaz, co mu je, odpověděl, že je krutě potlučen po celé levé části těla a levou ruku že má buď zlomenou, nebo vykloubenou. Pouhý pokus svléknout mu svrchní kožišinovou kazajku a přesvědčit se, co je s jeho rukou, způsobil mu tak hroznou bolest, že to rozhodně odmítl. Seděl ještě chvíli nehybně, potom se s námahou zvedl, sebral se sněhu menší palubní triedr, a vystoupiv na nízkou kru, začal se rozhlížet kolem sebe. Zkušený polárník, první ze všech, vzpomněl na to nejdůležitější: na potravu pro trosečníky.

Zamrzlé polární moře ji nemohlo poskytnout, zbývala jediná naděje, že se něco najde mezi troskami vzducholodi. V tu chvíli ovšem nikdo neměl na jídlo ani pomyšlení. Všichni pociťovali jen hroznou únavu po letu, který trval pětapadesát hodin. Cecioni se namáhavě vysoukal na nízkou kru jako na sedátko; bolest zlomené nohy ani necítil, naříkal jen, že je mu zima. Běhounek sebral se sněhu modrobílou vlněnou přikrývku, která bývala v přední části kabiny, a zabalil ho do ní. Rozuměl jen málo Cecioniho toskánštině, ale podle jeho posuňků pochopil, že si přeje, aby mu někdo podal malý kovový přístroj, který ležel nedaleko, zabořen do sněhu. Byl to bezpečnostní ohřívač, vytápěný benzínem a používaný ve velitelské kabině. Byl ještě teplý a Cecioni na něj spokojeně složil promrzlé ruce bez rukavic.

S pocitem tepla v něm ožila naděje. „Odvahu!“ volal na své druhy. „Wilkins je dosud v Zeleném přístavu, za tři hodiny bude u nás!“ Krátce před příletem vzducholodi z Norska do Kingsbay podařil se Wilkinsovi a Eielsonovi velmi odvážný let z Pointu Barrow na Aljašce do fjordu Zeleného přístavu na Špicberkách. Ale v době, kdy se Cecioni tak utěšoval jeho pomocí, byli už oba kanadští letci dávno v Norsku. Cecionimu nikdo neodpověděl. Biagiho výkřik a jeho ruka, vztažená k zamlženému východnímu obzoru, upoutaly všeobecnou pozornost.

Stoupal tam vzhůru tenký sloup kouře, stěží viditelný na šedobílém pozadí zasněženého ledu, a rozplýval se v mlze.

„Lovci kožišin! Spatřili naši katastrofu a dávají nám znamení, kde je pevná země!“ ujišťoval. Běhounek, stojící vedle něho, kroutil hlavou. „Jak myslíte, že je to daleko, Běhounku?“ tázal se. „Dvacet až třicet kilometrů,“ odpověděl Běhounek po krátkém rozmyšlení. Mariano přikývl. „Tak asi. A rychlost větru je přibližně šedesát kilometrů za hodinu. Od té doby, co jsme spadli, uplynulo dvacet nebo třicet minut. Vzducholoď zmizela směrem na východ a hnal ji jen vítr.“ Běhounek svěsil malomyslně hlavu. Kouř, který zvolna mizel a ani Malmgrenovu triedru nic neprozradil, stoupal tedy z hořící vzducholodi. Nebo snad přece přistali druhové s vrakem na pack-icu a zanítili nádrž s benzínem, aby upozornili posádku velitelské kabiny, kde jsou? Mariano jen pokrčil rameny, když vyslovil svou domněnku.

Malmgren něco volal.

Běhounek se k němu vydal hlubokou, půlmetrovou závějí. Cestou klopýtl o velký balík, jehož šedožlutá barva se jen málo lišila od barvy sněhu. S námahou jej pozvedl. Mariano, jenž mu šel v patách, rozjasnil tvář.

„Našel jste báječnou věc, milý Běhounku,“ zvolal. „To je stan a spací vak pro muže, kteří měli sestoupit na pólu.“ Oba chvatně otvírali balík. Jeho obsah přivítali radostným výkřikem: ve spacím pytli byla veliká krabice z bílého zaletovaného plechu, s rudým nápisem „Pemican*), 18,75 kg“. Hrabali chvatně v pytli, připadali si jako Robinson, který našel vrak plný zásob. Skutečně bylo zde toho více, signální letecká pistole Very (nebyla k ničemu, jak se později ukázalo, poněvadž se její bílý kouř ztrácel na sněhobílém pozadí), zaletovaná krabice se zápalkami (stala se pak Běhounkovi poduškou, když se našla ještě jedna taková), plátěný oblek, pár obuvi ze sobí kůže, zvané „finsko“, a co bylo po pemikanu nejcennějším nálezem, Coltova pistole velké ráže 12 mm a k ní krabička se sto náboji.

**) Je odedávna hlavní potravou všech polárních výprav. Má velkou výživnou hodnotu při poměrně malé váze. Jeho hlavní součástí je rozemleté sušené sobí maso, pokud je to původní pemikan kanadských Indiánů, z jejichž řeči pochází i jméno „pemmakan“. Italský pemikan Nobilovy výpravy obsahoval mnoho příměsí (hrách, oves, brambory, cibuli, celer, tuk, rozinky atd.), které mu dodávaly velmi nepříjemné chuti, takže byl studený stěží požívatelný.*

„Týden života, možná deset dní, budeme-li pořádně šetřit," pravil Mariano, dívaje se spokojeně na krabici s pemikanem. Malmgren volal ze své pozorovatelny, že vidí triedrem nějaké plechové krabice ve vzdálenosti dvou set až tří set metrů. Jeho oznámení vzbudilo údiv. Krabice! Kde se tu vzaly? V kabině žádné nebyly.

„Jsou v nich jistě potraviny," tvrdil Mariano. „Snad je vyhodili motoristé, než vzducholoď zmizela," domníval se Viglieri. „Sotva. Spíše vypadly trhlinou, která vznikla, když se odtrhla naše kabina," odporoval Běhounek. Za řeči se brodili všichni tři k záhadným krabicím, řídíce se pokyny o směru, které za nimi volal Malmgren. Při tak nepravidelném povrchu ledu a po tak velké únavě se jim těch dvě stě metrů — sotva to bylo více, spíše méně — zdálo nezdolatelnou vzdáleností. Konečně přece jen dorazili k cíli a byli bohatě odměněni: ve sněhu leželo několik krabic, všelijak zohýbaných nárazem, jedna s pemikanem, jiná, menší, s čokoládou, plochá krabička s mléčnými pastilkami a malý plechový soudek, v němž bylo asi pět kilo másla. Zářili radostí, když nesli kořist k ostatním druhům. Běhounek složil svoji krabici do sněhu a hřbetem ruky si utíral zpocené čelo. Bylo nejméně deset pod nulou a vál ostrý mrazivý vítr, ale námaha cesty ho zahřála. Pojednou ustal v mechanickém pohybu ruky a s úžasem se zadíval na radiotelegrafistu Biagiho. Malý sukovitý desátník širokých ramenou stál za úzkým kanálem asi sto metrů daleko a divoce mával rukama.

„Ustupte trochu, Běhounku!" žádal Běhounka Mariano, stojící za ním. „Semaforuje rukama," vysvětloval, povšimnuv si jeho údivu, a hned tlumočil. „Našel stanici — přijímací," dodal a záblesk naděje v Běhounkově tváři pohasl. Oba si razí svízelnou cestu k Biagimu a potkávají ho s malou skříňkou s ebonitovými knoflíky a bílými číselníky v náručí. Je to malý krátkovlnný přijímač anglické výroby. Biagi jej staví opatrně do sněhu, a nevšímaje si četných dotazů, vrací se, provázen svými druhy, k místu, kde je nakupena divoká změť trosek.

Zdá se, že tu na jediné hromadě leží celá rádiová kabina, odtržená od velitelské při hrozném nárazu na led. Biagi loví v kupě plátěných cárů a v husté spleti drátů a s nekonečnou opatrností vyprošťuje jinou skříňku. Mariano na ni hledí s velikým údivem, ale zdržuje se jakékoli

poznámky*). Krátkovlnná vysílačka, výkon 25 wattů, jediná elektronka, pracovní napětí 12 voltů. Vyzkoušený dosah 400 námořních mil — přes 700 kilometrů — na vlně 33 metrů! Biagi šlehne pohledem po udiveném obličeji Marianově a široce se usměje. Rukávem svetru pečlivě otírá hlazený mahagon skříňky, odklopí víko a dívá se dovnitř. Náhle zvedne hlavu a vzkřikne varovně na Běhounka, který loví o své újmě v troskách rádiové kabiny. Není ani potřebí jeho výstrahy. Na modré papírové krabičce je nakreslena lampa, a když Běhounek opatrně otvírá víko, zjišťuje, že stříbrem pokovené sklo je neporušené.

„Náhradní elektronky do přijímače," vysvětluje stručně Biagi a odchází pátrat v širším okruhu po akumulátorech, bez nichž je vysílač bezcenný. Běhounek by velmi rád šel s ním, ale Mariano, který beze slova odešel, hned jak Biagi našel vysílačku, na něho volá, aby jim šel pomoci vztyčit stan. Běhounek neochotně uposlechne a brodí se hlubokým sněhem k malé kře, o které Malmgren usoudil, že je prozatím dosti pevná, aby unesla tíhu tábora trosečníků.

Stan je pravidelný jehlan se čtvercovou základnou, jejíž každá hrana měří asi dva a půl metru. Podpírá jej jediná tyč, zaražená uprostřed jeho základny do tvrdého sněhu. Jedině u tyče je také pro dospělého člověka dosti místa, aby mohl stát vzpřímen. Základna stanu je z dvojitého

---

**) Když byl Běhounek roku 1929 povolán do Říma, aby vypovídal jako svědek před komisí, která vyšetřovala katastrofu Nobilovy vzducholodi, sešel se s inženýrem Trojanim, svým druhem z ledové kry. Od něho se dověděl zajímavý příběh krátkovlnné vysílačky. Biagi, veselý a spokojený jako vždy, připlahočil se s ní do hangáru v Kingsbay a právě ji nakládal do vzducholodi, když se objevil Mariano. „K čemu to?" tázal se, ukazuje na vysílačku. „No, přece pro lidi, které vysadíme na pólu. Kdyby vzducholoď musila odletět…" — „Nesmysl!" odbývá ho Mariano. „Vzducholoď od nich neodletí, zůstane zakotvena. Nech to tady, je to zbytečná přítěž!"*

Odchází a Biagi se za ním dívá, škrábaje se rozpačitě za uchem. Tak vida, zbytečně se dřel s tím krámem! Váží to třicet kilo, půl hodiny to táhl, těžké je to jako hrom. Všechno nadarmo. Pojednou se usměje, bystře se rozhlédne a potom vstrčí malou skříňku do své drobounké kabiny. V té panuje sám, nikdo do ní nevstoupí, protože by se tam ani nevešel, když je on uvnitř. A tak letěla vysílačka s nimi na severní pól.

pevného hedvábí, které má být nepromokavé a snad skutečně také je. Ale trosečníci záhy nanesou na své obuvi dovnitř tolik sněhu, že provlhčí už seshora podlahu svého obydlí. Stěny stanu jsou z jednoduchého nepromokavého hedvábí šedožluté barvy, mají však ještě lehkou modrou podšívku, jejíž barva příjemně tlumí světlo stálého polárního dne. K rohům základny a uprostřed každé její strany jsou pevně přišity konopné provazce, které se druhým koncem přivážou ke kolíkům s okovanými hroty. Při prvním vztyčování stanu nezpůsobí zarážení kolíků do tvrdého a hlubokého sněhu žádné potíže; stačí několik úderů sekyrkou, kterou našel Viglieri v troskách kabiny, a kolík je zaražen až pod ucho. Později, když sníh už hodně roztál, dá to hodně práce přimět kolík, aby aspoň trochu pronikl svým kovovým hrotem do ledu, tvrdého jako kámen.

Stan je brzy vztyčen a upevněn a Běhounek se chystá vnést dovnitř spací pytel, avšak Nobile na něho volá, aby pytel rozřízli a rozhrnuli, aby se na něj vešel i s Cecionim. To je záhy provedeno kapesním nožem Viglieriho a pytel je umístěn ve stanu u stěny, která je proti nízkému vchodu. Horší je to s dopravou generála do stanu. Nobile neváží sice mnoho, ale jeho zranění bolí při každém pohybu, a tak ho Viglieri s Marianem nesou pod pažemi a Běhounek podpírá jeho nehybnou nohu. Konečně je uložen ve stanu a přichází na řadu Cecioni. Je to tlustý obr, vážící hodně přes sto kilo, má však medvědí sílu a naštěstí obě ruce zdravé. Pomáhá si jimi vydatně a takřka bez cizí pomoci se vsune do stanu, ačkoli vchod, umístěný u samé základny, je nízký a úzký i pro štíhlého člověka.

Potom se vydají Mariano, Viglieri a Běhounek na pomoc Biagimu. Trojani, který jim beze slova pomáhal, loudá se za nimi, Malmgren obchází neklidně kolem stanu a starostlivě obzírá okolí. Vůbec se mu nelíbí. Hluboký příkop, ohraničující v malé vzdálenosti tábor na severu, je dokladem, že se tu nedávno uzavřel široký vodní kanál. A jiný kanál, úzký a klikatý, končí sotva pět nebo šest metrů od kry trosečníků. Ale zatím, s lidmi tak unavenými, není ani pomyšlení na nějaké přestěhování tábora. Především se musejí zase jednou po čtyřech dnech pořádně vyspat. Je s podivem, že jsou ještě s to pracovat, jen horečná touha po záchraně je udržuje v činnosti.

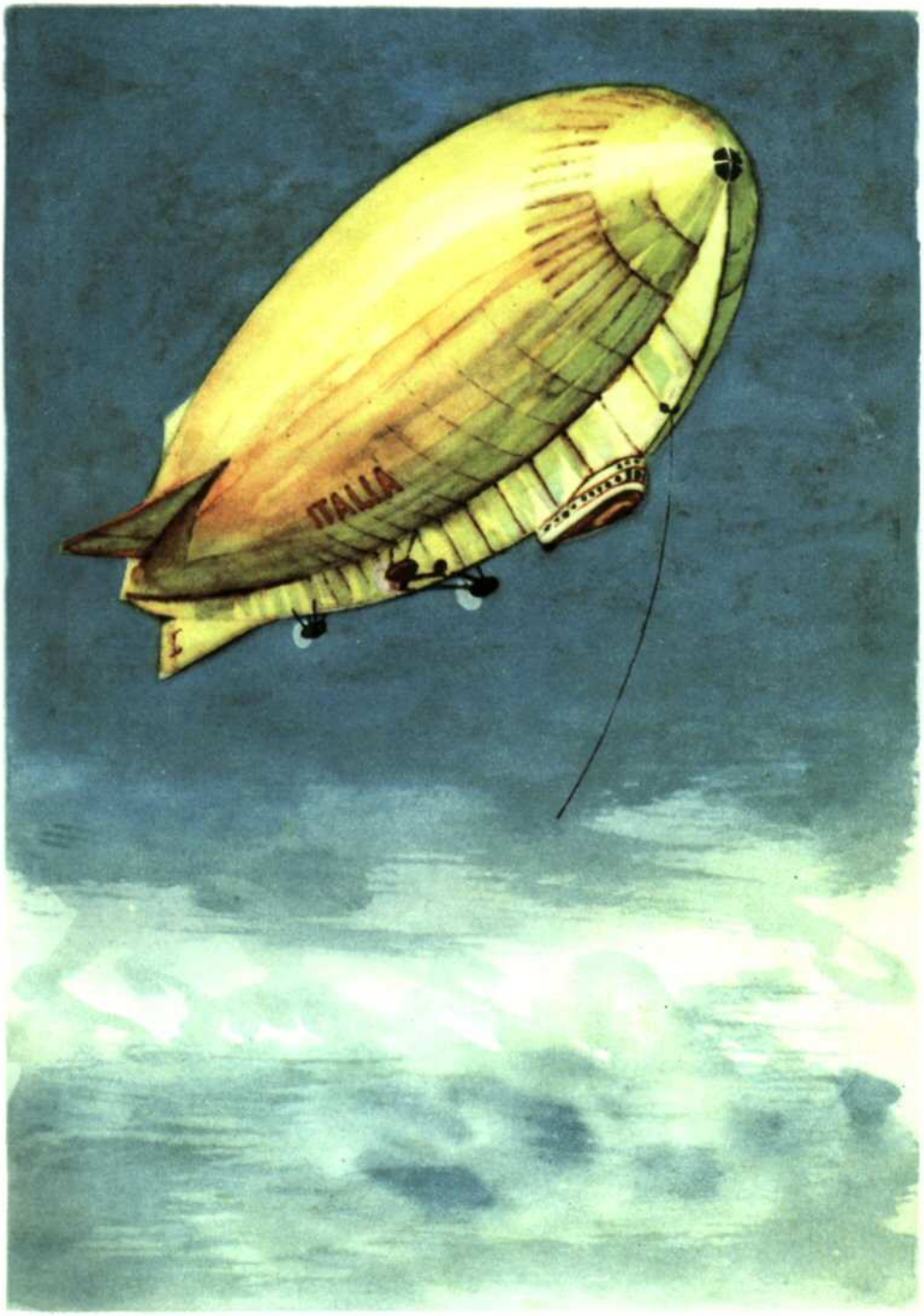
Biagi neúnavně shání součásti rádia. Právě když mu druhové

přicházejí na pomoc, vynořuje se jako skřítek za rozeklanou ledovou krou a klade přes ni dlouhý izolovaný drát, který má být anténou přijímací stanice. Viglieri mu jej pomáhá rozvinout a Běhounek s Marianem přejímají hned nato od něho celou náruč suchých baterií, anodek různého napětí. Běhounek znalecky zkoumá jejich potlučený povrch a s uspokojením zjišťuje, že asfalt je na něm sice tu a tam hodně odprýskaný, ale kontakty celkem drží na svém místě. Je oprávněná naděje, že i uvnitř baterií to bude v pořádku, ovšem dokud se nezměří jejich napětí, nelze nic tvrdit.

„Optejte se Biagiho, co je s voltmetrem!“ žádá Běhounek neklidně Mariana. Důstojník mu vyhovuje a Biagi místo odpovědi se jen pohrdavě ušklíbne a plácne na zadní kapsu kalhot. Jaký by to byl radiotelegrafista, aby neměl stále u sebe kapesní voltmetr, spíše by zapomněl na hodinky! Uklidněný Běhounek obrací pozornost k dvěma těžkým bedničkám s olověnými akumulátory. To je hybná síla vysílačky, bez nich by zůstala němá. Jsou naplněny zředěnou kyselinou sírovou a kdoví, zda nezmrzla při těch desíti nebo patnácti stupních pod nulou, které tu ustavičně jsou? Biagi vytahuje z kapsy svůj drahocenný voltmetr a pečlivě měří napětí obou bedniček. Šest voltů má každá, spíše o něco více, dal je pořádně nabít, než vzducholoď opustila hangár.

Trosečníci si ulehčeně oddechnou. To je ohromná naděje v sázce o život; teď jsou jisti, že mají zásobu elektrické energie na 60 hodin vysílání, a taková stručná zpráva o ztroskotání „Itálie“ a o zeměpisné poloze tábora její posádky se vyšle za několik minut. Mohou ji opakovat mnohosetkrát a není nejmenší pochyby, že je někdo uslyší. Ale přestože akumulátory tak dokonale čelí mrazu, rozhodují se trosečníci, že na to nebudou příliš spoléhat a že je radši dají do stanu, kde bude přece jen tepleji než venku.

Zatímco se takto radili, zapojil rychlý Biagi anténu do přijímačky a dokončil i spoj žhavicí a anodové baterie. Malá skříňka je připravena a hlouček trosečníků se nedočkavě kupí kolem ní; vždyť jde o druhou polovinu jejich naděje na záchranu, nestačí jen vysílat zprávy do prostoru, je nutno také vědět, co kdo na ně odpoví. Biagi se sluchátky na uších pohlédne na své náramkové hodinky a potom začíná otáčet knoflíkem kondenzátoru a lovit stanice v éteru.

Vzducholoď prorazila vrstvou mlhy a začala stoupat

San Paolo, mohutná krátkovlnná vysílačka na římském předměstí, by měla právě mluvit; skutečně ji také slyší, trochu nezřetelně — to se hned spraví, anténa chce poněkud zkrátit. San Paolo ovšem vysílá bezvýznamné zprávy sportovní a společenské, ale to je samozřejmé; ještě nevznikla obava, co je s „Italií“, ačkoli od její poslední radiotelegrafické zprávy už uplynulo šest či sedm hodin. Vzducholoď se přece může zpozdit.

Nad pustým pack-icem visí stále šedé polární nebe, čas plyne dále bez ohledu na lidi a jejich starosti, ale hlouček trosečníků upírá teď pozornost jen k vysílací stanici. Nejbližší chvíle možná rozhodne o jejich osudu. Promluví vysílačka a uslyší „Città di Milano“ její hlas?

Především je potřebí upravit anténu. Zde však už nestačí pouhý izolovaný drát, přehozený přes dvě kry, je potřebí stožáru, a čím bude vyšší, tím to bude lepší. Mlčenlivý Trojani vypátral ve sněhu kus zábradlí velitelské kabiny a nyní jej vleče k malé kře, na které se Biagi rozhodl vztyčit stožár. Zábradlí je dlouhé skoro dva metry a trosečníci je zarážejí jedním koncem do tvrdého sněhu. Ještě dva provazy a dva kolíky a už je vztyčen „stožár“, na jehož druhý konec zatím Biagi přivázal černou cívku z izolační hmoty, nesoucí jeden drát antény. Biagi upevňuje konec drátu k vysílačce, od které pak vede další drát nevysoko nad ledem; drát končí v druhém izolátoru, který visí na nízké dřevěné lati, zaražené šikmo do sněhu.

Anténa je zřízena podle všech předpisů, její dva dráty vymezují plochu obrácenou k jihozápadu, k místu, kde podle názoru trosečníků leží „Città di Milano“ na kotvách v kingsbayském fjordu. Biagi si nasazuje sluchátka přijímače, který stojí hned vedle vysílačky, a potom rozehraje klíč vysílačky. První rádiové signály z ledové kry letí prostorem!

Běhounek stojí s ostatními kolem Biagiho a se zatajeným dechem naslouchá žalostnému kvílení klíče vysílačky. Zvuky jdou tak rychle za sebou, že jeho necvičené ucho je sotva stačí rozlišit, tři krátké, tři dlouhé, tři krátké, znovu stejný pořad, pak dvakrát krátce, dlouze, krátce dlouze a tak dále, Morseovy značky se řadí v jedinou větu: „SOS, SOS, Italia, Nobile.“

Výkřik trosečníků o pomoc, ten přece zaslechnou a ihned na něj

odpovědí, myslí si důvěřivě malá skupinka ubohých, k smrti unavených mužů. Visí očima na rtech Biagiho, když přestane tisknout klíč vysílačky a jemně otáčí knoflíkem přijímací stanice, snaže se zachytit odpověď druhů z „Città di Milano“. Ale Biagi jen kroutí hlavou a smutně odpovídá: „Si senta niente! Není slyšet nic!“

Až po mnoha týdnech si trosečníci uvědomili, jak byli bláhoví v té chvíli, kdy se jim podařilo vyslat první volání o pomoc. Domnívali se, že na palubě lodi zavládla obava o jejich osud a že se tam všichni tísní v její dobře vybavené rádiové kabině v neklidném napětí, zda muž u přijímačky nezaslechne sebemenší zvuk rádia vzducholodi, která se už o tolik hodin zpozdila. Ani potom, když už věděli o trosečnících a kdy Nobile úpěnlivě žádal, aby věnovali zprávám jejich slabé staničky největší péči, nezvýšili na „Città di Milano“ valně pozornost.

Biagi odložil s nechutí sluchátka, usedl do sněhu a zabořil hlavu do rukou. Až dosud pracoval s neochabující energií, nyní rázem pozbyl naděje.

Ostatním se nevedlo o mnoho lépe. První zvítězil nad hlubokou skleslostí Mariano.

„Nic není ztraceno, milý Biagi,“ těšil telegrafistu. „Možná že v některé vaší stanici není všechno v pořádku, nebyl by to žádný div v té zimě a vlhku. Zítra je pořádně prohlédněte a uvidíte. Pojďte s námi ještě prohledat okolí, čím více toho najdeme, tím líp nám bude!“ Biagi se s nechutí zvedl a neochotně šel s ostatními. Přidružil se k nim i Zappi, který až dosud bez valného zájmu přihlížel pokusu s vysílačkou — stěžoval si, že má zlomené žebro a že se mu špatně dýchá. Mariano, jeho dlouholetý a oddaný přítel, ho při chůzi podpíral.

Beze slova se plahočili hlubokým sněhem a přelézali ostré hrany ker. Občas se někdo z nich shýbl a sebral se sněhu kus pemikanu nebo tabulku čokolády, které vypadly z některé rozbité krabice. Odepnuli kapuci od kožišinové kazajky, stáhli ji tkanicí jako pytlík a přivázali k pasu; do ní ukládali své drobné nálezy. Nálada se trochu zlepšila, když narazili na velkou plechovku s cukrem a na jinou, menší, v které byla čokoláda. Potom přišel nález, jehož význam v tu chvíli nedovedli všichni náležitě ocenit: byly to přístroje k určení zeměpisné polohy,

dva sextanty*), dva rtuťové obzory a malá dřevěná krabice s třemi chronometry. Hodiny stále šly a jejich tiché tikání vybavilo v Běhounkově mysli vzpomínku na jeho klidný pokoj doma v Praze, s nástěnnými hodinami, které neúnavně odměřují čas svým cvakáním.

Mariano našel to, bez čeho by byly bývaly sextanty a chronometry bezcenné. Byla to kniha tabulek logaritmů a zeměpisných poloh. Mariano osušil rukávem její horní listy, provlhlé sněhem, a rozhodl, že pro dnešek je už práce dost. Svolal své druhy, rozptýlené mezi krami, a ubíral se s nimi ke stanu. Jeden za druhým proplazili se těsným vchodem, jen Běhounek zůstal ještě chvíli venku. S námahou vydobyl z kapsy kalhot spodního obleku hodinky; ukazovaly šest bez několika minut. Nastával večer, nepostřehnutelný v těchto zeměpisných šířkách a v této roční době, kdy je slunce ustavičně nad obzorem.

Na jednom stanovém kolíku visel triedr, který našel Malmgren.

**) Sextantem se měří vzdálenost dvou bodů v obloukové míře, tj. měří se jím úhel svíraný přímkami, které vycházejí z oněch dvou bodů a protínají se v oku pozorovatelově. Přístroj se skládá z kovové kruhové výseče, na jejímž jednom rameni je upevněno zrcátko, na druhém dalekohled. Oblouk výseče má přesné dělení na stupně a jejich díly a pohybuje se po něm konec pohyblivého ramene, které nese druhé zrcátko. Dalekohledem pozorujeme jeden bod, kdežto druhý se vhodným nastavením pohyblivého ramene zobrazí oběma zrcátky tak, že jeho obraz splyne v dalekohledu s prvním bodem, pozorovaným přímo. Z polohy pohyblivého ramene na stupnici se pak určí úhel mezi oběma body. Sextant je nezbytným průvodcem námořníka, který jím měří výšku slunce nad obzorem. Určuje ji změřením úhlu mezi sluncem a jeho odrazem v moři. Poněvadž hladina moře se vždy pohybuje a nedává klidný obraz a na zamrzlém moři nelze takového obrazu vůbec dosáhnout, používá se umělého obzoru, zpravidla nádobky se rtutí, opatřené skleněným víkem. Lesklá hladina rtuti nahrazuje vodní hladinu a vytvoří obraz slunce.*

Pro každou denní dobu a pro každé místo na povrchu zeměkoule je výška Slunce nad obzorem jiná. Určíme-li z těchto tří veličin dvě, můžeme třetí vypočíst nebo přímo vyhledat ve zvláštních tabulkách, sestavených podle takových výpočtů. Změříme-li tedy výšku Slunce nad obzorem a známe-li přesný čas, kdy jsme měření konali, můžeme vypočíst nebo v tabulkách vyhledat svou zeměpisnou polohu, tj. zeměpisnou šířku a délku. K určení šířky stačí jediné měření, k určení délky je potřebí měření dvou, konaných ve dvou různých dobách. Určení polohy je vždy zatíženo chybou několika kilometrů.

Trosečníci snášejí nalezené zásoby ke stanu

Běhounek jej sňal, nasadil k očím a zaostřil na zamlženou čáru obzoru. Pečlivě prohlížel místo, kde se před několika hodinami ukázal tenký sloup kouře. Viděl jen mlžnou stěnu, sahající až k ledové ploše. Nikde ani stopy po kouři, ačkoli postupně propátral celý půlkruh obzoru. S povzdechem zavěsil triedr na jeho místo. Měl Mariano pravdu, když naznačoval, že kouř vznikl z požáru vzducholodi? A těch šest mužů, které vrak vzducholodi odnesl s sebou, leží teď mrtvých mezi ledovými krami jako ubohý Pomella?

Marianův hlas ho vytrhl ze smutných myšlenek. „Pojďte už, Běhounku, večeříme!“ volal kapitán. Běhounek se naposled rozhlédl kolem sebe.

Trhavý zvuk plátěného cáru, visícího z provazu antény a třepetajícího se v ostrém větru, upoutal jeho pozornost. Sledoval jeho směr a srovnával jej se směrem severního ledového příkopu.

Skutečně, Malmgren měl pravdu, když předpovídal, že vítr přeskočí k severu; ale k této změně směru, která by byla snad mohla zachránit vzducholoď, došlo příliš pozdě.

Dva muži leželi a sedm jich sedělo ve stanu, na ploše necelých sedmi čtverečních metrů, s nohama podivně propletenýma dohromady. Mariano rozdílel tlusté tabulky pemikanu, zabalené do staniolu. Jeden po druhém rozbaloval staniol a nedůvěřivě pozoroval šedožlutou, nelákavou, mastně vyhlížející hmotu. Běhounek si vzpomněl na vyprávění Trojaniho, že jeho pes, jinak naprosto nevybíravý, odmítl jíst pemikanovou polévku. A nyní šlo o to, sníst studený pemikan. Měl velký hlad. Naposled jedl, když se dělil s Pontremolim o krabičku uzeného jazyka, a to bylo časně ráno. Přemohl svůj odpor a zakousl se do poddajné hmoty. Ale nadarmo vyvinul největší úsilí, sousto mu rostlo v ústech a trvalo dlouho, než se mu podařilo je spolknout. Měl dost. Zabalil zase pečlivě tabulku pemikanu a uložil ji do kapsy spodního kabátu. Ponechal ji tam po celé dlouhé týdny, až se proměnila v beztvarou odpornou mazlavou hmotu. Nikdy však nenašel dost odvahy, aby ji z kapsy vyhodil. Vždy mu v tom zabránila úvaha, že v nejkrajnější nouzi znamená tato stěží požívatelná hmota prodloužení života o několik dnů.

Bylo-li umění ve stanu sedět, zdálo se, že ulehnout je naprosto neřešitelný problém. Po několika pokusech vznikl podivuhodný propletenec lidských údů a nepřemožitelná únava počala lidem zavírat víčka.

Usínali už, když se před stanem ozvalo chřestění obojku Titiny, malého černobílého foxteriéra. Byl to nerozlučný druh Nobilův na jeho polárních letech, zvířátko pro štěstí — „maskot“ — obou vzducholodí, „Norge“ i „Italie“. Trojani rozvázal tkanici látky uzavírající vchod a vpustil psíka do stanu. Titina neměla kam postavit tlapky a chtíc nechtíc musila chodit po lidech, což jí vyneslo nadávky probuzených spáčů. Její pán spal nejdále od vchodu, ale zvířátko — kupodivu a naneštěstí pro italskou pověrčivost — chovalo se k němu na ledové kře hodně nevšímavě. Nalezlo útulek u Běhounka, který je za obojek stáhl k sobě. Položilo svůj malý čenich na jeho ruku a oba usnuli.

VELIKÉ ZKLAMÁNÍ

Za tak hrozného nepohodlí, jaké měli trosečníci ve stanu, nemohl jejich spánek trvat dlouho. Probouzeli se jeden po druhém v první hodině nového dne, 26. května, a nadarmo se pokoušeli znovu usnout. Malmgren nezamhouřil oko po celou dobu, co ostatní spali, bolestné pohmožděniny mu nedaly usnout. Seděl shrben v rohu stanu, poraněnou ruku opřenou o kolena, a sotva odpověděl na Běhounkův ranní pozdrav. Ustavičně ho trýznila myšlenka, co bude dále. Považoval Italy za velmi špatné polárníky. Několik dní před odletem z Kingsbay o tom hovořil s Běhounkem.

„Ano, všechno je to hezké, dokud to dobře jde," pravil, když se Běhounek obdivoval přesným příletům a odletům vzducholodi. „Ale kdyby se náhodou musilo přistat někde daleko od pevniny a nastoupit pochod zpátky, pak by to byla smutná výprava!"

Jeden po druhém opouštěli stan, protahovali strnulé údy a rozhlíželi se kolem sebe. Obloha byla trochu méně kalná než minulý den, i stěna mlhy ustoupila dále k obzoru. Chvílemi se kus nebe rozjasnil a zdálo se, že vysvitne slunce. Skutečně se také ukázalo kolem druhé hodiny ranní, právě když trosečníci dokončili první časnou snídani na ledě. Nikdo neměl odvahu pokusit se znovu o pemikan, a tak dal Nobile rozdělit mezi devět mužů jednu čtvrtkilovou tabulku čokolády a několik kostek cukru.

Biagi s novou odvahou kutil něco venku u svého rádia a chystal se přenést potom stanice do stanu, aby se Zappim jednu po druhé pečlivě prohlédli a vyčistili spoje. Když Biagi najednou vykřikl, že se slunce prodírá mraky, Mariano s Viglierim se rychle vyplazili ze stanu a Běhounek vylezl zvědavě za nimi. Zahlédl ještě Titinu, jak mizí za větší krou severně od tábora — šla kořistit na vlastní pěst, ačkoli jí Nobile obětoval celou svou dávku cukru — a přihlížel pak se zájmem

měření obou důstojníků.

Už minulý den, když našli rtuťový obzor, umístil jej Mariano na kru vysokou asi metr. Před ní se nyní přikrčil se sextantem v ruce, čekaje netrpělivě, až se naplno ukáže slunce, jen mžikem probleskující oblohou. Vedle něho seděl Viglieri, skříňku s chronometry na klíně, zrak upřený na ten ze tří chronometrů, jehož časová oprava byla nejstálejší. V levé ruce držel zápisník, do něhož si už zaznamenal hodinu, v pravé tužku.

„Attenzione! Pozor!“ volá Mariano, který právě zahlédl ostrý odraz slunce ve rtuti a zamířil na něj dalekohled. Viglieri chvatně zapisuje minutu a odpovídá: „Pronti! Připraven!“ Od té chvíle pozorně sleduje vteřinovou ručičku chronometru a na Marianovo „Stop!“ odčítá její polohu. Ještě dvakrát opakují své měření a pak se Viglieri dává do výpočtů, zatímco Mariano, uloživ sextant, odchází s Běhounkem směrem k severu, do míst, kde začíná anilínový pruh, doklad, že tu velitelská kabina poprvé narazila na led. Zde ještě nepátrali po potravinách a skutečně nacházejí co chvíli kousky pemikanu. Mariano je sbírá a odevzdává je Běhounkovi se slovy: „Vezměte to, milý Běhounku, zas o chvíli života více!“

Běhounek ukládá pemikan do plátěné kukly, přivázané k opasku; je brzy plná a nestačí. Vzdalují se asi dvě stě metrů od stanu a přicházejí k místu, kde je nakupeno více trosek na hromadě. Mariano se zastaví a ukazuje před sebe: „Tam leží ubohý Pomella!“ Tichá postava nešťastného motoristy spočívá na tváři, s rukou zdviženou k hlavě jako na ochranu před úderem. Trosky motoru, u něhož konal do posledního dechu věrně svoji povinnost, jsou rozptýleny kolem něho; nejkrásnější náhrobní kámen, jímž kdo může uctít jeho památku. Dlouhou chvíli stojí oba trosečníci tiše u mrtvého druha, pak se obracejí a vracejí se ke stanu.

U jiné kupy trosek nachází Mariano napolo rozbitý porcelánový hrneček s tmavohnědou, mazlavou, klihovitou hmotou, Liebigovou polévkovou trestí. Ujímá se ho sám, Běhounek už nemá místo a v tu chvíli ani zájem. Zahlédl ve sněhu červené desky svého notesu. Už včera ho velmi pilně hledal, vždyť v něm byla všechna jeho vědecká pozorování, která provedl za točnového letu „Italie“, i pozorování

dřívější, ze vzdušné cesty Milán — Stolp — Vadsö — Kingsbay. Zapomíná na okamžik na své okolí a pohříží se do notesu. Je velmi spokojen, když zjišťuje, že záznamy jsou v naprostém pořádku, dobře čitelné, jen přední listy a rohy notesu jsou trochu vlhké.

Osušuje pečlivě svůj nález a ukládá jej do náprsní kapsy spodního kabátu. Mariano zatím poodešel směrem ke stanu a cestou se zastavil se Zappim, který mu šel naproti. Běhounek se rozpomíná na ranní měření polohy. Teď už bude mít Viglieri jistě vypočtenu zeměpisnou šířku a za chvíli možná se podaří znovu změřit výšku slunce a vypočíst poledník. Okamžik se nedívá na cestu před sebou a pátrá po nebi, na němž se přehánějí šedavé chmury. Vzápětí se seznamuje s polárním mořem. Led, na který vstoupil, je šedý tenký led nedávno uzavřeného kanálu, který nesnese váhu člověka. Bortí se mu pod nohama a těžký polární oblek zmaří jeho skok na blízkou pevnou kru. Běhounek sklouzne po její šikmé stěně zpět na okraj uzavřeného kanálu, kde je led nejtenčí, a hned je po kolena ve vodě.

Zachycuje se pevného kraje kry a dostává se na její povrch vlastní silou ještě dříve, než mu přichvátá na pomoc Mariano, upozorněný jeho výkřikem. Jeho obuv „finsko“ ze sobí kůže je plná vody, která prosákla i ponožkami. Je nejméně deset pod nulou, málo vhodná teplota ke koupání, a tak Běhounek spěchá do stanu zout promočenou obuv a ponožky. Ale ještě jednou se cestou zastavuje při pohledu na černý notes, který leží rozevřen deskami vzhůru. To je Malmgrenův zápisník s meteorologickými záznamy, druhá cenná kořist toho dne. Běhounek ho sbírá a o chvíli později už sedí ve stanu u otevřeného vchodu, ždímá obuv i ponožky a věší je na provazy, držící stan. Je to ovšem bláhová naděje, že promočené věci uschnou v mrazivém polárním vzduchu, prosyceném vlhkostí, a trosečníci se brzy naučí sušit ponožky osvědčeným způsobem, který zavedl Amundsen: pod košilí, na prsou, na holém těle, svým vlastním teplem, protože dříví a oheň patří na ledové kře k nejvzácnějším věcem. Běhounek balí bosé nohy do cípu vlněné pokrývky a potom odevzdává Malmgrenovi jeho zápisník. Malmgren se sotva vytrhne ze svého chmurného klidu. Odhazuje zápisník do kouta stanu, kde jej o několik dní později Běhounek znovu našel, stahuje vlastní boty a beze slova je podává

druhovi; ten si je s povděkem vypůjčuje. Později, když se Nobile vzbudil z krátkého, horečného spánku a dověděl se o Běhounkově příhodě, věnoval mu obuv z polárního vaku.

„Na takové věci musí tu být člověk velmi opatrný, to není maličkost," kárá Malmgren Běhounka, který je ochoten brát svou lázeň na lehkou váhu. „Než se nadějete, omrznou vám nohy a je s vámi konec!" Odmlčel se na chvíli a potom se ptal, kde našel Běhounek jeho zápisník.

„Blízko severního vodního příkopu, když jsme se vraceli s Marianem od mrtvého Pomelly," odpovídá Běhounek. Malmgren sebou překvapeně trhl a dal si větu opakovat. Nevěděl vůbec o smrti Pomellově, slyšel o ní teď poprvé. Zpráva na něho hluboce zapůsobila. Seděl pak mlčky a stěží odpověděl na Běhounkův dotaz, jakou zeměpisnou šířku vypočetl Viglieri. Teprve o hodnou chvíli později, když se venku ozval hromový rachot tříštěného ledu, vylezl na Nobilovu výzvu ze stanu podívat se, co se děje.

Zatím to nebylo nic vážného, jen se náhle uzavřel neširoký klikatý kanál, který končil asi pět metrů na východ od stanu. Malmgrenovy obavy o pevnost kry, na níž stál stan, znovu ožily. Důtklivě nabádal k pravidelným hlídkám, které by ustavičně střežily stav ledu v blízkém okolí tábora, ale takové hlídky se začaly konat až mnohem později. Zatím snad jen málokdo z trosečníků věřil v dlouhý pobyt na packicu. Nemohou být přece tak daleko od Severního mysu, kam se pravidelně vydávají lovci kožišin po pevnině a tuleňářské kutry, rybářské lodi s jedním nebo dvěma stěžni, po moři. Podaří se jim nějak na sebe upozornit, i když to prokleté rádio je stále hlasem volajícího na poušti.

Rovnoběžku, na které ztroskotali, znají už z prvního měření sluneční výšky: jsou na 81. stupni a 14. minutě severní šířky. Tato čára probíhá asi pětačtyřicet mil na sever od Severního mysu. Ale jsou trosečníci skutečně na poledníku Severního mysu? Teprve druhé měření sluneční výšky může odpovědět na tuto otázku, a proto všichni dychtivě čekají, až se znovu ukáže slunce. Vyšlo krátce před polednem a Mariano s Viglierim se znovu chápou sextantu a chronometru. Viglieri potom sedí a počítá, a čím dále tím více se

chmuří. Konečně bezradně odkládá své výpočty a žádá Mariana, aby počítal sám. Trosečníci, kteří zatím zhltli ubohý oběd, kousek čokolády a několik kostek cukru, kupí se kolem důstojníků a s napětím čekají na výsledky. Jen Malmgren o ně nedbá. Znovu pracně vystoupil s kukátkem na nízkou kru a rozhlíží se po jižním obzoru. Mlha se už zvedla, triedrem je vidět nejméně na padesát mil, ale všude uzavírá obzor jen led.

Malmgren slézá ze svého stanoviště a zdánlivě bez cíle se potlouká kolem stanu. Běhounek, který se zatím nabažil čekání na výsledek výpočtů, přidružil se k němu.

„Co hledáte, kamaráde?“ táže se.

„Kru!“ odpovídá lakonicky Malmgren a jeho druh na něj vytřeští oči v bezmezném údivu. Kru — kolem je jich přece na tisíce, jen se rozhlédnout.

„Starou kru, která nemá slaný led,“ vysvětluje Malmgren. „Vy nemáte žízeň? Já mám, ruka mě hrozně bolí, myslím, že mám horečku.“

Jak by neměl Běhounek žízeň! Už včera překvapeně poznal, že je marné polykat sníh, žízeň jen rostla. Bylo to divné, sníh je přece zmrzlá vodní pára a v té by neměla být sůl, i když je z vypařené mořské vody. Že je mořský led slaný, je samozřejmé a také se nikdo z trosečníků nepokoušel hasit jím žízeň.

„Tady je!“ volá Malmgren s vyjasněnou tváří a ukazuje na nevzhlednou nízkou šedozelenou kru, asi patnáct kroků od stanu. Vysvětluje příteli, že to je kra stará několik let, ve které během času všechna sůl prolínáním prosákla do nejspodnější části. Běhounek je ochoten mu věřit, vždyť Malmgren je zkušený oceánograf uppsalské university, ale Švéd ihned podává přímý důkaz. Odsekává sekerkou kousek ledu a dělí jej na dvě části, které oba rychle vkládají do úst. Dychtivě a s chutí je sají; v ústech se mění v báječnou studenou vodu. Ani stopy po soli v ní není, oba se cítí neobyčejně osvěženi.

„To bude naše vodárna,“ prohlašuje Malmgren, jehož nálada se viditelně zlepšila. „A v tomhle budeme led dopravovat,“ navrhuje Běhounek. Zvedá se sněhu hluboké dřevěné víko gramofonu, uražené při ztroskotání. Okamžik se na ně ve vzpomínkách zahledí. Naposled

je viděl šikmo stát nad točící se deskou. To bylo nad pólem, když Italové hráli sentimentální písničku „Bella Italia del mio cuore“*). Zdálo se mu, že je to velmi dávno, a počítal v duchu dny. O málo více než před dvěma dny kroužila vzducholoď ještě statečně nad pólem a její posádka na něj pyšně shazovala velikou národní vlajku, celou náruč malých praporků a těžký papežův kříž.

„Pojďte, snad už to zatím páni důstojníci přepočítali,“ vyzval ho s lehkým posměškem Malmgren. Běhounek položil s povzdechem víko gramofonu k vodní kře a s očima upřenýma na led ubíral se pomalu za svým přítelem. Cestou se shýbl pro ručník, který ležel nepovšimnut ve sněhu. Zvedl jej, svázal jeho cípy dohromady a tak z něho vyrobil závěs pro Malmgrenovu pochroumanou levici. Důstojníci stáli před stanem a živě o něčem rokovali. Kus dál od nich seděl inženýr Trojani s hlavou zabořenou do dlaní. Biagi kutil u svého rádia, jako by se nic zvláštního nedělo. Podle dřívější úmluvy s radiotelegrafisty na „Città di Milano“ vysílal každou lichou hodinu mezi 55. a 60. minutou: SOS, Italia, Nobile, SOS. A stále nikdo na jeho volání neodpovídal.

„Kolik?“ volali Malmgren s Běhounkem na důstojníky. „Jsme tady!“ odpovídá klidně Mariano a ukazuje na křížek zakreslený tužkou na podrobné námořní mapě severní části Špicberků. Oba příchozí žasnou nad jeho polohou — nesmírně daleko od břehu a tak podivně vysunutou na východ. Běhounek si půjčuje kružítko od Viglieriho, který křiví ústa k posměchu. Jakže, někdo chce kontrolovat námořního důstojníka italského válečného loďstva! Běhounek si mnoho nevšímá jeho tváře, bere z měřítka mapy do kružidla deset mil a odpichuje vzdálenost tábora od Severního mysu.

„Jsme pětasedmdesát mil na severovýchod od Severního mysu,“ říká zklamaně.

„Tak asi,“ přisvědčuje Mariano. „Přesně na jedenaosmdesátém stupni čtrnácti minutách severní šířky a pětadvacátém stupni pětadvacáté minutě východní délky od greenwichského poledníku, milý Běhounku.“ Veliké zklamání. Ale jak je možné, že se vzducholoď tolik odchýlila na východ? A co jejich poslední měření,

*) *Italsky: „Krásná Itálie mého srdce…“*

které provedli důstojníci, když vzducholoď vyplula krátce před katastrofou nad mlhu? Což nebylo správné? Tehdy vypočetli, že jsou sto deset mil severovýchodně od Severního mysu, tedy téměř na jeho poledníku. A nyní jsou o pět stupňů dál na východ. Je pravda, že rovnoběžkové kruhy jsou tak vysoko na severu už krátké a že těch pět stupňů je asi padesát mil, ale přece jen rozdíl je veliký.

„To je tak, Běhounku," vysvětluje Mariano klidným hlasem, „zeměpisná šířka, kterou jsme změřili sextantem ještě na naší ubohé vzducholodi, byla celkem správná, mohli jsme chybit nejvýš o několik mil. Ale co nebylo správné, bylo gonio z „Città di Milano", které nám dávalo druhou čáru, spojující vzducholoď s lodí. Chápete, je-li ze dvou čar, které se protínají, jedna nesprávná, je i průsečík čar nesprávný. A průsečík čar, to byla tehdejší poloha vzducholodi."

Běhounek mlčí a v duchu počítá. Jeho obličej se trochu vyjasňuje. Konečně padesát mil, necelých sto kilometrů, to není tak moc. Kdyby nebylo obou druhů se zlomenýma nohama, Nobila a Cecioniho, jistě by to všichni nějak ušli a dorazili by k Severnímu mysu. Mariano ho mlčky pozoruje. Vytuší z výrazu jeho tváře úvahu, kterou právě učinil. Otvírá už ústa, chtěje něco poznamenat, ale v poslední chvíli si to rozmyslí. Nač mu připravovat nové zklamání sdělením, že opominuli poslední měření polohy vzducholodi hlásit „Città di Milano"? A že pomocné výpravy, vyslané z lodi, je budou hledat mnohem a mnohem dále na západ, než si myslí ubohý kamarád?

Poslední přímou zprávu obdržela loď od „Italie" 25. května ve 4 hodiny 30 minut ráno. „Italia" sdělovala, že je asi 100 mil severně od ostrova Moffenova, tj. asi na 15. stupni východní délky a na 81. stupni 40 minutách severní šířky. Ve skutečnosti byla nejméně o 200 mil dále na východoseverovýchod; její údaj polohy, opírající se jen o palubní deník rychlosti a směru letu a kontrolovaný goniem — jež bylo chybné — byl nesprávný, vysvětluje však, proč se na „Città di Milano" domnívali, že vzducholoď ztroskotala někde na severním pobřeží Špicberků, západně od Severního mysu.

Utvrzovala je v tom poslední rádiová zpráva, kterou zachytili z paluby „Italie". Nobile v ní hlásil ministerstvu námořnictví v Římě postup letu. Sděloval, že „Italia" zápasí už 27 hodin s protivným

větrem, který velmi ztěžuje její let. „Italia“ musí hnát motory naplno a je blízko Špicberků. Tato zpráva byla vyslána v 7 hodin 55 minut dne 25. května.

Po této zprávě přijali už na „Città di Milano“ jen krátkou žádost Biagiho o kontrolu goniometrického směru. Došla v 11 hodin 27 minut. Dvě minuty nato hlásila loď kontrolní měření, Biagi však již nepotvrdil příjem zprávy. V tu chvíli se už začala odehrávat katastrofa vzducholodi.

„Výpočet je správný, není možný omyl?“ táže se Malmgren. O přesnosti měření nepochybuje, se sextantem a s chronometrem je každý námořník přímo srostlý.

„Naprosto,“ odpovídá Mariano. „Kontroloval jsem jej se Zappim. Podívejte se!“ Ukazuje náčrtek na milimetrovém papíře s logaritmickým dělením, dvě čáry, protínající se v bodě, který udává zeměpisné souřadnice tábora. Malmgren se jen letmo podívá na papír a mlčí. Tváří se zasmušile a beze slova prolézá za ostatními do stanu, kam jej volá Nobile. Usedají všichni, jak se to dá, stan je přeplněn; jsou tu akumulátory vysílačky a také přijímací stanice, kterou Nobile poručil vnést dovnitř z obavy, aby neutrpěla venku vlhkým počasím.

Biagi sedí před stanicí v dřepu, širokou tvář má už řádně zarostlou černým vousem, oči starostlivě upřeny na Nobila. Generál má v ruce sešit, do něhož začal Biagi zapisovat různé zprávy, které zachytil, pokud se vztahují ke vzducholodi. Je velmi rozčilen a rychle předčítá ze sešitu. Zpráva je krátká. Důstojníci ji přijímají celkem klidně, padne jen několik poznámek. Trojani se hořce usmál, ale nepronesl ani slova. Zato Cecioni nešetří výrazy. Běhounek, který rozumí trochu italštině, zjišťuje s údivem, že střídá prosby k Panně Marii s kletbami na krajany z „Città di Milano“.

Malmgren se táže na obsah zprávy a Nobile špatně, ale rychle překládá do angličtiny. Je to rádiová výzva z lodi k trosečníkům a zní: „Soudíme, že jste poblíž severních břehů Špicberků, mezi 15. a 20. poledníkem na východ od Greenwiche. Důvěřujte nám. Organizujeme pomocnou výpravu.“

Byla to velmi špatná útěcha pro lidi, kteří ztroskotali na východ od 25. poledníku, a Běhounek se už nedivil náladě Cecioniho. Na

Nobilův dotaz, co tomu říká, odpověděl Malmgren ihned. Trosečníci musí spoléhat jen na sebe. Zajistit všechny zásoby, které stále ještě jsou roztroušeny kolem tábora. Ošetřit svá zranění. Zorganizovat pravidelný život v táboře. Připravit si teplé jídlo aspoň jednou denně. Vyčkat. Nejednou se stalo, že polární trosečníci byli zachráněni v poslední chvíli, když se už vzdali veškeré naděje. Se zásobami se však musí šetřit od samého začátku. Denní dávky potravin nutno omezit na naprosté minimum, které právě tak stačí udržet člověka na nohou.

Druhové dávají zkušenému polárníkovi za pravdu. Potlačují zklamání a pouštějí se znovu do práce. Zappi, který absolvoval před odletem z Říma ranhojičský kurs, mění se v lékaře. Dovedný Cecioni vyrobí za pomoci loveckého nože z dřevěných trosek podlahy vzducholodi dlážky na zlomené nohy a Zappi je obratně připojuje pruhy fermežového plátna ze stěn kabiny. Nobilovo zlomené zápěstí sroste i bez dlah. O svém vlastním žebru usoudil nový lékař, že je jen nalomeno a nepotřebuje žádného opatření. Touž příznivou diagnózu učinil i o Malmgrenově ruce, když se mu podařilo s velkými potížemi svléknout mu kazajku, svetr a košili. Loket je jen nalomený a rameno notně potlučené, jak o tom svědčí temné skvrny krevního výronu pod kůží. Postačí páska z ručníku, kterou vyrobil Běhounek, a klid.

Ale Malmgren nechce zahálet. Jedna ruka je zdravá, může pracovat. Zítra se začne starat o kuchyni. Zítra se také sepíšou všechny zásoby, které Viglieri s Marianem a Běhounkem horlivě hledají ve sněhu. Rozšiřují stále okruh pátrání, jak to jen připouští stav ledu a kanálů, často zrádně ukrytých pod tenkou ledovou pokrývkou, zavátou sněhem, který chvílemi venku poletuje. Trojani sedí většinou apaticky ve stanu s oběma zraněnými. Je slabé tělesné konstrukce, „pérová váha“, jak si ho dobírali v lepších dobách jeho druhové, tvrdící, že pro vzducholoď, kde se šetří s každým zbytečným gramem přítěže, vynahrazuje malá váha Trojaniho, co má Cecioni navíc. Jinou takovou doplňující se dvojicí byl silný, vysoký Běhounek a štíhlý, malý Nobile.

Biagi poslušně, jak mu nařídil Nobile, vysílá teď už koncem každé hodiny volání o pomoc. Je sice toho názoru, že největší naděje na jejich zachycení je večer, kdy Eiffelova věž vysílá na stejné vlně 33

metrů časové signály, které chytá kdejaká loď, aby si podle nich opravila chod chronometrů, ale jako řádný voják poslouchá bez odmluvy rozkazy velitelovy. Jen stožár vysílačky ho trápí. Je příliš nízký, potřeboval by nastavit. A tak se v přestávkách mezi vysíláním Biagi účastní hledání ve sněhu. Sežene několik zlomených duralových trubek, které vyztužovaly konstrukci kabiny, a později je svazuje dohromady za pomoci druhů. Vyrobí tak tenký stožár, podivně nastavovaný. Není hezký, ale je vysoký nejméně čtyři metry, dvakrát vyšší, než byl první. Čtyři provazy jej poutají k pevným krám, anténa je znovu napnuta a její směr opraven. Přes toto zlepšení nikdo neodpovídá na signály Biagiho.

Do večera toho dne (26. května) se nakupila kolem stanu podivná směs věcí. Plechovky s pemikanem, cukrem, čokoládou a mléčnými pastilkami. Dvě plechovky s benzínem, dohromady asi 40 litrů. Jedna s emailitem, velmi dobrým lepidlem, kterým Alessandrini zaceloval díry v obalu vzducholodi. Prokáže později platné služby trosečníkům při spravování stanu. Těžký fotografický přístroj, druhý triedr, veliký a těžký, který Běhounek později překřtil pro jeho váhu na „kanón“.

Nádherná leštěná mahagonová skříňka s drahocenným inklinometrem. Je to hodně těžký přístroj na měření intenzity zemského magnetického pole a výpravě ho půjčil Carnegiův ústav ve Washingtoně. Teď má pro trosečníky cenu jen jako skříňka na palivo. Cecioni ho později — přes Běhounkovy námitky — použil tak, jak byl, jako kovadliny. Náruče plochých krabiček s filmy poslouží jako palivo — ostatně bídné, které dává mnohem více popela než tepla; a nikdo z trosečníků se nestará o to, jde-li o filmy exponované nebo neexponované.

Je stálý polární den a nikdo by si nebyl povšiml, že už nastal večer, nebýt veliké únavy a ještě většího hladu, upozorňujících trosečníky, jak čas pokročil.

„Dost pro dnešek!“ rozhoduje Mariano, který zastupuje mimo stan velitele. Druhové ochotně poslechnou, sotva se už drží na nohou. Jeden po druhém se plazí do stanu a přijímají z Nobilových rukou večeři, přísně nestranně rozdělenou. Několik kousků cukru, několik mléčných pastilek, trochu čokolády, nasbírané po kouskách ve sněhu.

Vztyčování stožáru vysílačky

Venku je mráz, uvnitř stanu útulno. Tělesné teplo trosečníků zvyšuje teplotu ve stanu málo nad bod mrazu, ale to stačí, aby v prázdné plechovce od konzervy roztály kusy ledu, odsekané z „vodní“ kry. Jeden po druhém z ní pijí a Malmgren ji doplňuje ze zásoby, která leží venku u vchodu na víku od gramofonu. Ranění mají horečku a v noci často procitnou žízní.

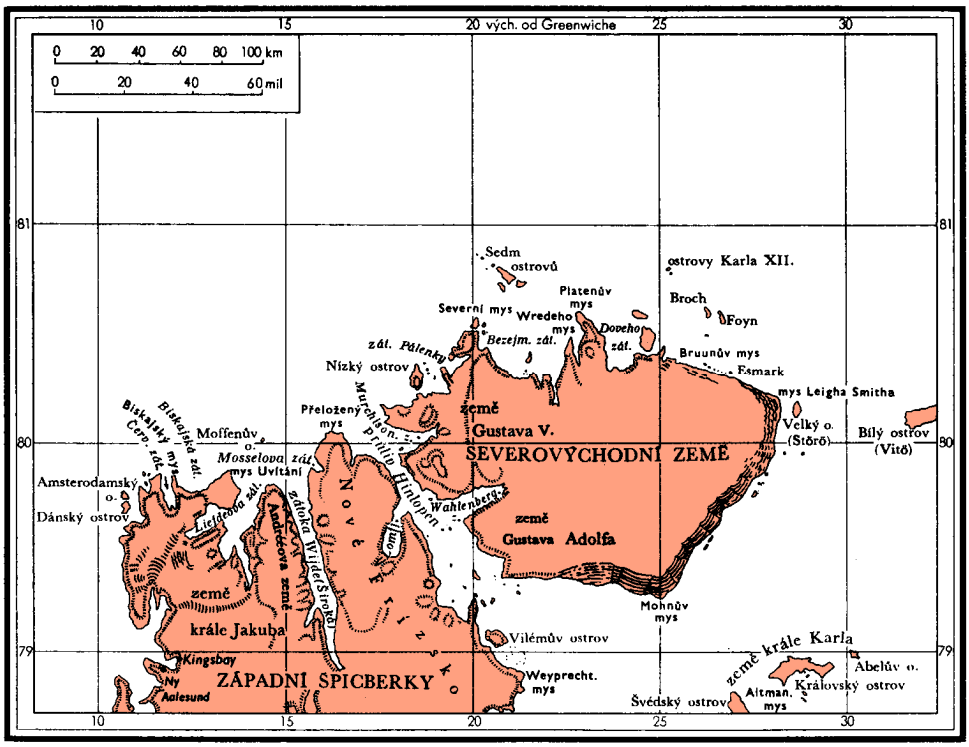
Svízelný úkol, jak se uložit ke spánku, řeší se všelijak a se stejně malým zdarem jako minulou noc. Stan je velmi těsný pro devět lidí, pro akumulátory a přijímací stanici; ke všemu ještě zranění musí ležet nataženi a zabírají víc než třetinu stanu. Konečně se jakžtakž ukládají jeden přes druhého, ale tato druhá noc je horší než první. Trosečníci se stále probouzejí únavou z nepohodlné polohy a krutým hladem. Každý má v kapse svou včerejší tabulku pemikanu, nikdo však nenalézá dosti

odvahy pustit se do ní. Při jednom takovém procitnutí povšimne si Běhounek, že Malmgren sedí skrčen vedle něho a nespí. Marně se pokoušel najít trochu místa pro pohmožděnou ruku, která krutě zabolí při každém doteku. Běhounek ho vybízí, aby se uložil na něho, a Malmgren po krátkém váhání uposlechne. Blíží se již ráno, když oba na několik krátkých hodin usínají.

PRVNÍ PÁTRÁNÍ

V pátek 25. května, v den katastrofy „Italie“, měli telegrafisté na „Città di Milano“ od rána co dělat. Vzducholoď důrazně požaduje stálé vedení goniem, a tak směrová anténa nezahálí ani minutu. Radiotelegrafista se sluchátky na uších ji pomalu otáčí podle děleného kruhu a hledá polohu s nejlepším poslechem signálů „Italie“. Přímka, vedená kolmo na plochu antény, která je v této poloze, spojuje „Città di Milano“ se vzducholodí. Telegrafista odečte na děleném kruhu úhel, který svírá směrová přímka s přímkou probíhající přesně od severu k jihu; tento úhel, vyjádřený v obloukových stupních a minutách, sdělí pak „Italii“. A tak má vzducholoď neviditelné pouto, které ji spojuje s domovským přístavem v Kingsbay a vede neznámou polární oblastí.

Ustaraný kapitán Baccarani, velitel radiotelegrafistů, bdí nad touto prací. Je unaven, pod očima má černé kruhy, nespal už druhou noc. Mohl by práci přenechat svému zástupci, ale nedá mu to, je příliš svědomitý, ví, jak velice na tom záleží, aby vzducholoď obdržela co nejpřesnější údaje, a jak často se gonio dovede odchýlit od pravdy. Pět stupňů nalevo nebo napravo, řídí-li se goniem letoun, není žádná velká chyba z hlediska muže, který gonio obsluhuje, avšak pro vzducholoď vzdálenou pět nebo šest set mil znamená taková chyba čtyřicetimílovou až padesátimílovou odchylku nalevo nebo napravo od její skutečné polohy. A tak Baccarani co chvíli nasazuje druhý pár sluchátek a

kontroluje práci nešťastného desátníka u rádia, který je až pohoršen, že jeho velitel má k němu tak malou důvěru.

Široké čelo Baccaraniho se chmuří tím více, čím víc čas spěje kupředu. Kapitánovi se situace přestává líbit. Zjišťuje z údajů gonia, že vzducholoď těžce bojuje s nepříznivým silným větrem. V devět dvacet činil úhel směrové přímky s poledníkem Kingsbay 26 stupňů na východ. V jedenáct třináct, když „Italia“ potvrzovala příjem povětrnostního přehledu, který pro ni sestavil geofyzikální ústav v Tromsö, vzrostl už úhel gonia na 32 stupňů. To znamenalo, že je vzducholoď strhována větrem na východ. Na její palubě zřejmě vzbudil tento údaj údiv a nedůvěru; po čtrnácti minutách žádá Biagi kontrolu posledního gonia. Sám Baccarani vede co nejpřesněji směrovou anténu a zjišťuje úhel, který je ještě o dva stupně větší, 34 stupňů. Za necelou čtvrt hodiny byla „Italia“ zahnána o další dva stupně na východ.

Příjem tohoto hlášení, které Baccarani odeslal v jedenáct dvacet devět, už Biagi nepotvrdil. Podle smluveného plánu čeká Baccarani, že „Italia“ požádá v 11.40 o nové gonio. Ticho. Není zatím znepokojen, ačkoli muž u přijímače, naslouchající na dlouhé vlně „Italie“, nezachytil od 7.55, kdy „Italia“ vysílala zprávu pro ministerstvo námořnictví, žádné nové sdělení. Biagi nevysílal, ale to nic neznamenalo; Biagi byl na palubě „Italie“ sám na všechnu radiotelegrafickou práci i na všechny opravy svých přístrojů. Vyčkáme do 12.20 na novou žádost o gonio, myslí si Baccarani, snaže se přemoci neklid, který se ho zmocnil. Čas se vleče zoufale pomalu kupředu. Dávno před určenou chvílí má už kapitán sluchátka na uších. Očima lpí na přesných palubních hodinách. V sluchátkách se ozývají všelijaké zvuky, ale marně se Baccarani snaží vylovit z nich značku „Italie“. Ticho na krátkých i dlouhých vlnách.

Kapitán snímá sluchátka. „Poslouchejte dále!“ nařizuje mužům u přístrojů. Sám spěšně vychází, přeběhne palubu, a nedbaje údivu stráže před vchodem, vnikne do velitelova obydlí. Kapitán Romagna, velitel válečné lodi „Città di Milano“, obědvá právě ve své prostorné jídelně. Vyjma obsluhujícího námořníka je sám, jak to předpisuje řád válečného námořnictva pro velitele lodi. Při pohledu na znepokojenou tvář Baccaraniho okamžitě přestane jíst.

„Veliteli, »Italia« je už přes hodinu němá!“ hlásí vzrušeně Baccarani. Romagna stáhne mrzutě čelo a odloží příbor. Zase nová komplikace! Nebyl příliš rád, když obdržel velení na „Città di Milano“, kabelové lodi, kterou válečné námořnictvo přidělilo Nobilovi k podpoře jeho výpravy. Měl na palubě na dvě stě nováčků, kteří konali povinnou vojenskou službu, a s těmi hochy musil vylodit ohromný náklad těžkých ocelových válců s vodíkem, dopravit jej do hangáru a pomáhat při všech obtížných manévrech, spojených se startem a přistáním vzducholodi. Nestačili na to, zvláště před týdnem, kdy řádila v Kingsbay krutá sněhová vánice, která značně zatížila vzducholoď, volně vystavenou nepohodě v hangáru bez střechy. Bylo potřebí nadlidského úsilí, aby ji zbavili sněhového břemene a zachránili před rozdrcením.

Naštěstí je kingsbayský fjord obydlen. Jsou tu uhelné doly, zaměstnávající několik set havířů, a sídlí tu dokonce norský guvernér

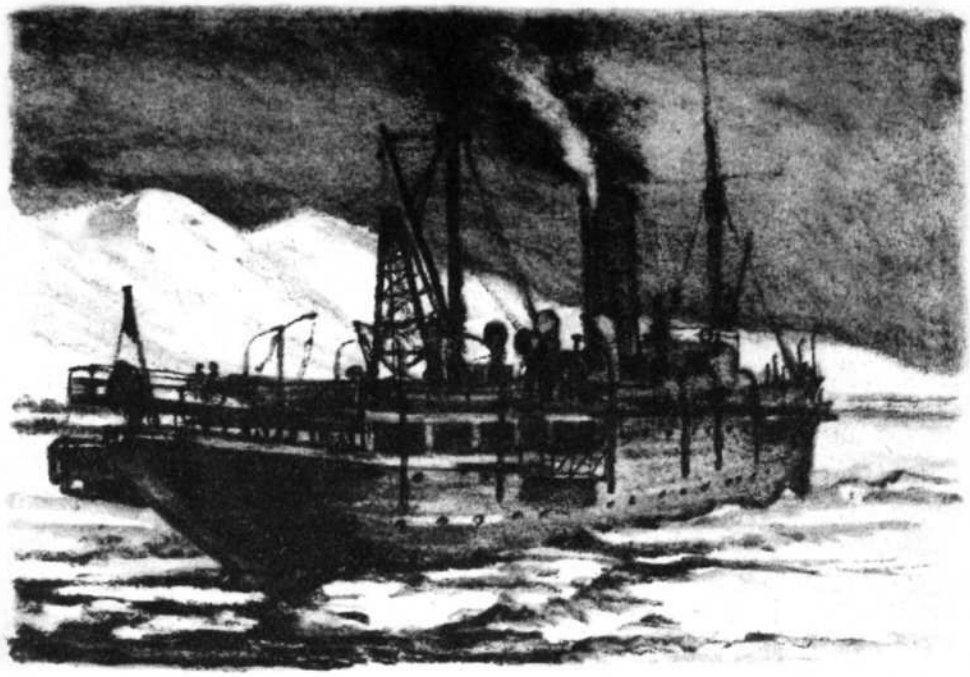
Špicberků. Správa dolů poskytla ochotně pomoc svého mužstva. Zkušení Norové, usedlí zde už po léta, byli vůbec Italům nápomocni radou i skutkem. Romagna je volky nevolky přijímal. Nebyl tomu rád, ale cítil dobře svou vlastní nemohoucnost. Poprvé v životě byl na severu, v kraji plovoucího ledu a ostrých sněhových vánic. Život tu byl pro něho těžký, i když vše šlo normálně. A nyní takový svízel! Jeho mrzutost byla oprávněná. Ale konec konců snad to není ještě tak zlé, Baccarani třeba bere situaci příliš vážně, utěšil se s pravým jižním optimismem.

„Poslech byl dobrý?“ táže se. Baccarani pokrčí rameny. „O nic horší než jindy, veliteli. Rádiová stanice Ny Aalesundu*) překáží jako obvykle, ale celkem všechno, co »Italia« vyslala, jsme zachytili. Mám aspoň za to, že nám nic neuniklo.“ Romagnova nálada se zase horší. Opustí oběd a jde s Baccaranim do rádiové kabiny, před níž se už kupí hlouček zneklidněných námořníků, důstojníků a členů vědeckého štábu lodi. Je mezi nimi i profesor Amadeo Nobile, generálův bratr, který právě přišel ze své meteorologické stanice, zřízené na břehu.

„Žádné zprávy!“ volá zneklidněn na Romagnu. Velitel pokrčí bezmocně rameny. Vstoupí s Baccaranim do rádiové kabiny, ale za chvíli zase vychází. Jediné, co může hned udělat, je, že podá služební hlášení do Říma státnímu tajemníkovi v ministerstvu válečného námořnictva se žádostí o další instrukce a požádá Ny Aalesund, aby laskavě na několik hodin přerušili činnost své stanice a umožnili „Città di Milano“ lepší poslech. Norové mu ochotně vyhověli. Ny Aalesund se odmlčel až do večera. Mezi novináři, dopisovateli velkých deníků, které výprava přilákala do Kingsbay, vznikl rozruch. Vrhli se v celé smečce na palubu s dotěrným Arnesenem, dopisovatelem několika deníků, v čele. Nešťastný Romagna je nestačil odbývat. Měl s nimi už smutné zkušenosti, zejména s Arnesenem; věděl, že je nejlepší povědět jim toho dobrovolně co nejvíc, jinak si zprávy vymyslí sami a je to ještě horší. Ale tentokrát opravdu nevěděl, co by jim mohl říci.

„Vyplujeme na sever, jakmile k tomu dostanu z Říma zmocnění,“ končil svůj proslov k novinářům. Zmocnění přišlo už k večeru, ale s vyplutím to nebylo snadné. Měli na palubě zkušeného lodivoda,

*) *Jméno norské komické osady v kingsbayském fjordu.*

Na svatodušní neděli vyplula „Città di Milano“ z kingsbayského fjordu

Bernharda Svendsena z Tromsö. Jeho rad bylo nutno poslechnout. Na Romagnovu výzvu k vyplutí odpověděl však jen pokrčením ramenou. S železnou lodí, jako je „Città di Milano“, nutno být velmi opatrný. Její svislé, rovné boky neodolají nejmenšímu tlaku ledu, třebaže jsou ze železa. Sem je potřebí lodí zvláště pro led stavěných, dřevěných, silně vyztužených, s kulatými boky a ostrým kýlem. Vyhoupnou se bez pohromy nad kry, ať je jejich nápor sebevětší.

„Měli byste hledět získat »Braganzu«, bude snad volná!“ radil.

„Braganza“ byl parní škuner stavěný pro lov v polárním moři. Ležel v tu dobu v doku v Tromsö a italský vyslanec hrabě Senni se okamžitě pokoušel jej najmout, jakmile obdržel Romagnovu rádiovou žádost. Ale loď potřebuje několik dnů, aby se zásobila, a několik dnů, aby dorazila do Kingsbay. To nebyla okamžitá pomoc a všichni cítili, že něco by se mělo podniknout ihned.

Romagna naléhal na Svendsena. Baccarani stále nutil, aby se loď

posunula dále na sever, tam že bude lépe slyšet. Měl na mysli nouzovou vysílačku Biagiho. Ledový lodivod nakonec povolil.

„Ale dnes to nepůjde, a kdoví, zda zítra; vítr nám nahrne do cesty všechny kry, co jich je v polárním moři volných," prohlásil. Uznali, že má pravdu. Od večerních hodin vál ostrý severák, sněžilo a byl citelný mráz. Nezbylo než odložit odjezd na sever. Teprve 27., na svatodušní neděli v 9 hodin, zvedla „Città di Milano" kotvy a vyplula z kingsbayského fjordu se Svendsenem ve vraním hnízdě, v sudu, visícím na předním stožáru lodi, odkud má hlídka dobrý rozhled. Svědomitý Nor navštívil den před odjezdem důlního inženýra Sherdala, velkého znalce severních Špicberků, který mu zakreslil do mapy všechny chýše lovců kožišin, roztroušené od Dánského ostrova až po Hinlopenský průliv, který dělí větší část Špicberků od menší, nazvané Severovýchodní země, nehostinného, ledovci pokrytého ostrova.

S těmi lovci chtěl Romagna navázat styk, vyptat se jich, zda neviděli v těchto posledních dnech „Italii". Na „Città di Milano" se před odjezdem probrala situace ze všech možných hledisek na základě těch skrovných údajů, které měli o poloze vzducholodi. Usoudili, že s největší pravděpodobností lze hledat trosky vzducholodi mezi 15. a 20. stupněm východní délky, někde na západním pobřeží Nového Fríska, u zátoky Wijde (Široké). Klonili se k tomu, že „Italia" za mlhy sestoupila příliš nízko a narazila na některou horu skalnatého Nového Fríska.

Bylo ovšem jasné, že „Città di Milano" nepronikne až k Hinlopenskému průlivu a nebude s to sama vykonat předsevzatý úkol. To dokáže jen saňová výprava se psy, která navíc ještě větší část cesty bude musit vykonat v malé šalupě po moři. Na lodi byla malá četa alpínů, příslušníků italských horských pluků, jejíž kapitán Sora hořel touhou postavit se takové výpravě v čelo. Ale zde přicházel v úvahu jen domorodec, znalý poměrů. Romagnovi byl doporučen lovec vlků Valdemar Kremer, jehož chýše ležela u Sydgattu, Jižní brány, krátkého průlivu, který dělí Dánský ostrov od Špicberků.

Zpočátku nebyly ledové poměry tak zlé a „Città di Milano" po několikahodinové plavbě dostihla Dánského ostrova, odkud před jedenatřiceti lety startovala nešťastná letecká výprava Švéda Andrea v balóně. Ponuré skály ostrova, žebrované bílými pruhy sněhu, ponechala

loď po levém boku a vjela do Sydgattu. Na dvojí zahoukání sirény ukázal se na prahu nízké dřevěné chýše vysoký statný lovec s obličejem ozdobeným nezvykle dlouhým knírem. Utíkal k břehu a brzy potom vstoupil do motorky, kterou mu „Città di Milano“ poslala.

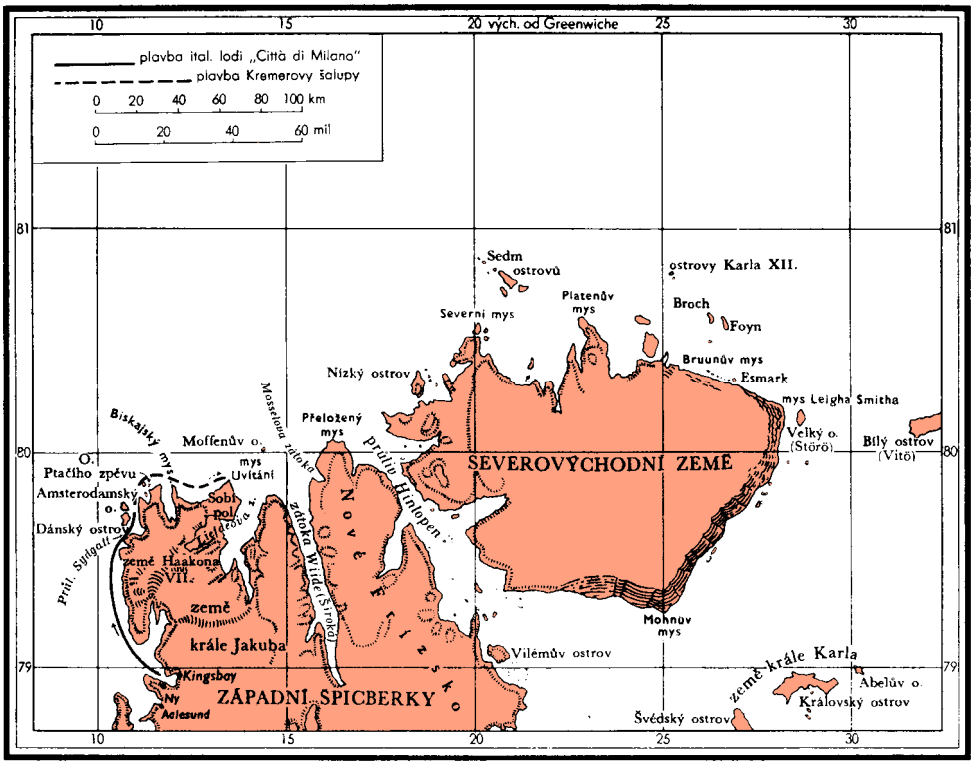
Ne, sám neviděl vzducholoď, odpovídal na první dotaz Svendsenův.

Ano, je ochoten vydat se na polární rozvědku se svou šalupou a pokusí se proniknout až do Mosselovy zátoky na severozápadním pobřeží Nového Fríska. Zná ji dobře, je to staré kotviště loveckých kutrů od té doby, kdy tam švédská polární výprava šťastně strávila zimu roku 1872 a 1873. Zná chýše lovců kožišin na pobřeží, nebude nic těžkého jít od jedné k druhé, dovolí-li to ovšem led. Proti předepsanému směru cesty, červená zátoka, zátoka Liefdeova, Široká zátoka, neměl námitek, nebo měl-li je, nechal si je pro sebe.

Nad Romagnovým přáním postoupit s „Città di Milano“ ještě dále na sever jen potřásl hlavou. Za posledních třináct let neviděl tak zlé ledové poměry jako onoho roku dvacátého osmého. Přesto vstoupil na palubu italské lodi a zúčastnil se marného pokusu o průnik na sever. Velká plující ledová pole zastavila loď po dvou hodinách plavby, aniž se jí podařilo proniknout k Severnímu mysu velkého Amsterodamského ostrova, který býval v osmnáctém století shromaždištěm mohutných holandských velrybářských flotil.

Vrátili se do Sydgattu a brzy potom vysadila italská motorka na břeh malou četu, která měla provázet Kremera. Byli v ní dva alpínové, seržant Sandrini a vojín Pedretti, a dva technici, zástupci vysokoškolského italského zimního sportu, Albertini a Matteoda, velmi dobří lyžaři. Měli s sebou zásoby na pět dnů, více nebylo zapotřebí, vždyť všude cestou najdou pohostinné chatrče lovců kožišin, a ne-li, vzduch je pln polárního ptactva, racků, alk, sněhulí, kachen a divokých hus, a na plujících ledových polích se co chvíli objeví tuleň, jako by věděl, že toho roku začne lovecká sezóna o hodně později než jindy, a že se tedy zatím nemá čeho bát.

V 17 hodin 28. května vyměnila posádka „Città di Milano“ poslední pozdravy s Kremerovou četou a s opětovným přáním zdaru opustila pak své kotviště v Sydgattu. Bílá noc se snášela nad Kingsbay, když v ní „Città di Milano“ znovu zakotvila. Po celou cestu nemělo rádiové

družstvo Baccaraniho o nic větší úspěch u přijímačů než v Kingsbay. Ale den po návratu do starého přístavu stalo se něco podivného. Pedretti, věrný druh Biagiho, neúnavný naslouchač, seděl opět se sluchátky na uších u krátkovlnného přijímače a lovil na vlnách kolem 30 metrů. Pojednou slyšel zvláštní zprávu, která ho neobyčejně zaujala. Pouhá tři slova, která namátkou vylovil ze spousty Morseových značek: „Transmettete via Ido. Předejte do Ido.“ Ido je radiotelegrafická značka stanice San Paolo. Trosečníci ji slyšeli velmi dobře a Biagi skutečně na konci svých zpráv žádal, aby odpověď na jeho volání poslali přes San Paolo, a použil slov, která slyšel Pedretti.

Pedretti rozčileně vyskočí. „Slyším »Italii«, to vysílá Biagi,“ volá. Na všech tvářích čte nedůvěru. V tu dobu se ujala na palubě „Città di Milano“ nebezpečná domněnka, že Biagi je mrtev. Vystrčil asi hlavu, když vzducholoď narážela na skálu, a byl na místě zabit, usoudil velitel

Romagna.

„Kdoví, co jsi slyšel!“ odbývá ho nedůvěřivě Baccarani, který pozbyl naděje při marném naslouchání cestou na sever. Ale Pedretti rozhodně trvá na svém. Zná přece Biagiho ruku — každý telegrafista má svůj způsob, jak řadí za sebou značky, rytmus je zcela osobní. Baccarani uznává, to že je pravda, a nařizuje, aby se přerušila všechna vysílání a aby se naslouchalo. Tragický osud tomu chtěl, že právě nyní začala mluvit italská africká stanice Mogadiscio se San Paolem.

„Vidíš, tady máš Ido, to je ten tvůj Biagi,“ směje se Baccarani. Nadarmo Pedretti znovu vytáčí vlny, nic není slyšet v hledaném okruhu, jen silná krátkovlnná stanice v Mogadisciu vede dále svůj protivný rozhovor. Snad trochu více víry v Pedrettiho, snad trochu pozornější naslouchání stanici trosečníků, jejíž stožár byl v té době už zvýšen, a osud celé výpravy se mohl jinak utvářet.

*

Malá skupina Italů na břehu Sydgattu pozorovala se smíšenými pocity svého vůdce Nora Kremera. Bylo těžké se s ním dohodnout, protože nemluvil italsky a oni zase neznali norštinu, ba ani němčinu, řeč, kterou se Kremer vyjadřoval docela zběžně. A tak nezbývalo než se uchýlit k několika anglickým výrazům a hlavně k posunkové řeči, která je jednotná na celém světě. Italy čekalo první velké zklamání. Domnívali se, že půjdou po pevnině, napříč zemí Haakona VII., rovnou čárou do červené zátoky. Saně měli a pár kroků od Kremerovy chýše bydlí lovec Nöis, majitel statné smečky eskymáckých psů.

Ale Kremer se jim vysmál. To je nápad, štvát se přes vnitrozemské ledovce, kde není lidské duše, která by jim mohla podat nějaké zprávy o vzducholodi, či snad myslí signor Albertini, že na těch ledovcích ztroskotala „Italia“?

Proč ne? uvažuje v duchu mladý student, ale nechává si svůj názor pro sebe. Jsou odkázáni na Kremera, on je vůdcem, musejí ho poslechnout. A tak vsedají se svými skrovnými zásobami do Kremerovy pětimetrové šalupy a začíná cesta, jež má trvat týden a probíhat zcela jinak, než jak si mladí lidé představovali. Není ani

zdaleka tak senzační, jak to o ní bájili novináři*), avšak o dobrodružství není nouze.

Kremer zamíří nejdříve k ostrovu Ptačího zpěvu, který se přímo hemží polárním ptactvem. Jeho lodice pluje s plachtou, ale přece jen často musí pomáhat vesla, zejména když se do cesty nepříjemně připlete ledová kra. Když dorazili navečer 29. května na Ptačí ostrov, byli Italové jaksepatří udřeni. Nestarají se ani valně o zabezpečení šalupy, přenechávají tuto práci Kremerovi, a natáhnou se hned na břehu do svých spacích pytlů. Na Kremerovu oprávněnou stížnost odpovídají, že mu „Città di Milano“ zaplatí sto takových bídných člunů, přijde-li o něj do rána mezi ledy, jak tvrdí. Jejich řeč, provázená bohatými posuňky, které mají Italové ve zvyku, i když mluví s vlastními krajany, je tak jasná, že jí i Kremer rozumí. V úžasu kroutí nad jejich vývody hlavou. Jak by se ti dva mladí blázni chtěli odtud dostat, kdyby jeho šalupu rozmačkaly ledy?

Od té chvíle dává Kremer přednost alpínům. Jsou sice líní, ale jak málo pracují, tak také málo mluví a tráví čas kouřením cigaret, jichž jak se zdá, mají nepřebernou zásobu.

Od ostrova Ptačího zpěvu zamířila malá loďka k mysu Uvítání, který střeží vjezd do zátoky Liefdeho. Je marné chtít proniknout do červené zátoky, je zahrazena vysokou ledovou bariérou. Nemá smysl pokoušet se o to nyní — snaží se Kremer vysvětlit posuňky Albertinimu, který se diví směru na východ, když Červená zátoka leží takřka za rohem. „Až pojedem zpátky, dostaneme se tam jistě bezvadně, vítr zatím led rozežene,“ namáhá se Kremer vysvětlit všemi jazyky, které zná. Albertini nakonec mávne rezignovaně rukou a vzdá se.

Cesta je pohnutá a dříve ještě než lodice dorazí k Biskajskému mysu, hrozí jí několikrát, že ji plující ledy rozmačkají. Pro Kremera, jak se zdá, je to zcela běžná situace, jen kdyby jeho společníci přiložili ruce k dílu. Ale Italové jsou poděšeni a propadnou panice. Šalupa je

**) Zejména Odd Arnesen, jehož kniha Vzducholodí na severní točnu (Tragédie vzducholodi „Italia“ vyšla i česky v překladu z esperanta (nakladatelství Orbis 1929). Arnesen nechává Kremerovu výpravu dorazit až téměř k Severnímu mysu, do míst, kam zdaleka nepronikla.*

ještě daleko od břehu, nabírá vodu a v příští chvíli půjde jistě ke dnu — tak se jim aspoň jeví situace. Popadnou své rance a vyhoupnou se na plující ledové pole, nedbajíce ani Kremerových výstražných výkřiků, ani skutečnosti, že břeh je ještě daleko. Jejich chvat se jim záhy vymstil. Široký kanál dělil jejich kru od jiné a proud je začal hnát zpět od břehu. Kremerovi se podařilo po nadlidské námaze dorazit k nim s loďkou. Kajícně se vrátili a pomohli mu pak vytáhnout šalupu na pevnou nízkou kru, kde byla pro tu chvíli v bezpečí.

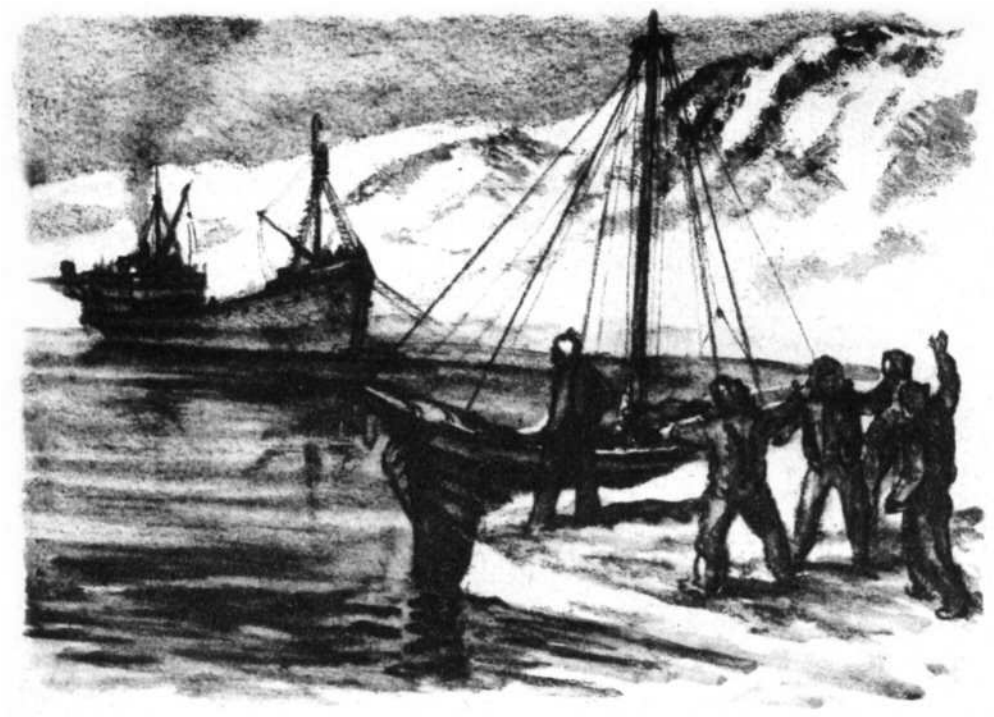
Druhý den ji spustili znovu na vodu a pluli dál. Dorazili pak po velkých svízelích k mysu Uvítání a tam se jim podařilo zakotvit šalupu v dobrém místě, kde byla chráněna před náporem ker, hnaných proudem a větry k břehům. Vystoupili potom na pobřeží a po několikahodinové únavné chůzi po skále, kde leželo jen málo sněhu, takže jim lyže nebyly nic platné, doputovali celí utrmácení k chýši lovce Nielsena.

Jediný Kremer byl ještě při silách. Sebral cestou ještě velká vejce divoké husy, kterou vyplašili, a přinesl je v kapesníku. Večer potom zpestřil omeletou jídelní lístek, jehož podstatnou částí byla medvědí pečeně.

Ne, neviděl „Italii“ od poloviny května, kdy letěla nad jeho chýší, a vracela se od východu, ujišťoval Nielsen. Pochybuje, že ji viděl někdo z lovců, roztroušených po břehu až k Severnímu mysu, ačkoli ovšem vyloučeno to není, zde na severu se šíří novinky velmi pomalu.

Ráno, po důkladném odpočinku, uvažuje Kremer u snídaně, co dále podniknout s takovými pomocníky, jako jsou čtyři Italové. Loučí se s Nielsenem a starostlivě kráčí v čele malé družiny k místu, kde zakotvili šalupu. Když tam dorazí, spadne mu kámen ze srdce. Kus dál v zátoce kotví motorový lovecký škuner „Hobby“*), Kremer ho dobře zná. Je připoután k velké pevné kře a na jeho zádi se vysoko tyčí řádně připoutaný jednoplošník, na jehož trupu čte Kremerův bystrý zrak „Maake 36“, „Racek 36“. Za půl hodiny jsou všichni na palubě, kam lodní jeřáb brzy nato zvedne i Kremerovu šalupu. Setkávají se tu s norským leteckým poručíkem Lützowem-Holmem, který přijel pátrat

*) *Anglicky: „Koníček“ (ve smyslu záliby).*

Kus dále v zátoce kotví škuner „Hobby“ . . .

po trosečnících. Jeho letadlo je sice jen malé, vydrží ve vzduchu pouze pět hodin, ale i tak jediný jeho let obsáhne nějakých šest set kilometrů; Kremer se může s klidnou myslí vzdát dalšího shánění zpráv o trosečnících. Od Lützowa-Holma se dovídají, že přijede ještě Riiser-Larsen, slavný polární letec a druh Amundsenův, s druhým takovým letadélkem a převezme řízení norské pomocné výpravy.

O několik dní později, 9. června, potkávají „Braganzu“, která má už za sebou úctyhodný kus práce. Dorazila do Kingsbay 2. června, za 36 hodin zřídila v Mosselově zátoce skladiště potravin, potom se probila ledy až téměř k Severnímu mysu, na zpáteční cestě prohledala řádný kus Hinloppenského průlivu, byla několik dní uvězněna ledy, ale konečně se uvolnila a vracela se na západ pro další pokyny, ježto zatím dostala rádiem zprávu, že se podařilo navázat spojení s trosečníky.

ZEMĚ NA OBZORU

Třetí den pobytu na pack-icu zahájili trosečníci soupisem svých zásob. Jako skuteční polární robinzoni nezapomněli přitom ani na počítání času. Trojani přibil na stanovou tyč tuhý lístek ze zápisníku, na němž byl natištěn kalendář celého roku 1928. Také se slavnostně zavázal, že neopomine každého jitra odškrtnout den, který právě uplynul. Pokusil se dokonce o vtip, což bylo u něho velmi vzácné.

„Snad nám letošní kalendář postačí, napřesrok už tu asi nebudeme, nemyslíte?“ řekl Běhounkovi, nadšenému čtenáři všech možných robinzonů, jenž se zájmem přihlížel, jak odškrtává 25. a 26. květen. Běhounek zcela vážně přisvědčil. Chvíli předtím dokončil s Nobilem soupis zásob a načerpal z výsledku této práce velkou důvěru do budoucnosti. Neměli sice váhy, a nemohli tedy svůj výpočet kontrolovat, ale přesto byl asi jejich odhad dosti správný, když zjistili, že mají přibližně 125 kilo různých potravin. Většina z toho, asi 71 kilo, připadalo na nechutný pemikan, ale v nouzi přestává být člověk vybíravý. Nešťastná polární výprava Greelyho jedla nakonec vlastní kožené opasky, a v poslední chvíli, když už byla napolo mrtvá hladem, ji zachránili.

Kromě pemikanu měli trosečníci „Italie“ na 41 kilo čokolády, 9 kilo sušeného mléka, 3 kila másla a asi stejně tolik cukru; výčet jejich zásob končilo 1 kolo sýra a 1 nádobka s Liebigovým masovým výtažkem.

„Na jak dlouho nám to vystačí, co myslíte?“ tázal se Nobile Malmgrena, zkušeného polárníka.

„Když se nebudeme příliš namáhat, a to ani nemůžeme, protože chodit se tu celkem nedá a pracovat také ne, vystačí tři sta gramů denně na osobu jako udržovací dávka,“ prohlásil Švéd bez dlouhého rozmýšlení. Jeho výrok byl přijat s různými pocity, třebaže se potom trosečníci podle něho řídili. Biagi, kterému jej Trojani přeložil, ukrutně se ušklíbl; zřejmě si vzpomněl na vojenskou dávku potravy, která je

nejméně čtyřikrát větší. Běhounek byl spokojen. Počítal rychle z hlavy, kolik spotřebuje devět mužů denně a jak dlouho jim to vystačí. Nejméně šest neděl a jistě ještě déle. Nepřijde-li do té doby pomoc, začne se šetřit a dávky se sníží. Tak to dělají všichni trosečníci. Vzpomněl si na skutečný příběh lodi „Bounty“, jejíž posádka se vzbouřila a vysadila kapitána s devíti muži na širý oceán do chatrného člunu, v pevné víře, že v nejbližších dnech někde ztroskotají a nikdy je nepřijdou obvinit z jejich krutého činu. Stal se však pravý opak. Kapitán Bligh dovedl člun šťastně do přístavu přes četná nebezpečí a přestože byly dny, kdy jediným jídlem jedenácti mužů za celých čtyřiadvacet hodin byl vyhublý kormorán, chycený na udici.

„Slíbil jste nám dnes teplý oběd,“ připomněl Běhounek Malmgrenovi.

„Ten také dostanete, jen se postarejte o nějaké dříví,“ odpověděl Malmgren. Odmítl přítelovu pomoc — jednou rukou se dá také pracovat, prohlásil. Běhounek se vydal na dříví. Kus od stanu ležel veliký úlomek z dřevěné kabiny. Bylo to tenké překližené dřevo, které se velmi obtížně řezalo velkým loveckým nožem a odolávalo i sekerce. Jediná pomoc byla lámat je přes koleno a Běhounek si přitom náležitě odřel promrzlé ruce. Byl velmi zklamán, když potom Malmgren jeho palivo odmítl, protože bylo tak provlhlé, že nechtělo hořet.

Zatímco Malmgren odsekával z vodní kry led na pemikanovou polévku a Nobile ve stanu drobil pemikan na menší kousky, aby se rychleji ohřál, lámal si Trojani hlavu, jak vyrobit ohniště. Výprava měla s sebou několikerá Nansenova kamínka, velmi důmyslné zařízení, které při spotřebě pouhých 65 gramů benzínu ohřálo 4½ litru vody z 8 stupňů do varu a přitom ještě roztavilo skoro půl třetího kilogramu ledu.

Ale oboje Nansenova kamínka, která si vzali s sebou na cestu k pólu, zmizela s vrakem vzducholodi.

Trojani si pomohl velmi prostě. Na sníh položil kus plechu a na něj postavil jiný kus, zahnutý do čtverhranu. V jedné jeho stěně vystřihl Cecioni silnými nůžkami na plech otvor, kterým se mělo přikládat dřevo. Uvnitř čtverhranu stál hliníkový kalíšek od termosky a do něho se nalilo trochu benzínu na podpal dřeva.

Plotnu kamna neměla; nahrazovalo ji vlastně dno plechovky, v které

se vařilo, a později víko z jiné plechovky, když se kamen používalo k pečení. Poněvadž počasí bylo většinou stále větrné a plamen neklidně plápolal, chránil Trojani svůj výtvor velkým kusem plechu, který zahnul do oblouku a stavěl vždy proti větru. Ale ani to příliš nepomáhalo, „kamna“ měla mnoho otvorů, kudy vítr pronikal snadno dovnitř a odháněl potom ubohý plamenný jazýček od místa určení. A tak vaření trvalo vždy dlouho a bylo hodně nehospodárné.

Pro první teplý oběd, kdy se nedalo použít vlhkého dřeva, povolil Nobile s těžkým srdcem větší příděl benzínu. Trosečníci ho měli na 40 litrů a konec konců ho k ničemu jinému nemohli použít, ale Nobile benzín od počátku žárlivě střežil. Měl utkvělou myšlenku, že se snad podaří najít mezi věcmi, které vypadly z vraku „Itálie“, motorek pro pohon dynama palubního rádia, které našel Biagi v troskách své kabinky celkem nepoškozené a které ovšem vyžadovalo mohutnějšího zdroje elektrické energie, než byly dva šestivoltové akumulátory*).

Plechovka od benzínu, v které se vařila pemikanová polévka, byla celá začazená, když ji Malmgren slavnostně vsunul do stanu, ale nikomu to nevadilo. Devět mužů, kteří se tísnili kolem, upíralo pohled na teplý kouř, který stoupal z polévky, a sálo lačně její vůni, připomínající připálenou hrachovou polévku. Jídlo zde bylo, ale jak k němu; nemohlo se přece pít z velké nádoby! Malmgren si věděl ihned rady: vzal kus podlouhlého dřeva a dal k němu přivázat provázkem kalíšek od termosky. Tak vznikla sběračka, která se i potom docela dobře osvědčila. Z ní se přímo pilo. Kolovala z ruky do ruky, každý dostal přesně stejnou dávku, nikdo o kapku víc. Těžké mastné kapky stékaly po vnější stěně kalíšku a třísnily trosečníkům kabáty. Pemikan ohřátím získal jen málo na chuti, ale nikomu to nevadilo. Každý polykal s rozkoší svou dávku pemikanové polévky, vždyť to byla první teplá strava po pěti dnech! Netrvalo dlouho a veliká plechovka byla prázdná, ačkoli trosečníci byli ještě při chuti.

Odpoledne Malmgren s pomocí Viglieriho vyčistil a naolejoval

**) Za letu poháněl dynamo větrný motor, opatřený vrtulí, která vyčnívala ven ze vzducholodi. Pohybem vzducholodi vznikal vždy proud vzduchu, který byl dosti silný, aby uvedl vrtuli do rychlého pohybu. „Italia“ vysílala na vlně 900 metrů.*

Coltovu pistoli. Viglieri schoval krabičky s náboji do koženého pouzdra od malého fotografického přístroje a obojí, pouzdro i pistoli, zavěsil potom na stanovou tyč pod kalendář Trojaniho. Byl s tím právě hotov, když Biagi, sedící se sluchátky na uších u přijímačky, zvedl varovně prst a přerušil tak tichý rozhovor Marianiho se Zappim. Všichni ztichli.

„Zdá se mi, že nám »Città di Milano« odpovídá," šeptal Biagi. „Zaslechl jsem »attenzione«*)." Vlna naděje na okamžik zaplavila mysl všech. I na Malmgrenově tváři se objevil úsměv — poprvé od katastrofy. Ale pocit naděje netrval dlouho. Nadarmo Biagi za hrobového ticha lovil signály, snaže se zesílit poslech — nic dalšího se neozvalo a ani toto jediné slovo nebylo určeno obyvatelům kry!

Zklamaní trosečníci navázali přerušené rozhovory. Jen Zappi mlčel a o chvíli později se vyplazil ze stanu. Brzy nato volal Mariana k sobě. Zvědavý Viglieri vylezl za Marianem a Běhounek s Malmgrenem se vydali za ním. Spatřili Mariana, jak se upřeně dívá velkým triedrem k jednomu místu obzoru. Vzrušený Zappi stál vedle něho mlčky.

„Země je na obzoru!" hlásil klidně Mariano, ale hned se opravil: „Nemůže to být země, spíše nějaký ostrov. Skočte pro mapu, Viglieri!" Nebe bylo zataženo šedou clonou mraků, ale vzduch byl jasný a rozhled do dálky značný, lepší než včera. Když se Viglieri vrátil s mapou, radili se důstojníci s Malmgrenem, co by to mohlo být za ostrov. Usoudili nakonec, že je to patrně ostrov Karla XII., jeden z ostrovů vysunutých nejdále na sever, ležících u Severovýchodní země.

Běhounek se zmocnil odloženého triedru a snažil se jej zaostřit na ostrov; ale ačkoli přístroj byl znamenitý, vzdálenost byla tak velká, že viděl jen šedou malou skvrnu při obzoru, nezřetelně ohraničenou. Ostrov, i sebeopuštěnější a sebeskalnatější, byl by pro ně báječným útočištěm proti tomu nejistému ledu, který se jim může každou chvíli otevřít pod nohama, myslí si. Ale jak to, že dnes ostrov vidí a včera jej nespatřili, ačkoli tolikrát prohlédli obzor? Vzduch je dnes patrně jasnější a rozhled lepší. Ale Malmgren s tím názorem nesouhlasí.

„Led se s námi pohnul, žene jej severozápadní vítr a snad i mořský proud," tvrdí. Na první pohled se to zdá neuvěřitelné, poněvadž se

*) *Italsky: „Pozor".*

Když se Viglieri vrátil s mapou, radili se důstojníci, co by to mohlo být za ostrov

celkový obraz okolí tábora — až na malý, čerstvě uzavřený kanál — vůbec nezměnil. Jen nové měření polohy by dokázalo, má-li Malmgren pravdu, ale nelze je provést, protože slunce se tvrdošíjně ukrývá za šedou clonu, která stejnoměrně kryje celou oblohu.

„Ale led nás obklopuje ze všech stran, všude je vidět kolem obzoru bílý proužek na mracích, odraz světla na sněhu," upozorňuje Běhounek přítele. Malmgren krčí rameny. „To nic neznamená," říká. „Ať je ledové pole sebevětší a sebesouvislejší, ustavičně se pohybuje." Hovoří spolu německy a Mariano, který tuto řeč nezná, se ptá, o čem debatují. Malmgren mu to stručně překládá do angličtiny a důstojník souhlasí s

jeho názorem. Běhounek se nepře, uznává, že mají nepochybně pravdu. Snaží se pohlížet na novou situaci z té nejpříjemnější stránky. Vzpomíná na Vernův román, který před lety četl. Jmenoval se „César Cascabel aneb oceánem na kře ledové“. Chudý komediant, který cestoval se svým vozem, neměl dosti peněz, aby zaplatil drahý převoz ze severovýchodní Asie do Ameriky.

Úslužná ledová kra, na kterou vjel, dopravila ho tam zdarma a složila ho u břehů Aljašky.

Proč by se tento malý zázrak nemohl opakovat? Proč by je nemohly ledové kry dopravit k břehům Severovýchodní země? Konečně, Vernův příběh je vymyšlený, ale takové věci se už v polárním moři staly. Trosky „Jeannetty“, lodi nešťastné De Longovy výpravy, rozmačkané ledy u Novosibirských ostrovů, byly vyloveny u jižního cípu Grónska. Vykonaly s ledem ohromnou pouť od asijských břehů přes severní točnu do Grónského moře. Slavný norský polárník Nansen chtěl využít tohoto pohybu ledu a dát se jím zanést k severnímu pólu. Úmyslně nechal svou loď „Fram“*) zamrznout u sibiřských břehů. Dostala se skutečně do severního mořského proudu, ale minula točnu o tři sta mil a vyprostila se z ledu u severozápadních břehů Špicberků.

Chřestění Titinina obojku vytrhlo Běhounka z myšlenek. Zvířátko, které se volně potulovalo kolem tábora, pátrajíc ve sněhu po nějakém přehlédnutém kousku čokolády nebo cukru, přiběhlo odkudsi a zastavilo se nerozhodně před vchodem do stanu. Nobile, který je zaslechl, na ně zavolal, ale psík, místo aby uposlechl, obrátil se a cupal pryč. Mariano sledoval napjatě jeho počínání.

„Rád bych věděl, proč nechce jít, když ji generál volá?“ pravil tiše. Mluvil francouzsky v zřejmém úmyslu, aby mu Běhounek rozuměl.

„Co by dělala uvnitř?“ namítl udiveně Běhounek. „Jíst jí nikdo nic nedá, venku si toho najde víc.“

„Ba ne, to není ono,“ vrtěl hlavou Mariano. „Vždycky předtím generála poslechla!“ Sehnul se a vlezl do stanu podat Nobilovi zprávu o ostrově. Běhounek se za ním díval s úžasem. Konečně uhodl, co Mariano mínil. Pověrčivý Ital se domníval, že Titina předvídá tragický

*) *Norsky: „Vpřed“.*

konec svého pána. Tento názor měl velký vliv na jeho další neblahé rozhodnutí, ale o tom v tu chvíli nikdo ještě nic netušil.

Jestliže pohled na pevnou zemi zlepšil náladu trosečníků, pak zpráva, kterou Biagi zachytil večer a která se příliš nelišila od včerejší, vysílané „Città di Milano“, opět jim zdůraznila beznadějnost situace. San Paolo hlásil, že se „Città di Milano“ pokusí proniknout do zátoky Mosselovy, poněvadž vzducholoď podle všech známek ztroskotala někde na západním břehu Nového Fríska.

„Ti zabedněnci nás budou tvrdošíjně hledat na pevnině, ani je nenapadne, že bychom byli mohli ztroskotat sto mil od ní, na pack-icu!“ řekl trpce Trojani. Cecioni vzdychl a spustil svůj obvyklý nářek. Ostatní mlčeli. Ve stanu zavládla tísnivá nálada a všichni uléhali s trudnými myšlenkami.

Běhounek procitl po krátkém neklidném spánku. Všichni spali, jen Mariano se Zappim seděli u stanové tyče a tiše spolu hovořili. Běhounek zaslechl z jejich rozmluvy jen dvě slova, ale ta okamžitě upoutala jeho pozornost. „Faciamo secreto… Udělejme to tajně…“ Pohnul sebou a důstojníci ztichli. Co chtějí zatajit? Neodvážil se položit jim přímou otázku, oba ostatně ihned ulehli a spali nebo předstírali spánek. Běhounek měl po spaní. Po celý zbytek odpočinku ostatních si lámal hlavu, co ta slova měla znamenat. S oběma důstojníky se seznámil teprve na výpravě a měl o nich dobré mínění. Zappi byl sice málomluvný a vždy uzavřený, ale jinak se choval dobře. Mariana měl naproti tomu každý rád. Jeho vystupování bylo tak zdvořilé a uhlazené — byl několik let pobočníkem vévody spolettského, prince z italské královské rodiny. Po ztroskotání dokonce vzbudil všeobecný podiv svou neúnavnou energií a rozvahou, s jakou vedl za churavého velitele všechny práce.

Běhounek nepojal ani stín podezření proti oběma důstojníkům, o jejichž důvěrném přátelství věděl jako každý člen výpravy. A tak po dlouhém uvažování dospěl k názoru, že chtějí, jako dokonalí velitelé, utajit ostatním něco neblahého, co by působilo zhoubně na jejich morálku. A to nemohlo být nic jiného než skutečná poloha jejich tábora. Viglieri byl patrně do všeho zasvěcen. Proto tak dlouho počítal, když včera změřili podruhé výšku slunce. Vzducholoď asi ztroskotala

mnohem dále od Špicberků. Snad někde u země Františka Josefa a ten ostrov, který viděli na jihozápadním obzoru, nebyl ostrov Karla XII., ale jeden z četných ostrovů patřících k této skupině. Pak je ovšem po nich veta. I když se jim podaří zastřelit nějakou zvěř, až spotřebují zásoby, krutá polární zima je všechny zahubí. Nikomu ani nenapadne hledat je tak daleko od správného směru letu.

Za těchto skličujících dohadů pocítil Běhounek skutečnou úlevu, když se jeho druhové začali probouzet. Neřekl nic ani Malmgrenovi, s nímž se spřátelil už před dvěma lety na výpravě Amundsenově, ale jakmile se k tomu naskytla příležitost, přidružil se k Marianovi a udivil ho otázkou, zda jejich předvčerejší měření polohy bylo správné.

Pozoroval upřeně jeho tvář, zčernalou od táborové špíny a zarůstající plavým vousem. Mariánovy oči, zardělé od nevyspání, vyjadřovaly jen údiv, ale ani stín podezření.

„Samozřejmě že bylo správné, milý Běhounku, měřili jsme několikrát. Ostatně dnes budeme moci jistě zase změřit polohu, počasí se vybírá. Nebude patrně stejná jako před dvěma dny; Malmgren má pravdu, že jsme hnáni větrem a proudem, ale valný rozdíl asi nebude.“ Mluvil tak přesvědčivě, že Běhounkovi spadl kámen ze srdce. Okamžik pak přemýšlel, co tedy znamenala ta dvě slova, která zaslechl v noci, a užuž otvíral ústa k dotazu, ale v poslední chvíli si to rozmyslil. Mariano by ho mohl podezřívat, že jen předstíral spánek a úmyslně naslouchal jejich rozmluvě.

S lehčím srdcem usedl vedle Mariana na nízkou kru. Důstojník zatím zvedl ze sněhu plavební anglickou příručku The Arctic Pilot, Arktický lodivod, a pozorně ji pročítal. Kniha, ostatně dosti tenká, obsahovala všechna známá data, užitečná pro plavbu lodí kolem Grónska a Špicberků.

„Vida, je tu přece jen pro nás nějaká naděje,“ ozval se po chvíli ticha Mariano. „Nordenskiöld*) tvrdí, že v těch místech, kde jsme, je hranice pack-icu zpravidla posunuta daleko k jihu a dosahuje až k

**) Nils Adolf Erik Nordenskiöld (1832 — 1901), vynikající švédský přírodopisec a polární badatel. Provedl nejen výzkum Špicberků a okolního moře, ale s lodí „Vega“ proplul jako první tzv. „Severovýchodní cestou“ z Evropy do Ameriky (1878 — 1879).*

břehům Špicberků. Lze jich tedy dosáhnout pochodem po ledě.“ Jeho hlas zněl tak přirozeně, že bezelstný Běhounek nabyl dojmu, že se Mariano poprvé dovídá o takové možnosti. Pochod na pevninu! Ten by byl jistě vysvobozením z jejich beznadějné situace, ale co s oběma druhy, kteří se nemohou postavit na nohy?

„Vy nevěříte, že se nám podaří dosáhnout spojení s lodí?“ tázal se Běhounek. Mariano pokrčil rameny. „Pokusíme se ještě jednou,“ odpověděl. K pokusu došlo odpoledne a Běhounek jím byl velmi udiven, protože podle jeho názoru se z něho nedalo nic usoudit. Přijímací stanici přenesli o dvě stě metrů dále, a zatímco Zappi podle návodu Biagiho manipuloval s klíčem vysílačky, Biagi poslouchal u přijímače, zda zachytí signály. Zachytil je ovšem bezvadně a Zappi s Mariánem z toho usoudili, že vysílačka je sice v pořádku, že však její slyšitelnost je malá na vzdálenost, v které je „Città di Milano“.

Po tomto prohlášení došlo mezi Nobilem a Zappim ke vzrušené výměně názorů. „Všichni ti znalci, kteří stanici zkoušeli a prohlásili, že má dosah 700 kilometrů, byli tedy podle vás hlupáci?“ vyjel Nobile podrážděně na Zappiho.

„Nebyli, generále,“ zdvořile odpovídal Mariano místo svého přítele. „Podařilo se jim skutečně dosáhnout s touto stanicí spojení mezi Římem a ostrovem Rhodem, a to je asi 400 mil. Jenže to se stalo v noci, kdy je poslech na krátkých a středních vlnách daleko lepší než ve dne. A zde máme, bohužel, ustavičný den.“

Běhounek mlčky uznával, že na Marianových slovech něco je. Slunce zaplavuje zemský povrch zářením, které je částečně s to rozkládat vzdušné částice na elektrické náboje. Náboje se shlukují v mračna, která působí na elektromagnetické rádiové vlny jako zrcadlo; odrážejí se zpět k zemi. V noci, kdy slunce nesvítí a neobnovuje tedy ustavičně elektrické náboje ovzduší, elektrická oblaka řídnou a vystupují vzhůru. Rádiové vlny odrážejí potom do větší dálky než ve dne.

Běhounek si tuto skličující úvahu nechal pro sebe. Ostatně dal za pravdu Cecionimu, jenž ve snaze potěšit sebe i ostatní správně Marianovi namítl, že podle včerejšího hlášení pronikne „Città di Milano“ do Mosselovy zátoky a zkrátí tak svou vzdálenost od

trosečníků.

„Pak nás jistě uslyší!“ dodal s důvěrou. Mariano už na to nic neřekl, ale nezdálo se, že je přesvědčen. Viglieri, který byl venku, vysvobodil ho voláním z trapné situace. Slunce se rozzářilo a bylo nutno toho využít. Mariano se chopil sextantu a Viglieri usedl k chronometrům. Změření zeměpisné šířky bylo příjemným překvapením: dalo 80 stupňů a 49 minut; kra se za dva dny posunula téměř o půl stupně na jih, blíže ke špicberským břehům. Bylo ovšem ještě nutno vyčkat, co řekne druhé měření, zda se nezměnil poledník kry. Došlo k němu za dvě hodiny a bylo málo potěšující. Zeměpisná délka byla 26 stupňů 20 minut, téměř o celý stupeň víc než před dvěma dny! Kra se všemi těmi spoustami ledu, které ji obklopovaly a sahaly až k obzoru, byla unášena k jihovýchodu a urazila za ty dva dny pořádný kus cesty, 29 námořních mil. Hlavní podíl měl na tom určitě vítr, který vál od severozápadu, ale i mořské proudy se tu jistě zúčastnily. Podle plavební příručky The Arctic Pilot směřoval mořský led, který byl severně od Špicberků, všeobecně na jihovýchod.

Zatímco Biagi jmenoval vítr různými nelichotivými přezdívkami, z nichž nejmírnější byly „nevzdělanec“ a „nezdvořák“, prohlížel si Běhounek podrobnou anglickou mapu severovýchodní části Špicberků a moře, které je oblévá. Snad je něco v cestě, kde by mohla kra uváznout, bude-li i nadále putovat na jihovýchod. Vypadalo to málo nadějně, mapa sama byla dosti neúplná. Východní cíp Severovýchodní země byl naznačen jen čárkovaně v místech, kde vybíhal v mys Leigha Smitha, doklad, že tu jsou břehy zakresleny jen přibližně. Právě tak tomu bylo se dvěma většími ostrovy, ležícími na východ od mysu, Velkým ostrovem a Bílým ostrovem, který byl na mapě označen svým norským jménem Vito. I jejich břehy byly zakresleny jen čárkovaně, důkaz, že dosud na nich nikdo nestanul a že jejich rozsah i poloha byly určeny jen na dálku, z lodi. Ještě dvě jiná pevná místa byla zachycena na mapě v oblasti, kde bloudila kra trosečníků, ale jejich existence byla velmi pochybná. Ležela na východ až severovýchod od tábora a otazník připojený k jejich jménům byl dokladem nedůvěry. Jedno z nich, blíže k táboru, bylo nazváno podle Angličana Worsleye, který se domníval, že je spatřil z paluby své jachty, když plul těmi místy v roce 1925.

Druhá „země“ byla ještě staršího data: plavec Gillis ji zakreslil na své mapě již v roce 1707, ale od té doby ji už nikdo nespatřil.

Běhounek odložil zklamaně mapu. Bylo skutečně pramálo naděje, že je kra dopraví k pevnině. A i kdyby se to stalo, kdo je bude hledat tak daleko? Jedině letci by mohli mít úspěch. Všechno by bylo rázem jiné, kdyby dostali spojení s „Città di Milano“. Ale jejich žalostné volání zůstávalo stále bez odpovědi.

ROZKOL V TÁBOŘE

Noc z 28. na 29. květen probíhala nad malým stanem trosečníků zpočátku klidně. Vál jen slabý vítr, který lehce otřásal stanovou tyčí, a po obloze se přeháněly průhledné mraky, slibující, že se každou chvíli mezi nimi ukáže slunce. Nobile nespal. Rány ho bolely a tíživé myšlenky mu nedaly usnout. I když se sám pro sebe smířil s nezdarem celého svého díla ve chvíli, kdy cíl byl už na dosah ruky, pohled na druhy, kteří ho obklopovali a kteří se svěřili jeho vedení, byl mu ustavičnou trýzní. Ačkoli předstíral důvěru v budoucnost a mluvil stále o možnosti záchrany a o tom, že nakonec dosáhnou spojení, v duchu tomu sám nevěřil. A s živou jižní představivostí viděl už chvíle, kdy poslední kousek jídla bude spotřebován. Hlad se vplíží do tábora. Začnou hynout jeden za druhým všichni ti mladí lidé, kteří tu klidně spí kolem něho. Kdo z nich bude první? Anebo snad osud bude k nim milosrdný a jedné noci, až budou všichni spát, otevře se pod jejich stanem led, který se už tolikrát prolomil širokými kanály na jiných místech? Krátký zápas, a bude po všem.

Vítr rozvál mraky a slunce prosvitlo azurovou podšívkou stanu. Nobile chvíli váhal, má-li probudit důstojníky, ale nakonec to přece jen udělal. Kdoví, kdy se zase slunce ukáže a umožní určit polohu stanu. Tolik na tom záleželo, bude-li jejich cesta na jihovýchod pokračovat, požene-li se kra se stanem dále do volného moře, kde roztaje a zmizí se

vším, co na ní žije. Malmgren, s nímž večer o tom mluvil, byl ve své předpovědi velmi určitý a chmurný.

Zappi, vzbuzený Cecionim, který ležel vedle něho a v úzkostech o život nezamhouřil oka po větší část noci, se zvedl, zatřásl Marianem a oba pak tiše, aby nevzbudili ostatní, vyšli ze stanu. Venku bylo slyšet jejich kroky, jak šli ke kře se rtuťovým obzorem, ale za malou chvíli se jeden z nich vracel. Nobile byl udiven; za tak krátkou dobu přece nemohli být s měřením hotovi! Látka kryjící nízký vchod stanu se rozhrnula, Zappi vstrčil dovnitř hlavu. Tvářil se vzrušeně a jeho tichý hlas zněl rozčileně.

„Je tu medvěd!“ hlásil. Pohyb obou bdících mužů probudil ostatní. Malmgren se první vzpřímil. Dal si opakovat Zappiho hlášení a pravil: „Dejte mi pistoli, půjdu ho zastřelit!“

Nobile mu ji podal. Malmgren pečlivě naplnil celý její zásobník a tiše se vyplížil ze stanu. Jeho druhy ovládlo rozčilení. Všichni najednou chtěli ven. Běhounek spal tu noc velmi pevně a vzbudil se, teprve když o něho klopýtl Viglieri, pomáhající vynášet Nobila ze stanu. „Urso! Urso! Medvěd! Medvěd!“ znělo kolem něho. Lední medvěd! Rázem byl bdělý a čilý. Pomohl vystrčit ven Cecioniho a poslední vylezl ze stanu. Viděl, že se jeho druhové vyzbrojují. Obě sekerky a lovecký nůž byly již v rukou. Marně se rozhlížel po nějaké zbrani. Jen dláto z Cecioniho kabely s nástroji leželo tu zapomenuto ve sněhu. Sebral je a na okamžik je pevně sevřel, ale hned si uvědomil, jak směšná je to zbraň na tak mohutného dravce, a odhodil zas dláto do sněhu. Postavil se za stan a díval se směrem, kam pohlíželi ostatní.

Kry ležící sotva deset metrů od stanu zastíraly rozhled. Nebe bylo modré, slunce jasně svítilo a sněhový povrch ker odrážel oslnivě jeho paprsky. Vzduch byl mrazivý a čistý. Medvěd přišel z pevniny, patrně z některého většího ostrova, puzen hladem, za tuleni na zamrzlé moře. Zřejmě je nenašel a vyčenichal tábor trosečníků. Blížil se k němu pomalu a obezřele. Cestou našel ve sněhu podivnou červenou věc — byl to hasicí přístroj z kabiny. Chvilku si s ním hrál a důkladně promáčkl mohutnou tlapou silný plech, ale potom jej odhodil a zamířil do tábora. Kývaje hlavou ze strany na stranu, kráčel přímo proti slunci a proti malé kře, za kterou klečel Malmgren s připraveným koltem.

Medvěd postupoval klidně proti Malmgrenovi

Bylo to poprvé, co Běhounek viděl ledního medvěda v přírodě, bez ochranných mříží nebo příkopů a betonových valů zoologické zahrady. Zůstal zcela klidný, ačkoli to bylo statné zvíře. Ve špinavém žlutém kožiše, kývaje ustavičně hlavou ze strany na stranu, vypadal huňáč spíše směšně než hrozivě.

Malmgren zvedl pistoli a zase ji sklonil, hledaje správnou rovinu výstřelu. Medvěd postupoval klidně proti němu a vzdálenost mezi nimi se rychle krátila. Byla už sotva šest metrů a Běhounek, jehož se zmocnilo rozčilení, chtěl právě křiknout na Malmgrena, proč u všech všudy nevystřelí, když zazněly rychle za sebou dvě ostré trhavé rány. Medvěd zlostně zabručel, neobyčejně rychle se na místě obrátil a klusal těžkopádně zpátky, odkud přišel. Malmgren přelezl kru, za kterou se dosud kryl, a opatrně šel za ním; ti, kdo mohli chodit, ho v uctivé vzdálenosti následovali. Statný Švéd jim na okamžik zmizel za

vysokou krou — medvěda už dříve nebylo vidět — pak se ozvaly ještě tři rány koltu a za malou chvíli se Malmgren zase vynořil mezi krami. Jeho červená poctivá tvář zářila širokým úsměvem.

„He is dead! Je mrtev!“ hlásil z dálky. Stroze odmítl všechna blahopřání k zdařilému úlovku, který byl skutečným požehnáním pro tábor, ježto jej zásobil nejméně dvěma sty kilogramy čerstvého masa.

„Jen ho jděte rychle stáhnout, dokud je ještě teplý, pak by to dalo moc velkou práci!“ vybízel. „Pozor na játra, jsou jedovatá!“ volal ještě za druhy, kteří se okamžitě vypravili k medvědovi. Titina se vyprostila z Nobilova náručí — držel ji, aby neštěkala a nezaplašila medvěda — a cupala před ostatními, budíc jejich závist, jak se snadno pohybuje po zrádných ledových krách.

„Ta má z nás největší naději na záchranu, podívejte se, jak rychle běží!“ upozorňoval Trojani Běhounka.

Medvěd padl asi padesát metrů od stanu na ploché ledové kře s hlubokým sněhem, značně větší než ta, na které stál stan, neposkvrněně čisté. Vyšší svislé kry ji ohrazovaly jako zeď téměř ze všech stran, jen tu a tam byla mezi nimi schůdnější místa. Na jih od ní, ve vzdálenosti asi dvou set metrů, černal se široký pruh volné vody. Kdosi na něj upozornil už den předtím, ale z tábora jej bylo špatně vidět. Běhounek zapomněl na okamžik na medvěda a toužebně se díval na vodní kanál, široký třicet až padesát metrů a dlouhý nejméně tři sta metrů. Kdyby byl po ruce hydroplán, a rádio jej mohlo přivolat, jak snadná by byla záchrana jich všech!

Z pozorování ho vytrhlo Zappiho volání. Přistoupil k mrtvému zvířeti a pozorně si je prohlížel. Leželo na boku, v žlutém břiše blízko srdce se červenala jen nepatrná skvrna, zato sníh pod ním byl prosáklý krví. Titina štěkala jako o přítrž, ale držela se stále ještě v uctivé vzdálenosti, když jej trosečníci obraceli s námahou naznak. Byl to statný exemplář, a třebaže asi nepatřil k největším svého rodu, přece jen měřil od hlavy k zadním tlapám dobré dva metry. Všichni se radovali při pohledu na tolik masa, teď jenom jak se k němu rychle dostat.

Naštěstí Zappi, náruživý lovec, nestahoval zvěř poprvé. Ohnutým kapesním nožem, ne nepodobným starým českým pouťovým „kudlám“, čistě rozřízl kůži medvěda od hlavy až k nohám. Nejsvízelnější práce

však teprve začala — kůži stáhnout! Zappi pracoval nesmírně obratně a krátkými opatrnými řezy odděloval medvědí kožich, který Běhounek, Viglieri a Trojani postupně rozhrnovali, od podkožní vrstvy tuku, tlusté několik centimetrů. Práce trvala skoro dvě hodiny, ale konečně ležel kožich vedle jeho původního majitele a brzy byl medvěd i vyvrhnut. Běhounek se díval s lítostí na veliká krásná čistá játra, před kterými Malmgren varoval,*) jedl nesmírně rád játra v každé úpravě. Utěšil se pohledem na velké kusy masa, které Zappi odřezával loveckým nožem od žeber; dnes se jistě nebude šetřit — výjimečně, na oslavu Malmgrenova úlovku — aspoň dnes se všichni najedí dosyta! Nouzové dávky potravy, dosud rozdělované, zanechaly u každého ustavičný pocit hladu. Odsekli medvědovi ještě sekerou zadní tlapy, ale nechali je na místě a s kusy masa určenými k obědu vrátili se do tábora.

Oběd uvařil Malmgren za pomoci Trojaniho, který sháněl dříví, dosti suché, aby hořelo v primitivních kamnech. Medvědí maso nebylo osolené, mělo plno šlach — trosečníkům se zdálo, že by bylo škoda je vyhodit — nebylo odleželé, a proto, ačkoli je Trojani před vařením rozkrájel na kousky, bylo jaksepatří tuhé. Přesto však chutnalo všem znamenitě, a právě tak i polévka, ačkoli byla krvavá a plavaly v ní dřevěné oharky. Každý už se těšil, až k němu přijde termoska na dřevěné tyčce, aby z ní vylovil rukama svou porci kousků masa a vypil pak její obsah. Kolovala mnohokrát kolem, a dokonce i Titině dali velkomyslně jednu dávku, ačkoli si jistě dosyta nakořistila z medvědích vnitřností — jater se kupodivu nedotkla.

Po obědě, kdy se každý cítil poprvé za celý týden jakžtakž nasycen, zavládla ve stanu celkem spokojená nálada. Ani nové měření polohy ji nedovedlo pro tu chvíli zkalit a Biagi jen dobrácky zahuboval na „neotesaný vítr“, že je zase zanesl o jedenáct mil dále na jihovýchod; skutečně také nová poloha, změřená před obědem za stále jasného nebe,

---

**) Účastníci ruské Brusilovovy polární výpravy, která zamrzla roku 1914 s lodí „Svatá Anna“ severně od země Františka Josefa, trpěli po požití pečených medvědích jater závratěmi a žaludečními křečemi. Třebaže nikdo z nich nezemřel, vyhýbají se od té doby polárníci požívání medvědích jater. Tato jedovatost jater je způsobena nadbytkem vitamínu A.*

dala 80° 41′ severní šířky a 27° 12′ východní délky; led byl v ustavičném pohybu. Ostrov Karla XII. zmizel z obzoru, ale zdálo se, že v tu chvíli to nikoho nermoutí.

Nebyla to však pravda a zmizení kousku pevné země, po které tolik toužili, uspíšilo uskutečnění plánu, jejž dva z nich tajně a bez vědomí ostatních pojali.

Původcem plánu odchodu z místa, kde čeká trosečníky dříve nebo později jistá záhuba, byl nepochybně Zappi. Od počátku pobytu na kře byl nervózní, popudlivý a hádavý, a byl ještě vzrušenější od té chvíle, kdy trosečníci spatřili na obzoru první ostrov a kdy měření jejich polohy ukázalo, že jsou neúprosně zaháněni se svou krou na jihovýchod, na volné moře. Mariano, jeho dlouholetý přítel, pozoroval s neklidem jeho duševní stav. Snažil se být mu ve všem po vůli a zapomněl přitom i na povinnosti, které převzal ke kolektivu za velitele, neschopného chůze, jehož zástupcem byl od počátku výpravy.

Trochu pojmu pro vojenskou čest zbylo přece jen u obou, i když tu šlo o pojem ryze formální. Nechtěli sami přednést svůj návrh veliteli; nedá-li souhlas k jejich odchodu — a obávali se, že jej tak snadno nedá — pak by nezbývalo než jednat na vlastní pěst, a to by příliš nápadně připomínalo zběhnutí, které vojenské soudy obvykle posuzují velmi přísně. Byla sice jen pravděpodobnost jedné ke stu, že by se někdo z lidí, kteří zůstanou na kře — především generál, neschopný pochodu — ještě někdy vrátil a mohl svědčit proti nim, ale člověk nikdy neví. Staly se už podivné a výjimečné příhody a příběh vzbouřenců z lodi „Bounty“ byl jedním z nich. Nikdy si nepomyslili, že se kapitánu Blighovi a mužům, které s ním vsadili do chatrného člunu, podaří dosáhnout přístavu. A byli nesmírně překvapeni, když spatřili vládní loď, vyslanou na jejich potrestání, a někteří z nich se z toho překvapení vzpamatovali až po dlouhých měsících, když provázeni katem stoupali po provazovém žebříku k ráhnu, kde na ně čekala smyčka popravního provazu.

To všechno strašilo asi oběma důstojníkům v hlavě, když smlouvali svůj tajný plán. Těžko říci, koho z nich napadla znamenitá myšlenka získat pro něj Malmgrena. Nápad to byl velmi dobrý, věděli, že na zkušeného Švéda generál mnoho dá. Jenže bylo potřebí počínat si

opatrně a předložit Malmgrenovi plán takovým způsobem, který by byl přijatelný pro poctivého muže. Naštěstí pro zdar jejich podniku Malmgren rozuměl stěží několika slovům italštiny. Nehrozilo tedy nebezpečí, že se od Biagiho doví, že ho přemluvili k odchodu. Biagi je velmi statný chlapík a na takovém nesmírně obtížném pochodu prokáže platné služby. Že tím vezmou s sebou jediného muže, který umí obsluhovat rádio, je netížilo. Vždyť přijímač hlásí zprávy, které člověka jen rozčilují — ti, kdo zůstanou opuštěni na kře, budou mít aspoň více klidu k rozjímání před smrtí — a vysílač je k ničemu. Viglieri půjde s nimi také, ale ten je jistě předem neprozradí, požádají-li o to.

Dobrá. Malmgrenovi dokázali, že jediná rozumná věc, kterou lze podniknout, je vyslat na pevninu několik mužů, že všech nejzdatnějších, aby došli v době co nejkratší. Nejpozději za tři týdny dorazí k Severnímu mysu. Tam už bude jistě volné moře a nějaká pomocná výprava, loď, saně a psi. Vyšlou je rychle po pevnině a po zamrzlém moři k místu, kde nejpravděpodobněji bude v tu dobu kra s trosečníky.

Malmgren projevil pochybnosti, že by bylo možno toto místo určit, byť i jen pravděpodobně, ale Mariano ho porazil na jeho vlastním poli. Jakže, vždyť přece dokonale vybavený meteorologický ústav v Tromsö bude podrobně informován o počasí, které bylo den ze dne. Bude znát směr a sílu větrů. Jsou známy mořské proudy i jejich rychlost v okolí Špicberků. Vliv obou těchto činitelů, větru i proudu, se sečte. Výsledek dá polohu stanu s přesností plus minus deset kilometrů. Mají ostatně kontrolu, svá vlastní měření polohy stanu. Dodatečně podle ní posoudí účinek větru — jehož sílu se dovědí — a mořských proudů.

Malmgrenovi, meteorologu a oceánografovi, začal se tento nápad zamlouvat. Teoreticky by to skutečně takhle mohlo jít. V nejhorším pomohou letadla. Nepochyboval, že budou na místě, ještě než oni dojdou k Severnímu mysu. Jenže se omezí při pátrání na západní část pevniny, nepoví-li jim někdo, že je nutno hledat mnohem dále na východ, a dokonce na mořských krách.

„A kdo půjde?“ tázal se.

„Zappi a s ním já, jinak to nejde, jsme na sebe moc zvyklí,“ odpověděl Mariano. „A myslím, že by bylo nejlepší, kdybyste se vy

připojil jako vůdce. Jediný z nás znáte polární led, byla by větší naděje, že dosáhneme cíle a zjednáme pomoc pro všechny.“

Malmgren hodnou chvíli přemýšlel. Ruka ho bolela už méně, dokonce se pokusil na čas odložit závěs, v němž ji nosil, a šlo to. Jeho práci u táborové kuchyně zastane kdokoli.

„Dobrá, půjdu, ale jen tehdy, dá-li generál k mému odchodu souhlas,“ pravil. Mariano se chytil vítané příležitosti. Nebylo by nejlepší, kdyby on sám vyložil generálovi celou věc? Od něho, jako zkušeného polárníka, bude to mít větší váhu. Bezelstný Malmgren souhlasil.

Večer po medvědích hodech, 29. května, vyložil Malmgren Nobilovi celý plán pochodu několika mužů k pevnině. Jak správně tušili Mariano a Zappi, vzepřel se Nobile zpočátku velmi prudce. Jak si to Malmgren představuje? Rozdělit výpravu na dvě části? To až dosud — sám to jistě dobře ví — končilo v dějinách polárních výprav bez výjimky neblaze aspoň pro jednu skupinu, často pro obě. Co o tom soudí ostatní? Mariano se Zappim prohlásili, že se připojují k Malmgrenovu návrhu. Cecioni, vyděšený až k smrti, že snad všichni, kdo mohou chodit, utečou a nechají jej samotného s druhým mrzákem, Nobilem, zapřísahal je, aby netrhali výpravu. Zítra on sám, když mu někdo pomůže, vyrobí z trosek vzducholodi dvoje saně. Na jedny naloží jeho, na druhé generála a pomalu se vydají k břehu. Času mají dost, zásob také.

Malmgren pokrčil rameny, důstojníci stěží utajili úsměv při tomto naivním návrhu. Viglieri vyklouzl ze stanu, chtěl se vyhnout velitelově přímé otázce. Trojani prohlásil, že je mu všechno jedno, bude jednat podle generálova výslovného rozkazu.

„Co říká Běhounek?“ obrátil se Nobile k druhému cizinci, který byl na rozdíl od Malmgrena, najatého za plat, hostem výpravy.

Běhounek měl čas připravit si odpověď, a proto mluvil rázně a bez rozmýšlení. Malmgrenův návrh poslat několik nejzdatnějších mužů na pevninu, je dobrý. Ale má-li prospět i těm, kdo zůstanou na místě, pak musí s nimi setrvat aspoň jeden důstojník, který by určoval polohu, a radiotelegrafista, který by přijímal zprávy a vysílal, podaří-li se navázat spojení. On sám je milerád ochoten zůstat s oběma raněnými a nezdržovat pochod rozvědky.

Oba důstojníci zachovali ledové mlčení, ale Nobile, překvapený Běhounkovou řečí, udělal poslední pokus zabránit rozpadu výpravy. Mluvil živě, částečně italsky a částečně anglicky, aby mu všichni rozuměli. Není potřebí spěchat. Mají nyní zásob na mnoho týdnů, když se Malmgrenovi podařilo skolit medvěda. Biagi právě před touto pohnutou rozmluvou zachytil hlášení San Paola, že se v Norsku urychleně chystá motorový škuner „Hobby“, který se pokusí proniknout až do okolí Severního mysu. Jistě bude na jeho palubě radiotelegrafista, který zachytí signály trosečníků, když se vzdálenost o tolik zkrátí. Zítra zhotoví Cecioni saně a hned potom se pokusí přeložit tábor o čtyři sta až pět set metrů blíže k břehu. Mariano a Malmgren vyhledají vhodnou kru, proti té jejich má Malmgren stejně námitky.

Cecioni si ulehčeně oddychl a nešetřil projevy důvěry a naděje. Důstojníci mlčeli. Trojani a Běhounek souhlasili s generálem. Biagi byl po celou dobu rozmluvy venku a Viglieri se vydal za ním.

„Udělám jen to, co vy si sám budete přát, generále!“ prohlásil Malmgren.

Den nato, 30. května, dal se Cecioni vynést ze stanu a pustil se s velkým nadšením do práce. Měl kabelu s nástroji, která vypadla z některé motorové gondoly, snad patřila Pomellovi. Trojani s Běhounkem mu sháněli na všech stranách vhodný materiál. Sedl si na jednu skříňku se sextantem a vzal si velkou skříňku s drahým magnetickým přístrojem jako kovadlinu. Na Běhounkovu námitku odpověděl jen neuctivou poznámkou o zbrklých učencích. Byl vůbec málo spokojen se svými pomocníky, ačkoli mu hledali potřebné součásti saní, kde se jen dalo, a klel na ně co chvíli svou toskánštinou.

Podařilo se najít kus duralové konstrukce velitelské kabiny, který byl pro sáňky jako stvořen. Byly to dvě rovnoběžné trubky, víc než metr dlouhé, pevně spojené příčnými trubkami a na jednom konci dokonce zahnuté jako sanice. Běhounek objevil velikou plechovou nádobu, která se výborně hodila na desky k pobití kostry saní. Na radu Trojaniho ji přivlekli Cecionimu, kde se teprve ukázalo, že je to veliká termoska z kabiny a že je v ní ještě čaj, částečně tekutý a částečně zmrzlý v nažloutlé kusy ledu. Zjistili, že chutnají velmi příjemně, a každou chvíli se jimi někdo přicházel občerstvit.

Třebaže měl jen primitivní prostředky, pracoval Cecioni báječně obratně. Vyrovnal kladivem tři plotny, které právě stačily na pokrytí kostry sáněk, pak probil do jejich okrajů dírky, protáhl jimi drát a počal plotny upevňovat k duralovým trubkám. Běhounek mu při tom pomáhal horlivě, ale ne právě příliš obratně. Vyneslo mu to každou chvíli pokárání Cecioniho, jež však nebylo s to ztlumit jeho nadšení. Konečně se něco kloudného dělo, konečně se dělal pokus — ať jakkoli málo nadějný — pohnout se se všemi z tohoto místa!

Jejich práce byla přerušena malou nepříjemnou příhodou. Zappi už dlouho obcházel kolem a posměšně obhlížel dílo Cecioniho. Hodnou chvíli mlčel, ale konečně se nezdržel poznámky. Myslí si Cecioni, že na takovém primitivním výrobku bude možno vléci s sebou zraněné muže? Cecioni se nesmírně rozčilil. Zabodl do sněhu nástroj, který držel právě v ruce, a prohlásil, že tedy nebude dále pracovat. Zappi se přemohl a moudře se vzdálil. Biagi, jenž právě přisupěl s těžkým pytlem plným nábojů do opakovaček, dal rozčilení Cecioniho jiný směr. Jak je to nesmírně hloupé, oni mají náboje do pušek a ti, kdo zmizeli s vrakem, mají pušky bez nábojů! Náboje se z obavy, aby nevybuchly, z opatrnosti ukládaly do velitelské kabiny, kdežto pušky byly nahoře ve vzducholodi jako všechny ostatní zásoby výpravy.

„Tam je toho více, milý Cecioni," pravil filosoficky Trojani. „Tak hned troje krásné lehké saně, každé váží jen dvacet kilo a přitom unesou sto padesát!" Cecioni se s povzdechem pustil do dalšího díla. Biagi ještě chvíli debatoval s Trojanim, zda by se nevyplatilo jít k místu, kde asi spadla vzducholoď a kde oni sami spatřili v den katastrofy kouř.

„Jakpak to může být daleko?" uvažoval. „Nějakých deset kilometrů, to by se ušlo za den."

„Nebo také neušlo anebo to je také dvacet a třeba třicet kilometrů," posmíval se Trojani, vždy náchylný k mírné ironii, pokud vůbec mluvil.

Po několikahodinové práci byly sáňky hotovy. Cecioni právě skládal své nástroje do kabely, když zazněl výkřik Zappiho: „La terra in vista! Země je v dohledu!" Kdo mohl, vyšplhal na nějakou kru a díval se směrem, kam ukazoval Zappi. Ale snad jen cvičené námořnické oko mohlo rozeznat na obzoru dva lehké malé stíny,

ostrovy Broch a Foyn, prvý trochu vyšší než druhý. S triedrem je bylo vidět zcela dobře, ačkoli ležely asi patnáct mil na jihozápad od tábora.

Na generálův rozkaz zapálil Mariano trochu oleje, nalitého do plechovky. Dalo se sice těžko předpokládat, že na ostrově bude nějaký lovec stříbrných lišek a medvědů, ale trosečníci přece jen nechtěli propást příležitost upozornit na sebe kouřem. Běhounek stál vedle Mariana, který s podivným výrazem v očích pohlížel upřeně k ostrovům. „Byla by to ostuda pro naše rádio, kdybychom měli navázat styk s lidmi tímhle starodávným způsobem," řekl Marianovi, jenž však neodpověděl a stále se díval k ostrovům. Ale nic se neukázalo nad obzorem, žádný kouř, žádný zvuk se neozval. Vzdálenost byla ostatně příliš veliká. I kdyby byli bývali na ostrovech lidé — a v tu chvíli tam opravdu nebyli — nemohli spatřit slabý, bělošedý sloupek kouře z hořícího oleje, který se ke všemu ještě nijak neodrážel od barvy sněhu a ledu.

Země v dohledu měla jen ten — kladný nebo záporný — význam, že u všech mužů podnítila touhu opustit místo, kde až dosud tábořili. K ohnutému konci saní, který tvořil jakési držadlo, byl připevněn provaz a Mariano, Zappi, Viglieri, Trojani a Běhounek se vydali s nimi na kru, které se už začalo říkat „Medvědí kra". Naložili na sáňky useknuté medvědí tlapy, jejichž váhu odhadovali na 70 až 80 kilo, a svízelnou cestou se navraceli zpět ke stanu. Kdežto Zappi zůstal na Medvědí kře a s hodinkami v ruce kontroloval čas, Mariano a Viglieri táhli sáňky vpředu a Trojani s Běhounkem pomáhali tím, že je vzadu zvedali přes každou překážku.

Překážek bylo nemálo, ačkoli celá dráha i se všemi oklikami měřila sotva víc než 60 metrů. Všude stály v cestě menší kry, někde bylo nutno protlačit saně mezi dvěma velkými krami, jinde zase přepravit je přes řídký sníh, pod nímž byla voda. Místy musili led odsekat nebo sáňky i s jejich břemenem nadzvednout. I tam, kde byla cesta poměrně rovná a vrstva sněhu pevná, klouzaly sáňky velmi obtížně, protože měly četné výstupky, které nemohl Cecioni ani odsekat, ani uhladit. Třebaže utáhl drát, spojující desky s kostrou, jak nejpevněji mohl, přece jen se uvolnila už při této krátké cestě zadní deska. Než celí utrmácení dorazili ke stanu, trvalo to právě třicet minut. Zappi měl pravdu, že se

Sáňky klouzaly velmi obtížně po ledu . . .

saně, z třetiny rozbité na dráze pouhých šedesát metrů, naprosto nehodí k dopravě člověka na vzdálenost sto dvaceti mil.

TŘI MUŽI ODCHÁZEJÍ

„Uznáte, generále, že nyní, po pokusu se saněmi, už nemá smyslu déle čekat,“ prohlásil Mariano rozhodně. „Je pravda, že potravin je prozatím dost, ale led se bude vůčihledě horšit, a budeme-li ještě otálet, může se stát, že nás od pevniny oddělí široká vodní plocha, přes kterou se nedostaneme.“

Nobile souhlasil. Bral už situaci klidně a konejšil Cecioniho, který těžce vzdychal při myšlence, že přece jen někteří odejdou. Následovala už jen krátká debata, kolik mužů půjde a kdo to bude. Nobile hájil názor, že tři úplně postačí. Bude-li někdo z nich neschopen pochodu, zůstane druhý u něho a třetí půjde dál. Marianno žádal o písemný rozkaz k cestě, ale Nobile odepřel: „Předně je to zcela zbytečné a za druhé odcházíte dobrovolně. Povíte, co se stalo a co je s námi. A nezapomeňte, až se vrátíte nad náš tábor s letadlem, shodit Viglierimu hodně cigaret!“ končil žertem svou zcela klidnou řeč. Běhounek, jenž byl pozorným posluchačem celého hovoru, poznal z Nobilova závěru, že se Viglieri vzdal svého včerejšího úmyslu odejít s oběma důstojníky. Později se dověděl od Malmgrena, že se Malmgren, který byl třetím z odcházejících, stavěl proti jeho účasti na pochodu velmi rozhodně.

Mariano vytáhl po této rozmluvě lístek, na němž byl podrobný soupis zásob, které chtěli vzít s sebou. Běhounka to pro tu chvíli nezajímalo, a proto opustil stan, aby vyhledal svého přítele Malmgrena, jehož odchod ho velmi skličoval. Stál u kry s umělým obzorem a připevňoval si právě k rameni pásku z ručníku, kterou den předtím odložil.

„Myslíte, že vám ta ruka nebude vadit na pochodu? Nebylo by dobře ještě pár dní vyčkat, až se vám lépe zahojí? Musíte nést své zásoby!“ varoval Běhounek.

„Ponesu méně než ti dva, Mariano a Zappi, dokud nebude ruka úplně v pořádku,“ pravil důvěřivě Malmgren. Jeho druh na chvíli ztichl, ale pak se vytasil s novou námitkou:

„A co boty? Jak chcete s touhle laponskou obuví, která sotva drží na nohou, takže ji na každém kroku ztrácíte, ujít třeba jen kilometr na ledě s ostrými hranami?“

„I to půjde,“ odpověděl Malmgren. „Podívejte se!“ Vytáhl měkký horní konec bot přes teplé vrchní kalhoty a ovázal jej provázkem, aby nepadal. Běhounek vzpomínal toužebně na pevné kožené boty, které měl každý muž posádky ve svém osobním vaku. Vaky byly uloženy v horní prostoře vzducholodi a zmizely s jejím vrakem. Po katastrofě se našel jeden pár kožené obuvi. Biagi se ho zmocnil a nikoho nenapadlo mu jej upírat, poněvadž jej skutečně zatím nejvíce potřeboval. Vysílač

byl venku, mimo stan, a Biagi až dosud každou hodinu vstával a chodil k němu vysílat prosbu trosečníků o pomoc. Po odchodu tří mužů se vyprávělo, že mu Malmgren za ten pár bot nabízel zlaté hodinky, které měly cenu mnoha párů bot. Biagi odmítl. Skutečně v situaci trosečníků měl jediný pár pevné obuvi daleko větší cenu než celý tucet zlatých hodinek.

Den míjel, nastávala noc 30. května a tři muži, kteří se rozhodli odejít, urychlovali své přípravy na cestu. Chtěli vyrazit v noci a vůbec pochodovat v noci, poněvadž v tu dobu stálo slunce níže nad obzorem než ve dne, mráz byl proto větší a sníh pevnější. Ti, kdo zůstali, snažili se je vybavit co nejlépe, ale přesto došlo k menším rozporům. Požadavek Zappiho, aby dostali polovinu stanu, byl tak neproveditelný a bezúčelný, že po krátké výměně názorů padl. Zato o kolt se strhl dosti ostrý spor. Malmgren jej rozhodně chtěl vzít s sebou, ale ti, kdo zůstali, namítali, že jsou mezi nimi muži neschopní chůze a úniku a ty že je potřebí účinně bránit proti ohromným šelmám. Malmgren tvrdil, že jak se bude postupně uvolňovat led u břehů, budou se medvědi čím dál tím více stahovat k pevnině, takže není pravděpodobné, že by ještě někdy přišli do tábora, a je naopak skoro jisté, že odcházející skupina se s nimi často sejde. Ale pozdější zkušenost mu nedala za pravdu; muži na pochodu spatřili medvěda jen jednou z dálky, kdežto tábor měl medvědí návštěvu ještě mnohokrát. Jednoho z nich objevil Biagi v těsné blízkosti stanu čistou náhodou. Vylezl ven vyslat obvyklou zprávu a přitom si povšiml, že jeden drát antény je shozen. Obrátil se, pátraje po příčině, a spatřil medvěda na druhé straně stanu, jak čenichá u lehké plátěné stěny, za kterou ležel Nobile. Chvatně vklouzl do stanu pro pistoli, ale neměl stejně chladnou krev jako Malmgren. Chybil medvěda z menší vzdálenosti, než na jakou střílel Švéd, a zvíře odklusalo bez úhony, k velkému zármutku trosečníků, kteří tak přišli o vítané doplnění zásob.

Malmgren nakonec upustil od pistole a odešel s Běhounkem naplnit několik lahví benzínem. Chtěli je vzít s sebou, aby si aspoň někdy mohli uvařit teplou polévku z pemikanu. Pemikan sám byl jejich hlavní potravou, čokoláda jej doplňovala; celkem toho bylo 54 až 55 kilo. Medvědí maso nechali druhům v táboře, poněvadž nebylo tak

koncentrovanou potravou jako pemikan. Zatímco Mariano a Zappi chystali zbytek výzbroje, sepisoval Viglieri všechny zásoby; bylo důležité říci těm, kdo odcházejí, jak dlouho vystačí tábor s potravou. Kromě potravin dostali odcházející jedinou pokrývku, kterou měli trosečníci, několik párů obuvi „finsko“, celý náhradní polární oblek, sekerku, dýku, menší z obou kukátek a podrobnou mapu. Sextant a chronometr nepotřebovali, měli pevný cíl před očima, ostrov Foyn, z něhož hodlali přejít na pevninu. Věci, které měl nést Malmgren, byly složeny do jediného vaku na záda, jejž trosečníci měli. Mariano a Zappi si svůj náklad přivázali na záda provazy.

U večeře — poslední, kterou jedli všichni pohromadě — přišlo se ještě na různé věci, které bylo nutno vzít s sebou, a náklad tří mužů tak stále rostl. Bylo nezbytné mít pevné a dlouhé lano, aby se mohli přivázat jeden k druhému při přechodu přes obtížný led, rozbrázděný kanály. A co kompas? Může se velmi snadno stát, že ostrov nebo břeh pevniny zmizí v mlze, a pak by nebylo možno postupovat jinak než podle kompasu. Trosečníci zachránili tři fluidní kompasy*), ale to byly těžké přístroje, původně pevně namontované na palubě vzducholodi. Malmgren měl naštěstí krásný lehký kompas s hledačem směru, upomínku na pobyt na palubě Amundsenovy lodi „Maud“. Odevzdal jej za dobré paměti Marianovi, který měl jít v čele tří.

Nobile osaměl na chvíli s Cecionim ve stanu. Hlavní mechanik se stále ještě nemohl utěšit při myšlence, že část mužstva odejde. Nobile ho právě těšil, když se plátno u vchodu otevřelo a dovnitř vlezl Běhounek a za ním Biagi. Běhounek usedl a vytrhl právě ze zápisníku listy na dopisy, které chtěl odevzdat Malmgrenovi, když Biagi přednesl pomalu svou prosbu, aby mu generál dovolil také odejít. Nobile rozhořčeně vybuchl, že mohou jít všichni, on že zůstane sám s Cecionim. Mluvil tak rychle, že mu Běhounek stěží rozuměl, ale nebylo toho ani zapotřebí, první věta byla dosti jasná a rozhodnutí Biagiho ještě jasnější.

Běhounek nečekal na výsledek rozmluvy, chvatně vylezl ze stanu, šel za Malmgrenem a sdělil mu, oč jde.

**) Lodní kompasy plněné lihem, na němž plave větrná růžice s magnetkou.*

„Není divu, že Biagi, poddůstojník, je demoralizován, když vidí odcházet důstojníky. Chápe pochod jako jedinou možnost záchrany, bez ohledu na to, že rádiová stanice zůstane pak bez obsluhy," končil svou řeč.

Malmgren se dlouho nerozmýšlel. „Dobrá," pravil. „Půjde-li Biagi, já tu zůstanu. Nikdy bych se nemohl vrátit do Švédska a přiznat, že jsem odešel a vzal s sebou muže, který je vaší největší nadějí na záchranu!" Následován Běhounkem, vlezl rychle do stanu oznámit své rozhodnutí. Přišli právě ke konci generálovy řeči a kromě Biagiho tu našli i Viglieriho. Nobile opakoval — tentokrát už docela klidným hlasem — svou počáteční větu, že všichni, kdo jsou s to chodit, mohou je opustit, že zůstane sám s Cecionim, ať jim jen nechají nějaké zásoby.

Toto rozhodnutí pomohlo více než všechny domluvy, prosby a hrozby. Biagi vylezl beze slova ze stanu a rovněž Viglieri, který okamžik předtím ještě prohlašoval, že odejde také, půjde-li Biagi, změnil své rozhodnutí. Venku zatím Mariano domlouval Biagimu, aby neopouštěl velitele. Ačkoli to znělo z jeho úst podivně a málo přesvědčivě, dobrý Biagi, jenž se sám už rozhodl, to uznal. Jeho rozhodnutím neotřásl ani Zappi, který tvrdil, že je škoda takového statného a chytrého chlapíka, jako je Biagi. Zůstal a ani později, kdy se zdálo, že pevnina je na dosah ruky, nepodlehl pokušení a statečně a věrně plnil všechny své povinnosti. Vysoko se povznesl svou oddaností ke kolektivu nad oba jemu nadřízené důstojníky.

Chvíle odchodu se neúprosně blížila; nechybělo mnoho do půlnoci, kdy chtěli tři muži vyrazit. Ti, kdo zůstali, psali chvatně dopisy svým rodinám. Ve stanu zavládlo tíživé, smutné ticho. Někteří z píšících se neubránili slzám. V tuto chvíli si všichni, kdo zůstali, jasně uvědomili, že jejich naděje na záchranu je pramalá a že to, co píšou, jsou vlastně asi poslední dopisy na rozloučenou. Běhounek odevzdal své dva malé lístky Malmgrenovi a žádal ho, aby je odeslal až za tři měsíce od onoho dne.

„Je myslím vyloučeno, abychom bez pomoci vydrželi déle než tři měsíce," zakončil svou prosbu.

„A co mám dělat, budete-li zachráněni?" tázal se vždy přesný Malmgren.

„Pak je prosím zničte, neměly by smysl," odpověděl Běhounek. Dopisy pak už nikdy nespatřil.

„Malmgrene, Zappi, je čas!" důrazně nabádal Mariano. Malmgren se s rozpačitou tváří odtrhl od přítele. Zappi, velmi rozčilený v tu chvíli, zakončil rychle rozmluvu s Cecionim. Sliboval mu, že se vrátí, kdyby se otevřel mezi táborem a ostrovem Foynem takový vodní kanál, jaký bylo dosud vidět na východ od stanu. Zhotoví z trosek vzducholodi vor — prázdné plechovky od benzínu budou jeho kostrou — naloží na něj celý tábor a poveslují k ostrovu. Znělo to fantasticky a dobrodružně a Cecioni sotva věřil v takové štěstí; byl však přesvědčen, že několik hodin pochodu po tak hrozném ledě, jaký bylo vidět všude kolem, přesvědčí jeho druhy o nemožnosti cesty a přiměje je k návratu. Opakoval ustavičně: „A rivederci domani sera! Na shledanou zítra večer!"

V kalném světle mlhavé bílé polární noci stáli tři muži před stanem, připraveni k odchodu. Aby se předčasně neunavovali, podpíral Viglieri krabici, kterou měl Mariano připoutanou provazy na zádech, a podobně ulehčoval Trojani Zappimu. Malmgren usedl, opíraje svůj vak o malou kru. Biagi přinášel poslední věci, které chtěli odcházející vzít s sebou, a Mariano začal nakládat Malmgrenovi na jeho vak těžké zásobní šaty. Malmgren povstal, ale okamžitě se zhroutil pod váhou, kterou jeho nemocná ruka zdvojnásobila.

„To se nedá nést, to je víc než slíbených dvacet kilo!" protestoval. Mariano si naložil sám část šatstva, načež Malmgren povstal s tak podivně staženou tváří, že se Běhounek nezdržel a znovu se ho ptal, jestli bude moci jít, když má ještě nevyhojenou ruku.

„Myslím, že to půjde!" stručně odpověděl Malmgren a naposled stiskl příteli ruku.

„Kdo půjde napřed?" tázal se Mariano Malmgrena.

„Vy, máte přece můj kompas!" odpověděl Švéd. S Marianem v čele vyrazili. Bylo 22 hodin dne 30. května.

Ušli sotva dvacet metrů, když Mariano volal Biagiho na pomoc. Na Malmgrenově vaku se cosi uvolnilo. Biagi pospíšil napravit chybu a hned se zase vrátil. Tři muži šli dál. Viglieri stál vedle Běhounka, díval se za odcházejícími a utíral si oči. Zůstal před stanem až do půlnoci a

S Marianem v čele se vydali na cestu

sledoval pochod tří. Ostatní se jeden za druhým vraceli do stanu.

V malém útulku trosečníků se uvolnilo, ale přesto málokdo z těch šesti, kteří zůstali, spal lépe než noc předtím, kdy tu ještě bylo tak těsno, že se Malmgren raději zabalil do medvědí kůže a uchýlil se ven. Všichni myslili na tři druhy, kteří je opustili. Běhounek vzpomínal na poslední rozmluvu s Malmgrenem, kdy klidně hovořili o vyhlídkách do budoucnosti a kdy mu jeho přítel nepokrytě prohlásil, že podle jeho názoru zahyne skupina ve stanu hlady, dodávaje: „Ale to není zlá smrt, je to bezbolestné; je to nepříjemné jen tehdy, když se někdo snaží přivést člověka v posledním okamžiku zase k životu.“ O chvíli později litoval své otevřenosti a snažil se přítele potěšit slovy, že na polárních výpravách se přihodily už podivné a neuvěřitelné věci, a že je tedy docela možné, že právě skupina ve stanu bude zachráněna a jejich malá četa zahyne. Odmítl však, když mu Běhounek nabízel, že v takovém případě rád zajede do Švédska a vyřídí jeho vzkazy.

31. května bylo po celý den vidět pouhým okem tři černé pohyblivé skvrny, stále se zmenšující, jak se pomalu vzdalovaly směrem na západ. Ještě večer spatřil Viglieri kukátkem jednoho z druhů, jak se střídavě objevuje a zase mizí na obzoru. Druhé dva už nezahlédl a i ten jeden mu brzy zmizel za bílou čárou, ohraničující obzor, kterou mlha posunula do vzdálenosti jen několika mil do tábora šesti mužů na pack-icu.

VOLÁNÍ OD PÓLU

V prvních dnech měsíce června se hovor šesti mužů ve stanu stále točil kolem tří druhů, kteří odešli. Jak rychle půjdou? A budou mít příznivý vítr? Biagi našel při jedné pochůzce k své stanici malou tříhrannou vlajku alpínů a připevnil ji na hrot antény. Potom nikdo, kdo byl venku, neopominul se podívat na vlajku, která sloužila jako větrná korouhvička. A kdyby byl opominul, byli by mu to jeho druhové ve stanu důrazně připomněli. Byla to pro ně životní otázka, kam je vítr zanese, zda k břehům pevniny nebo do volného moře anebo snad daleko na východ do nedostižné oblasti země Františka Josefa.

Viglieri se v tom prvém červnovém týdnu, kdy slunce bylo vzácné, dost málo vyspal. Stávalo se jako z udělání, že sluneční svit protrhl mraky právě v noci, a potom ho bez milosti vzbudili, aby šel stanovit polohu. Jistou útěchou mu bylo, že současně musil vstát ještě někdo jiný, Trojani nebo Běhounek, a zapsat údaje chronometru. Den po odchodu tří vál jihovýchodní vítr, který celkem ani stan od ostrovů nevzdálil. Začátkem června se vítr stočil k východu a začal hnát ledová pole na západ, směrem k ostrovům. Nálada ve stanu se rázem zlepšila, i když Biagi na své volání o pomoc stále ještě nedostával odpověď.

Vítr byl nyní příznivý pochodu tří. Kolik mil denně urazí? Nobile opakoval, co mu říkal Malmgren, než odešli. Zpočátku budou neobratní a břemeno jim bude těžké, ale zato budou silnější než později, kdy se

zase naopak už naučí po tom strašném ledě chodit a kdy jejich náklad bude den ode dne lehčí. Tak lze říci, že jejich průměrný denní pochod bude stejný po celou cestu, pět až sedm mil. Za tři týdny mohou být u Severního mysu, kde už jistě bude čekat nějaká loď. Rádio brzy po jejich odchodu hlásilo ze San Paola, že motorový škuner „Hobby“ vyplul s letadlem Lützowa-Holma na palubě a že lovecká loď „Braganza“ pluje těsně za ním. Na její palubě je druhý hydroplán a slavný norský polární letec Riiser-Larsen, Amundsenův věrný a dobrý druh.

„Jenže nepoletí dále než k Severnímu mysu,“ namítal skepticky Trojani.

„A co na tom?“ odporoval Běhounek. „Najdou přinejmenším naše druhy a to postačí!“

„Budou-li tam,“ pochyboval Trojani.

„Mohou tam být nejpozději za tři týdny,“ ujišťoval Běhounek. Biagi si dal přeložit tuto část hovoru, který se vedl francouzsky. Zakroutil nedůvěřivě hlavou a rychle brebentil, takže Běhounek zachytil jen konec jeho řeči: „…caricati come muli! …naloženi jako mezci!“ Běhounek se necítil poražen. „Dobrá, snad tam nebudou, když nesou tak těžký náklad. Ale cožpak letcům nenapadne pátrat dále na východ, za Severní mys? Pak nás jistě najdou!“

„Vy tedy máte velkou důvěru v letecké pátrání, Běhounku?“ tázal se Nobile s úsměvem. Běhounek přisvědčil.

„Máme celkem tři naděje,“ odpověděl, rozehřívaje se tím více, čím déle mluvil. „První a největší naší nadějí je rádio, jednou je přece někdo zaslechne.“ Biagi uhodl smysl řeči a nedůvěřivě se ušklíbl. Vždy pochybovačný a ironický Trojani zahučel: „Jenže už bude pozdě!“ Nedávaje se tím mýlit, pokračoval Běhounek ve svých vývodech: „Druhou naší nadějí jsou letci. A třetí, že naši tři kamarádi dorazí k Severnímu mysu a najdou tam pomocnou výpravu.“

Naštěstí nikdo z nich neměl ani tušení, jak těžko lze z letadla najít malý tábor na zamrzlém polárním moři a jak nesmírně obtížný je pochod po pack-icu i pro člověka tělesně naprosto zdatného, nevyčerpaného hladověním. A to ještě nesmí bojovat proti větru, který je vždy zdatnější než člověk. Příznivý východní vítr dlouho netrval, už

4. června přeskočil na opačnou stranu kompasu a začal zase hnát ledová pole na východ, pryč od ostrova. Chvílemi utichl a byl vystřídán mlhou a krátkými sněhovými vánicemi. Ty se staly hotovou trýzní obou kuchařů, Běhounka i Trojaniho, poněvadž ustavičně zhášely jejich bědný ohníček, pro který tak obtížně sháněli potravu.

V táboře zavládla chmurná nálada. Pochyby a beznadějnost se vplížily i do myslí těch, kdo měli až dosud největší důvěru v budoucnost. Soustavná podvýživa začala nahlodávat duševní síly trosečníků. To, co se dělo kolem nich, nemohlo je povzbudit. Led byl v ustavičném pohybu a každou chvíli se mohl rozestoupit pod jejich stanem. Široký a dlouhý vodní kanál, který se už několik dní táhl na východ od stanu a vzbuzoval v Běhounkovi takovou touhu po hydroplánu, který by v něm přistal, náhle se uzavřel. Ještě několik hodin předtím spatřil Biagi na jeho okraji odpočívající párek tuleňů a vydal se k němu ne snad na lov těchto zvířat, ale s vlastnoručně vyrobenou udicí a návnadou z medvědího masa. Kde jsou tuleni, tam bývají ryby. Vrátil se bez kořisti, avšak to mu nevadilo; sliboval si, že druhý den se přece některá ryba zmýlí a pomůže zlepšit jídelní lístek. Ale kanál zmizel a na jeho místě se táhl nepravidelný val nízkých navršených ker, který se ničím nelišil od desítky takových valů, probíhajících v sousedství stanu.

Nebylo divu, že Biagi, opakující už po sté nadarmo své volání o pomoc, usoudil, že je zhola zbytečné vstávat každou hodinu k vysílačce a že postačí odťukat stručnou zprávu o poloze tábora jednou za čtyři hodiny. Nobile mlčky souhlasil a Biagi nyní doháněl týden přerušovaného spaní; vzbudil závist Běhounka, který teď často v noci nespal, trýzněn tísnivými myšlenkami. Bojoval proti nim, jak mohl, a skutečně se zaradoval, když při jednom průzkumu našel svůj elektrometr na měření intenzity kosmického záření.

Těžký, důkladně stavěný a vodotěsný přístroj přečkal zkázu vzducholodi bez valné škody a Běhounek jej pečlivě osušil a postavil na jednu z větších ker. Teď šlo o to, jak elektrometr nabít. Byla v něm dvě tenká kovová, spolu rovnoběžná vlákénka, zavěšená na kousku taveného křemene, který je izolátorem elektřiny. Zvláštní sonda, ovládaná zvenčí magnetem, umožňovala nabít je, aniž bylo potřebí

přístroj otvírat.*) Sonda byla celkem v pořádku, ale zato elektrické zařízení, kterého Běhounek používal ve vzducholodi k nabíjení elektrometru, beznadějně zmizelo. Naštěstí měl s sebou jantarovou špičku na cigarety, a když ji vydatně třel podšívkou suchého spodního kabátu, nabila se elektřinou a rozdělila se pak o ni s vlákny.

Vlákna, nabitá souhlasnou elektřinou, oddálila se od sebe jen o několik milimetrů, ale mikroskop, jímž byl přístroj opatřen, tuto vzdálenost přiměřeně zvětšil a na stupnici, zasazené do jeho okuláru, bylo možno polohu vláken přesně odečíst. Vzájemné vzdálenosti obou vláken časem pomalu ubývalo, hlavní podíl na tom mělo tajemné kosmické záření, přicházející z vesmíru, které tehdy začalo budit zvýšenou pozornost fyziků.**) Záření štěpilo molekuly vzduchu uvnitř elektrometru na částice kladně a záporně nabité. Ty, které měly opačný náboj než vlákna, byly vlákny přitahovány, odevzdávaly jim svůj náboj a vybíjely je. Proto se vlákna ustavičně sbližovala a jejich vzdálenost od sebe se postupně zmenšovala. Rychlost jejich poklesu byla přímo úměrná intenzitě kosmického záření.

„A k čemu to bude dobré, až na to, že jste se pořádně zahřál?“ tázal se pochybovačně Trojani při pohledu na Běhounka, který třel opětovně jantarovou špičku. Počasí bylo hodně vlhké a to nesvědčí elektřině, kterou člověk dobývá z hmoty usilovným třením. Proto musil

---

**) Tento elektrometr a polární oblek Běhounkův jsou teď v pražském Národním technickém muzeu na Letné.*

***) Od té doby byla věnována kosmickému záření rostoucí pozornost. Bylo studováno jak teoreticky, tak i pokusně a přístroje k jeho pozorování byly ustavičně zdokonalovány. Dnes se ponejvíce používá složitých počítačů kosmického záření, opatřených četnými zesilovacími elektronkovými okruhy, které se ovšem velmi liší od jednoduchého elektrometru Běhounkova.*

Počet vědeckých prací věnovaných výzkumu kosmického záření činí už několik tisíc. Byly v něm objeveny nové dvě základní částice hmoty, pozitron a mezon, tj. lehký kladný elektron a těžký elektron, nabitý kladně nebo záporně anebo bez náboje. V popředí velmi významných prací posledních let stojí práce sovětských fyziků. Nejpřijatelnější výklad původu kosmického záření podal Těrleckij, laureát Stalinovy ceny, roku 1952. Podle něho jsou kosmické paprsky částice hvězdné hmoty, hlavně vodíku, urychlené proměnlivými elektromagnetickými poli mnohých hvězd na vysokou energii, s jakou pronikají až k zemskému povrchu. Pocházejí z hvězd naší Mléčné dráhy.

Běhounek svůj pokus několikrát opakovat, než se mu podařilo vlákna přimět k přijatelnému rozestupu.

„Už to zahřátí by za to stálo," odvětil s úsměvem Trojanimu. „Když člověk topí málo v žaludku, neškodí zahřát se pohybem. Pokud jde o ten můj elektrometr, mám tu jedinečnou příležitost pozorovat kosmické záření čisté, bez příměsi radioaktivního záření. Víte přece, že rádium a jiné radioaktivní prvky vysílají paprsky, které elektrizují vzduch právě tak jako kosmické paprsky. A rádium a jiné radioaktivní prvky, jako uran, thorium a tak dále, jsou rozptýleny v nepatrných stopách v každé hornině; najdete je v každém obyčejném oblázku. Zde však jsme velmi daleko od pevniny…"

„Bohužel," přerušil ho Trojani.

„Jistě. Už kvůli medvědím tlapám," usmál se Běhounek, kdysi nadšený čtenář povídek z Divokého západu o lovech na šedého medvěda grizzly a na buvoly. „Chutnají jaksepatří, teprve když jsou po nějakou dobu zakopány do země."

„Až se do nich dají červi, to je pravda," uznal Trojani. „Ale my je sníme i bez červů. Dobře jste mi vzpomněl, je čas na oběd. Přijďte mi pomoci, až odečtete ten svůj aparát, a povíte mi pak to další." Běhounek si zapsal do notesu s červenými deskami polohu vláken na stupnici a čas a odebral se potom k prostému ohništi.

„To další už je jednoduché," pravil, snaže se přimět vlhké dřevo, aby se rozhořelo, zatímco Trojani rozkládal na plech kousky medvědího masa. Už dávno nevařili, ale pekli, protože tím se ušetří hodně paliva. Nebylo potřebí velkým teplem nejprve rozehřívat spoustu ledu, oheň působil na maso přímo.

„Máte pravdu," přisvědčil Trojani. „Nikdo z nás nemá s sebou rádium a nemůže vás jeho zářením rušit. A země s horninami, v kterých je rádium, je daleko. Ale není rádium ve vodě a v ledě?"

„V mořské vodě je ho velmi málo, mnohem méně než v horninách. Jsem tu v jedinečné situaci, kterou by mi musil každý kolega fyzik závidět; mám tu kosmické záření takřka úplně čisté…"

„Pochybuji, že by vám někdo záviděl vaše vyhlídky do budoucnosti," řekl trochu surově Trojani. Běhounkova řeč ho podráždila. Právě před chvílí rozdělal oheň exponovanými filmy, na kterých byly možná cenné

snímky z jejich výpravy. A zde ten cizinec koná vědecká pozorování, vstává v noci kvůli nim každou hodinu a zapisuje pečlivě jejich výsledky v pošetilé naději, že je jednou někdo najde a uveřejní. Užuž otvíral ústa, aby o tom promluvil, ale v poslední chvíli se ovládl. Přiznal se k těmto myšlenkám Běhounkovi až mnohem později.

Pokles důvěry Biagiho v jeho rádio nebyl oprávněn. Jestliže se „Città di Milano“ nezajímala už o možnost zachytit nějaké nouzové volání rádia trosečníků a neoficiálně prohlásila Biagiho za nebožtíka, neplatilo to o velikém kolektivu radioamatérů, roztroušených po celém světě, kteří právě v oněch letech začali pěstovat poslech na krátkých vlnách. Pro znalce morseovky, a to všichni tito lidé jsou, skýtaly krátké vlny kouzelné možnosti zachytit nepatrnou staničku exotického vysílače, a nejen to, i signály lodí plujících po všech oceánech. Zpráva novin, že výprava „Italie“ má s sebou nouzovou krátkovlnnou vysílačku, pracující na vlně 33 metrů, povzbudila radioamatéry, aby tvrdošíjně lovili v tichých nočních hodinách právě tuto vlnu.

Mělo to ovšem i své neblahé důsledky. Lidi slabší povahy to svádělo k nezdravé fantazii, která vyústila až do podvodu. V těch několika dnech po katastrofě vynořila se každou chvíli zpráva, že ten nebo onen radioamatér zaslechl SOS od severního pólu. Víra v tyto podvržené telegramy „Italie“ byla ovšem jen krátká, pokud vůbec vznikla. Nakonec však přece jen radioamatér dal celému pátrání po nešťastné vzducholodi správný směr.

Byl to mladý učitel Nikolaj Šmidt, od chlapeckých let nadšený radioamatér. Žil v malém městečku Vozněsenskaja Vochma v severodvinské oblasti, hodně vzdáleném od světa, kde rádio bylo mocným poutem s kulturním životem. Z něho čerpal většinu zpráv o tom, co se děje doma i v cizině. Oznámení, že od 25. května umlkly všechny rádiové signály vzducholodi, ho neobyčejně zaujalo. Nebyl ostatně sám, kdo se v Sovětském svazu zajímal o osudy polární výpravy.

Dobrá polovina severní polární oblasti patří SSSR. Polární moře plaví své ledy k jeho severním hranicím, které se táhnou v délce mnoha tisíc mil od Barentsova moře, jež se rozlévá mezi Skandinávií, Špicberky a Novou Zemí, až k Beringově úžině, vodní bráně, která dělí Asii od Ameriky. Už za carského Ruska byly pořádány polární výpravy na ostrovy a země ruské

oblasti. Byly však jen ojedinělé, špatně vybavené a podle toho i jejich výsledky byly skrovné. Vědecký zisk byl malý, po stránce hospodářské vyústily jen v bezohledné kořistění mamutí slonoviny na Novosibirských ostrovech. Velké hospodářské a společenské úsilí socialistických republik mělo svůj mocný odraz i ve vývoji polární oblasti, která k nim patřila. Ačkoli ti, kdo stáli v čele mladého socialistického státu, měli plné ruce práce na vlastním území SSSR v Evropě a v Asii, nezapomínali od počátku ani na Daleký sever. Především tu viděli moře, vodní cestu, nesmírně důležitou pro tak ohromný stát; umožňovalo nejlevnější spojení jeho nejzápadnější části s nejvýchodnější. To byla proslulá „Severovýchodní cesta“, kudy se ruští plavci namáhali proplout už od dob cara Ivana Hrozného. Ledy ji zahrazovaly po delší část roku a jejich pohyb byl zdánlivě naprosto rozmarný a nekontrolovatelný. Bylo především nutno podřídit je dozoru, aby se neopakovalo to, co se stalo před lety Nordenskiöldovi, když se snažil tudy proplout a zamrzl na šest dlouhých měsíců se svou lodí „Vegou“ takřka už na výjezdu z oblasti blokované ledem. To se nesmělo opakovat. Lodi musily mít možnost dorazit jedinou nepřerušovanou plavbou z Murmanska nebo Archangelska „Severovýchodní cestou“ až do Vladivostoku.

A tak vznikla v úžasně krátké době síť meteorologických stanic, vybavených silnými vysílačkami. Stanice byly rozsety po severních březích SSSR od Bílého moře až po Najachansk v Gižigském zálivu Tichého oceánu. Na tom však nebylo dosti. Nestačilo jen lodi varovat před hrozící ledovou blokádou, bylo také potřebí je uvolnit, sevřel-li je led v nestřeženém nebo nepředvídaném okamžiku. A tak byla vybudována mohutná eskadra moderních silných ledoborců, schopných zdolat i led tři až čtyři metry silný. Nejmocnějším z nich byl „Krasin“*),

**) Tento ledoborec byl postaven za 1. světové války v Newcastlu v Anglii firmou Armstrong, Whitworth a Co. Byl spuštěn na vodu r. 1917 a pokřtěn „Svjatogor“. Toto jméno je ještě na jeho bronzovém zvonu, jímž se dávají signály za mlhy. V SSSR jej přejmenovali podle Leonida Krasina, bývalého ředitele Putilovských závodů, který prokázal SSSR v prvních letech jeho existence velké služby. „Krasin“ má nosnost 10.500 tun a právě tolik koňských sil. Je 98 metrů dlouhý, má největší šířku 21,3 metru a ponor 8,25 metru. Jeho posádka činila kolem 120 mužů. Po druhé světové válce byl důkladně přestavěn.*

objednaný ještě za první světové války v Anglii, obr, vybavený tak silnými stroji jako válečná loď.

Tím však zájem SSSR o jeho polární oblasti nekončil. Neviděl tu jen významnou vodní cestu, vedoucí z jednoho jeho konce na druhý, ale i rozsáhlá území obývaná domorodými kmeny na nejnižším civilizačním stupni. Šlo mu o jejich povznesení společenské a hospodářské, o zlepšení jejich životní úrovně a o jejich vzdělání. Všechny tyto snahy soustředil SSSR do Ústavu pro výzkum severu. V době Nobilovy výpravy stál v jeho čele velmi vzdělaný a svědomitý muž, inženýr Rudolf L. Samojlovič, známý geolog. Plánoval právě dvě veliké polární výpravy, z nichž jedna měla za úkol zřídit stálou meteorologickou stanici na ostrově Hookerově v souostroví země Františka Josefa a druhá prozkoumat tajemnou Severní zemi, kterou i sám její objevitel Vilkickij spatřil jen z paluby své lodi, nikdy však u ní nepřistal.

Do těchto příprav vpadlo odmlčení vzducholodi. Zkušený znalec severu Samojlovič byl tím zneklidněn od samého počátku. Neváhal a už 28. května se spojil s Voronovem, ředitelem oddělení vědeckých ústavů při SOVNARKOMu (radě lidových komisařů SSSR). Byli zajedno v tom, že je potřebí okamžitě zařídit pátrání po vzducholodi, ale kde jen začít? Týž den mluvil Samojlovič s italským konzulem Spanem a radil mu užít ledoborce pro záchranu výpravy. Spano poděkoval za radu a poslal své vládě podrobný telegram se žádostí o ledoborec. Ale Itálie nespěchala a spoléhala na své síly. Na druhé straně zase Rusové nečekali, až je někdo o pomoc požádá, a organizovali ji sami. Už 29. května ráno, tedy necelé čtyři dny po katastrofě „Italie“, sešli se v Moskvě představitelé mohutné organizace OSOAVIACHIM, Společnosti pro pomoc obraně a letecko-chemické výstavbě. Vytkli širší oblast, v které by měly pátrat sovětské ledoborce, a zřídili Komitét pro pomoc řiditelné vzducholodi „Italia“.

Komitét rozhodl, aby byla všemožně urychlena oprava ledoborce „Malyginu“, která se právě prováděla v Archangelsku. Jakmile skončí, ledoborec ihned vypluje s letadlem na palubě. Ale kam? To byla nesmírně závažná otázka a první odpověď na ni, třebaže ne zcela správnou, dal radioamatér Šmidt. Bylo to 3. června v 19.30 — v době,

kdy Biagi obvykle vysílal, poněvadž v tu chvíli mnoho stanic poslouchalo Eiffelovu věž na vlně 32 metrů, blízké vlně trosečníků. Ostrov Foyn se zase jasně objevil, a tak Biagi k obvyklému „SOS, Italia, SOS“, připojil ještě polohu stanu: „Ostrov Foyn circa 30 mil od tábora“.

První signály zachytil Šmidt správně, slova Foyn a circa mu splynula v jediné slovo Franz Josef*); zbytek depeše slyšel už jen naprosto zlomkovitě a byl odkázán na dohady. Se vzrušenou tváří napsal nakonec na papír z těch nezřetelných slov tuto zprávu: „Italia — Nobile — Franz Josef — SOS — SOS — terra tengo — EHH.“

Nemohl se dočkat jitra. Hned jak otevřel poštovní úřad, poslal svou zprávu do Moskvy Společnosti přátel rádia. Společnost mu od počátku důvěřovala, znala své členy. Neváhala a poslala jeho zprávu Komitétu pro pomoc řiditelné vzducholodi „Italia“. Komitét ji dal SOVNARKOMu a ten zase italskému konzulovi Spanovi. Spano nelenil a telegrafoval svému ministerstvu zahraničí do Říma, které opět odevzdalo celou záležitost podtajemníkovi ministerstva válečného námořnictví Siriannimu.

Vše šlo s úžasnou rychlostí, Sirianni měl zprávu v ruce už 4. června večer! Zavolal neprodleně Nobilovu manželku, která ho ustavičně zahrnovala úpěnlivými žádostmi o pomoc. Očekával, že bude radostně překvapena, a byl udiven její nedůvěrou.

„Jak je možné, že »Città di Milano«, která je mnohem blíže, je neslyší a v takové dálce, v zapadlém koutě Ruska, mohl by někdo zachytit jejich volání?“ divila se. Nevěřila; právě několik dní předtím oznámil nějaký americký radioamatér, že slyšel „Italii“, která ztroskotala na 84. stupni severní šířky. Naštěstí pro trosečníky byl státní podtajemník důvěřivější než žena velitele výpravy a měl po ruce své vysvětlení.

„Není divu, že je na »Città di Milano« neslyšeli,“ odpovídal do telefonu. „Nemají prostě čas na poslouchání, jsou nesmírně zaměstnáni vlastním vysíláním. Jen včera odeslali čtyři sta depeší! Právě jsem

---

**) Podobný omyl se stal i později „Città di Milano“, kde radiotelegrafista spojil slova „Foyn circa“ v jediné slovo Francesco, které rovněž uváděl v souvislosti se zemí Františka Josefa (italsky Terra Francesco Giuseppe).*

nařídil, aby omezili vlastní vysílání a soustředili se na poslech. Dal jsem také zřídit radiotelegrafickou stanici na pevnině v Kingsbay.“*)

San Paolo vyslal zprávu o tom, co slyšel ruský radioamatér, o dva dny později, 6. června. Biagi ji dosti ledabyle přetlumočil, ale Nobila nesmírně zaujala. Vyburcovala jej přímo k novému životu a první hromobití se sneslo na hlavu nešťastného Biagiho. Kdyby byl méně spal a více vysílal, mohli nás slyšet už o několik dní dříve. Viglieri správně namítl, že až do odchodu tří vysílal Biagi neúnavně každou hodinu, a bouřlivý výjev skončil, jak to bylo u Nobila zvykem, velmi mírně.

„Dostaneš prémii, Biagi, dosáhneš-li spojení,“ pravil Nobile smířlivě. „Celou velikou tabuli čokolády!“ Biagi totiž občas slyšitelně bručel na hladové dávky potravy a když ráno dostával jako všichni svých dvacet gramů čokolády k snídani, toužil po tom, aby se aspoň jednou mohl najíst čokolády dosyta. Biagi beze slova vyklouzl ze stanu a o chvíli později volal na Viglieriho a Trojaniho, aby mu šli pomoci zvýšit stožár vysílačky. Tu noc ani neulehl a vysílal každou hodinu. Do stanu se vůbec nevracel a čas mezi dvěma vysíláními trávil rozhovorem s mužem na hlídce — hlídky začaly hned tu noc, kdy druhý medvěd přišel až těsně ke stanu a byl zaplašen teprve střelbou Biagiho.

Den plynul potom trosečníkům velmi pomalu, ale konečně přece jen nastal večer a došly zprávy ze San Paola. V tu významnou chvíli byl Trojani venku na hlídce, Nobile hovořil ve stanu s Viglierim a Běhounek naslouchal jejich rozhovoru, hledě na Biagiho. Seděl v dřepu při vchodu u přijímače, na kolenou sešit, do něhož zapisoval odposlouchané depeše. Jeho široká tvář, zarostlá černým štětinatým vousem, rozšířila se náhle veselým úsměvem.

**) Sirianni měl nepochybně pravdu, když hledal v nevšímavosti „Città di Milano“ hlavní příčinu, že neslyšela volání trosečníků. To, že je zaslechl ruský posluchač na vzdálenost nejméně šestkrát větší, než byla vzdálenost lodi, není nic nadpřirozeného: krátké vlny jsou někdy s to překonat pomocí odrazových elektrických oblaků vysokých vrstev ovzduší neuvěřitelné vzdálenosti. Byrdově jihopolární výpravě se roku 1931 podařilo několikrát navázat spojení se sovětskou stanicí na zemi Františka Josefa; krátké vlny tu oběhly téměř polovinu zeměkoule, od jihopolární pevniny na 79. stupni jižní šířky až na Hookerův ostrov, ležící na 81. stupni severní šířky.*

„Tak přece jen budu jíst tu slíbenou čokoládu, generále!“ řekl a podal mu sešit. Bylo v něm stručné hlášení, že „Città di Milano“ zachytila časně zrána slova: „SOS, Italia, Francesco“. Posluchač na lodi se dopustil téhož omylu jako ruský radioamatér a zkomolil slova „Foyn circa“ na Francesco.

Nobile se však tvářil skepticky a Trojani ho v jeho pochybovačnosti ještě posílil. „To by tak ještě scházelo, aby ti vrtáci,“ mínil tím své krajany, „nás teď zase hledali na východě, kde nejsme, když nás předtím chtěli hledat na západě, kde také nejsme.“

„To je snadná pomoc,“ mínil Viglieri. „Prostě ať se s nimi Biagi už nebaví o ostrovu Foynu a telegrafuje naše zeměpisné souřadnice. Právě jsem je vypočítal.“ Skutečně toho dne krátce po poledni změřil dvakrát sluneční výšku a vypočetl souřadnice, které byly hezky zaokrouhlené a znamenitě se hodily do depeše: 80 stupňů a 30 minut severní šířky a rovných 28 stupňů východní délky. Stan urazil za posledních pět dní osmnáct a půl míle, a zase ve špatném směru, na jihovýchod, ale trosečníci byli tak povzbuzeni zprávami rádia, že se tentokrát vůbec nad tím nermoutili. A tak bylo hlášení přiměřeně pozměněno a Biagi po celou noc svědomitě odťukával: „SOS, Italia, SOS. Délka dvacet osm na východ, asi dvacet mil severovýchodně od břehů Špicberků.“

Tentokrát už nebylo večer nejmenší pochyby o tom, má-li Biagi nárok na slíbenou prémii či ne. San Paolo jasně a zřetelně hlásil, že „Città di Milano“ slyšela k ránu několikrát zcela dobře depeši „Itálie“, že však požaduje vojenské matriční číslo Biagiho. Kapitán Romagna se jen nerad vzdával své teorie, že je Biagi mrtev, že vyhlédl z okénka kabiny právě v okamžiku, kdy vzducholoď narážela na skálu, a rozbil si hlavu. Konec konců se mohl odvolávat na mystifikaci amerického radioamatéra, a použil tedy důvtipného způsobu, jak si ověřit pravost depeše. Vojenské matriční číslo Biagiho jistě nikdo z těch cizích radioamatérů nezná.

Trosečníci si dlouho nad touto podivnou žádostí hlavu nelámali. Jejich radost byla tak nesmírná, že byli ochotni odpustit „Città di Milano“ sebevýstřednější přání. Cítili, že je nutno nějak oslavit tento významný okamžik navázání styku se světem, a Nobile rozdělil mimořádnou dávku potravy; pět kostek cukru, deset pastilek sušeného

Biagi seděl u přijímače, na kolenou sešit . . .

mléka a padesát gramů čokolády. Trosečníci ji přímo zhltli a snažili se potom dívat jinam, jen ne na Biagiho, jenž z generálových rukou přijal slíbenou prémii: velikou tabuli čokolády, krásně zabalenou do stříbrného staniolu. Biagi ji chvilku rozpačitě držel v rukou, pak se náhle rozhodl, rozlomil ji na dva nestejné díly, menší uložil k svým věcem vedle přijímače a větší rozdělil mezi své druhy. Běhounka museli vzbudit — měl právě po hlídce a spokojeně spal. Viglieri mu se zářící tváří sděloval, že spojení je navázáno. Běhounek dosti nevrle vytýkal, že to nestálo za to kvůli tomu ho rušit ze spaní. Od včerejška to přece musilo být každému jasné, že spojení už tu je, mínil.

„Podivné je, že stačil poplach ruského telegrafisty, a najednou nás »Città di Milano« slyší!“ pravil zachmuřeně Nobile. Chtěl ještě něco dodat, ale Biagi ho vyrušil žádostí o text odpovědi.

„Nezapomeňte je poučit, že nepřijímáme na dlouhé vlně 900 metrů, na které nám chtějí vysílat!“ připomínal ironicky Trojani. Spojeným úsilím všech pěti Italů byla sestavena poněkud záhadná odpověď, která zněla: *„Potvrzujeme délku 28 stupňů na východ a šířku 80 stupňů 30 minut na sever. Giuseppe Biagi číslo 86891. Přijímáme jen na krátké vlně. Jsme na packu bez saní, s dvěma raněnými. Vzducholoď ztracena jinde, na východ.“*

Biagi tuto zprávu několikrát svědomitě odťukal, na lodi ji správně až do posledního písmene přijali a hlava jim šla kolem nad jejím tajemným závěrem.

MARNÉ HLEDÁNÍ

Motorový škuner „Hobby“ se hnal na sever tak rychle, jak to plující led dovoloval. Jen jednou se zastavil v Adventní zátoce*), kde vzal na palubu saňovou psí smečku, vedenou statným černobílým Kingem. Psi nedůvěřivě očichali podivnou velkou věc, která se vypínala vysoko nad zádí malé lodi, hydroplán poručíka Lützowa-Holma „Maake 36“, a potom ulehli před ní, těšíce se nedočkavě na chvíli, kdy zase ucítí pod tlapkami měkký chladný sníh, uslyší povzbuzující hlas psovoda a rozběhnou se v mrazivém čerstvém vzduchu za svým vůdcem Kingem.

Do Kingsbay dorazila „Hobby“ v pondělí 4. června, jen o dva dny později než „Braganza“. Zdržela se právě tak málo jako její předchůdkyně; jen tak dlouho, než Lützow-Holm, který opustil Norsko nakvap, doplnil svoji výzbroj o mapy a několik spacích pytlů. Večer téhož dne už zase „Hobby“ opustila Kingsbay; Norové nechtěli ztratit ani minutu času. O „Italii“ se stále ještě nevědělo a Lützow-Holm byl nucen řídit se domněnkami o pravděpodobném místě ztroskotání, které

**) Adventní zátoka je na západním pobřeží Špicberků, jižně od Kingsbay. Právě tak jako v Kingsbay i tam jsou uhelné doly, v nichž se tehdy pracovalo.*

vyslechl od Romagny, kapitána „Città di Milano“. Dobrá, došlo-li ke katastrofě skutečně na západním břehu Nového Fríska, nebude trvat dlouho a poletí nad ním.

Severně od Amsterodamského ostrova začíná být led nepříjemný. Stále větší a souvislejší ledová pole plují proti malému škuneru, který se mezi nimi báječně obratně proplétá po celou noc ze 4. na 5. červen. V Biskajském zálivu se mu uvolnilo. Byl tam také dosti plochý led, aby z něho mohl vzlétnout malý hydroplán, jehož plováky vždy potřebují značně delší rozjezd než lyže a led hezky rovný, s dobrou sněhovou pokrývkou.

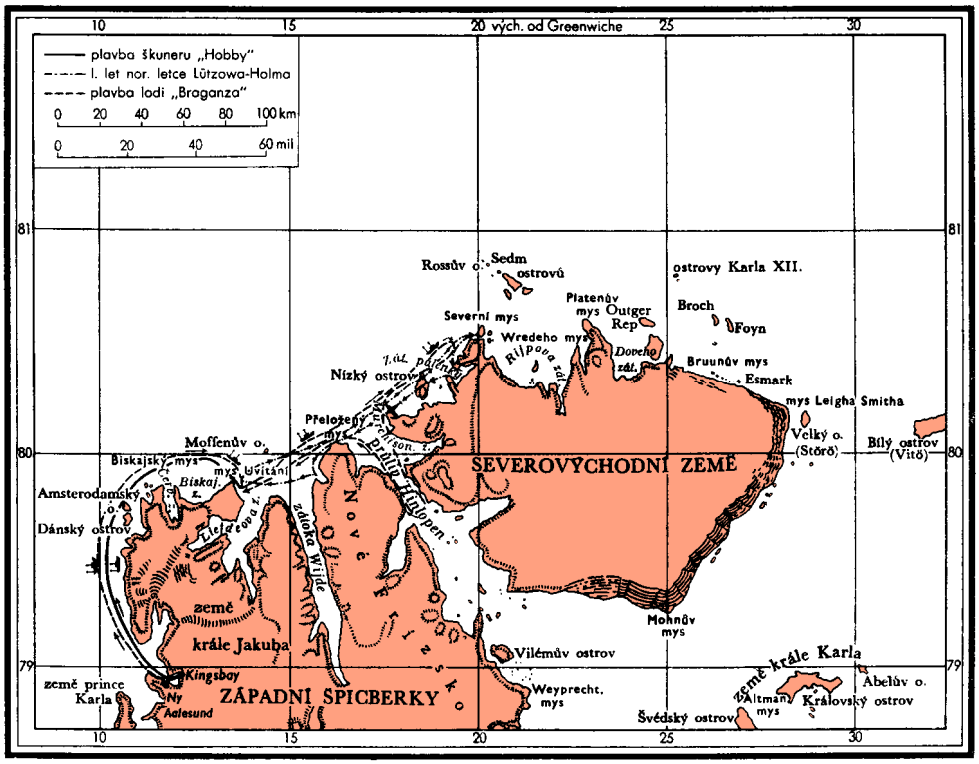
Chystali se právě spustit lodními jeřáby malý stroj na led, když dostali nečekanou návštěvu: norského lovce Kremera a jeho čtyři italské průvodce, k smrti utýrané. Vyslechli Kramerovu zprávu, že na dosavadní pouti nenašli ani stopy po vzducholodi a nikoho, kdo by o ní byl slyšel.

„Já ostatně nevěřím, že spadla tak blízko Kingsbay,“ končil Kremer.

„Souhlasím s vámi,“ odvětil štíhlý norský mladý letec. „Bude to asi o hodně dále, možná na pack-icu. Ale nesmíme zapomenout ani na Nové Frísko.“ Malý hydroplán měkce dosedl na led a mechanik Myhre začal ladit jeho motor. Ten vynechával a bylo potřeba jej rozebrat a důkladně promazat nemrznoucím olejem. Ve středu v poledne, 6. června, byl přichystán ke startu, ale řídký závoj mlhy varoval před odletem. K večeru se vyjasnilo, rozhled do dálky byl dobrých třicet mil a Lützow-Holm se rozhodl startovat.

Nasedli s Myhrem, tichou zátokou zabouřil motor roztáčený v stále vyšších obrátkách, malý letoun poskočil a rozjel se po hladké sněhové pláni, odlepil se záhy od ní, stoupal spirálou nad zakotvený škuner, a zakrouživ nad ním, zamířil přímo k východu. Mys Uvítání záhy zmizel letcům za zády. Pod nimi se táhlo valně rozrušené ledové pole, sahající až k Přeloženému mysu, který je nejsevernějším výběžkem Nového Fríska.

Měli vlastně zamířit na jih podle západního pobřeží Nového Fríska, ale odtamtud se valila hrozivá šedá stěna husté mlhy. Byli sotva půl hodiny na cestě a Lützowovi-Holmovi se nechtělo toto první letecké pátrání po trosečnících zakončit tak záhy. Pět hodin nejméně se mohl

jeho „Racek“ udržet ve vzduchu, spotřeba benzínu nebyla přehnaná, jeho měřič stál na uspokojivé výši.

„Vezmeme to k Severnímu mysu!“ křikl poručík na mechanika, sedícího za ním. Myhre jen přikývl. Ohlédl se neklidně na šedou stěnu, která, jak se zdálo, hnala se za nimi. Kdo bude rychlejší? Na návrat k „Hobby“ však ani nepomyslil. Lützow-Holm pohnul směrovým kormidlem a letoun uhnul více k severu. Letěli nevysoko a Myhre pozoroval s rostoucím nepokojem, jak ledová pole pod nimi houstnou a nepříjemně se krabatí četnými hřebeny ker s ostrými hroty a hranami. Zde by se vůbec nedalo přistat.

Poručík se staral jen o kurs letadla a o to, co leželo před ním. Rozlehlý Nízký ostrov se objevil po čtvrthodinovém letu od Přeloženého mysu. Zde všude ležel led a sníh. Ještě čtvrt hodiny a budou u Severního mysu. Jak snadno letadlo zdolává všechny vzdálenosti, saně se psy by za tu dobu urazily sotva míli, a to by ještě

led musel být dobrý, myslí si spokojeně Lützow-Holm. Myhre mu klade ruku na rameno, a když upoutá jeho pozornost, ukáže na řídký mlžný závoj, který se náhle objevil na severovýchodě a rychle se žene „Rackovi“ vstříc.

Lützow-Holm přikývne a stočí pohotově kormidlo o něco doleva. „Racek“ uhne k veliké trojhranné, podivně rozeklané Zátoce pálenky, která se zařezává hluboko do západního pobřeží Severovýchodní země, něco víc než dvacet mil na jih od Severního mysu. Je to historické místo, kde před třemi roky přistal dlouho pohřešovaný Amundsenův letoun Dornier-Wall N 25 po nezdařeném letu k severnímu pólu. Ale dostanou se ještě včas nad zátoku? Mlha, která zůstala nejprve po levém boku hydroplánu, objevila se opět před ním a začala rychle klesat. Znovu jí uhnul, ale musel o hodně níž, sotva padesát metrů nad led. Myhre už pátral po vhodném místě k přistání. Našel je v jihovýchodním cípu zátoky. Byl nejvyšší čas, mlha klesala současně s letounem a zahalila jej, sotva se plováky dotkly ledu. Vrzaly na něm nepříjemně a několikrát za tu chvíli, než zabrzdil, zakolísal letoun tak, že posádka už čekala, že se převrhne, ale nakonec přece jen vše dopadlo dobře a letadlo stanulo nehybně. Od startu z Biskajské zátoky uplynulo necelých 70 minut.

„Nedá se nic dělat, mlha nás hned tak nepustí, musíme počkat,“ pravil chladnokrevně poručík. „Benzínu máme dost a jídla také!“ Rozestřeli do sněhu spací pytle, sedli si na ně a začali chystat na benzínovém vařiči večeři. Bylo už kolem půlnoci, když ohřáli guláš s nadrobenými tvrdými lodními suchary tak, že jej bylo možno jíst.

„Rád bych si tu zalovil,“ pravil poručík při jídle. „Jsou prý tu sobi, v celé Severovýchodní zemi je jich dost a medvědů také. Ďas ví, kde se tu ti sobi vzali, přece nepřiputovali po ledě až ze Sibiře!“

„Jako dřevo, kterého jsme viděli tolik na Nízkém ostrově,“ smál se mechanik. „Ale to je zaručeně ze sibiřských pralesů. Velké řeky, Lena a Jenisej, splaví kmeny do moře a mořské proudy je zanesou až na Špicberky.“

„A led cestou sedře s nich všechnu kůru. Ušetří tak člověku aspoň práci. Svítily krásně žlutě, jako by je kůry zbavil nejlepší dřevorubec.“

Vystřelil třikrát rychle za sebou do vzduchu

Za řeči roztáhli spací vaky do sněhu, ale dříve ještě než ulehli, přinesl si Lützow-Holm z letadla nabitou karabinu, dobře chráněnou před vlhkem těsným koženým pouzdrem.

„Čekáš, že ti v noci přijde do rány sob?“ smál se Myhre, stahuje už teplou kápi spacího pytle přes hlavu. Zaslechl ještě druhovu odpověď, že člověk nikdy neví, popřál mu „dobrou noc“ a vzápětí usnul. Zdálo se mu, že spal sotva pět minut, když ho probudil mocný otřes. Poručík stál sehnut nad ním a cloumal jeho ramenem. V ruce držel karabinu už bez pouzdra a ve tváři se mu zračilo mírné rozčilení.

„Jsou tu!“ šeptal tajemně.

„Kdo? Sobi!?“ tázal se Myhre, hrozně zívaje.

„Ne, medvědi. On, ona a mládě, pořádný kus.“

„Nech je v klidu. Ležícímu člověku neublíží.“

„Nechám, ale ať oni nechají v klidu »Racka«. Slyšíš je, jak drápou

na plováku?“

Myhre byl okamžitě bdělý. Odhodil kapuci a prudce usedl. „Pane na nebi, kdyby je tak napadlo na ten plovák si sednout! Střel přece!“ Nemusil poručíka dvakrát pobízet. Vystřelil třikrát rychle za sebou do vzduchu; medvědům ublížit nechtěl, nepotřebovali ani jejich maso, ani jejich kůže a bál se, že by poškodil letadlo, kdyby střílel na ně. Jeho salva stačila. Medvědi zlostně zabručeli, rychle se obrátili a v několika vteřinách se rozplynuli v mlze.

Ve dne se několikrát zdálo, že se mlha zvedne, a letci chystali start. Nebylo to lehké, plováky přimrzly v noci ke sněhu, na ledovém poli ležely umrzlé závěje a tvořily nepříjemné hrboly. Letci pracovali špičákem i lopatou hezkých pár hodin, než se jim podařilo urovnat dostatečně dlouhou startovací dráhu. Potom následoval jeden pokus o start za druhým; Myhre jich napočítal třináct, než se jim podařilo odlepit se. To už bylo 8. června časně zrána. Měřič benzínu nepříjemně poklesl; tolik pokusů o start vyčerpalo zásobu.

„K »Hobby« se nedostaneme,“ pravil Myhre.

„Aspoň ne oba,“ odpověděl poručík. „Pokusím se přistat v Mosselově zátoce a vysadím tě tam.“ Přistání se skutečně zdařilo a Myhre svolil, že počká na přítele u lovců kožišin bratří Svendsenů. Oba byli přesvědčeni, že s lehkým letadlem mu benzín právě vystačí k „Hobby“, kde nabere novou zásobu; pak se vrátí pro kamaráda. Start se podařil až v noci ze soboty na neděli, když mráz zpevnil sníh; rozhled byl dobrý, po mlze ani památky, jen nebe bylo zataženo šedobílými mraky. Motor pracoval znamenitě a za necelou půlhodinku spatřil Lützow-Holm škuner před sebou. Jaké však bylo jeho překvapení, když shledal, že „letiště“ je obsazeno jiným strojem!

Uhodl ihned, že je to „Racek 38“ Riisera-Larsena, který měl plout brzy za „Hobby“ s uhelnou lodí do Kingsbay a odtamtud vzdušnou cestou dohonit „Hobby“. Ukazatel benzínu hrozivě klesal: než uvolní dráhu k přistání, bude již pozdě. Zlobil se na svého nadřízeného, kapitána Riisera-Larsena. Co ho to napadlo, roztáhnout se tu se strojem na přistávací ploše, když přece musili čekat na jeho návrat! Ale hned spravedlivě uznal, že na „Hobby“ byli asi přesvědčeni, že ztroskotal jako „Italia“, poněvadž dobře věděli, že má benzínu jen na pět hodin

letu. A oni byli pryč plné čtyři dny! Uvážil to všechno neobyčejně rychle, a zatímco jednou rukou řídil letadlo, psal druhou na kousek papíru: „Nemám benzín!“ Prázdná plechovka od guláše byla po ruce, vložil do ní lístek, přihnul víko, aby nevypadl, a shodil ji přímo nad „Hobby“. Zahlédl ještě, jak se obrovitý Riiser-Larsen pro ni rozběhl, a potom se snesl dlouhým táhlým závitem na protější straně zálivu, kde byl dobrý hladký led se silnou a rovnou sněhovou vrstvou. V tu chvíli měl už v nádržce jen patnáct litrů benzínu!

O několik hodin později přiklusalo Nöisovo spřežení. Sáňky byly vrchovatě naloženy plechovkami s benzínem. Zatímco letec naléval benzín do nádržek letadla, vyprávěl lovec Nöis úžasnou novinku: Včera připlula „Braganza“ a oznámila, že se podařilo navázat spojení s trosečníky. Lützow-Holm údivem zapomněl na svou práci i na věrného mechanika Myhreho, který na něj netrpělivě čekal v Mosselově zátoce.

„A kde jsou?“ tázal se dychtivě.

„Mnohem dále, než jsme si mysleli, a na pack-icu, vůbec ne na pevnině!“ smál se lovec a vyprávěl rychle další podrobnosti. „Braganza“ vylodila na „Hobby“ italského radiotelegrafistu s krátkovlnnou přijímačkou, takže mohou teď trosečníky slyšet přímo. Mluvit s nimi vyžaduje okliku přes „Città di Milano“, s kterou hovoří malá stanice „Hobby“ na středních vlnách. Riiser-Larsen se chce vydat s Lützowem-Holmem ke stanu, hned jak si Lützow-Holm odpočine.

„Jakýpak odpočinek!“ odmítá rázně mladý poručík. „Odpočinul jsem si za ty čtyři dny ažaž! Teď zaletím k »Hobby«, doplním benzín a letíme! Myhreho sebereme cestou.“

„Místo pro přistání máme připravené, poručíku, Larsenova »Racka« jsme už odtáhli stranou, ale jak to bude se startem, nevím,“ pravil zkušený lovec, ukazuje na oblohu, pokrytou temně šedými mraky. „Sníh na spadnutí!“ Měl pravdu. Sníh se začal sypat, sotva se „Racek“ Lützowa-Holma dotkl plováky ledové přistávací plochy. Nöis sám se vracel k „Hobby“ za oslepující vánice. Ačkoli strávil na Špicberkách plných dvacet let, nebyl by si sám troufal najít loď. Spolehl se na pud vůdčího psa Kinga a po tříhodinovém zápasu s větrem a se sněhem se mu podařilo dorazit ke škuneru.

Oba „Rackové“ odpočívali plné tři dny pod nepromokavou plachtou; tak dlouho trvalo špatné počasí v Biskajské zátoce. Sníh sice přestal padat po několika hodinách, ale mlha, která jej vystřídala, snížila rozhled do dálky na pouhou míli a chvílemi ještě více. Lützow-Holm zatím hořel netrpělivostí. Nešlo mu tolik o Myhreho, věděl, že je mu dobře u lovců Svendsenů v Mosselově zátoce, ale stále nové zprávy rádia, kolik letadel přiletí v nejbližších dnech pátrat po posádce „Italie“, nedopřály mu klidné chvíle. Italové s dvěma velkými stroji jsou už na cestě do Norska; Švédové se plaví s několika letadly na slavné jihopolární lodi „Quest“*) a s pomocnou lodí „Tanja“ do Hinloppenského průlivu, kde si chtějí zbudovat základnu. Nejen to, kromě těchto menších letounů na kratší vzdálenost dorazí ke Špicberkům ještě přímou cestou vzduchem jejich třímotorový „Uppland“. Přiletí i Finové s letadlem „Turku“, Roald Amundsen vyjednává se svým bývalým mecenášem, bohatým Američanem Lincolnem-Ellsworthem o poskytnutí peněz na zakoupení letounu Dornier-Wall. Rusové vysílají dva ledoborce a každý z nich bude mít na palubě velké letadlo.

„Za pár dní je tu celá letecká eskadra a vezmou nám cenu před nosem!“ stěžuje si netrpělivý poručík Riiserovi-Larsenovi. Zkušený polární letec jen pokrčí rameny.

„Klid a trpělivost, kamaráde!“ krotí poručíka. „Nemá smysl pouštět se do takového nečasu, ledaže bys chtěl poskytnout té mezinárodní letecké eskadře větší příležitost k uplatnění.“

„Co tím míníš?“ nechápe poručík.

„To je jednoduché. Poletíme-li v tomto neřádném počasí, máme pravděpodobnost deset ku jedné, že někde ztroskotáme. Letadla budou pak mít druhý tábor trosečníků, po němž budou musit pátrat. Jenže budeme na tom o něco hůře než posádka »Italie«, poněvadž s sebou nemáme rádio!“

Lützow-Holm uznal pravdivost kapitánových slov a pokoušel se krotit svoji netrpělivost. Nejméně po desáté šel zkontrolovat zásoby připravené pro trosečníky: zbraně, gumovou loďku, která se plnila

*) *Anglicky: „Pátral“.*

vzduchem jako pneumatika, spací pytle, konzervy, léky, náhradní akumulátory pro rádio Biagiho.

Vše tu leželo pečlivě připraveno; věci, jež by se mohly nárazem na led rozbít, byly připoutány k malým padákům.

Konečně se počasí umoudřilo a v noci na 14. června mohli oba „Rackové“ startovat. Zprávy ze stanu trosečníků byly dobré, nebe je sice většinou zataženo, ale rozhled do dálky je dostatečný. Snad budou mít štěstí a cestou nenarazí ani na mlhu; vždyť nejdéle za pět čtvrtí hodiny musejí dorazit nad kru trosečníků! Kurs*) měli už na mapě z větší části dávno vyznačený, teď ještě zakreslili poslední část letu podle nejnovějšího hlášení souřadnic stanu, které dostali těsně před odletem: 80 stupňů 37 minut severní šířky a 27 stupňů 55 minut východní délky.

V Mosselově zátoce se zdrželi jen tak dlouho, aby mohli vzít na palubu „Racka 36“ mechanika Myhreho. Hned potom se obě letadla zase vznesla a zamířila k Severnímu mysu. Dosáhla ho hladce po půlhodinovém letu a zamířila přes rozlehlou Bezejmennou zátoku k mysu Wredeho. Nyní nastala oběma mechanikům, konajícím úlohu pozorovatelů, úmorná práce. Zde někde už se mohla pohybovat skupina tří, vedená Malmgrenem, vždyť vyrazila před šestnácti dny!

Myhre a Bastö, Larsenův mechanik, rozhlížejí se kukátky, ale nejsou spokojeni, obzor se v nich mění příliš rychle. Odkládají je a dívají se bez nich. Letadla jsou příliš vysoko nad ledem, všechno jim splývá dohromady; vidí jen temnější a světlejší plochy, jak kde je led stíněn pásmem ker nebo je zcela hladký. Bastö žádá, aby se snesli níže, ačkoli ví, jak je to nebezpečné — kdyby jediný motor letadla selhal, nebude čas vyhledat si vhodné místo pro přistání; Riiser-Larsen pokývne a ochotně mu vyhoví. Lützow-Holm snižuje také svého „Racka“ a obě letadla spějí dále ve výšce pouhých dvě stě metrů.

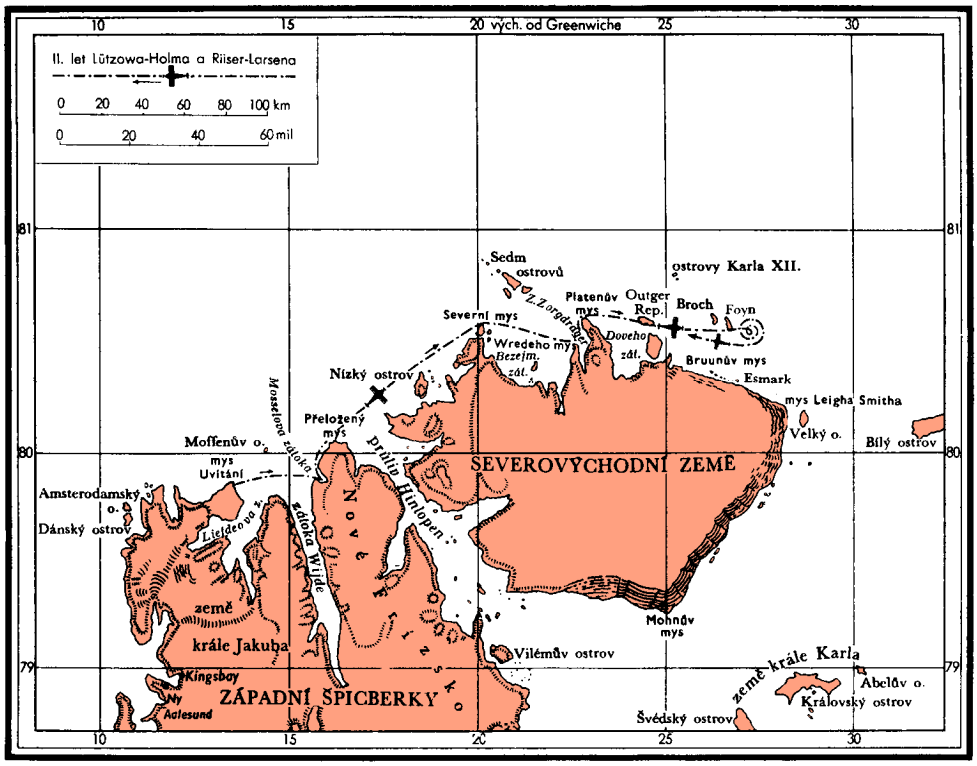
Pozorovatelé nejsou na tom nyní o mnoho lépe. Rozeznávají sice pod sebou daleko více podrobností, ale než mají čas jaksepatří se rozhlédnout, je už letoun, pohybující se rychlostí sto osmdesáti kilometrů za hodinu, o hodný kus dále. Kapitánu Riiserovi-Larsenovi se to také zamlouvá čím dále tím méně. Nemá sice dosud pochyb o

*) *Předepsaný směr letu nebo plavby, pokud jde o loď.*

tom, že se jim podaří najít stan, ale zato přestává věřit, že je možno v takové ustavičné rychlé hře světel a stínů zpozorovat tři lidi, pochodující po ledě. Vzpomíná s obavami na Malmgrena, který byl s ním na palubě vzducholodi „Norge“. Amundsen mu vyprávěl, že na palubě lodi „Maud“ patřil Malmgren mezi slabší členy posádky; neměl docela v pořádku srdce, a jeho druhové mu proto přidělili nejlehčí práce — v kuchyni. To bylo v době, kdy „Maud“ už třetí rok vězela v ledu nepříliš daleko od sibiřských břehů. Její posádka se scvrkla na pouhých sedm mužů, z nichž každý musil přiložit ruku k dílu a konat i takové práce, k nimž nebyl původně určen.

Šedý, špičatý, sněhem zbrázděný mys Wredeho vyvstal před nimi neočekávaně rychle. „Rackové“, kteří letěli dosud přímo k východu, uhnuli ostře k severu, v několika minutách přeřízli zátoku Zorgdrager, vznesli se nad Platenův mys a zamířili opět přímo na východ. Rozlehlá zátoka Doveho zůstala letcům po pravici, velký a nízký ostrov Outsger Rep I, se srázně spadajícími břehy, celý zasněžený, vyvstal před nimi a hned zase zmizel za kormidly letounu a na východním obzoru se objevil ostrov Foyn. Mapa navinutá na otáčivém bubnu před letcem hlásí, že ostrov činí sto padesát metrů nad mořskou hladinu, a opatrný Riiser-Larsen raději zvedá „Racka“ na tři sta metrů. Obzor pod pozorovateli se rozšíří, ale vzhled ledu se nijak nemění: rovná pole se střídají s hotovými valy ker, dlouhými až několik mil, a občas se objeví široké temné průrvy s vodou. Ptactvo zdaleka uhýbalo před hřmotnými stroji; jedinými živými tvory, jež spatřili v té smutné a bezútěšně ledové poušti, byl mohutný medvěd a párek tuleňů. Medvěd se zastavil a užasle se díval na obrovské hlučné ptáky, letící nad jeho hlavou, kdežto tuleni střemhlav skočili do díry, kterou si prorazili v ledu.

Obě letadla se rychle přesunula přes ostrov Broch a hned za ním ležící ostrov Foyn a počala pátrat v kruzích, které se ustavičně rozvíjely a skládaly ohromnou spirálu. Pozorovatelé zdvojnásobili pozornost, která na chvíli polevila, když míjeli ostrovy, které podle jejich názoru musila mít Malmgrenova skupina už dávno za sebou. Sáhli znovu k triedrům — stan není přece tak malá věc a tábor sám zaujímá ještě více místa, je tu také pět metrů vysoký stožár s anténou a se signalizačními

vlajkami; ke všemu ještě je stan natřen na červeno — Italové mu už říkají „Tenda rossa“, tj. „Červený stan“ — barvou, která se dobře odráží od bílého sněhu. Trosečníci mají také benzín a olej, mohou je zapálit a dát znamení kouřem. Ale k velkému podivu posádky obou letounů nikde není vidět barevnou skvrnu ani černý kouř.

Riiser-Larsen pohlédl s neklidem na měřič benzínu; polovina zásoby už byla pryč, musejí přerušit hledání, které trvá už přes půl hodiny. I když počítá s větrem, který budou mít při návratu v zádech, je nejvyšší čas nastoupit zpáteční cestu. S těžkým srdcem obrací letadlo a Lützow-Holm ho mrzutě následuje. O tři dny později vzlétnou znovu a opět nadarmo, a tak ještě pětkrát; pak jim nastane jiná práce, ještě beznadějnější — hledání ztraceného letadla Amundsenova.

POLÁRNÍ ROBINZONI

Spojení se světem, které se po tolika dnech přece jen uskutečnilo, zlepšilo neobyčejně náladu šesti mužů na ledové kře. Až dosud žili jen ze dne na den, snažíce se nemyslet na budoucnost, která se jim jevila v tak nejistém a pochmurném světle. Nyní nastal úplný obrat. Zdálo se jim, že záchrana je na dosah ruky, že je otázkou nejbližších týdnů, možná jen dnů. Tak aspoň soudil největší optimista Cecioni a ostatní, i když nesdíleli jeho názor, že to bude tak brzy, přece jen věřili pevně v záchranu.

Prvním důsledkem změněné situace byla snaha zařídit se pohodlněji na ledové kře — „po robinzonsku“, jak říkal Běhounek. Mnoho věcí jim chybělo, ale obratný Cecioni si věděl rady. Jediným jeho materiálem byl plech z prázdných konzerv a jedinými nástroji ty, které našel v kabele mrtvého motoristy, ale s těmi nepatrnými prostředky vyrobil pekáč na medvědí maso a talířek pro každého muže. Bručel často na to, že na svých kožešinových botách vnášejí do stanu sníh, který pak rychle taje a nepříjemně promáčí plst, kterou je stan vyložen.

„Udělej jim boty!“ vyzval ho jednou s úsměvem Nobile.

„Také že udělám!“ odvětil Cecioni. „Každý dostane domácí střevíce a budou se přezouvat, když přijdou z venku!“ Z kusu plstěné pokrývky od motoru ušil čtyři páry bačkor — huboval při tom na Viglieriho, že má tak ohromné číslo bot, že na ně spotřebuje tolik plstí jako na ostatní tři páry. Jeho výrobek byl přijat s jásotem — otázka obuvi byla skutečně nejožehavější ze všech. Chodit ven se musilo, jak pro různé potřeby táborové, tak k vysílači, a konečně také na hlídky. Na ostrém ledě záhy slezla s obuvi všechna srst a zůstala jen tenká kůže, tak hladká, jako by ji někdo oholil. Každý ze tří mužů — Biagi jediný měl pevnou koženou obuv — snažil se pomoci si, jak to jen šlo. Neměli na vybranou, mohli boty jen obalit plátnem ze stěn velitelské kabiny. Mělo být nepromokavé, ale nebylo, jak se přesvědčili už předtím, když letěli

bouřkou nad Moravou. Největší svízel byla v tom, že nechtělo držet na nohou. Vázali si je na boty nejrůznějšími způsoby a každý vychvaloval svůj „patent“, ale když museli ujít větší vzdálenost, žádné vázání neobstálo a bylo nutno ustavičně je opravovat.

Medvědí maso postupně okrájeli až na kosti a odnesli ke stanu. Na radu, kterou jim dal Malmgren před odchodem, přivázali jednotlivé kusy k dlouhému provazu, který obtočili kolem tábora tak, aby maso pokud možno viselo volně ve vzduchu. Ve vzduchu se nemohlo tak rychle kazit a na dlouhý provaz je rozvěsili proto, že i kdyby se náhodou otevřel led na jednom místě, všechno maso by se nepohroužilo do vln, odkud by je už nikdo nebyl vylovil.

Led byl v ustavičném pohybu, jak prozrazovalo časté měření zeměpisných souřadnic tábora; ale i bez měření viděli, že se vzhled ledu v těsném sousedství stanu nepříjemně mění. Zespoda na něm hlodalo moře a seshora slunce, kdykoli se ukázalo v mracích. Sníh tál i přímo pod trosečníky, poněvadž ve stanu bylo přece jen o několik stupňů tepleji než venku. Stan se do něho bořil čím dál tím více.

„Prorážíme si díru do ledu jako tuleni,“ řekl o tom jednou Viglieri.

Skutečně, tuleň si díru v ledě vyhryže zespoda, ale výsledek je konec konců stejný. Ke všemu se ještě otevřel krátký, ale dosti široký kanál nedaleko „vodní“ kry. Tehdy Nobile pojal obavu, že by mohla být trhlina i pod stanem, dal rozkaz stan vyklidit a přenést o malý kus dále. To bylo první „stěhování“ stanu, které trosečníci přijali jako vítanou změnu jednotvárného života. Oba zranění se ocitli zase jednou venku, poprvé od té noci, kdy Malmgren zastřelil medvěda, a to bylo dobře před čtrnácti dny.

„Teď aspoň nemusíme spravovat sníh pod sebou starými suchými články,“ prohlásil spokojeně Trojani, když byla podlaha stanu zase vystlána plátnem a plstí, které jakžtakž uschly na vzduchu.

„Tohle se mi valně nelíbí,“ prohlásil Běhounek, když vnášeli dovnitř plátno ještě vlhké.

„Chtěl byste snad perské koberce?“ dobíral si ho Trojani.

„Ani ne,“ usmál se Běhounek, „ale tady zahálí krásná měkká huňatá medvědí kožišina…“

„To je znamenitý nápad,“ přerušil ho Nobile.

„Ale je na ní ještě hromada medvědího tuku," upozorňoval Viglieri.

„Aspoň bude nepromokavá," smál se Trojani.

„S tukem to není tak zlé, byl chudák hubený. Pamatujete se, Trojani, co jsme našli v jeho žaludku?" tázal se Běhounek.

„Jak by ne!" smál se Trojani. „Několik listů z naší plavební příručky. Sotva mu asi chutnala!"

„A kdo vlastně přišel na ten nápad, pátrat v jeho žaludku?" vyptával se Nobile.

„Já!" přiznal se s úsměvem Běhounek. „Nečetl jste nikdy Děti kapitána Granta od Verna, generále? Tam chytnou námořníci žraloka a v jeho žaludku najdou láhev s polonečitelnou zprávou trosečníků."

„A vy jste myslil, že v medvědím žaludku najdete takovou nějakou zprávu pro nás," dobíral si Běhounka Trojani.

Všichni se smáli, ale veselí je přešlo, když se pak snažili jeden po druhém Cecioniho žiletkou, přivázanou ke kousku dřeva, odstranit tuk z medvědí kůže. Dalo velkou práci odříznout tuk tak, aby se přitom medvědí kůže neprořízla, a neposedná žiletka ještě ke všemu každou chvíli spadla z násady.

Medvědí kožišina byla příliš veliká, než aby se vešla do stanu, a trosečníci ji bez váhání rozřezali; dříve však, než jí vystlali své chatrné obydlí, byli nuceni znovu je přestěhovat. Trojani byl právě na hlídce, když se nedaleko stanu otevřel kanál široký několik metrů, po němž pluly menší kry. Klikatil se kolem tábora a spojil se se starým severním kanálem, který byl dříve uzavřen a nyní se znovu otevřel. Táhl se až do míst, kde byl Pomellův hrob; ten v něm beze stopy zmizel.

Trosečníci ještě nespali, ačkoli noc již valně pokročila. Rokovali o leteckých pomocných výpravách. Noc předtím poprvé spatřili norské letouny, které je hledaly. Byly nejméně pět mil na západ od tábora, mezi ním a ostrovy Brochem a Foynem, které již zmizely trosečníkům z očí. V hlubokém polárním tichu zaslechl jemný cvičený sluch Cecionův tichý hlas motorů ještě dříve, než je Viglieri spatřil triedrem. V tu chvíli byly už na odletu a nemělo smyslu pokoušet se o nějaká znamení. Trosečníci necítili ani příliš velké zklamání, že pokus Norů skončil nezdarem. Řekli si, že nelze očekávat úspěch hned od prvního letu, že podají zprávu o vzdálenosti, v které viděli letadla — jejich

spojení rádiem s „Città di Milano“ bylo v těch dnech zcela pravidelné — že norští letci opraví podle ní svůj kurs a jistě tábor najdou.

Tehdy ještě nevěděli, že norská letadla jsou příliš malá, aby mohla někoho zachránit, a těšili se nesmírně na jejich přílet. Přáli jim úspěch i sportovně; rádio hlásalo, že major Maddalena je na cestě s velkým hydroplánem Savoia a hned za ním že letí major Penzo se stejně velkým strojem Dornier-Wall. Každý z těchto dvou letounů mohl klidně naložit deset osob kromě vlastní posádky; statečným Norům hrozilo, že jiní dosáhnou cíle před nimi, ačkoli přichvátali trosečníkům s takovým spěchem na pomoc a první dorazili na Špicberky.

Otevření nových kanálů v tak hrozivé blízkosti stanu nebylo tentokrát provázeno žádným hlukem a teprve pokřik Trojaniho na ně upozornil. Biagi, Viglieri a Běhounek byli okamžitě venku a jediným pohledem se přesvědčili, že Trojani nevaroval zbytečně. Zdálo se, že při nejbližším a zcela malém pohybu ledu musí zmizet celá malá kra s táborem v polárním moři, a nikdo nemohl říci, nedojde-li k takovému pohybu už v příštích minutách.

Bylo rozhodnuto okamžitě přestěhovat stan na „Medvědí kru“. Oba zranění byli vytaženi ven a jejich přenosem do nového tábora bylo stěhování zahájeno. Medvědí kra byla vzdálena od prvního tábora jen asi padesát metrů a častými pochůzkami pro maso se utvořila mezi oběma místy jakási cesta. V té době byla však už někde ve špatném stavu; to bylo tam, kde stálé větry posledních dnů odvály sníh a obnažily led. Jako všude byla tato horní vrstva ledu tenká, pod ní byla vrstva vody, a teprve potom začínala vlastní kra proměnlivé tloušťky. Tenký ledový škraloup se lámal pod nohama a bídná obuv trosečníků hned nasákla vodou, časem si na to tak zvykli, že už jim ani nepřipadlo na mysl starat se o to, zda mají suché či mokré ponožky.

„Začneme s generálem, protože je lehčí,“ navrhoval Viglieri.

„A protože je jistá naděje, že to sáňky vydrží,“ dodal ironicky Trojani. Sáňky to vydržely a bylo pak možno použít jich i pro Cecioniho, ale musili s nimi zacházet velmi opatrně. Nebylo ani pomyšlení použít jich jako skutečných sáněk, to jest táhnout je po ledě. Udělali z nich nosítka, Biagi šel vpředu, Viglieri vzadu a Běhounek s Trojanim pomáhali z obou stran udržovat sáňky ve vodorovné poloze.

Přenesli sáňky s Nobilem na Medvědí kru

Nebyl to snadný úkol, protože na některých místech bylo nutno kry přelézat a jinde zase se mezi nimi prosmýknout. Oba pobočníi nosiči sklidili mnohou hanu od Biagiho a Viglieriho a upřímně jim nabízeli, že si s nimi rádi vymění místo. S Nobilem to ještě celkem šlo, ale s Cecionim, který vážil dvakrát tolik, byla zlá práce a čtyři nosiči dorazili s ním na Medvědí kru nadobro vyčerpáni. Odpočinuli si však jen malou chvíli a chvátali pro stan, nechávajíce zatím oba druhy na rozřezaném vaku ze sobí kůže.

Stan byl stržen za několik minut a poměrně snadno přenesen. Zatímco jej Trojani s Biagim stavěli, přepravovali Viglieri s Běhounkem nejpotřebnější věci: zásoby potravin a plechovky s

olejem a benzínem. Benzín hlavně pro náležité zatížení vnějších krajů stanu. Biagi vlastnoručně přestěhoval celé své rádio; malý rozložitý silák přenesl zdánlivě bez jakékoli námahy na jednom rameni třicetikilové akumulátory. Nebylo ani pomyšlení na to, že v jediné noci přenesou všechno do nového tábora. Vzali zatím jen nejdůležitější potřeby a po čtyřhodinové práci prohlásili všichni, že je toho pro tu noc až dost.

Většina trosek vzducholodi zůstala i později na původním místě. Malá kra, která byla prvním obydlím trosečníků, vydržela kupodivu všechny pohyby ledu i tání. Putovala potom pomalu klikatou cestou kolem jejich nových táborů; o čtyři týdny později se objevila na docela opačné straně, než ležela původně, takže se trosečníci v prvé chvíli domnívali, že to připluly trosky vraku vzducholodi. Triedr jasně ukázal, že je to jejich první tábor, zalitý vodou z roztálého sněhu.

„Tady to vypadá velmi hezky!“ pochvaloval si Běhounek, když unaven usedl vedle Trojaniho před stanem. Skutečně také nový tábor zasluhoval chválu. Kra byla nejméně pětkrát větší než ta, kterou opustili, a neposkvrněnou čistotu jejího sněhu rušily jen dva předměty: hladce obraný medvědí hrudník a žlutošedá skvrna medvědích jater, hodně již zabořených do sněhu. „Je to asi plošina ledové hory, podívejte se, jak se led všude na okrajích svažuje,“ upozorňoval Běhounek. Led skutečně mírně klesal od místa, kde vztyčili stan, a ledová plošina byla obklopena víceméně souvislým nízkým valem, jehož jednotlivé kry dosahovaly až tří metrové výšky.

„Přál bych si, aby to byla skutečná hora a aby pevně seděla na mořském dně,“ povídal Trojani, potlačuje zívání. To byla oprávněná poznámka, protože vítr si nepřestal pohrávat s táborem podle svého rozmaru. Po navázání rádiového spojení se světem hnal dva dny kru s trosečníky na východ, a když je tak přemístil o šest mil, změnil směr a zahnal je v příštích dvou dnech zase o sedm mil na jihozápad.

„Aspoň ze začátku nebudeme musit kru snad spravovat,“ doufal Běhounek. Povrch jejich malé kry, kterou právě opustili, byl na některých místech už tak špatný, že je zaplňovali sněhem přineseným odjinud a úlomky ledu. Obzor se začal rozjasňovat a Běhounek

vystoupil s triedrem na dvoumetrovou kru, která se tyčila nedaleko za stanem.

„To je vám zajímavé!“ volal na Trojaniho. „Fata morgana, ale s přímým obrazem!“ V triedru se rýsoval jasně s oběma svými štíty ostrov Broch, který jim nedávno zmizel z obzoru, a těsně nad ním se obraz opakoval, jako by tu byly dva ostrovy nad sebou.

„Biagi má jinou fatu morganu, pojďte se podívat!“ volal na Běhounka Trojani. Stan bránil Běhounkovi v pohledu na jeho druhy; svezl se rychle z kry a obešel jej. Biagi seděl vedle Trojaniho v dřepu a držel něco na klíně; Viglieri stál nad nimi a usmíval se. Běhounek se zvědavě nachýlil nad Biagiho a podivil se, spatřiv v jeho rukou velký fluidní kompas.

„Proč ho sem táhl? Není k ničemu, leda jím zatížit stan!“ pravil k Trojanimu.

„Hle, krátkozrakého učence, jenž zkoumá záření přicházející z hlubin vesmíru a nevšímavě klopýtá o poklady, které leží před ním!“ posmíval se Trojani.

Běhounek nechápavě pohlédl na Viglieriho.

„No, v námořních kompasech je přece čistý líh, na něm plave celá větrná růžice s pevně přimontovanou magnetickou střelkou,“ vysvětloval nadporučík.

„To je mi známo, líh zabraňuje otřesům magnetky, ale proč dělá Trojani vtipy …“

„Když nemáme ani chianti, ani marsalu, ani orvietské víno, mohli bychom se spokojit s lihem z kompasu. Cožpak nemáte chuť na doušek něčeho dobrého po té dřině, Běhounku?“ přerušil Čecha Trojani.

Běhounek horlivě souhlasil, ale vzápětí připomněl, že by snad měli o svém úmyslu rozmontovat kompas zpravit Nobila.

„Předně generál už spí a bude zuřit, když ho pro takovou maličkost vzbudíme. Za druhé tu máme ještě dva takové kompasy. A za třetí každý z nich je tak těžký, že nikomu ani nenapadne vláčet se s ním na pochodu, dojde-li vůbec někdy k nějakému pochodu,“ vypočítával Trojani.

„A za čtvrté už Biagi kompas rozmontoval, kouzelný nápoj je tu, jen jak ho načerpat?“ řekl Viglieri.

„Po lžících, jako lék, nechceme se přece opít,“ mínil Trojani.

„Ani nemůžeme, jsme čtyři a je ho sotva půl litru,“ smál se Běhounek.

„Ale lžíce je ve stanu,“ staral se nadporučík.

„Jdu pro ni,“ pravil Trojani a tiše jako úhoř vklouzl do stanu, odkud znělo hlasité chrápání Cecioniho a mírnější doprovod Nobilův. Vzápětí se vynořil se lžicí a s malou lahvičkou. „Uděláme to spravedlivě, na každou lžíci pro nás dáme dvě do lahvičky, jednu pro Cecioniho a druhou pro generála,“ vysvětloval na udivený dotaz Biagiho, k čemu je ta lahvička. Vyprázdnili kompas až do poslední kapky, nestarajíce se o to, že v lihu, v kterém byla i voda, plave trochu rzi.

„Rez je vlastně kysličník železa a ten bývá v každé slušné lázeňské vodě,“ pravil Trojani na Běhounkovo upozornění, že líh není čistý. „Tak máte aspoň dvojnásob klidné svědomí, milý Běhounku, že požíváte lék, a ne opojný nápoj.“

Přestože se na každého ze čtyř mužů dostalo jen několik lžic lihu, stačilo toto malé množství alkoholu vyvolat u hladových lidí příjemnou náladu. Jako by někdo byl smazal všechny jejich starosti a obavy, budoucnost se jim jevila v nejrůžovějším světle. Jeden přes druhého jali se vypočítávat, kdo všechno jim spěje na pomoc. Norové jsou tu už s letadly, Švédové vypluli, Maddalena zdolal Alpy a je v Kodani, Penzo se jim opatrně vyhnul a je na cestě do Tromsö, Finové už v Tromsö jsou a čekají na příznivé počasí a hodlají přeletět Barentsovo moře, které je dělí od Špicberků, chystá se i Amundsen…

„A sovětský ledoborec »Malygin« vyplul 12. června z Archangelska a za ním pluje »Krasin«,“ vpadl do toho výpočtu Viglieri.

„Dobrá,“ pravil trochu nedůvěřivě Trojani, „ale jak dlouho to bude trvat, než sem takový ledoborec dorazí?“

„Čtrnáct dní!“ řekl rychle a bez rozmýšlení Běhounek.

„Čtrnáct dní tahle kra snad vydrží, vypadá solidně,“ pravil Viglieri.

„Tak na to, aby vydržela!“ vybízel Trojani k přípitku, který ovšem museli provést jeden po druhém, poněvadž lžíce byla jen jedna a kolovala.

Tím byl příděl lihovin vyčerpán, a ačkoli Biagi vrhal toužebné

pohledy na poloprázdnou lahvičku obsahující podíl Cecioniho a Nobilův, rozhodl Viglieri, že je nejvyšší čas se trochu vyspat a potom stěhovat dál.

Po příjemné půlhodince následoval den plný práce a nových starostí. Styk s „Città di Milano“ 15. června ustal, ačkoli trosečníci vztyčili anténu v novém táboře přesně stejným způsobem, jako tomu bylo ve starém. Nobile byl ve špatné náladě a obviňoval ostře krajany na „Città di Milano“, že je to jejich vinou, že se nestarají o to, aby řádně slyšeli vysílačku Biagiho, ačkoli mají po ruce všechny prostředky, jak zlepšit svůj poslech. Viglieri, Běhounek a Trojani se zatím starali o náležité „zviditelnění“ tábora, aby jej norští letci snadněji našli. Už dříve namalovali na látku stanu svislé a vodorovné pruhy anilínovou barvou, kterou vybrali ze signálních skleněných koulí. Pruhy v ostrém polárním povětří vybledly, a tak je nyní obnovili.

Stožár s anténou se výborně hodil ke vztyčení signálních vlajek na šikmých provazech, jimiž zpevnili jeho polohu, ale kde vzít vlajky. Trojani si věděl rady. Mají s sebou spoustu map, které nyní naprosto nepotřebují, celé severní ruské a sibiřské pobřeží, ústí Mackenziovy řeky, kanadské polární ostrovy a tak dále. Natřou jejich bílý rub anilínem a vlajka je hotová. Až dosud se na stožáru třepetala jen malá tříhranná zelená vlajka alpínů a podlouhlý kus červeného plátna, o němž Nobile spokojeně prohlásil, že tu Rusové najdou už svoji vlajku, až přijdou. Nyní k ní přibyly velké fialové plochy nabarvených map. Trosečníci jich vyrobili tolik, že z nich mohli ještě sestavit veliký kříž na ploché sousední kře. Ale poněvadž tyto papírové vlajky málo odolávaly počasí, bylo rozhodnuto, že je uschovají ve stanu a vyvěsí je nebo položí teprve přímo před příletem letadel.

„Teď máme tolik vlajek, že jen slepý by mohl náš tábor přehlédnout!“ prohlásil spokojeně Viglieri. Neměl, stejně jako jeho druhové, ani tušení o tom, jak nesnadné je hledání na pack-icu z paluby letounu, který letí rychlostí nejméně sto dvacet kilometrů za hodinu.

„Běhounek nemá důvěru, vybírá si vlastní signalizaci!“ posmíval se Trojani druhovi, který vázal kus zelené plsti k duralové tyči, hodlaje jí použít jako ručního signalizačního praporku. O den později se ukázalo, že Běhounkova nedůvěra byla oprávněna. V neděli 17. června podařilo

se zase navázat spojení s „Città di Milano“. Nobile, který byl už dávno pobouřen tím, že „Città di Milano“ omezuje hovor s táborem na jedinou dobu za celý den, zaplavil nešťastného kapitána Romagnu dlouhým a rozhořčeným telegramem.

„Jediné spojení za den nás nutí plýtvat energií, ježto slyšíme jak my vás, tak vy nás špatně nebo vůbec ne, jako v posledních třech dnech. Když nás voláte, musíte nás potom také poslouchat, poněvadž se může snadno stát, že budeme mít pro vás důležité zprávy. Již po celé tři dny se nám nepodařilo sdělit vám své souřadnice, protože tak tvrdošíjně lpíte na dvacáté hodině pětapadesáti minutách, kdy není obvykle nic slyšet. Opakuje se pak totéž, co ve dnech od 28. května do 8. června, kdy jsme vyplýtvali spoustu energie v bezúspěšném volání. Prosíme vás znovu, abyste naslouchali naší stanici pokaždé aspoň deset minut po tom, kdy sami voláte. Tak vám budeme moci sdělit svoji polohu a jiné naléhavé zprávy, nepodaří-li se nám je sdělit dříve. Naše dnešní poloha je 80 stupňů 34 minut a 27 stupňů 24 minut. Po tři dny už je zde počasí nádherné a klidné, rozhled velmi dobrý. Takové podmínky se nebudou tak hned opakovat. Bylo by záhodno jich využít a shodit nám nejnutnější věci, o které jsme žádali. Především gumové čluny, potraviny, boty a zbraně. Naše postavení je stále nebezpečné. Nobile.“

Nobilovo rozhořčení bylo pochopitelné. Loď sice plnila svůj slib a volala trosečníky každé dvě nebo tři hodiny, ale většinou hlásila: „Nemáme pro vás žádných zpráv. Na shledanou za dvě hodiny. Romagna.“ Potom přerušila hned spojení, nestarajíc se o zprávy, které jí trosečníci chtěli poslat, a zahájila svůj obvyklý velmi čilý styk se San Paolem. Bylo jistě malou útěchou pro trosečníky, když jim Biagi, který tyto depeše „Città di Milano“ často dobře slyšel, tlumočil, jaké důležité věci loď vysílá; jako například, že nováček Giuseppe Rossini není v družině Nobilově na kře ledové, ale v bezpečí na palubě „Città di Milano“, že není nejmenší příčiny, aby se jeho rodina o něho obávala. Dávno a mnohokrát byla totiž uveřejněna jména všech osob, které startovaly s „Italií“ k jejímu poslednímu letu.

Na rozhořčenou Nobilovu depeši přišla chlácholivá odpověď. Riiser-Larsen vzlétne v nejbližší hodině a vyhledá tábor. Letí sám, Lützow-Holm vyměňuje motor u svého letadla; opotřeboval jej už na

posledních letech. Skutečně také ještě dopoledne téhož dne zaslechli trosečníci Larsenův hydroplán. Zanedlouho se objevil na západ od stanu. V tu chvíli byly už na provázku vytaženy „vlajkové“ mapy na stožár antény a několik map bylo přehozeno i přes stan, poněvadž jejich rub byl zbarven nápadněji než samotný stan.

S napětím sledovali trosečníci malý pohyblivý černý bod, který se vznášel mezi krou a ostrovem Foynem. Pohyboval se od severu k jihu, potom opět opačným směrem, jak letec postupně v pásmech prohledával pack-ice na východ od ostrova. Vzdálené bzučení motoru jen pomalu sílilo a obraz letounu se zvětšoval v triedru téměř neznatelně. Deset minut uběhlo a nových deset minut, rozčilení trosečníků stále rostlo, jejich zrak lpěl na letounu. Viglieri, připravený se signální pistolí, už se neudržel a stiskl spoušť. Krátká suchá rána a z ústí pistole se vyplazil tenounký sloupek bílého dýmu, který se hned neznatelně rozplynul v klidném vzduchu.

„Tohle je signál, který by člověk neviděl ani na deset kroků!“ pravil pohrdavě Běhounek. Trojani, jenž byl pověřen technickými přípravami letu „Italie“ a cítil se touto poznámkou dotčen, už se chystal něco odseknout na jeho poznámku, ale výkřik Biagiho přerušil jakýkoli hovor.

„Vrací se!“ volal zklamaně malý desátník. Jeho druhové tomu nechtěli věřit a ještě hodnou chvíli stáli s pohledem upřeným k západu. Nebylo však pochyby, Biagi měl pravdu; zvuk motoru ustavičně slábl, až konečně nadobro zanikl, o několik minut později, než letoun zmizel prostému oku. Mlčky a ve špatné náladě se trosečníci rozešli. Biagi šel odťukat zprávu pro „Città di Milano“, že Larsen nedospěl k táboru a zůstal příliš daleko na západ od něho. Viglieri vlezl do stanu podat generálovi zprávu o tom, co viděl, a čelit jeho rozhořčení, že si nepočínali dosti energicky, aby upoutali Larsenovu pozornost.

Běhounek s Trojanim chystali oběd. Ještě před příletem norského letadla odevzdal Cecioni kuchařům pekáč, který vyrobil z kusu plechu od krabice na pemikan. Byl pokryt medvědím masem, které Cecioni rozstříhal na drobné kousky, aby se rychleji upeklo. Běhounek se díval na temně červené zmrzlé maso s tichým odporem. Už osmnáctý den byl

oběd stále týž, medvěd a jen medvěd, nejprve vařený, potom ustavičně pečený. S rostoucí teplotou a sluncem, které v posledních dnech přestalo mizet za mraky, začalo se maso kazit. Cítil v něm rybí tuk, jehož odporná chuť mu zůstala v paměti od dětských let, kdy ho užíval každé ráno velkou lžíci.

„To si jen namlouváte, Běhounku," usoudil Trojani, když se dověděl, proč se v posledních dnech bratrsky dělí o svůj oběd s Titinou, ačkoli dávky masa byly stále hladové. „Myslíte si, že medvěd žere tuleně a ten zase ryby, takže medvěd musí být cítit rybím tukem," smál se druhovi.

„Možná, že máte pravdu," připustil Běhounek. Rozpomněl se, že před dvěma lety, na Amundsenově výpravě, jedl medvěda v Kingsbay. Maso bylo řádně upraveno v kuchyni výpravy a chutnalo znamenitě, jako nejlepší hovězí svíčková.

Mlčky odevzdal pekáč s nedělním obědem Trojanimu a odešel shánět palivo — balíčky fotografického filmu a kousky dřeva, které byly čím dále tím vzácnější. Než se vrátil, měl už Trojani rozškvařené kousky medvědího sádla a začal maso opékat.

„To je dost, že už jdete, málem by mi byl oheň uhasl!" přivítal Běhounka hartusivě. „Rád bych věděl, co to zase do generála vjelo, že nám nechce dávat máslo na pečení," pokračoval zlostně.

„Dává každému kousek u oběda, aby si přimastil svou porci," podotkl Běhounek.

„To není k ničemu, maso zatím vychladne a máslo se na něm ani nerozhřeje, zbytečně se jím plýtvá, takhle by se mnohem více využilo," pokračoval Trojani ve své kritice.

„Proč nás vlastně Larsen nenašel?" zaváděl Běhounek rozhovor jiným směrem. „Věděl přece velmi přibližně naši polohu, vzdálenost stanu od ostrova Foynu i směr, jakým musí letět od ostrova. Jistě si volí ostrov jako východisko při pátrání, nemyslíte?"

„Samozřejmě, letec se řídí vždy nějakou přírodní značkou, řekou, horou, břehem nebo ostrovem," odvětil Trojani.

„A tak mě napadá, že třeba nejsou ty dva ostrovy, Broch a Foyn, na mapě správně zakresleny," pokračoval Běhounek.

„Jak to myslíte?" tázal se nedůvěřivě Trojani.

„No, dejme tomu, že leží ve skutečnosti dále na západ, než jak jsou zakresleny na mapě. Potom musí letec skončit se svým hledáním někde na západ od nás, řídí-li se mapou a našimi souřadnicemi," vysvětloval Běhounek.

„To by se byli musili ti, kdo vyměřovali jejich polohu, pořádně říznout, to se mi nezdá," odbyl Trojani jeho výklad. Ale později se ukázalo, že Běhounek měl pravdu. Jak saňová výprava kapitána Sory, tak i plavci z ledoborce „Krasinu" zjistili mnoho nepřesností na mapě severní oblasti Špicberků. Oba ostrovy byly na mapě posunuty několik mil k východu; byly tedy zakresleny jinde, než ležely doopravdy.

Larsenův nezdar zapůsobil tísnivě na všechny trosečníky. Pomalu začínali tušit, jak těžko se asi hledá tak malý cíl, jako je jejich tábor, na nekonečné ploše polárního ledu, kde letci vadí v pátrání nejen sta a sta různých stínů a odrazů, ale i velká rychlost vlastního stroje.

„Se vzducholodí by to šlo rozhodně mnohem lépe," usoudil Nobile, když se o tom debatovalo. „Ke všemu ještě by měla nádherné počasí, takové, jaké my jsme za celou dobu letů »Italie« nikdy neměli." Počasí bylo skutečně krásné a v pondělí 18. června se objevilo velmi ostře a jasně na jihozápadním obzoru celé pobřeží Špicberků od mysu Brunnova až k mysu Platenovu. Jen oba nízké ostrovy Outsger Rep, ležící mezi mysy, splývaly nerozeznatelně s pack-icem.

„Neláká vás pevná země?" ptal se Trojani Běhounka, povšimnuv si, jak se toužebně dívá ke skalnatému pobřeží.

„Láká!" přiznal upřímně Běhounek. „Tam by se nám lépe robinzonovalo, tam bychom mohli klidně a bez obav čekat na loď nebo na letadlo!"

„To je pravda. Kdežto tady, když si člověk lehne a usne, neví, zdali se neprobudí utopený!" žertoval Trojani.

„Je tam všude naplavené dříví, postavili bychom si z něho chatu," pokračoval Běhounek, kdysi nadšený čtenář všech skutečných i vymyšlených robinzonád. „Jsou tam sobi, ty bychom chytali do pastí…"

„Které byste vykopal našimi nůžkami, nic jiného totiž nemáme," dobíral si ho Trojani.

„Z jejich kůží bychom si vyrobili spací pytle, ze dřeva by se

Letadla jsou od stanu už jen necelou míli

rozdělal pořádný táborák a po těch čtyřech nedělích bychom se konečně jaksepatří ohřáli," dokresloval Běhounek svůj obraz pobřežní robinzonády.

„A také bychom mohli medvěda upéci na rožni, snad by potom chutnal i vám," dodával Trojani.

„Nemohl by mi někdo z vás dvou pomoci u chronometrů?" přerušil poněkud upjatě Viglieri jejich rozhovor. Nobile ho vyzval, aby znovu změřil polohu stanu, která se za poslední dva dny dosti změnila, ačkoli bylo krásné počasí a vál jen mírný vítr. Viglieri, jenž nejraději odpočíval ve stanu, nebyl rád tomu vyrušení a neměl nejlepší náladu.

„Larsen dnes znovu poletí," řekl krátce na Běhounkův dotaz, neví-li, co bylo ve zprávě z „Città di Milano". Běhounek beze slova už pak usedl k chronometrům, zatímco Viglieri zamířil dalekohled

sextantu na ostrý, jasný obraz slunce nad obzorem, a výsledek byl překvapující. Ačkoli poslední dva dny bylo počasí velmi klidné, urazilo ledové pole trosečníků za tu dobu víc než deset mil na severovýchod!

„Città di Milano“ toho hlásila trochu víc, než co řekl Viglieri Běhounkovi. Maddalena byl už dva dny v norském přístavu Vadsö a v Kingsbay očekávali jeho přílet každou hodinu. Penzo se svým velkým hydroavionem letěl těsně za ním a také slavný polárník Roald Amundsen se chystal vyrazit z Tromsö na palubě francouzského hydroplánu „Latham 47“, který pilotoval major Guilbaud. Finské letadlo „Turku“ bylo připraveno v Tromsö ke startu. Sovětský ledoborec „Malygin“ si už klestil cestu ledovci k východním břehům Severovýchodní země, „Krasin“, jeden z nejsilnějších ledoborců severní flotily, vyplul přede dvěma dny z Baltického moře, švédská výprava s loďmi „Quest“ a „Tanja“, které vezly několik letadel, míjela právě Kingsbay a třímotorový švédský hydroplán „Uppland“ se chystal ke startu z nejsevernějšího norského přístavu Vadsö.

Od dob nešťastné Franklinovy výpravy*) neviděl svět tolik lidí spěchajících na pomoc malé hrstce trosečníků, ztracených v polárním moři!

Zájem mužů na kře se pro tu chvíli upíná jen k Larsenovi. Svědomitý Nor se skutečně vrací hned v pondělí, tentokrát doprovázen svým druhem. Obě letadla znovu dosáhnou ostrova Foynu a začnou prohledávat pack-ice. Piloti přihlížejí k upozornění, že se včera držel

---

**) John Franklin se pokusil roku 1843 proplout tak zvanou „Severozápadní cestou“ z Atlantického do Tichého oceánu kolem severních břehů Kanady. Měl dvě válečné korvety „Erebus“ a „Teror“ s celkovou posádkou 133 mužů. Nikdo z nich se nevrátil. Celkem 40 různých výprav bylo posláno Franklinovi na pomoc. Osud jeho výpravy objasnil až po 12 letech Mac Clintock. Výprava musila dvakrát přezimovat blízko země krále Viléma, velkého polárního ostrova u kanadských břehů. Za druhého přezimování zahynul Franklin a část posádky obou lodí, patrně na kurděje. Zbytek posádky se rozhodl k cestě po ledě do Kanady, ale všichni zahynuli. Konzervy, jimiž byla výprava zásobena, byly dodány už zkažené a jejich výrobce byl později v Anglii odsouzen. Zdá se, že příčinou smrti účastníků Franklinovy výpravy byly hlavně kurděje, dále zkažené maso konzerv a konečně i hlad, který byl tak krutý, že došlo dokonce k případům kanibalství. Z Franklinových lodí jedna byla rozdrcena ledy, druhá se uvolnila a byla později Eskymáky vyloupena a neopatrným řízením potopena.*

Larsen příliš západně od stanu, a přeletí několik mil ledového moře přímo, než začnou pátrat v pásmech, létajíce od severu k jihu a naopak a posunujíce své stroje postupně k východu.

Tentokrát se sám Nobile pracně vyvleče ze stanu, aby dohlížel na signalizaci. Způsobí tím malou radost svým druhům, poněvadž je nervózní, rozčilený a roztrpčený, svůj neklid přenáší i na ostatní a požaduje na nich výkony, které nejsou v jejich silách. Běhounek stojí na dvoumetrové kře a divoce mává praporkem, ale Nobilovi se zdá jeho postavení příliš nízké a nutí ho ne příliš vlídně, aby vystoupil na jinou kru, která je značně vyšší. Běhounek by to rád udělal, přeje si stejně toužebně jako Nobile, aby je letci našli, ale ostré ledové hrany prořízou tenkou kůži jeho bídné obuvi i ponožku a zraňují mu nohy do krve. Bolest je příliš velká, a tak se po opětovném marném úsilí přes hněvivá slova Nobilova vrací na svou nižší kru. Ani Viglieri s Trojanim neujdou pokárání. Rozdělali na kusu plechu oheň, který živí olejem, ale dýmu je příliš málo a letci jej nemohou spatřit.

„Dělejte přece něco, hoďte něco na oheň, ať kouří jaksepatří!“ křičí na ně Nobile. Oba muži poslušně házejí do ohně kaučukové izolace, filmy, asfalt ze suchých článků, ale všechen ten materiál je rychle stráven a sotva se z něho zakouří. Letadla zatím duní čím dále tím hlasitěji, zřejmě se blíží, ještě trochu úsilí a budou nad stanem. Běhounek odhazuje svůj praporek, rychle se sveze s kry, na které stál, sebere se sněhu konce medvědích tlap, na nichž je ještě kůže i s drápy, a hází je do ohně. Vznikne hustý bílý dým a pekelný zápach, který zahání tři muže pryč od ohniště. Náhlý náraz větru sráží kouř zpět k ledu a rozprostře jej jako ochranný závoj nad krou trosečníků. Když se dým rozptýlí, jsou letadla od stanu už jen necelou míli, ale právě v tu chvíli obracejí a o několik minut později mizí nad západním obzorem.

Pět mužů hledí mlčky za nimi, jen Titina vesele štěká, jako by jí bylo spálení pozůstatků velikého bílého tvora způsobilo obzvláštní radost.

Zpráva, kterou poslala ráno 19. června „Città di Milano“, pozvedla zase pokleslou náladu trosečníků. V noci dorazil do Kingsbay Maddalena se svou velkou Savoiou a ještě dopoledne přiletí nad červený stan.

„No, tentokrát nás přece najdou, vždyť jich bude na palubě habaděj a mohou se rozhlížet jaksepatří," mínil Viglieri důvěřivě. Nobile, který zase trochu ožil nadějí, souhlasil, Běhounek mlčel, Trojani vrtěl nedůvěřivě hlavou a Cecioni se chvástal, že kdyby mohl chodit, dovedl by zcela jistě upoutat pozornost letců.

„To věřím, jste na to dost tlustý, »cavaliere«!" dobíral si ho Biagi, široce se usmívaje. Cecioni obdržel kdysi za vynikající čin při záchraně vzducholodi v bouřlivém počasí řád, který nesl s sebou titul „cavaliere" — rytíř. Byl na tento titul velmi hrdý a vyžadoval ho od podřízených. Běhounek rád dělal lidem radost a dával mu jej ochotně. Těšil se za to jeho přízni. Na žert Biagiho Cecioni jen pohrdavě mávl rukou.

Maddalena dodržel slovo. Sotva se s druhy trochu prospal, vyrazil za krásného počasí hned ráno 19. června ke stanu. Opakovalo se totéž co den předtím, až na to, že Nobile byl už poněkud klidnější. Zase slyšeli trosečníci hlas motoru, tentokrát hluboký a melodický, jehož tón se zvyšoval, zase dělali vše, co bylo v jejich silách, aby letce na sebe upozornili, a zase bylo všechno úsilí marné. Hydroplán se přiblížil až na dvě míle, ale potom se obrátil a vracel se na svou základnu.

LEDOBORCE VYPLULY

Dokud nebylo zpráv o osudu vzducholodi „Italia", domnívali se sovětští polární odborníci, že byla zanesena silným západním větrem někam k zemi Františka Josefa a tam ztroskotala. Země Františka Josefa, veliká skupina nehostinných ostrovů, pokrytých ledem, táhnoucích se podle 81. rovnoběžky od 45. k 65. východnímu poledníku, je sovětským územím. Sovětská vláda pokládala za samozřejmou povinnost pátrat na svém území po trosečnících ještě dříve, než italské vládě napadlo žádat ji o pomoc.

Komitét pro pomoc vzducholodi „Italia", který vznikl u OSOAVIACHIMu už 29. května, čtyři dny po zmizení vzducholodi,

dal se do práce s neobyčejnou energií a houževnatostí. Komisař Unšlicht-Malinovskij, jenž stál v jeho čele, shromáždil kolem sebe nejlepší polární odborníky. Byli to především inženýr Rudolf Samojlovič, ředitel Ústavu pro výzkum severu, V. J. Vize, polární badatel a ředitel Hlavní geofyzikální stanice, a konečně A. M. Lavrov, který se plavil už před válkou s admirálem Vilkickým, objevitelem Severní země. Z polárních letců byli vybráni dva nejznamenitější, B. G. Čuchnovskij, známý svými lety v oblasti Nové Země, a M. S. Babuškin, jenž v době velkých tuleních tahů prokazoval se svým letadlem nejcennější služby lovcům, pátraje nad Bílým a Karským mořem po tuleních.

Komitét rozhodl vyslat pomoc okamžitě, ačkoli nikdy nebylo zvykem vydávat se do polárního ledu na jaře, kdy je pack-ice ještě souvislý a kry tak silné, že jen nejmohutnější ledoborce jsou s to je zmoci. Proto také v té době žádný ledoborec nebyl po ruce. Ležely na kotvách buď v Murmaňsku a Archangelsku na severním pobřeží, nebo v kronštadtské rejdě v Baltickém moři a prováděly všechny nutné opravy a přípravy na kampaň, která měla být zahájena až koncem července. Jediná loď připravená k vyplutí byl „Persej“, ale to nebyl ledoborec, jen dřevěný parník s boky zesílenými dubovým obložením, aby byl s to odolat sevření ledovými krami. I stroj měl poměrně slabý, jen 250 koní. Komitét neočekával od něho zázraky a uložil mu jen opustit do 24 hodin archangelskou rejdu, proniknout až k okraji souvislého ledu a propátrat rozsáhlé pásmo mezi Novou Zemí a zemí Františka Josefa. Měl sbírat zprávy od posádek rybářských lodí lovících v této oblastí a hledat jakékoli stopy po vzducholodi. Poslušen rozkazu doplnil „Persej“ okamžitě své zásoby uhlí a potravin a vyplul z archangelského přístavu dne 3. června, přesně za 24 hodin od okamžiku, kdy jeho kapitán obdržel bleskový telegram s příkazy Komitétu.

To však byla jen první hlídka. Stále v domnění, že „Italia“ zmizela někde v oblasti země Františka Josefa, rozhodl Komitét, že „Malygin“, kotvící rovněž v Archangelsku, dokončí všechny opravy do šesti dnů. V té době se zásobí pro polární kampaň, vezme na palubu letadlo J-13 s náležitou zásobou pohonných látek a s posádkou, které bude velet

Babuškin, a za vedení Vizeho a Lavrova zamíří podle 30. poledníku k severu. Zkušeným polárníkům z Komitétu bylo jasné, že tím se dostane „Malygin“ do nepříznivého směru, poněvadž bude mít proti sobě mohutné proudy plujícího ledu, které se v té době začínají valit Hinloppenským průlivem na své cestě od severu k jihu. Proto nikdo nepočítal, že v dohledné době pronikne „Malygin“ ke skupině trosečníků, o jejichž poloze přišly během dalších dvou dnů přesné zprávy. „Malygin“ měl plout k východnímu pobřeží Špicberků, dostat se až k ostrovu Naděje a tam zřídit základnu pro Babuškinovy lety. Další práce patřila letcům. Ti měli vyhledat Nobilův tábor, shodit mu zásoby a podle možností přistát u stanu a vzít trosečníky na palubu. Nezdaří-li se to, bude J-13 udržovat stálými lety spojení mezi krou trosečníků a ledoborcem, bude přesně kontrolovat stav ledu mezi oběma místy, a jakmile se led rozruší natolik, aby jím mohl ledoborec prorazit, vypluje „Malygin“ neprodleně ke stanu.

Všechno bylo jasně promyšleno do poslední podrobnosti, ale posádka „Malyginu“ dostala na všechny přípravy zoufale krátkou lhůtu. „Malygin“ je statný ledoborec s výtlakem 2800 tun a v té době měl už za sebou řadu polárních kampaní. S jeho pomocí byla zřízena geofyzikální stanice v Matočkinově průlivu, který dělí od sebe oba veliké ostrovy tvořící Novou Zemi. Jeho obvyklou pracovní oblastí je Karské moře, „ledový kotel“, jak mu říkají zkušení plavci, záludné a nebezpečné, s četnými mělčinami, silnými proudy a neočekávanými tahy sevřených ledových ker, které přinutily už tak mnohou loď zavolat „Malygin“ na pomoc.

Normální posádka „Malyginu“ bylo 42 mužů; k těm přibylo ještě 17 dalších, letci, vědečtí pozorovatelé, novináři. Pro všechny ty lidi se musela zajistit potrava a ubytování. Ale to nebyla největší starost. Hlavní potíž byla s dokončením lodní výzbroje a v opatření „potravy“ pro stroje „Malyginu“; potřeboval 900 tun nejlepšího uhlí, které musilo vystačit na 36 dní. Bylo nutno zásobit i motor letadla; pro ně bylo pod palubou složeno 18 sudů benzínu a 3 sudy oleje. Posádka ledoborce pracovala pod vedením kapitána Čertkova dnem i nocí a podařilo se dodržet lhůtu 6 dnů, jak ji předepsal Komitét! Jen všechny letecké součásti nebyly na místě, ale za to nemohla posádka ledoborce.

Rozhodli se, že je vezmou na palubu cestou, až se zastaví v Murmaňsku, kam je zatím Komitét dá dopravit z Moskvy. A tak nebyla ztracena ani minuta; 12. června přesně o půlnoci zahoukala siréna „Malyginu“ a ledoborec, jehož lana byla uvolněna, vyplul do širokého ústí Dviny. Na přístavní hrázi stály tisícové davy a provolávaly mu nadšeně „Hurá“!

Den nato v 15 hodin přeplul „Malygin“ polární kruh. Teď nemělo už slunce po celé dlouhé týdny jeho posádce zapadnout. Za ním zůstaly pobřežní skály pokryté sněhem, před ním se vlnilo Bílé moře ve vtoku do moře Barentsova. Vlastní cesta začínala.

Všechna práce na lodi ještě neskončila. Letci se starali o zabezpečení svého stroje, složeného na zádi. Teprve když se ledoborec rozkolébal na vlnách otevřeného moře, bylo vidět, jak neposedným tvorem je takový těžký letoun. Ze všech mužů, kteří se zabývali Junkersem, věnoval mu nejvíce péče zamlklý mechanik Grošev. Byl to nerozlučný druh Babuškinův a jeho kamarádi na „Malyginu“ se smluvili, že mu provedou malý žertík. Když Grošev přibyl na palubu, začal se neprodleně shánět po Babuškinovi.

„Babuškin?“ zatvářil se udiveně druhý mechanik Kojatkovskij, „nic nevím o Babuškinovi! Letí přece Sergejev, zavolali ho schválně až z Černého moře.“

„Sergejev?“ protáhl obličej Grošev. „Který to je?“

„Tamhle na můstku, mluví právě s komisařem Strelkovem.“

Grošev se už dále nevyptával a dlouhými kroky zamířil k velitelskému můstku.

„Dovolte, soudruhu,“ přerušil pilotův rozhovor s komisařem. Sergejev se zlehka usmál: „Co byste rád, soudruhu?“

„Jsem Babuškinův mechanik Grošev,“ představoval se letec. Sergejev mu upřímně stiskl ruku a řekl, že se těší na to, jak budou létat spolu.

„Dobrá, já také,“ odvětil na to Grošev. „Ale kromě toho bych rád věděl, co je s Babuškinem!“

„S Babuškinem?“ zatvářil se udiveně pilot. „Pokud vím, je na dovolené někde na Volze, právě odjel. Má za sebou tři měsíce letů nad Bílým mořem a chudák si už zaslouží, aby se podíval také na něco

jiného, než je moře, led a sníh," odpovídal přesně podle pravdy. Grošev se na něho nedůvěřivě zahleděl, ale když shledal, že se letec tváří zcela vážně, a když se i komisař Strelkov připojil k jeho odpovědi poznámkou, že si dovede představit, jak teď Babuškin užívá pohledů na rozkvetlé louky a zelené lesy, zasmušile pokývl hlavou a sestoupil z velitelského můstku.

Jestliže choval Grošev ještě nějakou malou naději, že se v murmanském přístavu přece jen setká se svým milovaným pilotem, pak i tato naděje musela zmizet, když v Murmaňsku jen s největším spěchem nalodili letecký materiál, který tam byl zaslán z Leningradu, a hned potom — bez Babuškina — zamířili do alexandrovského přístavu obnovit uhlí spotřebované na cestě z Archangelska. Alexandrovsk, Kola a Murmaňsk jsou tři přístavy ležící v témže úzkém a dlouhém zálivu, jímž se Barentsovo moře zařezává do nejsevernějších břehů Ruska. Malá odnož teplého golfského proudu zasahuje až sem a udržuje záliv téměř po celý rok bez ledu; Murmaňsk sám nikdy nezamrzá, a to bylo příčinou jeho velkého vzrůstu od té doby, kdy SSSR rozvinul neobyčejně čilý plavecký ruch na své předlouhé severní hranici.

Sergejev nelhal, když podával Groševovi zprávu o Babuškinovi, zamlčel jen — po dohodě s ostatními — druhou část příběhu. Babuškin skutečně odjel na dovolenou, ale byl na ní sotva tři dny, když dostal 11. června v poledne bleskový telegram Komitétu, který mu nařizoval, aby dovolenou přerušil a okamžitě se připojil k výpravě „Malyginu", který odjede pátrat po trosečnících vzducholodi „Italia". Za dvě hodiny byl připraven na cestu, z které nemusilo být návratu, a odjel do Moskvy. Ohlásil se Komitétu, dostal podrobné pokyny a za několik hodin už byl zase na cestě do Leningradu a odtamtud do Archangelska. Než dorazil do Leningradu, došel tam telegram z „Malyginu", že ledoborec vypluje 12. června přesně o půlnoci.

To bylo zlé, teď už chyběl čas, nebylo možno dostihnout Archangelska před vyplutím ledoborce.

„Dobrá!" řekl Babuškin. „Chytnu loď v Murmaňsku!" A usedl do vlaku jedoucího na sever. Ale mezi Leningradem a Murmaňskem nebylo tehdy ještě přímé spojení a četné okliky prodloužily

Babuškinovu cestu na dva tisíce kilometrů. Trvala plné dva dny, a když konečně dorazil k cíli, kotvilo sice v murmaňské rejdě mnoho lodí, ale marně mezi nimi hledal typické bokaté obrysy „Malyginu“.

To bylo zlé a v Babuškinovi pokleslo srdce. Chvilku stál nerozhodně na přístavní hrázi, když spatřil pomocníka přístavního komisaře, jenž k němu přicházel s listem v ruce. Znali se už od dřívějška a Babuškin k němu dychtivě pokročil.

„Zpráva pro vás, soudruhu Babuškine, od soudruha Vizeho, velitele výpravy »Malyginu«,“ hlásil pomocník po letmém pozdravu, podávaje letci obálku.

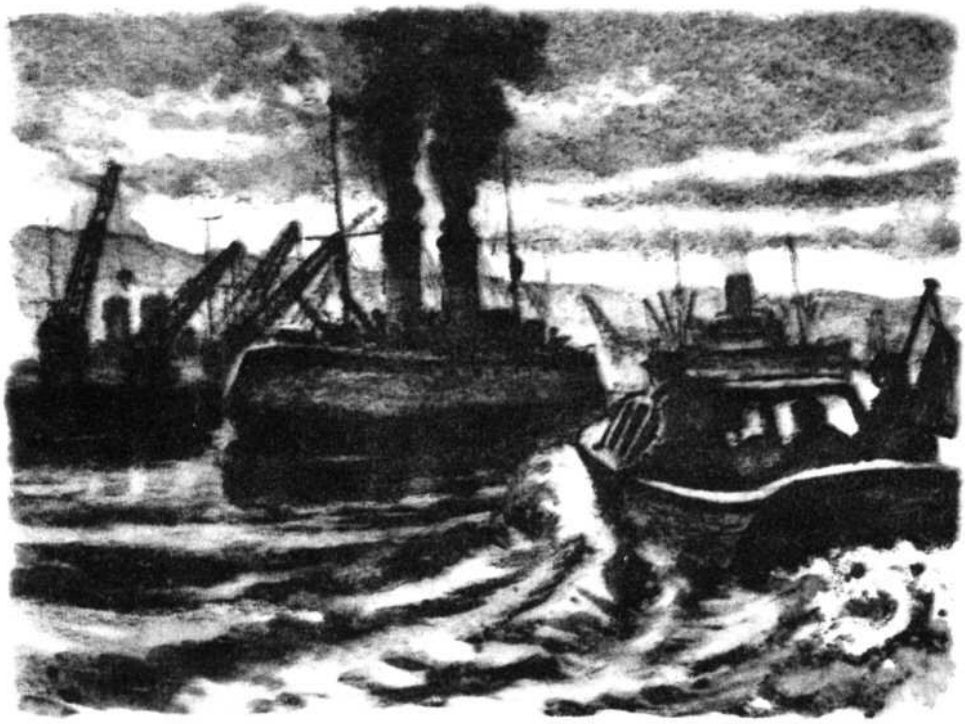
„Sláva vám, soudruhu!“ zvolal radostně Babuškin a netrpělivě roztrhl obálku. Vize nařizoval, aby Babuškin neprodleně vsedl do motorové šalupy a dohonil je v Alexandrovsku, kde nakládají uhlí. Podotýkal výslovně, že to je poslední přistání „Malyginu“ v Evropě, a že nedohoní-li je Babuškin v Alexandrovsku, ztrácí poslední možnost připojit se k výpravě.

„Šalupu máme, a dobrou, v hodině může vyplout,“ odpovídal komisařův pomocník na jeho úzkostlivý dotaz. Babuškin si ulehčeně oddechl. Alexandrovsk není daleko, s dobrou motorkou to dokáže za tři, nejvýše čtyři hodiny.

„Kdy vyplul ledoborec?“ tázal se ještě a jeho nálada okamžitě poklesla, když uslyšel, že „Malygin“ opustil Murmaňsk časně zrána. Teď bylo pozdní odpoledne, loď má náskok plných dvanáct hodin a Vize je ostrý chlapík, ten nebude mařit čas; jakmile naloží uhlí, zvedne okamžitě kotvy a vypluje!

„Nestarejte se, soudruhu,“ těšil ho komisařův pomocník, „»Malygin« nakládá na sto tun uhlí, to se nesfoukne za dvě hodiny!“ Přes tuto útěchu naléhal Babuškin zimničně na odjezd. Motorová šalupa vyrazila za necelou hodinu. Babuškin se usadil na přídi a netrpělivě vyhlížel cíl, ačkoli věděl, že četné záhyby břehu skrývají přístav pohledu téměř do poslední chvíle. Pluli sotva hodinu, když motor začal vynechávat, chvilku ještě nepravidelně běžel, pak si několikrát odfrkl a ztichl docela. Zoufalý letec by byl nejraději skočil do vody a plaval k dalekému přístavu.

„Eh, nic se nestarej, holoubku,“ těšil ho kormidelník, starý

Byl to skutečně „Malygin“

bělovlasý, větry ošlehaný námořník. „To jen trochu vodičky vniklo do válečku. Gavruška rozebere motórek a podívá se mu do bříška!“

Gavruška, mladý pihovatý mechanik, se vesele šklebil. Nemusil ani rozebírat „motorek“, stačilo vyměnit přemazanou svíčku a šalupa se zase čile rozběhla.

„A tamhle máš svoji lodičku, kotví v kateřinské rejdě a holoubci ještě uhlí nakládají, podívej se!“ upozorňoval dalekozraký námořník letce, když se před nimi vynořil roztáhlý obrys alexandrovského přístavu. Babuškin musil vzít na pomoc triedr, tak dobré oči přece jen neměl. Ano, byl to skutečně „Malygin“, a poprvé za poslední čtyři dny pocítil Babuškin klid a spokojenost.

„Co se zlobíte, soudruhu?“ pravil o několik hodin později letec Sergejev Groševovi, když mu mechanik vytýkal, jaký pěkný žertík s ním ztropili. „Kdybychom vám byli řekli, že se má Babuškin k nám

připojit cestou, byl byste desetkrát za den lítal z kůže nedočkavostí a obavou, že Babuškin loď zmešká!“

„A nebyl bys měl z jeho příjezdu zdaleka takovou radost, jakou máš teď!“ dodával druhý mechanik Kojatkovskij.

„Tak nic ve zlém a podejte si všichni ruce!“ smál se Babuškin, velitel letecké čety. Udělali to neprodleně a potom nebylo na palubě „Malyginu“ spokojenějšího muže nad Groševa. Když za dva dny vypukla nad Barentsovým mořem bouře a těžce zmítala lodí, která je stavěna pro plavbu ledem a pro své široké boky špatně čelí vlnám, způsobil Babuškinův Junkers posádce velké starosti. Bylo nutno přiložit mnoho rukou k dílu a ustavičně bdít nad těžkým strojem, aby jej vlny a vítr nesmetly s paluby. Utýrané strážní mužstvo se střídalo u J-13 za poloviční hlídku, to jest každé dvě hodiny. Přes to proklínalo počasí jen což. Jediný spokojený muž, který si k práci ještě zpíval, byl Grošev. A zatímco ostatní se srdečně těšili na chvíli, kdy jejich zkrácená hlídka skončí, opouštěl Grošev letadlo jen na tu dobu, kterou potřeboval k jídlu. Za celé dva dny, co řádila bouře, nezdřímL ani na minutu. Ale co na tom. Velitel je na palubě, Junkers v pořádku, bouře jednou přestane a zase bude hezky. Groševovi nic nechybělo.

*

Jestliže krátká lhůta šesti dnů, poskytnutá Vizemu k vyplutí, hraničila s mezemi lidské výkonnosti, byl na tom Samojlovič ještě dvakrát hůře. Dostal na vypravení „Krasinu“ jen lhůtu poloviční, pouhé tři dny! Za tuto dobu bylo nutno připravit kolos s nosností 10 500 tun a s posádkou 136 mužů, zásobit jej vším možným a zajistit i celou leteckou výpravu s třímotorovým Junkersem Borise Čuchnovského.

Události se řítily na ubohého velitele výpravy a jeho spolupracovníky jedna za druhou. Dne 11. června v 11 hodin 25 minut došel z Moskvy bleskový telegram od Komitétu. Sděloval mu, že italská vláda požádala Sovětský svaz, aby vyslal velký ledoborec západní cestou, to jest podle západních a severních břehů Špicberků, až ke stanu trosečníků. Měl se svými poradci okamžitě rozhodnout, může-li tento úkol splnit „Malygin“, který by dostal přiměřeně

pozměněný cestovní rozkaz, anebo je-li potřebí vyslat nejsilnější ledoborec „Krasin“ nebo „Lenin“. Samojlovič svolal neprodleně poradu leningradské komise, která po krátkém rokování rozhodla, že úkol je nad síly „Malyginu“ a že je potřebí poslat „Krasin“. Sotva odeslali zprávu do Moskvy, přišel od předsedy Komitétu Unšlichta nový telegram. Samojlovič jej dostal ve 14 hodin 01 minut, stále ještě 11. června. Telegram mu nařizoval, aby okamžitě připravil k vyplutí „Krasin“ s velkým letounem na palubě. Ledoborec měl opustit kronštadtskou rejdu nejpozději 13. června ráno, za necelé dva dny! Než nastala půlnoc, přišly ještě dva další telegramy Komitétu, doplňující instrukce po věcné stránce do posledních podrobností. Komitét prodloužil lhůtu k odjezdu „Krasinu“ o den, poněvadž letadlo Dornier-Wall, původně určené k naložení, bylo nutno nahradit Junkersem J-1, jehož křídla se dala odmontovat.

Nastala také změna ve vedení lodi. Kapitán Sorokin, který jí obvykle velel, musil převzít karskou výpravu, dříve již plánovanou, kterou nebylo možno odložit. Na „Krasinu“ jej nahradil Estonec Karl Petrovič Eggi, jeho zástupce, dlouhý, mladý a velmi málomluvný muž, který se naučil rusky teprve v 18 letech, když Estonsko bylo připojeno k SSSR. Na Samojlovičův dotaz, může-li připravit „Krasin“ k odplutí za tři dny, odpověděl jen udiveným:

„Jak by ne?“

Pracovali všichni jen s nejnutnějším oddechem a k jejich povzbuzení nebylo ani potřebí závěrečných slov dlouhého telegramu z Moskvy:

„Komitét je přesvědčen o vědomí odpovědnosti úkolu, spoléhá na organizovanost, kázeň, vytrvalost a odvahu účastníků, spoléhá na rozhodný úspěch.“

Dva tisíce pět set tun uhlí, zbytek se naloží v norském přístavu Bergenu a bude to nejlepší cardiffský koks. Zásoby potravin pro 136 mužů na 6 měsíců. Zbraně, střelivo, šaty a boty, léky, zásobní plachty na čluny, lyže a sta jiných menších, ale stejně důležitých věcí. To všechno proudilo na velikou loď a jeřáby to neúnavně skládaly do břichatého podpalubí. Už 11. června bylo jasné, že úkol nelze zmoci za tři dny, že „Krasin“ nevypluje 13. června.

Jeřáby neúnavně skládaly stovky tun uhlí

Nakládání uhlí se zpozdilo o dvanáct hodin, ale i kdyby toho nebylo, byl by Junkers zdržel odplutí ledoborce. Zajištění mohutného stroje, který měl takový význam pro celou výpravu, nebylo snadné. Čuchnovskij dal pro něj vybudovat v přístavních dílnách zvláštní plošinu, která byla 2 metry vysoká a měla plochu 56 čtverečních metrů. Umístili ji mezi komíny ledoborce a upevnili náležitě její pilíře mocnými svěráky. Moře bývá zlé i v polárních končinách a nesmí mít nejmenší příležitost k zákeřnému útoku na letoun, na jehož činnosti tolik záviselo.

Boris Grigorjevič Čuchnovskij, mladý, útlý muž chlapecké tváře, vždy hladce oholené, uchýlil se právě počátkem června do nemocnice, aby se konečně jednou vypořádal se svým slepým střevem. Zlobívalo jej dosti často, ne příliš důrazně, ale stačilo to k znesnadnění života. Ještě když doprovázel před rokem Samojloviče na jeho výpravě do Matočinkova průlivu, ozvalo se chvílemi, právě když konal průzkumné lety nad polárním mořem, které oblévá Novou Zemi.

Těsně před operací dostal mladý letec rozkaz, aby převzal velení nad leteckou skupinou „Krasinu“. Odebral se neprodleně k hlavnímu chirurgovi vyřídit svou záležitost.

„Což ten slepý přívěsek vyndat, to nic není, Borisi Grigorjeviči,“ pravil s úsměvem hlavní chirurg. „Operujeme za studena*), jste hubený, půjde to jako na másle. Za čtvrt hodiny je operace hotova.“

Vážná tvář mladého letce se vyjasnila úsměvem. „Počkat!“ zarazil jeho odpověď lékař. „To ovšem není žádná práce, ale potom musíte týden ležet, dříve nemůžeme vyndat stehy. A pak ještě týden rekonvalescence…“

„A to myslíte, že »Krasin« na mne bude čtrnáct dní čekat, soudruhu doktore?“ tázal se Čuchnovskij popuzen. Hlavní chirurg pokrčil rameny. „Jinak to nejde, Borisi Grigorjeviči!“ pravil s politováním.

„Dobrá! Pak se prostě operovat nedám,“ řekl rázně Čuchnovskij. „Moje slepé střevo je právě klidné jako beránek, jako by vědělo, že se ho chci zbavit. Počká si na operaci, až se vrátím z výpravy!“

**) Lékařský způsob řeči; znamená to operovat v době, kdy pacient necítí potíže a kdy jsou podmínky pro operaci příznivější než při záchvatu.*

„Musím vás varovat, Borisi Grigorjeviči!“ pravil důrazně chirurg. „Záchvat tam nahoře, vysoko na severu, může mít smrtelné následky! Snadno při něm dojde k perforaci do dutiny břišní a za pár dní jste na prkně!“

„Eh což!“ mávl letec bezstarostně rukou. „V nejhorším mě bude operovat lodní lékař »Krasinu«! Vyndat slepé střevo, to přece není žádné umění, to dokáže každý starší medik!“ Lékař se jen zachmuřil, když slyšel, jak lehkomyslně mluví laik o vážném léčebném zákroku. Urazil se a dále už nenaléhal.

To tak, myslil si Čuchnovskij na cestě z nemocnice do něvského přístavu, teď by si měl na čtrnáct dní lehnout do nemocnice a promeškat jedinečnou příležitost svého života! A potom — kdo by se řádně postaral o velikého Junkerse? Je pravda, že má vybraný kolektiv; jeho zástupce, druhý pilot Štraube, rozumí jak se patří svému řemeslu, ale je to přece jen ještě mladík, i když veselý, čilý a neúnavný, velmi oblíbený u ostatních. Aleksejev, pozorovatel a radiotelegrafista, je klidný muž, jenž nikdy nepřijde do rozpaků. Mají ho rádi v kolektivu, třebaže dovede jediným slovem, nemilým a palčivým jako šleh biče, ukázat druhému, v čem chybuje. Oba mechanici, málomluvný seveřan Šelagin i rozvážný a dobromyslný Fedotov, patří k nejlepším odborníkům vzdušné flotily. Ale konec konců přece jen je nejlepší, když člověk na všechny dohlédne sám a nepovaluje se na nemocničním lůžku, končil svoji mlčenlivou přehlídku letecké skupiny Čuchnovskij.

Nebylo toho málo, oč se musili starat, aby náležitě zabezpečili leteckou část výpravy. Především odmontovat dlouhá křídla a naložit mohutný trup s třemi motory na plošinu mezi komíny ledoborce. Tam je pořádně uvázat; a řekne-li se „pořádně“ a míní-li se tím něco, co musí čelit rozbouřenému moři, pak to znamená třikrát pevněji než kde jinde na klidné pevnině. Dále všechno, čeho je potřebí pro desítihodinový let a čtyřčlennou posádku, potravu pro motory i pro lidi. Rádiovou stanici a polární výzbroj — vždy je nutné počítat s nouzovým přistáním a s nějakým tím pochodem po zamrzlém moři. Celkem 420 kilo jeden náklad a ode všeho, samozřejmě, bohaté zásoby.

Letoun se musí také „obout“ pro led i moře. Dva saňové podvozky, každý s třemi páry lyží, a jeden podvozek s párem člunových plováků,

dva náhradní motory, celá sada vrtulí dřevěných i ocelových, dvanáct tun benzínu, tolik zimního oleje, aby stačil nejméně na 60 hodin letu, a nepřehledné množství drobnějších součástí, nářadí a nástrojů, nemluvě ani o zařízení na barvení ledu, o fotoaparátu a o četných jiných doplňcích, čím více toho bylo, tím více mezer nalézal svědomitý velitel letecké čety, a ještě když už pluli Finským zálivem do Baltického moře, dostihl je hydroplán přivážející poslední náhradní součásti, které si objednal. „Krasin“ v tu chvíli už nezakotvil; jen zastavil stroje a spustil na vodu člun; do něho vsedl Čuchnovskij se Šelaginem, aby převzali zásoby z hydroplánu, který se snesl na klidné moře takřka na dosah ruky od mohutného ledoborce.

Nakládá se a stále se nakládá na „Krasin“, jeřáby skřípají a vrzají, tuna uhlí za tunou mizí v zásobních komorách. Jejich celkem 27, ale velitel výpravy Samojlovič je míní naplnit domácím uhlím jen zčásti. Požaduje důrazně výtečné uhlí cardiffské, které má největší výhřevnost a nejméně popela ze všech druhů uhlí, jež se pálí pod lodními kotli. Proč na něm lpí tak houževnatě, když SSSR má své znamenité uhlí z doněcké pánve? Poněvadž čím lepší je uhlí, tím větší je akční rádius*) lodi. Vysoko na severu bude „Krasin“ sám a sám. Je to největší ledoborec na světě. Co nezmůže on, nezmůže nikdo jiný; stane-li se něco jemu, nikdo jiný mu nepomůže. To leží veliteli výpravy ustavičně na srdci, a proto se snaží zabezpečit své lodi nejlepší pracovní podmínky. Uhlí je její krví a musí mít nejlepší jakost. Italové slíbili, že připraví cardiffské uhlí v norském přístavu Bergenu, „Krasin“ je nalodí cestou, jen ať se proboha nezdržuje a vypluje co nejdříve. Pojednou mají obavy; přestali skládat naděje do svých alpínů a zdá se, že nemají mnoho důvěry v účinnou pomoc svých velkých hydroplánů, které už jsou na cestě.

Posádka „Krasinu“ dělá, co může, aby vyplula v předepsané době. Hlavní je, aby bylo všechno na palubě nebo v podlodí, o řádné uskladnění se postarají až cestou. Jeřáby zvedají nad palubu náklad za nákladem a jsou to nejneuvěřitelnější věci, celá zvířata, stažená z kůže

*) *Akční rádius — okruh činnosti, zde plocha území, kterou může ledoborec prozkoumat.*

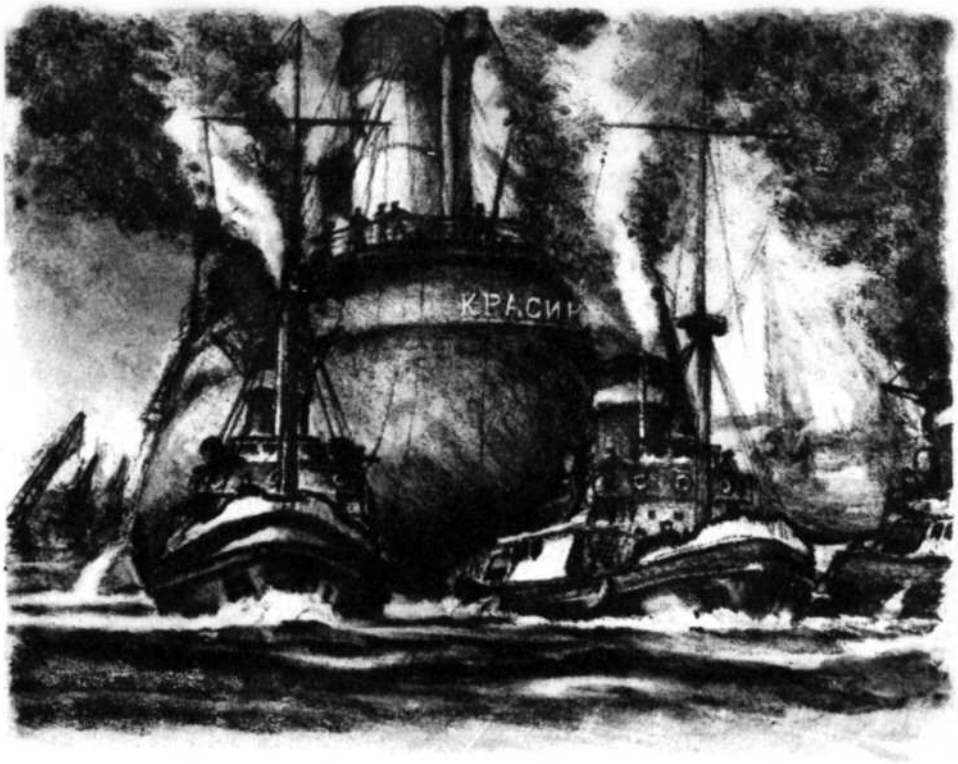
a ukládaná v lodní chladírně, bedny, sudy, balíky, konzervy, salámy, šunky, hned zase kožichy, čepice, prádlo, cement, petrolej, železné součásti, prkna, klády, jedno za druhým a stále přibývá nových zásob, rychlost se stupňuje, skřípání zvedacích strojů neustává ani na minutu a všem se to zdá pomalé; chtěli by to urychlit, rozkaz jde za rozkazem, lidé pomáhají, na palubě je samý spěch a chvat, který neumdlévá na jedinou chvíli ani v noci.

A konečně nastává 15. červen, poledne, a k smrti utýraný velitel výpravy zjišťuje, že nemožné se stalo skutkem a že ohromná loď se vším všudy a s posádkou 136 osob byla k své nebezpečné polární kampani, plné záludů a nečekaných překvapení, připravena přesně za 4 dny 16 hodin a 13 minut!

Už v noci na 15. června přišli se na palubu hosté rozloučit s „Krasinem“! Nebylo času na formality a ceremonie. Akademik Alexandr Petrovič Karpinskij, předseda Akademie věd, dvaaosmdesátiletý stařec, jenž přišel mezi prvními, nedopustil, aby námořníci přerušili pilnou práci a spouštěli mu schůdky. „Krasin“ kotvil v tu dobu u uhelných skladišť, Karpinskij si dal prostě spustit koš jeřábem a v něm ho vyzvedli na palubu!

Hostů je mnoho, velká důstojnická jídelna je nabita, že se těžko dýchá, ačkoli všechna okna i oboje dveře jsou dokořán. Je tu zástupce lidového komisaře zahraničních věcí, velitel přístavu a jeho zástupci, členové Ústavu pro výzkum severu, přátelé a příbuzní posádky. Přišel i italský generální konzul Spano. Kolem jedné v noci začaly řeči na rozloučenou; mluvil nejprve velitel leningradského přístavu, po něm italský konzul. Byl viditelně pohnut a pronesl několik srdečných vět: „Díky za bratrskou pomoc, která mezi námi utuží již existující svazky! Děkuji vám jménem italské vlády i celého italského národa. Jsem přesvědčen, že sovětští námořníci vbrzku obejmou své zachráněné bratry, italské cestovatele!“

Stručně, ale krásně promluvil stařičký president Akademie věd, akademik Karpinskij: „Plán vaší výpravy je vypracován na základě přesných znalostí povětrnostních a ledových poměrů těch dalekých míst, kam směřuje vaše cesta,“ pravil. „Od vás se požaduje velká zmužilost a odvaha, ale já jsem hluboce přesvědčen, že právě vy

Tři vlečné parníky začaly táhnout „Krasin" zádí napřed

pomůžete a zachráníte ty lidi, kteří by jinak byli odsouzeni k smrti!" Byla to prorocká slova, jak se ukázalo, dříve než uplynul měsíc.

Zástupce posádky, elektrotechnik Leman, řekl jedinou větu, ale ta byla nepsaným heslem celé výpravy: „Jménem posádky prohlašuji, že výprava se vrátí domů pouze po dosažení cíle, který jí byl vytčen!"

Hosté již dávno opustili loď a jeřáby stále ještě skřípěly a nakládaly poslední zbytky uhlí. Konečně nastal okamžik, kdy měl „Krasin" vyplout z uhelného přístavu na Něvě. Zvláštní souhrnnou okolností jej vyznačovalo číslo pět: byl pátek, 15. června, 15 hodin 15 minut, když byla uvolněna lana, která poutala „Krasin" k přístavním kůlům, a tři vlečné parníky jej začaly táhnout zádí napřed do úzkého přímočarého průplavu, vyhloubeného v délce osmi mil do mělkého mořského dna a

spojujícího něvský přístav s malou kronštadtskou rejdou.

V úzkém průlivu je potřebí opatrnosti, a tak tato nedlouhá cesta trvala „Krasinu“ plné čtyři hodiny. V Kronštadtu se doplňovaly zásoby pitné vody — i lodní kotle odmítají mořskou vodu — a teprve ráno 16. června v 7 hodin 13 minut vyplul ledoborec z velké kronštadtské rejdy. Obzor se brzy rozšířil a vlny dosáhly až k němu, ale to stále ještě nebylo volné moře, jen široký Finský záliv, podobný ruce. Cestou dohonil „Krasin“ hydroplán s náhradními součástmi pro letadlo J-1, ale zdržení bylo jen krátké a loď pokračovala v plavbě rychlostí 10 až 11 mil za hodinu.

Ani nyní neměla posádka dávno zasloužený odpočinek. Bylo potřebí všechno srovnat a jak náleží zabezpečit proti špatnému moři, na kterém bokatá loď vždy nepříjemně rolovala ze strany na stranu. Vypadalo to neutěšeně a za normálních podmínek by i ten nejnepořádnější kapitán odmítl vyplout na moře s takovým zmatkem ve skladištích a na palubě.

„Nemám dost lidí,“ krčil rameny klidný Estonec, kapitán Eggi, když se velitel výpravy pozastavoval nad nepořádkem na palubě. Velící trojka — Samojlovič, Čuchnovskij a mladý, energický důstojník válečného loďstva Pavel Oras, jenž byl politickým komisařem výpravy a zástupcem velitele Samojloviče — měla krátkou poradu.

„Snadná pomoc,“ rozhodl Oras. „Co naši korespondenti?“ — tak říkala posádka zástupcům tisku, kteří se účastnili výpravy. „Zatím nemají vůbec žádnou práci, dáme jim pracovní pláště a pomohou ve skladišti rovnat zásoby!“ A tak se stalo. „Korespondenti“, pět mladých mužů, dostali pláště a zmizeli na pět dlouhých hodin v „podsvětí“ pod palubou. Měli řízného velitele, mladého lodního lékaře Antona Vladimiroviče Sredněvského. „Takhle to nejde, soudruhu, jakpak si to představuješ?“ pustil se do dlouhého vyzáblého novináře Španova, který nedbal příliš úzkostlivě na obsah krabic a plechovek, jež čiperně vyrovnával do dlouhých a úzkých dřevěných příhrad lodního skladiště. „Česnek a cibule pohromadě s cukrem! Že už k tomu rovnou nepřidáš brusinkovou zavařeninu!“ Španov se vesele ušklíbl a přerovnal zásoby podle jeho pokynů.

Šestým novinářem na „Krasinu“ byla mladá dopisovatelka časopisu „Trud“, půvabná Ljubov Voroncovová. Nabízela ochotně svou pomoc

ve skladišti, ale našli pro ni jinou práci, kterou muži rádi přenechávají ženám: správky prádla a šití záclon do jídelních rohů, které byly proměněny v nouzové kajuty. Pomáhala jí Xenie, starší žena. Uklízela na ledoborci, když dlel v přístavu. Stálo ji mnoho slov i slz, než přemluvila Samojloviče, aby ji vzal s sebou na výpravu. Dlouho váhal a teprve na přímluvu velitele leningradského přístavu svolil — proti vlastnímu přesvědčení, že žena nepatří na tak nebezpečnou výpravu. Nikdy toho nelitoval. „Starala se opravdu o nás o všechny stejně jako matka," napsal o ní později do svého deníku. „V kteroukoli noční dobu ji člověk potkal bdící a stále při práci. Měla ustavičně plno starostí a zdálo se, že žije ve svém zvláštním světě, že na všechny myslí, všechny lituje a je nešťastná, že nedokáže zabezpečit blaho každého člena posádky."

Konečně se otevřelo před „Krasinem" široké Baltické moře a po nepřerušené plavbě se zúžilo v mělký Belt, dělící Dánsko od Skandinávského poloostrova. Proplul jím za vedení dánského lodivoda. O den dříve, 18. června, za krásného odpoledne, kdy „Krasin" bystře plul, kolébaje se jen neznatelně na mírných vlnkách, uspořádal Samojlovič na palubě první pohovor s posádkou o cílech a úkolech výpravy. Dbal vždy toho, aby lidé jemu svěření byli do všech podrobností informováni o celém podniku tak, aby se cítili plnoprávnými podílníky společného díla.

Shromáždili se kolem něho na palubě, kde byly rozloženy mapy oblastí, kterými měl „Krasin" proplout, a naslouchali velmi pozorně jeho výkladu. Nezastíral před nimi nic z nebezpečí jejich cesty a zdůraznil, že samozřejmě počasí a stav ledu i jiné podmínky mohou do ní zasáhnout rušivě a neblaze, že však hlavním činitelem, rozhodujícím o úspěchu výpravy, je duševní i tělesná vytrvalost všech členů posádky, jejich organisovanost a nezdolné vědomí, že musejí stůj co stůj splnit své poslání. „Uvažte," končil Samojlovič svůj dlouhý výklad, „že náš cíl je nejušlechtilejší ze všech lidských úkolů — zachránit hynoucí před jistou smrtí, neboť vrátit člověka životu je skutečně nedostižné lidské štěstí!"

Ale když mluvil, vyvstala za jeho myšlenkami trapná otázka: Bude v Bergenu připraveno pro „Krasina" uhlí? Nebude na ně musit čekat?

Jako zkušený polárník věděl, co znamená na severu čas, co všechno se může za několik hodin změnit a nenapravitelně zapůsobit na osud ubohé hrstky trosečníků, ztracených v polární pustině! O několik hodin později jej uklidnil telegram sovětské vyslankyně v Norsku, paní Kollontajové. Sdělovala, že cardiffské uhlí skutečně do Bergenu došlo a čeká na „Krasina“! Ve čtvrtek 21. června za krásného slunného odpoledne vplul ledoborec do bergenského fjordu, ale trvalo to plné čtyři hodiny, než byl dovlečen k uhelnému přístavu.

A potom se znovu nakládalo a uhelný prach poletoval po celé palubě, vnikaje do nejmenších skulin a pórů. Nakládalo se jak přístavními jeřáby z břehu, tak i lodními vytahovadly z nákladních bárek, které přirazily k vypouklým bokům ledoborce. Skladiště za skladištěm hltalo černé lesklé uhlí, ale na tom ještě nebylo dosti; kapitán Eggi dal zřídit na palubě ohradu a do ní navršil ještě sto tun uhlí. Na Orasovu námitku, jak chce plout s takovým nákladem na vzedmutém moři, odvětil stručně: „Spálíme to dřív, než se vypleteme z pobřežních ostrůvků. Tam je moře za každého počasí klidné jako rybník!“

„A kolik toho uhlí vlastně máme?“ zajímal se velitel výpravy, když po třicetihodinové nepřetržité práci konečně umlklo skřípání jeřábů. Eggi se usmál. „Správce skladiště tvrdí, že máme asi tisíc dvě stě tun našeho uhlí a přesně jeden tisíc pět set osmdesát devět tun cardiffského,“ pravil, nahlížeje do svého zápisníku. „Ale já bych mu nevěřil. Každý správce uhelných zásob dělá ze sebe chudinku a zatajuje. Řekl bych, že máme nejméně o pětinu více!“ To byla na něho neobvykle dlouhá řeč, ale Samojlovič i Oras ji přijali s velkým nadšením. Přes čtyři tisíce tun uhlí, má-li Eggi pravdu! S tím už se dá něco dokázat i v nejtěžším ledě!

V Bergenu přijal „Krasin“ na palubu dva hosty. Jeden z nich byl starší, už prošedivělý docent university v Oslo doktor Adolf Hoel, výborný znalec Špicberků a Samojlovičův známý, muž tichý, skromný a velmi laskavý. Druhý byl ještě mladý italský novinář David Giudicci. Zastupoval několik italských listů a měl k nim velké závazky, jak zdůraznil v rozmluvě s velitelem výpravy. Musí telegrafovat denně nejméně pět tisíc slov. Pět tisíc slov, zděsil se Samojlovič, to by lodní rádio sloužilo jen potřebám italského tisku, a kde je všechno ostatní?

Může povolit nejvýše desítinu požadovaného množství, pět set slov denně. Giudicci prosil, naléhal, oháněl se tiskem, vládou i ducem, ale Samojlovič byl neoblomný.

„Jedinou výjimku mohu povolit," pravil nakonec. Giudicci nadějně vydechl. „V den, kdy zachráníme Nobilovu výpravu, zdvojnásobím vám počet slov," sliboval Samojlovič. Giudicci zklamaně protáhl tvář, ale přesto neopomněl později Samojlovičovi připomenout jeho slib.

Krátká letní noc se sametově modrým nebem začala se sklánět nad bergenský přístav, když se tři vlečné parníky připoutaly k zádi ledoborce, aby jej dopravily klikatým fjordem na volné moře. Dalo jim hodně práce, než jím pohnuly, byl těžce naložen a nořil se téměř devět metrů. Konečně se malá eskadra dala do pohybu. Na březích začaly proskakovat ohně, byl předvečer svátku Jana Křtitele, kterého Norové velmi uctívají. Stále jich přibývalo a záhy byly pobřežní skály fjordu posety jasně planoucími hranicemi. Svítily „Krasinu" na cestu.

LETADLA NAD ČERVENÝM STANEM

Den po nezdařeném Maddalenově letu, ve středu 20. června, klenulo se nad ledovou krou trosečníků sytě modré nebe bez jediného mráčku. Slunce svítilo nepřetržitě a v jeho paprscích bylo takové teplo, že Běhounek, který měl časnou ranní hlídku, svlékl těžkou, nepromokavou polární kazajku podšitou beránčí srstí a chodil jen v lehkém sportovním spodním kabátě. Všichni ve stanu ještě spali a kolem osamělého muže na hlídce bylo nejhlubší ticho, takové ticho, jaké nezná žádný jiný kraj než polární. Jen tu a tam je přerušilo rachocení kry, kterou slunce už tolik nahlodalo, že se její těžiště posunulo a ona se náhle, beze vší přípravy zřítila do moře. Některé zvuky se odrazily od hlubokého polárního ticha tak hlučně, že se k nerozeznání podobaly vzdálené dělostřelbě. Ačkoli muž na hlídce znal jejich původ, dal se jimi občas zmýlit a sahal po těžkém lodním triedru,

aby jím prohledal obzor. Záhy však odkládal přístroj, který ještě zesiloval oslnivý lesk sněhu a namodralého ledu, odrážejícího úporné sluneční paprsky.

Krásné počasí trvalo již několik dní a muž na hlídce občas pocítil bolestné škubnutí v očích. Přivíral je a snažil se dívat jen řasami. Vzpomínal na sněžné brýle, které zmizely s jeho vakem jako celý zbytek výstroje. Vzdálené štěkání jej vytrhlo z myšlenek. Přiložil opět triedr k očím a spatřil Titinu. Malý psík stál asi sto metrů od stanu na nízké dlouhé kře a štěkal o přítrž na velkého polárního medvěda, který se k němu váhavě blížil. Běhounek sledoval s napětím podrobnosti celého výjevu. Psík pokračoval drze ve své výzvě, neustoupil ani o krok a štěkal krátce a zlobivě. Medvěd, jenž byl od něho vzdálen asi padesát až šedesát metrů, nerozhodně se zastavil. Chvilku stál, kývaje pomalu hlavou ze strany na stranu, a Běhounkovi, jenž na něj zaostřil triedr, se zdálo, že čte v jeho očích mrzutý dotaz: Mám se s tebou vůbec zabývat, ubohý malý tvore? Stojíš mi za sousto? A budeš mi vůbec chutnat, když tak ohavně křičíš? Nikdy v životě ještě nespatřil takové malé zvíře, vydávající tak neobvyklé zvuky. Jen chvilku uvažoval, potom se bystře obrátil na místě jako kůň a zvolna odklusal k ostrovům.

Titina za ním vyslala ještě na rozloučenou několik vítězných štěknutí, pak se obrátila a vesele odhopkovala opačným směrem, ke stanu. Podívala se čtverácky na Běhounka, jako by chtěla říci: „Koukáš, jaký jsem to chlapík!“, obešla nízkou kru, na které stála vysílačka, přeskočila malou průrvu v ledě a hned potom zmizela očím hlídky za špinavou šedozelenou krou, z které čerpal tábor pitnou vodu.

„Pojď sem, Titi,“ lákal ji Běhounek bez úspěchu. „Jsi nevděčný, bídný malý tvor, víš, že není ještě čas k obědu a že ode mne nic nedostaneš,“ plísnil neviditelného psíka. Nebyl daleko, chřestění jeho obojku bylo jasně slyšet. „Stejně bych rád věděl, jak se živíš, když ti nic nedáme,“ pokračoval Běhounek ve své samomluvě. Po krátkém otálení se opatrně vydal za Titinou. Našel ji velmi brzy a záhada jejího samozásobitelství byla naráz objasněna. Když zabezpečovali medvědí maso, rozdělili je asi na dvanáct nebo patnáct kusů, které pověsili na společné lano, vždy v určité vzdálenosti od sebe. Snažili se, aby maso viselo volně ve vzduchu, poněvadž tak se nejméně kazilo, a přitom dosti

vysoko, aby ho Titina ani skokem nedosáhla. Lano bylo připevněno k vrcholům několika vyšších ker, ale slunce rozpustilo jednu z nich tak, že s ní lano a maso, které tu právě viselo, spadlo na sníh. Nikdo z trosečníků si toho dosud nevšiml, poněvadž odbírali zásoby z opačného konce.

Titina stála u spadlého masa a přičinlivě se živila. Když spatřila Běhounka, ustala v jídle a vyčkávavě se na něho zadívala.

„Jen si dej chutnat, Titino," smál se Běhounek. Jako by mu rozuměl, psík krátce a vesele štěkl a s obnoveným úsilím se pustil do snídaně. Za nic na světě by ho v ní Běhounek nerušil. Na medvědí maso se už ani nemohl podívat a teď, když už tu byly velké letouny, mohou přece očekávat něco lepšího, než je okoralé, sluncem vysušené a napolovic zkažené medvědí maso. Nic si z toho nedělal, že Titina zaplašila svým štěkáním medvěda, kterého by snad mohli ulovit.

Ale všichni nesdíleli jeho názor. Hned Trojani, který ho přišel vystřídat na hlídce, plísnil ho, že je nevzbudil, aby mohli medvěda ulovit.

„To je nápad, medvěda ulovit!" mrzel se Běhounek. „Byli bychom musili napřed odstřelit Titinu, aby nám ho nezaplašila. Ostatně nám Maddalena snad shodí něco chutnějšího, než je zkažené maso z polárního medvěda?"

„Jste nenapravitelný důvěřivec," bručel Trojani. „Hrome, už osm hodin." Chvatně vzbudil Biagiho, který si protřel oči, nasadil sluchátka a začal lovit zprávu „Città di Milano", zatímco Nobile, rovněž už vzhůru, dal se do rozdílení chudé snídaně.

„Maddalena vyletěl v sedm hodin z Kingsbay a letí k nám. Rádio má na palubě," hlásil Biagi. Do Nobila vjel nový život, ihned začal vydávat rozkazy.

„Zkus se s ním spojit přímo, Biagi," přikazoval. „Řekni mu, že ho budeme řídit rádiem, jakmile se objeví v dohledu. Až bude přímo nad námi, vyšleme signál VVV. Třikrát K bude znamenat »Shazujte zásoby!«. Zeptej se, kde právě jsou!" Chrlil jeden rozkaz za druhým, ale Biagi se nepoplašil. Chroupaje mléčné pastilky, vylezl ze stanu ven k vysílačce a o deset minut později hlásil, že se mu podařilo navázat spojení s Maddalenovým letounem. Blíží se k Hinloppenskému průlivu, nejpozději za tři čtvrti hodiny bude u stanu.

Teď nebylo ani pomyšlení, že by si Běhounek mohl po probdělé

noci lehnout. Všichni musili ze stanu ven, i Cecioni, a přestože rádio mělo řídit Maddalenovo letadlo takřka krok za krokem, dostali rozkaz snažit se signalizovat ze všech sil. Běhounek se s nechutí chopil svého praporku a vylezl na kru, na které stál den předtím. Trojani nalil do plechovky olej s benzínem, přidal k tomu trochu hadrů a malou náruč asfaltu.

„Maják je připraven!“ hlásil Nobilovi kousavě. Viglieri si po svém způsobu usnadnil život. Někdo musí řídit Biagiho u rádia, to dokáže nejlépe přece námořní důstojník, který dovede navlas odhadnout, o kolik stupňů má letadlo odbočit napravo neb nalevo. Usadil se pohodlně na kru, která byla značně nižší než Běhounkova, a čekal. Cecioni splnil svůj slib, že ukáže ostatním, jak se má signalizovat. Hodlal použít slunce a vyrobil si snadno a rychle zrcadlo tím způsobem, že tenkou dřevěnou desku polepil lesklými lístky staniolu. Měl zvláštní štěstí, že paprsek odražený od jeho primitivního zrcadla doletěl právě Maddalenovi do oka a byl — až na rádio samozřejmě — jediným signálem trosečníků, který letci zavčas zachytili.

Napětí Italů se nesmírně stupňovalo. Jen Běhounek stál klidně na své kře a mrzutě uvažoval, nač všechny ty přípravy k velkolepé signalizaci, když rádiem se dorozumějí s letounem rychle, snadno a bezpečně. Zadíval se na improvizované vlajky, vytažené opět na stožár antény. Visely líně, nehnul se ani větérek. Počasí bylo překrásné a k letu jako stvořené. Pohřížen v myšlenky, přeslechl první rachot motorů, který zazněl ve čtvrt na deset.

Biagi udal letcům okamžitě správný směr, ale zdálo se, že si ho zpočátku nepovšimli. Pokračovali ve své původní přímce letu, která musila minout stan o celou míli. Nobile už začal hněvivě pokřikovat na své mužstvo, aby se činilo se signály, když tu náhle veliký letoun poslušně odbočil a v příštím okamžiku už s dunivým burácením motorů přelétl nad krou tak nízko, že trosečníci jasně viděli nejen barvy na křídlech, ale i obličeje mužů, vyklánějících se z okének letounu. Ti měli dojem, že se pod nimi otevřela opona s divadelní proměnou. Spatřili stan, muže stojícího na vysoké kře a zoufale mávajícího praporkem, a jiného muže, sedícího s plechovkou v ruce — to byl Nobile, který napodobil zrcadlový signál Cecioniho. Ale to vše trvalo

Posádka Maddalenova letadla spatřila tábor trosečníků

jen zlomek vteřiny a celý obraz zmizel ještě dříve, než Biagi dokončil svou značku tří V.

Hydroplán přelétl stan, chvilku ještě pokračoval ve svém letu, ale pak se obrátil a vracel se. Leč minul stan a minul jej opět a opět, když své pokusy opakoval. Zdálo se, že neslyší ani signály trosečníků, anebo že je jimi ještě více zmaten. Vznětliví Italové na jeho palubě jisté pozbyli na okamžik klidu a nesnažili se věnovat náležitý čas provedení pokynů Biagiho. Tak to trvalo hezkých pár minut; veliký kovový pták bloudil a Biagi zatím lítal jako šílený od vysílačky k přijímačce poslechnout, co sdělují z letounu. Konečně se letoun umoudřil a poslušně sledoval každý povel Biagiho. Kýžená značka, třikrát krátká a jednou dlouhá, třikráte opakovaná tři V, zněla opět a opět a potom se ozvala i dlouhá, krátká, dlouhá třikrát po sobě, povel k shazování zásob. Kdosi se vyklonil ze zadní části kabiny a z letadla začaly padat malé předměty, ale jen okamžik klesaly rychle, potom se nad nimi

rozvinul šedožlutý veliký hedvábný padák a volný pád se změnil v klidný, pomalý sestup.

Nobile, s kompasem před očima, rychle zapisoval do rádiového deníku směr pádu balíků. Motory stále duněly nad hlavou trosečníků unesených radostí, muž v kabině shazoval a shazoval, až konečně vyházel všechno. Letoun naposled ještě zakroužil nad krou, posádka mávala z oken kabiny na pozdrav. Potom letadlo obrátilo příď k západu a brzy zmizelo v blankytném nebi, sledováno toužebným zrakem šesti mužů na kře. Všichni by se byli pohodlně vešli do jeho mohutného trupu, jen kdyby byl nalezl vhodné místo k přistání. Kdeže byl krásný, rovný a široký kanál, který se otevřel hned po katastrofě na východ od stanu a tolik se líbil Běhounkovi?

Pro tu chvíli neměli příliš mnoho času oddávat se smutným myšlenkám. Bylo potřebí vydat se neprodleně pro shozené předměty. Rozdělili si práci. Viglieri s Biagim hledali podle Nobilových zápisů a shromažďovali nalezené balíky na poloviční cestě ke stanu. Odtamtud je potom přenášeli Běhounek s Trojanim do tábora. Ukázalo se, žel, že Italové nedovedou dobře mířit a že valná část shozených balíků zapadla buď do kanálů spojených s volným mořem, kde beznadějně utonula, nebo se snesla tak daleko, že přibližný směr Nobilova kompasu nestačil k vyhledání místa, kam spadly.

I tak byla žeň tohoto prvního dne, kdy nad táborem duněly motory, poměrně bohatá a čtyři muži neúnavně nosili ke stanu balíky s padáky, ačkoli musili chodit četnými oklikami kolem drobných kanálů, jimiž led v širším okruhu jejich kry přímo oplýval. Každý balík byl jako kouzelná obálka; dokud jej člověk neotevřel, nevěděl, co se v něm tají. Největší radost způsobila trosečníkům obuv. Nebyly to sice vysoké boty s holínkami, které se sem nejlépe hodí, ba ani šněrovací boty, jen střevíce, ale byly kožené a měly pevnou podrážku, schopnou čelit ostrým ledovým hranám. Jen Viglieri zesmutněl, když zkusil jeden pár po druhém a žádný se nehodil na jeho mohutná šlapadla.

„Nic si z toho nedělejte," těšil ho Nobile, „zatelegrafujeme na »Città«, aby sehnali největší číslo bot, jaké vůbec na Špicberkách existuje; vsadím se s vámi, že je obujete."

S velikou radostí byly přijaty i akumulátory, bohužel dopadly

trochu prudce na led a poškodily se tak, že s nimi pak Biagi vysílal jen necelou půlhodinu. Staré dobré akumulátory z „Italie“ sloužily až do poslední chvíle činnosti malé vysílačky. Stejný osud jako akumulátory potkal i vojenské pušky opakovačky, shozené Maddalenou. Jedna z nich se pádem tak poškodila, že si s ní ani všeuměl Cecioni nevěděl rady; u druhé se pouze urazila pažba, kdežto hlaveň zůstala nepoškozena. Obratný „cavaliere“ přiložil pečlivě uražený kus dřeva k místu zlomu, obalil jej několikráte provázkem a navíc ještě zpevnil své dílo znamenitým lepem, používaným při zacelování děr v obalu vzducholodi. Běhounek odmítl vystřelit z této zbraně na zkoušku, obávaje se, že se mu rozletí při první ráně na dva kusy, a jeho příklad působil zhoubně i na ostatní. Uraženému Cecionimu nezbylo než projevit důvěru ve vlastní dílo tím, že je zkusí sám.

„Dobrá, jste všichni zbabělci,“ řekl pohrdavě. „Postav mi plechovku na tamhletu kru!“ vyzval velitelsky Biagiho. Telegrafista se vesele zašklebil a ochotně postavil velkou dvacetilitrovou plechovku od benzínu na kru asi dva metry vysokou, která stála od Cecioniho ve vzdálenosti necelých dvaceti metrů.

„Kdo miluje život, postav se za čarostřelce!“ velel vážně Viglieri. Cecioni, sedící pohodlně na nízké kře, pokryté kusem plsti, hněvivě stáhl tvář, zarostlou špinavě bílým vousem, ale poněvadž Viglieri byl důstojník, neodvážil se něco odseknout. Zasadil do opakovačky zásobník s náboji, zkusil uzávěr, který předtím naolejoval, potom přitáhl zdravou nohu k tělu, opřel ruku s puškou o její koleno a pevně zalícil.

„Zkouší slavný kolenní výstřel Vinnetoua, náčelníka Apačů,“ pravil Běhounek vesele k Trojanimu. Trojani, jenž rovněž čítal mayovky, vesele se zasmál, ale ihned zase zvážněl.

„Znáte fyziku, Běhounku?“ tázal se.

„Studoval jsem ji,“ odpověděl Běhounek. „Co si přejete vědět?“

„Co praví princip akce a reakce o střelbě z pušky?“ vyzvídal s vážnou tváří Trojani.

„Aha, tohle! To bych ještě tak docela věděl. Zakládá se na tom zpětný odraz pušky a důkladná facka, kterou dostanou nováčkové, když nepřiloží pažbu řádně k rameni. Kule opouštějící hlaveň udělí pušce

pohyb ve směru opačném, než je směr jejího letu. Podle zákona o impulsu musí se hybnost pušky při jejím zpětném pohybu rovnat hybnosti kule. Výpočet je velmi jednoduchý. Předpokládejme, že kule váží sto gramů a letí z pušky rychlostí…“ odříkával hbitě Běhounek.

„Počkejte!“ přerušil ho Trojani. „To stačí. Z toho mě zajímá jen skutečnost, že pažba smete jednoho z nás k zemi, až odletí Cecionimu od hlavně, protože stojíme zrovna za ním. Pojďte stranou!“

„Správně řečeno do sněhu, a ne k zemi, protože tu bohužel žádná pevná země není,“ opravil ho pedantický Běhounek, odcházeje se smíchem stranou. Cecioni nerozuměl jejich francouzskému hovoru, ale pochopil z jejich pohybů, že nemají důvěru k jeho střeleckému umění. Neřekl však ani slovo, přimhouřil oko a stiskl spoušť. Rána suše třeskla a zanikla bez ozvěny. Puška výstřel ve zdraví přečkala, ale plechovka také zůstala klidně stát na svém místě. Biagi se vesele rozesmál a také ostatní se usmívali.

„Jistě jsem ji zasáhl!“ zlobil se Cecioni.

„Jistě, a provrtal jsi ji naskrz,“ pravil s líčenou vážností Trojani. „Zřejmě jde o případ, který byl častěji pozorován na frontě. Smrtelně zasažený voják nezměnil polohu, v níž ho kulka zastihla. Přines plechovku, Biagi!“ Telegrafista se vesele rozběhl pro plechovku, a pomalu jí otáčeje, ukazoval její lesklé stěny jednu po druhé. Nebylo na ní ani škrábnuto.

„Zřejmě jsi spravil pušku tak dokonale, že trochu zanáší,“ poznamenal Trojani a s vážnou tváří udílel radu. „Kdybys otočil pušku tak, aby svírala se směrem, jímž chceš opravdu střílet, pravý úhel, to jest úhel devadesáti stupňů, zasáhneš cíl zcela jistě.“

„To tedy až přijde medvěd, obrátím se k němu bokem a budu střílet přímo před sebe,“ doplňoval jeho radu Biagi.

„Jste všichni jedna banda, střílejte si sami!“ zlobil se Cecioni, odhazuje pušku. Veselý smích čtyř druhů byl mu odpovědí. Měli dobrou náladu, pohled na ohromný letoun, který konečně našel bezpečně kru se stanem, posílil jejich klesající odvahu. Nobile nesdílel jejich veselí.

Počítal zásoby, které shodil Maddalena, a čím dále tím více se chmuřil.

Nebyl tu benzínový vařič, který tolik potřebovali, pušky se rozbily a akumulátory také. Chyběl pemikan a čokoláda, z potravin dostali jen norské ovesné oplatky, zavařeninu, trochu pomerančů a citrónů a banány, většinou už shnilé.

Huboval na své krajany, že shodili místo potravin neužitečné pochoutky, ale jeho druhové s ním nesouhlasili. Při stálém medvědím mase a mléčných pastilkách s čokoládou pociťovali čím dále tím větší touhu po kusu chleba nebo housky a po ovoci. Přijali Maddalenovy dary s povděkem. V jejich stravě bylo jen málo vitamínů a všichni už mírně onemocněli kurdějemi, ačkoli si toho ještě nebyli vědomi. Vrhli se v pravém smyslu na ovoce a s velikou chutí snědli i shnilé banány. Když později ovoce už nebylo, snědl Běhounek, jenž nikdy nemiloval kyselá jídla, s největší chutí celý citrón, jak byl; tak velitelsky si tělo vyžadovalo vitaminy, které mu už tolik týdnů chyběly.

Kousky norských ovesných oplatek, potřené pomerančovou zavařeninou, byl každý ochoten vyměnit za celou polední dávku medvědího masa. Zmizely, bohužel, velmi rychle. Potom se trosečníci kajícně vrátili k malému balíčku žemlí, jimiž z počátku pohrdli, protože spadly do kanálu a nasákly hořkou mořskou vodou. Nobile se snažil vymýt z nich mořskou sůl tím, že je namočil do pitné vody a potom obalil kapesníkem nevalně čistým a hnětl, aby voda protekla látkou. Nakonec je sušil na sluníčku. Ačkoli se mu podařilo odstranit jen málo soli a žemle byly stále hořké, nikomu to nevadilo a žemle zmizely velice rychle.

Krátce po poledni, v týž den, kdy se Maddalena pokusil zásobit červený stan, zaslechli trosečníci vzdálené bzučení motorů. Tentokrát mohli vytáhnout na stožár skutečné veliké pestrobarevné vlajky, jakých se používá na lodích k signalizaci na dálku. Byly přivázány s padáky k některým Maddalenovým balíkům a umožnily, že je na bílém sněhu snadno našli. Triedr ukázal malá letadla norských letců. Larsen s Holmem se neúnavně snažili přece jen dospět k cíli, ale ani tentokrát neměli úspěch, který si tolik zasloužili. Potom se už v okolí červeného stanu neukázali; dostali úkol pátrat po jiných trosečnících.

„Skutečně, dnes je tady opravdový letecký den!“ pravil Trojani s obdivem, když se kolem 20. hodiny opět v dáli ozvaly letecké motory.

Muži na kře právě skončili večeři, a poněvadž bylo překrásné počasí, zůstali všichni ještě sedět před stanem. Od polední nezdařené návštěvy norských letců visely ještě vlajky na stožáru, a tak mohli klidně očekávat letadla. Titina, která ráno zuřivě štěkala a divoce pobíhala po krách, když Maddalena shazoval balíky s padáky, věnovala tentokráte letadlům jen nepatrnou pozornost, i když se octla přímo nad stanem.

Piloti, mající slunce v zádech, spatřili vlajky trosečníků již zdaleka, a ačkoli je nikdo neřídil rádiem, letěli rovnou čarou ke stanu. Malá vzdušná eskadra se skládala z jednoho mohutného stroje a dvou menších. Přeletěla tak nízko nad stanem, že trosečníci jasně viděli znaky na spodní ploše křídel, tři černé koruny v kruhovém bílém poli. Letadla se nad krou nezdržela. Přeletěla ji a záhy zmizela na východním nebi. K své základně se vrátila jinou cestou s tak velkou oklikou, že muži na kře už nezaslechli jejich motory.

Objevení letadel a okolnost, že se nezdržela nad stanem, podnítily živou debatu mezi trosečníky. Viglieri soudil, že velké letadlo byl francouzský Latham s Amundsenem a malá, která je doprovázela, norské stroje řízené Riiserem-Larsenem a Lützowem-Holmem.

„To pochybuji," ozval se rychle Běhounek. „Všechna ta letadla musí být stejné národnosti, poněvadž mají stejné znaky."

„Vy musíte všechno vědět lépe než ostatní," řekl nadporučík povýšeně. Běhounek už otvíral ústa, aby se ohradil proti jeho poznámce, ale Nobile ho předešel.

„Má pravdu," pravil. „Ostatně norská letadla jsou označena dvěma rovnoběžnými bílými pruhy, viděl jsem jich dost před dvěma lety, když jsme letěli s »Norge« přes Norsko." Poněvadž nikdo z trosečníků nevěděl, že tři černé koruny v bílém poli jsou výsostným znakem švédským, zůstala večerní letecká návštěva zahalena rouškou tajemství. Jedno jen bylo jisté, že neměla za cíl stan, ale oblast ležící na východ od něho, a tak trosečníci nakonec usoudili, že letci patrně hledali vrak vzducholodi. Nebylo to však správné. Velký letoun byl třímotorový švédský „Uppland", který dorazil týž den ráno s italským hydroplánem Penzovým do Kingsbay. Obě malá letadla pocházela ze švédské základny v Hinloppenském průlivu. Připojila se k „Upplandu" cestou a společně potom pátrala po Amundsenovi, který zmizel před dvěma dny,

krátce potom, kdy opustil norský přístav Tromsö.

„Teď tu budeme mít letadla každý den," prohodil Trojani nadějně k Běhounkovi, když po něm přejímal noční hlídku. Ale nejbližší budoucnost mu nedala za pravdu. Druhý den časně zrána zahalila hustá mlha i nejbližší okolí tábora. Teprve k poledni se začala zvedat a Běhounkovo hlášení, že se rozhled v okolí stanu trvale lepší, bylo přijato s velkým uspokojením. Oběd byl toho dne zpestřen norskými oplatkami, namazanými marmeládou. Byla to báječná pochoutka pro všechny, a zejména pro Běhounka, který přenechal celý oběd — medvědí maso, jako obvykle — Titině. Zdálo se však, že tentokráte není příliš spokojená. Jedla pomalu ze svého talířku a každou chvíli zvedla hlavu a toužebně se zadívala na oplatku, která rychle mizela v Běhounkových ústech. Nakonec neodolal jejím pohledům a ulomil pro ni malý kousek. Spolkla jej dychtivě a mlsně se olizovala. Stála pak vyčkávavě hodnou chvíli, přijde-li ještě další chutné sousto, ale bez úspěchu. Nevrle zaštěkala a odběhla, chřestíc ozdobami na obojku.

„Jistě jde na svůj vrub hledat nějakou marmeládu," smál se Běhounek.

„Zdá se," přisvědčil Trojani. „Měli bychom jít za ní a udělat to jako alsaští venkované. Mají vepře, kteří žerou hrozně rádi lanýže. Pustí je do lesa, vepři vyčenichají lanýže, a když je vyryjí z půdy, jejich pán jim je sebere."

Ačkoli nečekal, že by Titina něco našla, zvedl se a společně s Biagim šel pátrat v blízkém okolí tábora po nějakém Maddalenově balíku, který byl včera přehlédnut. Viglieri a Běhounek zůstali s oběma invalidy ve stanu. Viglieri si rád po obědě pohověl a Běhounkovi se nechtělo ven do ostrého slunečního světla. Škubavá bolest v očích se ozývala čím dál tím častěji; ve stanu, jehož modrá hedvábná podšívka tlumila sluneční paprsky, cítil se mnohem lépe. Proč jen Maddalena neshodil také sněhové brýle, uvažoval. Ale možná že byly v některém z těch četných balíků, které zmizely v ledových průrvách. Pokoušel se trochu spát, ale Nobilův živý hovor mu bránil usnout.

Na rozdíl od svých druhů nebyl Nobile příletem Maddalenovým uklidněn, ale spíš ještě více roztrpčen. Všechny ty pokusy jeho krajanů

se mu zdály pomalé, nerozhodné a neobratné. Telegrafoval do Kingsbay, aby se řídili ve všem radami Amundsena, který je jediný z nich odborníkem. Ale i kdyby italská pomocná výprava byla měla nejlepší vůli řídit se radami slavného polárníka, nemohla, poněvadž se jeho letadlo dosud neobjevilo. Nobile, diskutující s Viglierim, rozhořčoval se stále více. „Kdyby obětovali letadlo, mohli by přistát s několika silnými lidmi, saněmi a psy. Ti by nám pomohli dostat se k ostrovům."

To se zdálo Běhounkovi příliš sobecké. Při takovém nouzovém přistání letadla mohlo snadno dojít ke zranění posádky a možná ke zranění těžkému. To přece nelze od nikoho požadovat. A potom — letec se snad odhodlá ke krkolomnému přistání, ale domorodý lovec se psy? Zato s jiným názorem Nobilovým, že Italové mohli aspoň přenést základnu pomocných výprav mnohem blíže k trosečníkům, bylo nutno souhlasit. Ubohý kapitán alpínů Sora podnikl s Holanďanem van Dongenem, místním usedlíkem a špicberským „listonošem", který i v zimě rozvážel se psy poštu po západním pobřeží, krkolomný pochod po ledě na ostrovy Broch a Foyn. Přišli při něm málem o život, ačkoli kterýkoli z obou mohutných italských letounů je mohl hravě na ostrovy dopravit. V zátokách byl vždy rovný pevný led, dosti rozlehlý, aby na něm mohl přistat i velký hydroplán. Z ostrovů mohl Sora mnohem snáze dorazit se saněmi a psy ke stanu a odvézt oba muže neschopné chůze.

Odpověď na všechny tyto klidné i méně klidné úvahy o přistání visela již ve vzduchu. Nobile ještě neskončil ostrou kritiku svých krajanů, když se v rozhrnutém vchodu do stanu objevil Trojani. Tvářil se velmi spokojeně, a sotva vlezl dovnitř, hlásil, že objevili s Biagim asi dvě stě až tři sta metrů jižně od stanu kru, která se zdá ideálním místem k přistání.

Generál oživl. Vydal ihned rozkazy. Nejprve to Biagi sdělí „Città di Milano". Hned potom se vydá s Viglierim na kru samotnou. Cesta může být nebezpečná, a proto se přiváží k sobě lanem. Vezmou s sebou mapy natřené na rubu anilínem a rozloží je ve tvaru kříže na rovné kře na znamení, že je to přistávací plocha.

Stalo se, jak Nobile nařídil, a den nato, 22. června odpoledne, když

přiletěly oba italské stroje, zelenobílý hydroplán Maddalenův i šedý Dornier-Wall Penzův, zdálo se, že Penzo má poctivý úmysl na kře přistat. Lítal chvílemi tak nízko, že Běhounek stojící na vysoké kře a mávající rudým praporkem, který si vybral ze signálních vlajek, shozených Maddalenou, vtahoval hlavu mezi ramena z obavy, že mu ji plovák Penzova stroje urazí.

Ale letec nakonec usoudil, že kra je přece jen krátká pro jeho těžký letoun, opatřený čluny, které potřebují k ubrzdění na ledě mnohem delší dráhu než lyže.

Tentokrát zásobili letci tábor mnohem vydatněji než dva dny předtím Maddalena. Shodili nové akumulátory, dva gumové čluny, z nichž jeden, oválného tvaru, stačil dobře pro pět osob, dvě pušky, z nichž jedna přečkala pád bez pohromy, masové konzervy, vařič na pevné lihové kostky „Meta“, bohužel ne benzínový, pár ohromných bot pro Viglieriho, signální patrony, záchranné pásy, léky a sněžné brýle.

Trojani se tentokráte nezúčastnil dopravy balíků ke stanu. Před polednem ho zachvátila prudká horečka, jejíž příčinou byl patrně akutní střevní katar. Nobile mu napočítal sto deset tepů za minutu, a ačkoli se Trojani bránil, uložil jej ve stanu do jednoho z obou spacích pytlů, které shodil před dvěma dny Maddalena; v druhém spal Biagi venku pod širým nebem, poněvadž bylo krásné počasí.

Běhounek chodil při dopravě balíků ke stanu téměř po paměti. Nemohl řádně otevřít oči. Jakmile se podíval na cestu, ozvala se v nich bodavá bolest, která vystřelovala až do mozku. Když doprava balíků skončila, zkusil si nasadit sněžné brýle, které Nobile vybalil z jedné krabice. Ale ačkoli se mu v nich citelně ulevilo, nemohl je mít déle na očích; byly uzavřeny ze všech stran a slzy, které se nepřestávaly řinout, záhy je celé zaplavily.

Seděl za stanem a otíral si mechanicky oči s těsně sevřenými víčky hřbetem ruky. Tak ho zastihl Viglieri, rozradovaný nad botami, které konečně bez námahy obul. Nikdy se s Běhounkem příliš nepřátelil, ale nyní byl dojat, domníval se, že pláče. Tázal se soustrastně, co mu je a proč je smutný.

„Skoro nic nevidím,“ odpověděl chabě Běhounek.

„Aha, sněhová slepota! Ale to nic není, to zase přejde, měli jsme ji

všichni, jenže ne tak silnou," těšil ho Viglieri. Odešel do stanu hlásit Běhounkovo onemocnění generálovi. Sotva odešel, objevil se u poloslepého muže Biagi. Přinášel mu balíček cigaret „Macedonia". Jeho oddaný přítel radiotelegrafista Pedretti vnutil je letcům, aby je shodili nad stanem. Vlastnoručně je balil a na nikoho nezapomněl; i na balíček určený pro cizince napsal svědomitě „Behouneck". Biagi podávaje Běhounkovi balíček cigaret, pokládal za svou povinnost nějak ho potěšit. „Lei, domani sera, Kingsbay!"*) řekl. Biagi hovořil s Běhounkem úmyslně lámanou italštinou, aby mu snáze porozuměl.

Běhounek potřásl malomyslně hlavou. To by se musil stát nějaký zázrak, a zázraky se nedějí. Ale o čtvrt hodiny později přišel k němu Viglieri se zprávou, která podnítila u trosečníků velikou naději. Biagi právě zachytil rádio z „Città di Milano"; italští letci sdělovali, že kra je pro jejich stroje s plováky příliš krátká, že však požádali Švédy, kteří mají jeden letoun opatřený lyžemi, aby přistali u trosečníků a odvezli je. Nobile právě rozhodl, že první poletí Cecioni a druhý bude Běhounek, poněvadž trpí sněhovou slepotou.

ŠVÉDOVÉ PŘISTALI

Skutečnost, že doktor Finn Malmgren, asistent uppsalské university, je mezi trosečníky Nobilovy výpravy, byla hlavní příčinou, proč švédská vláda vyslala pohotově záchrannou výpravu na sever. Nebyla však příčinou jedinou. I kdyby nebyl jejich krajan mezi trosečníky, byli by se cítili Švédové jako severský národ zavázáni přispět nešťastníkům ze vzducholodi „Italia" na pomoc. Měli vynikající polární tradici, a pokud jde o snahu dosáhnout severního pólu vzdušnou cestou, patřilo jim prvenství. Jejich krajan inženýr Salomon Andrée se pokusil o tuto cestu už před 31 lety.

*) *„Vy zítra večer Kingsbay!"*

Finn Malmgren, prostý muž přímého charakteru a dobrý vědecký odborník, byl oblíben po celé zemi. Znali jej dobře z přednášek, které uspořádal poprvé, když se po třech letech vrátil z Amundsenovy výpravy s lodí „Maud“, a podruhé, když na palubě Amundsenovy vzducholodi „Norge“ přeletěl polární oceán i severní točnu. Celá švédská veřejnost se zajímala o jeho osud a přála si, aby pomoc, kterou mu švédský národ pošle, byla rychlá a účinná.

Postup záchranné výpravy byl pečlivě rozvážen. Těžiště musí spočívat v letecké pomoci, ale nezanedbá se ani možnost proniknout do polárních ledů lodí. Podařilo se rychle získat malou, ale dobrou polární loď, parní šalupu „Quest“*). Měla nosnost jen 125 tun, ale znamenitě se osvědčila už v těžkém polárním ledu na jižní polokouli, na poslední výpravě Shackletonově v roce 1921 a 1922. Letadla ovšem nebylo možno na ni naložit, ale ta poveze „Tanja“, velká nákladní loď, která se bude držet jen v otevřeném moři, stranou od nebezpečného plujícího ledu. Vezme na palubu tři stroje: Lundborgova Fokkera, opatřeného lyžemi, a dva jednoplošníky typu Hansa-Brandenburg s plováky. Mohutný třímotorový hydroplán „Uppland“ dosáhne své severní základny vzdušnou cestou.

Organizace celé výpravy netrvala ani 14 dní. Potom vyrazila rychlejší „Tanja“ k severu, k Medvědím ostrovům, které stojí jako maják na poloviční cestě mezi Skandinávií a Špicberky. Za ní se bral rozvážně pomalejší „Quest“, který vyhlížel jako její větší člun, když stály pospolu na kotvách ve stockholmském přístavu. Obě lodi minuly kingsbayskou zátoku, aniž se v ní zastavily. Pospíchaly k severu: jejich nejbližším cílem byl Dánský ostrov. Před 31 lety odtud startoval Andrée se dvěma druhy v polořiditelném balóně „Örnen“**) a nikdy už se nevrátil. Několik prken a dřevěný kříž, vztyčený na místě, odkud vzlétl, bude mít posádka „Tanji“ mnoho dní na očích. Toto místo je na severním břehu Dánského ostrova, chráněném proti jihu vysokou skálou. Pobřeží je tu kamenité a ploché a nepříliš široké. Moře do něho vniká neširokým zálivem, pojmenovaným podle „Panny“, lodi

*) *Anglicky: „Pátral“.*
**) *Švédsky: „Orel“.*

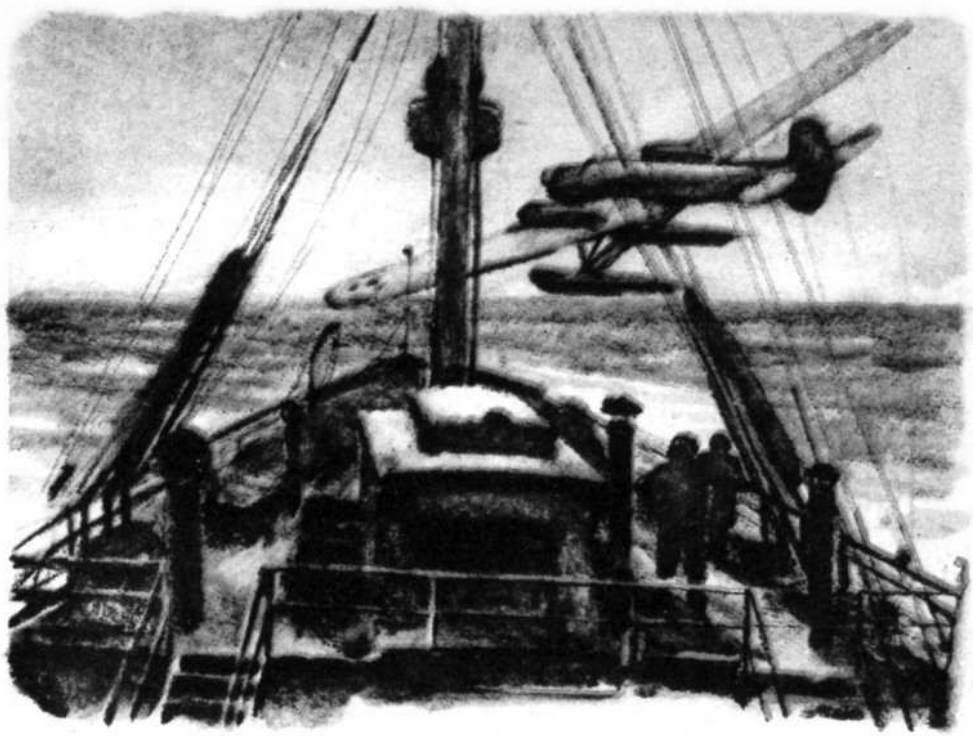
Andréovy výpravy. Je to dobré kotviště, chráněné takřka ze všech stran proti rozmarům větrů, a nejen „Tanja“ a přechodně také „Quest“, ale i jiné lodi a letouny ho používají.

Zatímco „Tanja“ vyloďuje letadla, vydává se „Quest“ na další cestu. Má za úkol vybrat pro výpravu pomocný opěrný bod, který by ležel co nejblíže k táboru trosečníků. Kapitán letec Tornberg, velitel švédské výpravy, uposlechl moudré rady švédských odborníků.

„Může se vám tam nahoře snadno stát, že budete mít nejkrásnější počasí v okolí tábora, a kolem kry s trosečníky bude neproniknutelná mlha, která zmaří jakoukoli leteckou činnost. Proto posuňte stroje co nejblíže k trosečníkům!“ Tornberg chtěl založit svůj pomocný tábor aspoň u Severovýchodní země, kterou měli trosečníci v poslední třetině června stále v dohledu. Hinloppenská úžina byla pro něj jako stvořena. Moře se tu žene mocným proudem, takže nikdy nezamrzne souvislou ledovou plochou, i když bývá velmi často přeplněno plujícími krami.

„Quest“ našel dobré místo těsně nad 80. rovnoběžkou, u vjezdu do Murchisonovy zátoky, v nejzápadnějším cípu Severovýchodní země. Bylo tu i volné moře v malém zálivu, i hluboký sníh na plochém břehu pro Lundborgova Fokkera s lyžemi. Tu a tam žlutě svítilo dřevo naplavených stromů, které připluly až z dálné Sibiře. Ve vzduchu poletovala spousta ptáků: rackové, sněhule — sněžní vrabci — alky, ale i divoké husy a kajky s nádherným měkkým peřím. Ty hnízdily jednak na plochém břehu — posádka „Questu“ i letci, kteří sem brzy dospěli vzdušnou cestou, měli často k večeři velká husí vejce — a též ve skálách, které se začaly zvedat už necelé půl míle od břehů a rychle přecházely ve vnitrozemský ledovec, pokrývající většinu Severovýchodní země a dosahující výšky kolem 600 metrů.

Jako poslední část švédské výpravy opustil třímotorový „Uppland“ ve středu 20. června norský přístav Tromsö. Penzo s letadlem Dornier-Wall letěl těsně za ním; oba letouny se držely moudře ve vzájemném dohledu. Neměly cestou žádnou nehodu a za 6 hodin a 10 minut dorazily oba do kingsbayské zátoky. Nilsson, velící „Upplandu“, zdržel se v Ny Aalesundském přístavu jen tři čtvrti hodiny, kolik bylo zapotřebí k podání zprávy domů, že let dopadl dobře. Zdvořile odmítl pozvání italského důstojníka, který ihned připlul v motorce k letounu,

„Uppland" přistal vedle „Tanji" v Panenském zálivu

aby navštívili „Città di Milano" a odpočinuli si tam. Dorozumění ostatně nebylo snadné; důstojník kromě své mateřštiny mluvil jen anglicky a francouzsky a Nilsson znal z cizích řečí pouze němčinu.

„Co si myslí?" pravil udiveně svému mechanikovi, když se „Uppland" začal rozjíždět na hladině fjordu k novému startu. „Šest hodin letu a únava!" Když se hladce odlepil od moře a vznesl do výše, obrátil příď letounu k severozápadu a o dvacet minut později přistal vedle „Tanji" v Panenském zálivu. Bylo pozdní odpoledne a krásné počasí. Nilsson odjel v člunu na břeh, poradit se s velitelem výpravy Tornbergem.

„Bylo by škoda nevyužít takového krásného dne," pravil, sotva se přivítal s velitelem výpravy.

„Nejste unaveni?" tázal se Tornberg.

Nilsson se dal do smíchu. „Tuhle otázku jsem slyšel už před půl hodinou, kapitáne! Nejsme unaveni ani já, ani moji lidé, ani »Uppland«.“

„A benzínu máte dost?“

„Ještě víc než tisíc litrů, to bohatě stačí.“

Tornberg objednal řádnou masitou svačinu s horkou kávou, a zatímco ji chystali, radil se nad mapou s Nilssonem a s oběma druhými letci, Schybergem a Rosenwardem.

„Nebudete-li mít potíže, zaberte širší okruh,“ nařizoval. „O Nobilovu skupinu se zatím nemusíte starat, ráno jim Maddalena shodil zásoby. Hledejte hlavně Malmgrenovu rozvědku a podívejte se někde v okolí Nobilova tábora, jestli tam náhodou nepřistál Amundsen.“

Seržant Nilsson přikývl. „Slyšel jsem v Ny Aalesundu, že sem nedoletěl,“ pravil. „Startoval dva dny před námi.“

Tornberg se zachmuřil. „Proč jste neletěli společně, seržante?“ pravil vyčítavě.

„Jak jsme mohli?“ opáčil živě a dotčeně Nilsson. „Přilétli jsme do Tromsö teprve včera, den po Amundsenově odletu. Věděl, že jsme na cestě, ale nečekal na nás. Znáte Amundsena. Orel létá sám. Penzo se nás kamarádsky držel. Je to Ital, ale milý chlapík.“

Tornberg se lehce usmál Nilssonovu odmítavému úsudku o Italech všeobecně. Chápal, že si klidní severané s pohyblivými, sebevědomými a přitom zde na severu hodně bezradnými jižany asi budou špatně rozumět.

Kolem 18. hodiny opustil „Uppland“, doprovázený oběma stroji Hansa-Brandenburg, Panenskou zátoku. Švédové mířili přímo na východ s malou úchylkou k severu a od Severního mysu snížili rychlost na nejmenší možnou míru a snesli se do výšky necelých sto metrů nad pack-ice. Posádky všech tří letounů pátraly pečlivě po Malmgrenově rozvědce nebo po jejích stopách. Jižně od ostrova Foynu se pojednou Schybergovo letadlo oddělilo od ostatních. Jeho pozorovatel měl dojem, že vidí ve sněhu lidské stopy. Schyberg pohotově zakroužil a táhlou spirálou se snesl pouhých dvacet metrů nad pack-ice. Také „Uppland“ se vrátil, následován Hansou, a pomáhaly hledat.

„Jistě jsem je zahlédl!“ tvrdil rozčileně letec Christel, který konal

toho dne Schybergovi službu pozorovatele. „Podívej se, tu jsou!“ zvolal vítězně. Na velkém ledovém poli se skutečně objevily nezřetelné stopy. Nebyly příliš velké a mohla je otisknout lidská obuv. V té rychlosti, s jakou se obraz pod nimi měnil, když letěli tak nízko, nebyli s to stopy ani řádně prohlédnout, ani spočítat. Mířily k ostrovu a podařilo se jim sledovat je ještě několik mil, ale potom náhle zmizely a vystřídala je celá změť velikých stop medvědích. Ale i ty záhy zanikly před velkou průrvou, která se klikatila v ledu, a už se neobjevily, ačkoli Schyberg, následován oběma ostatními letadly, zalétl až k ostrovu.

„To je záhada!“ vrtěl hlavou Christel. „Medvědi je přece nemohli sežrat, nejsou jako biblická velryba, která pohltila Jonáše!“ Schyberg se usmál. „Stopy lidí mohou být kdovíjak staré, dlouho už nesněžilo, nemohly být zaváty. Medvědi přešli přes ta místa asi mnohem později.“

„No, dobrá,“ připouštěl Christel, „ale kam tedy ti lidé zmizeli? Nevznesli se přece do vzduchu jako letadlo?“

Schyberg pokrčil rameny. „Není to tak velká záhada, jak se domníváš. Led je tu v ustavičném pohybu, kry se míchají dohromady. Pole, na kterých byly stopy, mohou pocházet z docela jiných míst než ta okolní!“

Christel připustil, že tomu tak může být. Skutečně pack-ice, jak jej viděli pod sebou, nečinil dojem souvislé ledové pokrývky. Rozpadal se na spoustu větších i menších celků, oddělených od sebe různě širokými kanály, a v blízkosti ostrova byl natěsnán do valů vysokých několik metrů a velmi nepravidelně rozmístěných. Zdálo se, že na prostoře mnoha čtverečních kilometrů není jediný kus ledu, který by byl dosti velký, aby se na něj mohl dospělý člověk aspoň položit.

„Br! Tady bych nechtěl nouzově přistat!“ pravil Schyberg a instinktivně pohnul výškovým kormidlem.

Letoun pohotově stoupl a poslušně zamířil k břehu ostrova, kde šedá skála prorážela bělostným sněhem.

„Není to tak zlé!“ smál se Christel. „Tady bys mohl přistat hezky pohodlně!“ Ukazoval k pobřeží na malou, ze všech stran skálami chráněnou zátoku, kde se leskla vodní hladina. Schyberg přikývl. Stočil směrové kormidlo a zamířil za oběma ostatními letouny, kroužícími nad ostrovem. Ale nadarmo prohledávali pozorovatelé pečlivě triedry

každou roklinu a každé volné místo na pobřeží; na ostrově Foynu nebylo nejmenší stopy známky lidského pohybu. Jen ptáci kroužili polekaně nad jeho skálami, kde hnízdili, čekajíce, až zase odletí obludní ohromní ptáci, kteří je vystrašili.

Po půlhodinovém pátrání nad ostrovem Foynem i Brochem zamířil vůdčí „Uppland“ k východu a obě Hansy se k němu připojily. Letěli sotva čtvrt hodiny, když Christel živě popadl Schyberga za rameno.

„Podívej se, tu je máme, přímo před sebou!“ zvolal. „Kdyby je člověk hledal, tak je ovšem nenajde!“

Schyberg se rychle podíval, kam ukazuje. V prvé chvíli mu nerozuměl, myslil, že snad druh náhle spatřil někoho z Malmgrenovy družiny. Ve změti temných stínů a světlých ploch náhle vyskočily různobarevné skvrny. Jasně zelenou a rudou bylo vidět nejlépe, na dálku se odrážely od bílého pozadí. Christel převzal na chvilku řízení letadla a přenechal Schybergovi triedr. Nobilův tábor! Mihl se jako letmý obraz z promítaného filmu a hned zase zmizel v dálce za nimi. Schyberg zahlédl jen stan a zdálo se mu, že před ním stojí nějací lidé a mávají na ně, ale v té rychlosti si nebyl jist, zda dobře viděl. Poněvadž se vůdčí „Uppland“ nad táborem nezdržel, musela i jejich Hansa pokračovat v přímém letu na východ.

Vystoupili teď o něco výše a obzor pod nimi se rozšířil. Pack-ice poskytoval stále stejný obraz, jen s tím rozdílem, že na východ od tábora trosečníků byl led souvislejší a častěji se tu objevovaly rozlehlé, zdánlivě rovné plochy, na nichž mohl přistat i letoun s plováky. Uběhla čtvrthodina a potom druhá. Letadla minula dvacetimílové pásmo za Nobilovým táborem, kde podle údajů Italů spadl vrak vzducholodi. Nikde ani stopy po vraku, nikde jediné známky lidského pobytu.

„Uppland“ se otočil zpátky k západu, přímo proti slunci, a potom začal prohledávat led ve směru severojižním. Obě Hansy jej sledovaly, spustivše se o něco níže. Christel měl triedr stále u očí, Schyberg dělil svoji pozornost mezi „Upplanda“, palubní přístroje, mapu a pack-ice. Při jedné odbočce na jih zahlédl šedé skály mysu Leigha Smitha a na východ od nich nepravidelné obrysy ostrova Storö, Velký ostrov. Malý obrat letadla na východ vynesl nad obzor nízký bílý kulatý štít. Podle mapy to byl Vitö, Bílý ostrov, těžko dostupný, jehož břehy jen zřídka

rozmrzaly. Posádky tří švédských letounů netušily, že na tomto ostrově je rozluštění třicetileté záhady, kam zmizela výprava Andréova.*)

Schyberg pohlédl neklidně na měřič benzínu. I když nepoletí až na Dánský ostrov a zůstane na pomocné základně v Hinloppenském průlivu, jak bylo smluveno před startem, byl už čas k návratu. Jako by četl jeho myšlenky, stočil v tu chvíli Nilsson kormidlo „Upplandu“ a přidal plyn. Veliký třímotorový Junkers zamířil přímo k západu. Nechali hodně stranou Nobilův tábor, držíce se pobřeží. Minuli skupinu malých, sněhem zavátých ostrovů, ležících těsně u severního břehu Severovýchodní země, a Schyberg netušil, že o necelé dva týdny později přistane na jednom z nich v nepatrném letadélku při záchraně jednoho člena jejich vlastní výpravy.

Až k Platenovu mysu držel led pohromadě a zátoka Doveho byla jím pokryta na většině své plochy, ale odtud dál na západ až k Severnímu mysu byl už značně porušen a široké strouhy kalné vody jej dělily na řadu drobných polí.

„Malmgrenova družina bude mít špatnou cestu, jestli už tudy neprošla!“ prohodil Schyberg ke Christelovi. Letec zamyšleně přikývl. Od stálého prohlížení ledu už ho bolely oči, třebaže je chránil sněžnými brýlemi. Odložil na chvíli triedr a přemýšlel o nezdaru jejich letu. Nenašli ani Malmgrena, ani Amundsena, ani vrak vzducholodi. Nejprve jej velmi udivovalo, že z toho nic nespatřili. Viděl vzducholoď nad Stockholmem, byl v Lundborgově letadle, které ji spělo uvítat, znal i její technický popis. Byl to malý kolos, přes sto metrů dlouhý, ten se tak snadno nepřehlédne. Zdá se, že hledání na pack-icu je věc nesmírně obtížná. Nemá-li člověk štěstí, nic nenajde. Příkladem je Nobilův tábor, který jim sám skočil do cesty a po němž vůbec nepátrali. Jen čirou náhodou asi najdou Malmgrenovu rozvědku nebo trosečníky z vraku „Italie“. O Amundsena se zatím příliš nebál. Vzpomínal, jak byl nezvěstný téměř čtyři týdny, když se před třemi roky pokoušel dosáhnout severní točny s dvěma letouny Dornier-Wall, a přece se nakonec šťastně vrátil!

**) Andréův tábor byl objeven o dva roky později. Podrobněji o tom v knize F. Běhounka: Lidé a póly.*

Znovu se chopil triedru a pátral na pack-icu. Severní mys nechali už za sebou, i Nízký ostrov již přelétli, Plochý mys s jeho nebezpečnými mělčinami byl teď přímo pod nimi. Nastávalo rozloučení s „Upplandem“, který pokračoval v cestě na západ, zatímco obě Hansy uhnuly doleva. Schyberg stočil kormidlo na jih a deset minut nato přistal u břehu Severovýchodní země, následován v patách Rosenwardovým letounem. „Quest“ kotvil sotva padesát metrů od nich a jeho jola již na ně čekala. O čtvrt hodiny později seděli už znavení letci v maličké jídelně u bohatě prostřeného stolu a odpovídali na dotazy posádky.

Následující den byl dnem nuceného odpočinku, poněvadž hustá mlha zalehla celou Murchisonovu zátoku. Nebylo vidět ani Velrybí ostrov, který ležel sotva půl míle na jih od jejich kotviště. Klid v táboře nebyl úplný, rádio „Questu“ přineslo vzrušující zprávu, že se velitel výpravy kapitán Tornberg rozhodl pokusit o přistání u červeného stanu. Dělo se to na žádost Italů, kteří neměli letadlo opatřené lyžemi a kteří mu sdělili, že blízko tábora trosečníků je rovná kra nejméně tři sta metrů dlouhá. Ta by musela bohatě stačit švédskému Fokkeru, vždyť Lundborg s ním startoval při pokusném letu dokonce z dráhy jen padesát metrů dlouhé!

Tornberg nařídil, aby Lundborg, provázený Schybergovým letounem, nejprve dopravil Nobilově družině nějaké zásoby a zároveň mu shodil pokyny, jaká opatření mají Italové učinit na přistávací ploše. Při této příležitosti se také švédští letci pořádně rozhlédnou v okolí tábora, jaký je tam stav ledu a zda skutečně mají pravdu Italové, když tvrdí, že lze na něm přistat. Tornberg byl obezřelým vůdcem a nechtěl zbytečně vydávat v nebezpečí životy lidí, svěřených jeho velení.

Lundborg, který dlel se svým Fokkerem na Dánském ostrově u „hlavního stanu“, se na nastávající výpravu nesmírně těšil. Byl mladý a odvážný, pln nadějných plánů. Bude-li mít jen trochu štěstí a popřeje-li mu počasí, může za jediný den převézt celý Nobilův tábor do pomocné švédské základny u Murchisonovy zátoky. Jen jeden takový den, jako byl včerejší, jasný a slunný, bez mlhy a s dobrým rozhledem do dálky! Chystal horlivě svého Fokkera, nakládal do něho zásoby pro červený stan, a když s tím byl hotov, skládal stručné pokyny pro trosečníky.

Po různém škrtání je konečně sestavil a předložil veliteli ke

schválení. Tornberg je přečetl a s úsměvem je vrátil. „Je to příliš dlouhé, Einare," pravil. „Jak si představuješ, že to doručíte trosečníkům?"

Mladý nadporučík se zatvářil udiveně: „No přece v dopise, který zabalím do nepromokavého plátna, kapitáne, jak jinak?"

Tornberg potřásl hlavou. „To by nebylo moudré! Co když právě ten dopis někam zapadne tak, že jej trosečníci nenajdou? Nejlepší bude krátká zpráva, kterou napíšeme na všechny balíky, jež Italům shodíme." Vzal plnicí pero a po krátkém rozmýšlení napsal anglicky: „Švédská výprava. Naleznete-li přistávací pole vhodné pro letadlo s lyžemi (délka nejméně 250 metrů), označte je rudými padáky, rozloženými ve tvaru T proti větru. Tornberg."

„To je snad zbytečné jim říkat, jak mají přistávací plochu označit, jsou to přece letci, nemyslíte, kapitáne?" podotkl Lundborg, jenž se cítil trochu dotčen, že jeho text nedošel u velitele uznání. Tornberg se usmál. „Co kdyby byli na to za ty čtyři neděle, co jsou na ledě, zapomněli?"

*

Večer po příletu obou italských letadel obdrželi trosečníci depeši z „Città di Milano", hlásící přílet švédských letadel. Tentokráte byla signalizace mnohem snadnější než dříve. Dopoledne shodili Italové kouřové patrony a Cecioni nepřestal pět chvalozpěvy o jejich znamenitosti. Podnítily i Běhounka, jehož zrak se po celodenním pobytu ve ztemnělém stanu o něco zlepšil, že si nasadil sněžné brýle a šel se na tu signalizační znamenitost podívat. Až na Trojaniho byli všichni venku; ubohý inženýr měl stále horečku a zůstal ležet ve stanu.

Sotva zaslechli vzdálený tichý hlas motorů, strhl Biagi s patrony ochranný kryt a hodil ji na led, kde se nárazem okamžitě vznítila. Cecioni měl pravdu a nijak nepřeháněl. Z patrony stoupal hustý, sytě černý mohutný sloup kouře rovně vzhůru, protože bylo téměř úplné bezvětří, a teprve ve značné výšce nad stanem se začal rozplývat v široký chochol.

„Vypadá to, jako by hořela celá petrolejová rafinerie," pravil Běhounek spokojeně k Viglierimu. „Tohle zaručeně nemohou přehlédnout."

„Také nás už spatřili a zamířili rovnou sem!“ odpovídal nadporučík, dívaje se triedrem. „Jsou dva!“ O chvíli později už zakroužila letadla nad stanem. Švédové shodili pět žlutých balíků, nesených malými rudými padáky, a hned obrátili a vraceli se. Celý jejich pobyt nad stanem netrval ani pět minut.

„Pašáci!“ pochvaloval je Biagi. „Ti by dovedli bombardovat!“ Skutečně, jeho chvála byla oprávněná. Všech pět balíků spadlo tak blízko stanu, že je Biagi s Viglierim snadno a rychle sebrali. Byla v nich bezvadná karabina s náboji, malý gumový člun, velká krabice s pemikanem, suché akumulátory, cigarety značky „Abdullah“, pomeranče a láhev whisky, vše nepoškozeno. Trosečníci přijali tyto dary s povděkem, co však vzbudilo jejich velké nadšení, byl nápis, který se pětkrát opakoval na všech obalech. Obsahoval stručnou Tornbergovu výzvu, jak mají označit přistávací pole, najdou-li nějaké vhodné.

„Tak vida, Švédové přistanou,“ pravil spokojeně Běhounek.

„A vy poletíte hned po Cecionim, jako druhý,“ řekl s úsměvem Nobile.

„Víte, že jsem ochoten zůstat do poslední chvíle, generále,“ odpověděl na to Běhounek.

Nobile přikývl: „Vím, Běhounku. Pamatuji se, co jste mi řekl, ještě když jsme byli v prvním táboře.“ Narážel na rozmluvu, kterou měli spolu ve stanu ještě předtím, než dosáhli spojení rádiem. Nobile se tehdy tázal Běhounka, za jak dlouho myslí, že by dorazil na ostrov Broch. Na jeho udivený dotaz, proč to chce vědět, odpověděl, že možná nastane chvíle, kdy se budou musit zdraví lidé dát na pochod. Běhounek tehdy odpověděl bez rozmyšlení: „S vámi jsem odletěl, s vámi se také vrátím!“

Nesmýšlel nyní jinak. Proto ho nijak nemrzelo, když den po návštěvě Švédů Nobile posunul jeho odlet na třetí místo a dal přednost Trojanimu. Ten měl stále ještě zvýšenou teplotu a cítil se velmi sláb, kdežto Běhounkův zrak se dík brýlím už zlepšil natolik, že jen zřídkakdy se přihlásil bodavou bolestí. Běhounek mohl už také pracovat a den po švédské návštěvě, 23. června odpoledne, dal se do zabezpečování gumových člunů. Biagi s Viglierim toho dne ráno

provedli Tornbergovy pokyny a rozložili rudé švédské padáky na přistávací kře v podobě písmena T, obráceného horní příčkou proti velmi slabému větru.

Viglieri spadl při cestě zpět do vody a nyní spal ve stanu a venku na sluníčku se sušil jeho svrchní šat.

Červený stan připomínal spící zámek pohádkové Šípkové Růženky. Trojani spal neklidným spánkem člověka stiženého horečkou, Biagi podřimoval venku na sluníčku v jednom z obou spacích vaků, shozených Maddalenou, a generál usnul vedle Viglieriho ve stanu. Cecioni se vysoukal ven a radou i činem pomáhal Běhounkovi. Už včera podložili gumové čluny velkými italskými hedvábnými padáky, aby stály v suchu.

Slunce, které v posledních dnech jen jednou bylo zastřeno mlhou, ale jinak se ani na chvíli neskrylo za mraky, začalo už nepříjemně nahlodávat povrch kry. Sníh roztával, a to velmi rychle, zejména tam, kde na něm spočinul sebemenší předmět; každá věc, nechť již měla jakoukoli barvu, odrážela totiž sluneční paprsky méně než sníh sám a hromadila v sobě jejich teplo. Temně zbarvené předměty zapadaly stále hlouběji do sněhu, který pod nimi rychle mizel a měnil se ve vodu.

Bylo zapotřebí naplnit vzduchem dvojité okraje gumových člunů. Běhounek připojil hadici hustilky na kovovou trubičku, vyčnívající z okraje člunu, a začal horlivě pohybovat pístem. Pracoval mechanicky, přemítaje o švédské návštěvě, zatímco Cecioni slepoval okraj druhého člunu, který byl na jednom místě natržen. Slunce pálilo o přítrž a Běhounek za chvíli shodil polární kazajku a pak i svetr a zůstal jen v lehkém sportovním kabátě. Pot se mu řinul s čela, pumpička skřípala a její píst lítal divoce nahoru a dolů, ale okraj člunu stále zůstával splasklý.

„To jsem blázen, kam ten vzduch utíká!“ zahučel Běhounek, odkládaje pumpičku. Narovnal obolavěný hřbet a setřel si pot s čela. Cecioni se na jeho slova, jimž ostatně nerozuměl, poněvadž byla česká, ohlédl a dal se do smíchu. Říkal něco, ale Běhounek z toho porozuměl jen slovu „zavřít“. Pochopil okamžitě. Okraj člunu byl rozdělen na šest vzdušných komor, aby z něho neunikl všechen vzduch, kdyby se na jednom místě protrhl. Kromě toho měl ještě v poslední komoře

výpustní trubičku s kohoutkem, aby bylo možno rychle jej vyprázdnit. Když Běhounek začal pracovat, nepovšiml si, že kovové svorky oddělující jednotlivé komory od sebe nejsou uzavřeny a že i výpustní kohoutek poslední komory zůstal pootevřen. Všechen vzduch, který tak horlivě vháněl mezi gumové stěny člunu, pohodlně proudil komorami a kohoutkem ven.

Dal se do smíchu a rychle napravil své opominutí. Za malou čtvrthodinku byl člun řádně naplněn a Běhounek se dal do druhého, jehož opravu mezitím Cecioni skončil. Byl to veliký, důkladný oválný člun, kam by se v případě potřeby stěsnali všichni trosečníci. Měl s ním o něco delší práci, ale posléze skončil i tu a začal do menšího čtverhranného člunu rovnat krabice s pemikanem a čokoládou; naplnil ho jimi jen zčásti a jal se potom skládat do zbývajícího prostoru malé podlouhlé plechovky s masovými konzervami, které shodili Italové. Byly označeny slovy „Corned Beef“*) a tento nápis ho rázem přenesl do dob mládí. Všechny výpravy Vernových románů vezly s sebou corned beefy, ať již směřovaly do pustých vod Arktidy nebo do rovníkových krajin afrických.

Kdyby tak generál dal dnes k lepšímu nějakou takovou konzervu místo ohavného medvědího masa, které bylo čím dále tím nechutnější, zatoužil. Zároveň s tím se rozpomněl i na své kuchařské povinnosti; od nemoci Trojaniho je zastával sám. Provinile vytáhl z kapsy hodinky a podíval se na ně. Sedmá večerní už minula a generál stále ještě spal. K čemu ho budit dotazem, co bude k večeři; ať se jednou zase pořádně vyspí, bude aspoň potom v lepší náladě, rozhodl. V hloubi duše doufal, že třeba bude už pak na medvědí maso pozdě, a tato jeho naděje se také skutečně splnila.

Nobile se probudil až po osmé a rozhodl, že ten den bude studená večeře, čokoláda, trochu usušených sucharů, nasycených ještě mořskou solí, několik méně shnilých banánů a oplatky s marmeládou. Ačkoli spal tak dlouho, nebyl v lepší náladě, jak doufal Běhounek. Kovový

*) *Doslova: naložené hovězí; ve skutečnosti to byla směs nejlepšího hovězího a vepřového masa s tukem. Chutí i složením se jim hodně podobaly masové konzervy značky Libbys, které k nám dovezla UNRRA po druhé světové válce.*

aneroid, který zachránili ze vzducholodi, začal znatelně klesat. Znamenalo to, že se počasí zhorší. Kromě toho se ten večer „Città di Milano“ neozvala v pravidelnou dobu vysílání, pět minut před desátou. Přesto neměl generál námitek, když Viglieri navrhl doušek whisky na posilněnou a na oslavu Švédů, kteří hodlají přistat. Každý vypil několik kapek nalitých do broušené skleněné koule, která kdysi kryla stropní lampu kabiny vzducholodi, přečkala ztroskotání bez pohromy a sloužila nyní za sklenici na vodu.

Cecioni právě zvedal nádobu k ústům, když náhle strnul v pozoru a potom zvolal: „Jsou tu!“ Viglieri, Biagi a Běhounek vylezli chvatně ze stanu, Nobile a Cecioni se vysoukali pracně za nimi. Skutečně, venku už i ostatní slyšeli vzdálené bzučení motorů. Nobile začal rychle a nervózně udílet rozkazy. Biagi ať vypálí signální patronu a hned potom ať odejde s Viglierim co nejrychleji na přistávací kru, kde zanítí druhou patronu. Běhounek se postaví na kru, bude mávat praporkem ve směru přistávací kry a zároveň bude sledovat postup obou druhů a vývoj událostí a hlásit je Nobilovi. Polosvlečený Trojani zůstal zatím ve svém spacím vaku ve stanu. Cecioni o své újmě drátem začal spravovat sáňky. Byl neobyčejně vzrušen, vždyť nastávala pro něho hodina vysvobození z ledového vězení!

Nobilovy rozkazy byly vykonány přesně a pohotově. Bylo bezvětří a hustý černý kouř signální patrony volně stoupal k modravému nebi. Viglieri vzal na pomoc špičák, který byl mezi předměty shozenými Maddalenou, a aniž se přivázal k Biagimu, spěchal s ním k přistávací ploše. Běhounek se postavil na kru s astronomickými přístroji. Byla sice o něco nižší než ta, na které obvykle stával při příletu letadel, ale měla tu výhodu, že se mohl dobře dorozumět s Nobilem.

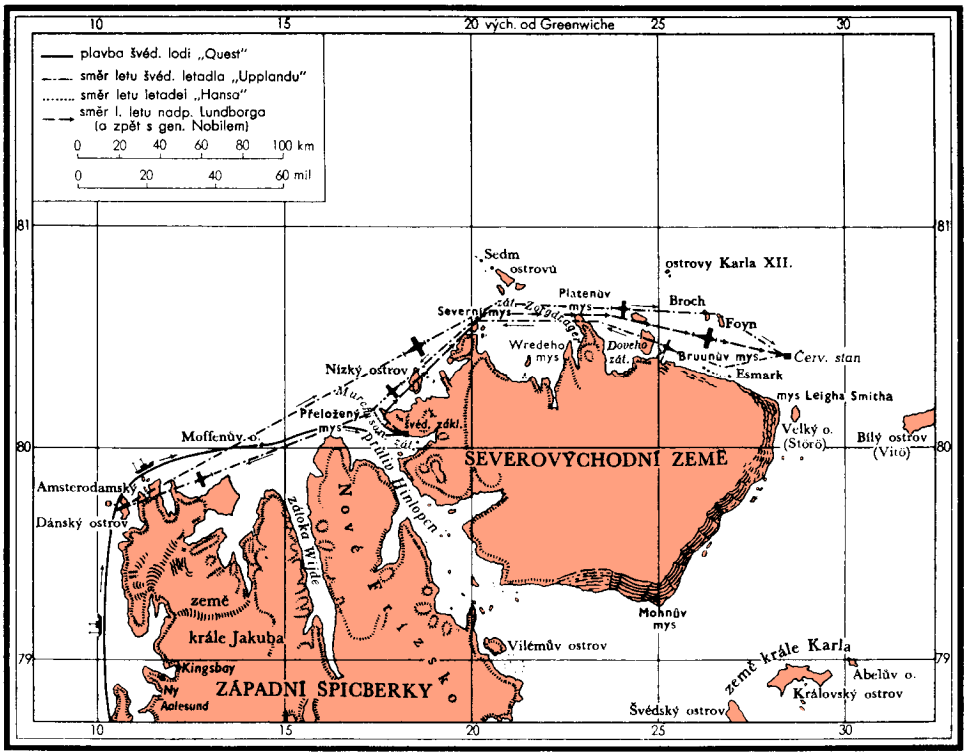
Biagi s Viglierim urazili sotva třetinu z těch 150 metrů, které dělily přistávací pole od stanu, když už nad táborem začala kroužit švédská letadla. Byla dvě a jedno z nich mělo lyže, druhé plováky. Běhounek začal horlivě mávat praporkem ve směru přistávací kry, ale nebylo toho ani zapotřebí, poněvadž letci sami zhlédli už rudé T, sestavené z padáků. Zatímco letadlo s plováky podrželo svoji dosavadní výšku, letoun s lyžemi se velkým kruhem snesl nízko nad pack-ice v místě, kde byla rovná kra, a Běhounek, sledující jeho pohyby triedrem, měl už

Nad táborem začala kroužit švédská letadla

dojem, že začal na ni přistávat. Ale letadlo se zase vzneslo a motor zvýšil hlas, jak pilot přidal obrátek. Švédové se zřejmě důkladně rozhlíželi a zkoušeli povrch kry, poněvadž tento postup se ještě několikrát opakoval, stupňuje nesnesitelně nervózní napětí Nobilovo.

Konečně se letoun už nevznesl a jeho motor zazněl hlubším tónem. Běhounek viděl, jak letadlo poskakuje na kře, naklánějíc se křídly střídavě na obě strany, až se konečně zastavilo; jeho motor však nepřestal pracovat. Druhý letoun, opatřený plováky, zakroužil ještě jednou nad táborem a potom odletěl směrem na západ.

„Přistali!“ hlásil radostně Běhounek. Nobile začal rychle něco mluvit k Cecionimu, který mu stejně rychle odpovídal. Běhounek pochopil z jejich hovoru jen tolik, že nastal konec všem strastem a že hodina záchrany udeřila. Sám sledoval triedrem pomalý pochod druhů ke stanu. Provázel je třetí muž a trvalo plných dvacet minut od chvíle, kdy letoun přistal, než dorazili ke stanu. Cizinec byl mladý, štíhlý, vysoké postavy, plavých vlasů, a příjemné, hladce oholené zardělé tváře. Byl oděn bezvadnou leteckou kombinézou a se zřejmým soucitem pohlížel do Nobilova obličeje, vyhublého a zarostlého prošedivělým vousem. Zvedl pravici k vojenskému pozdravu a představil se anglicky: „Jsem Lundborg, nadporučík švédského vojenského letectva!“

Nobile stál, podpírán Běhounkem a Viglierim. Podával mu ruku a zajíkavě mu děkoval za velkou odvahu, s jakou přistal u jejich stanu.

„Jsem rád, že se mi to podařilo prvnímu,“ odvětil Lundborg prostě s

milým úsměvem. Nobile pokračoval v řeči. Byl zřejmě dojat, mluvil rychle a špatně anglicky, hlas se mu chvílemi třásl. Znovu děkoval, a ukazuje na Cecioniho, který nespustil z Lundborga oči, končil: „Ten má letět první!“ Usedl namáhavě na led, čekaje na Lundborgovu odpověď. Letec se zarazil. Přelétl očima objemnou postavu Cecioniho a potom řekl rozhodně: „Jsem přesvědčen, že se mi podaří odvézt vás všechny. Přistávací pole je dobré a počasí nádherné. Vrátím se znovu ještě této noci a příští noc převoz dokončím. Ale tohoto muže,“ ukázal na Cecioniho, „vzít nyní nemohu. Je příliš těžký a já nejsem sám, mám s sebou pozorovatele a můj Fokker mnoho neunese. Poleťte první vy, budou vás nejvíce potřebovat k řízení záchranných akcí!“

Nobile se zarazil. „Já bych měl letět?“ tázal se vzrušeně. Přeložil Lundborgovu výzvu Cecionimu a Biagimu, Běhounek a Viglieri mu rozuměli. „Co tomu říkáte?“ obrátil se Nobile na své druhy. V první chvíli všichni zaraženě mlčeli. Běhounkovi šlehlo hlavou, že velitel by měl vlastně zůstat až do konce, jako kapitán na lodi, která se potápí, ale vzápětí si uvědomil, že Nobile je nemocný muž s nezhojenou zlomeninou, neschopný pochodu, stejně jako Cecioni, přítěž pro ostatní, kteří jsou zdrávi. Neřekl tedy ani slovo a později často hořce litoval, že neuposlechl prvního hnutí a nevaroval generála, aby neodlétal první. Cecioni se dlouho nerozmýšlel. „Jen leťte, vždyť já se dočkám,“ pravil. „A konečně, kdyby k něčemu došlo, aspoň se postaráte o naše rodiny!“

Cecioniho se týkala celá záležitost především. Byl-li svolný, nemohli mít ostatní námitek. Viglieri a Biagi prohodili jen rozpačitě několik slov, ale Běhounek na Nobilův dotaz přikývl. Nobile vlezl do stanu pro některé své věci a obrátil se s dotazem i na Trojaniho. Trojani pronesl několik slov souhlasu a později stejně jako Běhounek litoval, že si vše náležitě nerozmyslel a neodradil Nobila od jeho úmyslu.

Skutečně také lidé tam venku, ve světě, uvažující střízlivě a logicky, oprávněně namítli: „Jestliže si byl Lundborg jist, že převeze za dvě noci všechny trosečníky do pomocné švédské základny, pak nemělo smyslu, aby Nobile letěl první. Místo něho mohl vzít stejně dobře napoprvé Trojaniho, který vážil dokonce ještě méně než Nobile. Jestliže naopak jako zkušený letec předvídal překážky a neměl plnou

důvěru, že se mu podaří převézt všech šest mužů, potom bylo povinností vůdce italské výpravy vyčkat až do konce.“

Lundborg sám později litoval, že svým naléháním přivodil Nobilovi nesmírně svízelné chvíle a zničil jeho další životní dráhu. Snažil se mu pomoci, tvrdil, že Nobilovi zdůrazňoval, že dostal rozkaz, aby ho odvezl prvního. Ale jisto je, že u stanu se o tomto rozkazu nemluvilo a že všichni ti, kdo o něm psali,*) čerpali jen z dodatečných informací, které jim dal Lundborg později.

„Prosím, pospěšte si a neberte s sebou nic těžkého; čím budeme lehčí, tím lépe pro nás,“ nabádal Lundborg Nobila. Zatímco Nobile shledával deníky rádiových depeší a fotografie své dcerky, hovořil Lundborg s Běhounkem. „Jste zde skutečně hodně na severu, to už je opravdové polární prostředí,“ pravil. Vyňal z kapsy plochý fotografický přístroj kodak a zhotovil řadu snímků, které potom proběhly celým světem.

Chtěl zachytit také Titinu, ale pohyblivý psík nejevil chuť dát se fotografovat, ačkoli ho Běhounek lákal kouskem medvědího masa.

„Je vidět, že se jí dobře daří,“ smál se Švéd. „Ale to je divné, podle obrázků v časopisech i podle popisu jsem měl za to, že je Titina černobílá a ona je zatím hnědá!“ Běhounek se s údivem zahleděl na foxteriéra. Skutečně, Titininy skvrny, které byly ještě v Kingsbay skoro černé, zhnědly účinkem polárního slunce. Vysvětlil to Lundborgovi a ten se dal do smíchu: „Odbarvování je dnes v módě a Titina je možná spokojená, že se z ní stala blondýnka!“ Byl ve znamenité náladě a také trosečníci, zpočátku zaraženi změnou pořadí odletu, začali se znovu vesele dívat na svět.

*

Nobile zatím skončil přípravy. Velmi vzrušen objal a políbil jednoho po druhém, louče se slovy: „Na shledanou dnes v noci!“ Lundborg se rozloučil krátce a jen znovu zdůraznil, že Cecioni musí být ihned po návratu Viglieriho a Biagiho dopraven na přistávací plochu, aby nezdržel jeho druhý odlet. Potom se začala malá skupina

) I Běhounek ve svém původním polárním deníku, který byl přeložen do různých světových jazyků.

pomalu vzdalovat; Biagi s Viglierim nesli Nobila, který vážil po čtyřech týdnech nemoci a strádání o málo víc než padesát kilo, Lundborg, jenž kráčel v čele, jim na obtížných místech pomáhal. Jeho pozorovatel poručík Schyberg, jemuž se zdálo čekání příliš dlouhé, zastavil mezitím motor a šel jim vstříc.

Cecioni nadšeně objal a políbil Běhounka a potom se začal chystat k transportu. Uvnitř stanu si zatím Trojani pracně uvědomil situaci a reagoval na ni podivným způsobem. Vybalil se sám ze spacího vaku, chvilku něco hledal na Nobilově opuštěném místě a potom pravil: „Tak, teď, když je generál pryč, mohu si vzít ještě jeden pomeranč!“ Nobile přísně bděl nad rozdílením zásob a nedovoloval žádné přídavky jednotlivcům, což ovšem bylo v situaci, v jaké se trosečníci octli, naprosto nezbytné.

Trojani udělal při hledání pomeranče ještě jeden objev a slabým hlasem volal své druhy, aby se šli podívat. Cecioni měl na mysli jen svůj nadcházející odlet a ani ho nenapadlo znovu se namáhat do stanu. Zato Běhounek vstrčil zvědavě dovnitř hlavu.

„Podívejte, co jsem našel!“ hlásil Trojani vítězoslavně. V ruce, která žehla horečkou, držel malou lahvičku s hnědou tekutinou. Běhounek stáhl zklamaně tvář. „O tom přece už dávno víme,“ pravil. „To je generálův vitamínový výtažek. Pamatujete se, jak nám z něho nabízel po lžících a jak jsme všichni odmítli, že jsme zdrávi a nepotřebujeme léky?“

„Na tom nezáleží,“ odsekl Trojani s podrážděností churavého člověka. „Je to nápoj jako každý jiný, a protože jste v poledne whisky dopili, připijeme si teď tímhle na oslavu našeho vysvobození!“

Zhluboka se napil a vnutil potom lahvičku Běhounkovi. Ten ho nechtěl rozčilovat a velmi střídmě se napil. Chutnalo to odporně, jako polévkové koření smíchané s nějakým hořkým lékem. Trojani zazátkoval potom lahvičku a s Běhounkovou pomocí vlezl znovu do svého spacího vaku.

Běhounek se vrátil zpátky na svou kru, odkud sledoval pochod malé skupiny. Dorazila zatím k letadlu, kolem něhož vesele hopkovala Titina. Byla vůbec po celou dobu pochodu v čele ostatních, předbíhala je a zase se k nim vracela a Běhounek, který se díval triedrem,

rozpomněl se na výrok Trojaniho, že psík má největší naději na záchranu, protože se mu nejlépe chodí v hlubokém sněhu i na nerovných krách.

Motor znovu zabouřil, Viglieri s Biagim zvedli Nobila se sněhu, kde zatím ležel, a podali jej Švédům, kteří jej uložili na dno kabiny. Titina se o sebe postarala sama, skočila do Fokkeru, jako by celý život nedělala nic jiného. Stejně jako ji ani nenapadlo rozloučit se s Běhounkem, který ji v posledních čtrnácti dnech vydatně přikrmoval medvědí pečení, nic nedala ani na lákání Viglieriho a nechtěla se znovu ukázat ve dveřích. Vyhledala si teplé místečko v nepromokavé přikrývce na motor, která ležela sbalena v jednom koutě kabiny, a spokojeně čekala na start. Nečekala dlouho, Nobile naposledy ještě zavolal své „Na shledanou!“, motor zvýšil obrátky, Biagi a Viglieri spěchali ke křídlům, aby upravili směr letounu, motor zabouřil ještě hlučněji a Fokker se začal šinout po ledovém poli. Odlepil se bezvadně, přehoupl se přes hradbu ker, ohraničujících pole na jihu, zakroužil ve vzduchu a příkrým závitem se vznesl nad tábor. O několik minut později viděl Běhounek na západním nebi triedrem už jen nepatrnou tečku, která záhy zmizela nadobro.

Viglieri s Biagim se vrátili dosti utrmáceni po dvojí cestě na přistávací kru. Nadporučík, jejž Nobile ustanovil svým zástupcem a velitelem tábora na tu krátkou dobu, než se s ním zase všichni sejdou, prohlásil, že malý odpočinek je nevyhnutelný a posilnění rovněž. K velké Běhounkově radosti dal otevřít jeden corned beef a přidal k němu několik sucharů. Ačkoli se o toto půlnoční jídlo dělili jen tři — Trojani spal a Cecioni byl tak rozčilen svým očekávaným odletem, že neměl na jídlo ani pomyšlení — dostal každý z nich jen malou porci. Přesto přišla velmi vhod. Sotva dojedli, začali se radit, jak přenesou Cecioniho.

Sáňky byly vyloučeny; přestože se je Cecioni snažil spravit co nejlépe, byly tak chatrné, že se pod stokilovým mužem musily rozpadnout po několika krocích. Nést Cecioniho prohlásil Viglieri za nemožné; generál vážil jen polovinu a nesmírně je unavil, poněvadž cesta byla velmi špatná. Je pravda, že by jim Běhounek pomohl, ale i s generálem jim pomáhal Lundborg, ba v poslední části cesty dokonce

ještě Schyberg.

„Vložme »cavaliera« do spacího vaku Biagiho a táhněme ho, na obtížnějších místech ho přeneseme!“ navrhoval Běhounek.

„To je nesmysl!“ pravil Viglieri povýšeně. „Je vidět, že jste ještě na přistávací kře nebyl. Vak bude na cáry, dříve než urazíme čtvrtinu cesty.“

Běhounek uraženě pokrčil rameny a nezúčastnil se už další diskuse. Byla dosti živá, vedla se italsky a Cecioni ji po několika slovech výčitky rázně ukončil tím, že začal po čtyřech lézt směrem k přistávacímu poli. Měl vždy medvědí sílu a nyní ji naděje na záchranu ještě znásobila. Běhounek se na něho chvíli díval s obdivem i s pochybnostmi, zda bude s to vytrvat v tak obtížném „pochodu“, ale když viděl, že se naprosto rozhodně snaží přesmyknout přes malý jižní kanál, ohraničující „Medvědí kru“, spěchal mu na pomoc.

Pohotový Biagi byl tu již s několika prkénky, z nichž zhotovili malý můstek; nadzvedli potom Cecioniho a pomohli mu přes obtížné místo. To byl jen počátek cesty neobyčejně svízelné, kterou okliky ještě značně prodlužovaly. Led měnil polohu každou minutu. Na místě, kde ještě před půlhodinou Viglieri s Biagim hladce prošli, zel nyní otevřený kanál. Bylo nutno jej obejít. Na dvou jiných místech nepomohla ani oklika a zbývalo jediné řešení, použít k překročení kanálu malé kry, plovoucí mezi oběma jeho břehy. Ještě dlouho potom vzpomínal na ně Běhounek s nepříjemným mrazením v zádech. Viglieri přešel první a přitáhl plovoucí malou kru špičákem k druhému břehu. Biagi potom překlenul mezeru mezi krou a okrajem kanálu na opačné straně několika prkénky; Cecioniho přivázali k sobě lanem, potom se po břiše přesmykl přes chatrný můstek. Vyčkal na plovoucí kře, Biagi ji přitáhl špičákem k břehu, který právě opustili, a nyní zase Viglieri vybudoval můstek na druhé straně. Cecioni, jenž zatím ležel téměř ve vodě, poněvadž se kra pod jeho vahou hluboce potopila, přelezl pak po můstku na druhý břeh. Místa tu bylo tak málo, že mu nikdo při tom nemohl pomáhat. Stejně bylo vyloučeno přenést jej přímo, poněvadž by plující kra nebyla unesla tři muže.

Dobrý „cavaliere“ necítil únavu. Sílila ho naděje na brzkou záchranu. Ba když ležel s břichem ve vodě na plujících krách, žertoval

ještě, že si hezky odpočine. Skutečně se potom na schůdnějších místech pohyboval po čtyřech, vleka zlomenou nohu za sebou, tak rychle kupředu, že mu jeho tři druhové sotva stačili.

V přímém směru nebyla přistávací kra od Medvědí kry jistě dál než 150 metrů, ale četná neschůdná místa a okliky prodlužovaly cestu tak, že i bez Cecioniho trvala téměř půl hodiny; jedna hodina s půlnoci na den 25. června už minula, když utrmácená malá skupina dorazila k cíli.

Běhounek, který tu byl poprvé, rozhlížel se s úžasem. Připadalo mu to jako malý zázrak, že v té nesmírné změti ker nejrůzněji přeházených přes sebe a rozervaných přečetnými průrvami, jichž s teplým počasím ustavičně přibývalo, bylo možno najít takové velké ledové rovné pole. Snad nemělo délku 325 metrů, na kolik je odhadoval Viglieri, ale jistě mnoho do tří set metrů nechybělo. Pokrývala je vysoká vrstva sněhu, hladká a bělostná, v které se ostře rýsovaly stopy lyží Lundborgova Fokkeru. Na místě, kde stanuli trosečníci, zely ve sněhu dvě velké miskovité, žlutě zabarvené prohlubně. Byly to díry, které si do ledu zespoda prokousali tuleni, aby se jimi mohli dostat z vody ven. Použili jich asi naposled před delší dobou, poněvadž byly zespoda už uzavřeny novým ledem. Umožňovaly jakýsi odhad síly ledového pole, která v těchto místech byla nejméně dva metry.

Ze všech stran ohraničovaly přistávací plochu jako hradba kry, nakupené do výšky několika metrů. Na opačném konci od místa, kde odpočívali čtyři muži, ležely rudé vlajky, sestavené do písmene T a označující počátek přistávací dráhy. Kra nebyla všude tak rovná, jak se při zběžném pohledu zdálo, a malé zelené vlajky označovaly hrbolatá místa, jimž se měl letec vyhnout.

Noc byla nádherně jasná, slunce pálilo o přítrž a čtyřem čekajícím mužům ubíhal čas zpočátku dosti rychle. Italové mluvili vesele a nadějně o budoucnosti. Biagi žertoval, že nechá vojny a zařídí si hostinec, který pojmenuje „Al urso bolito“*). Cecioni prohlásil, že bude zase létat, až se mu noha zahojí. Viglieri měl, jak se zdá, už dost kancelářské služby v ministerstvu námořnictví a chtěl se dát po návratu domů přeložit na některou válečnou loď.

**) Italsky: „U vařeného medvěda“.*

„Teď vás budou jistě jmenovat korvetním kapitánem," mínil Biagi. Viglieri vyjádřil pochybnost. Podle plánu musil sloužit ještě tři léta, než dosáhne tohoto pořadí. Nepočítal s mimořádným povýšením a nemýlil se, poněvadž fašistická vojenská komise, která později vyšetřovala celou Nobilovu výpravu, zachovala se k němu velmi nehezky, jako ke všem účastníkům výpravy, kteří se stavěli za Nobila.

Jen Běhounek mlčel a nezúčastnil se rozhovoru. Neodvážil se pomýšlet na nějaké plány do budoucnosti. Pojednou mu to připadalo velmi nepochopitelné, že by se měl po celém měsíci plném strádání a nebezpečí náhle octnout zase mezi lidmi, že by dosavadní matnou a neurčitou naději měla vystřídat jistota, že se vrátí do vlasti. Zdálo se mu to příliš jednoduché, aby to bylo proveditelné: dvojí či trojí přistání Lundborgova Fokkeru a záchrana všech. Nechtěl se oddávat nadějím, z nichž by bylo příliš bolestné vracet se zase zpět ke skutečnému stavu věcí, jak teď byly, k bídnému táboru na ledové kře, kterou mohla v každém okamžiku polární bouře rozmetat a potopit do hlubin oceánu!

Uběhla hodina čekání a po ní druhá. Slunce, které stálo o půlnoci nejníže nad obzorem, počalo zase na nebi vystupovat a více hřát. Italové vyčerpali látku k hovoru a znenáhla ztichli. Čekání jim začalo připadat příliš dlouhé a Viglieri se jal vypočítávat, jak brzy se může Lundborg asi vrátit. Vzlétl z této kry půl hodiny před půlnocí z 23. na 24. června. Letěl k „Ostra Gruppen"*), jak říkali Švédové své pomocné základně v Hinloppenském průlivu. I když poletí oklikou, drže se břehů, nemůže být jeho cesta delší než 120 mil. Fokker zatížený třemi muži není příliš rychlý letoun, ale přece jen dokáže urazit takovou dráhu za pět čtvrtí hodiny, možná i dříve, za hodinu, poněvadž je téměř úplné bezvětří. Od jeho odletu uplynulo již půl čtvrté hodiny — kdyby se byl hned obrátil a vracel zpět, mohl být už dávno zde.

V malé skupině se začal vzmáhat neklid. Všichni mlčeli a napínali sluch, zda neuslyší vzdálené tiché bzučení motoru. Signální kouřová patrona ležela už dávno připravena vedle nich na sněhu. Ale jediný

*) *„Východní skupině"*.

zvuk, který chvílemi přerušil hluboké polární ticho, byl rachot nějaké vzdálené kry, která byla již natolik nahlodána sluncem a vodou, že pozbyla rovnováhy a zřítila se do moře.

„Již nepřiletí!“ pravil Běhounek smutně Viglierimu. „Uvidíte, že se už nevrátí, že se spokojí záchranou generála!“ Ale v zápětí se zastyděl za to, jak křivdil poctivým Švédům. „Jsou tu!“ vzkřikl nadšeně Cecioni, jehož cvičené ucho první zaslechlo vzdálený hlas motorů. Ostatní strnuli v nehybném pozoru. Skutečně, „cavaliere“ se nemýlil! Sotva postřehnutelný zvuk, připomínající tiché bzučení hmyzu, ustavičně sílil. Viglieri pospíšil vypálit kouřovou patronu. Vál lehký západní vítr a ohýbal kouřový sloup na opačnou stranu od čekajících mužů.

Běhounek sňal sněžné brýle a zkusil se rozhlédnout bez nich. Šlo to skutečně, pocit bolesti očí byl už mnohem mírnější. Přesto nespatřil oba švédské stroje, dokud nezakroužily přímo nad krou. Ten, který měl lyže, sestoupil prudkou spirálou a začal se spouštět přímo na kru, zpomaluje při tom obrátky motoru. Letec nedbal směru větru nebo jej z pohybu kouře nepoznal. Měl vítr v boku místo zepředu, ale vítr byl tak slabý, že nemohl ohrozit přistání letadla.

*

Když Lundborgův Fokker šťastně vzlétl a rychle vystoupil nad ledová pole, pokoušel se Nobile vstát a podívat se naposledy na místo, kde strávil strastiplný měsíc a kde jeho druhové teď netrpělivě čekali na vysvobození. Schyberg mu pomohl vstát a ukázal mu stan. Nobilovi připadal jako ubohý špinavý cár, stěží rozeznatelný na bílém pozadí zasněžených ker. Jedině rudé a zelené signalizační vlajky na nevysokém anténovém stožáru se odrážely živěji od bělostného sněhu.

Tento obraz mu záhy zmizel z očí. Schyberg mu nechal své sedadlo a stál za ním, ukazuje mu místo, které leželo jižně od ostrova Foynu, kde před třemi dny spatřili lidské a medvědí stopy.

„Já jsem včera, když jsem letěl ze západní základny do Hinloppenské úžiny, měl dojem, že vidím sedící postavu,“ ozval se Lundborg od svého řízení. „Bylo to blízko Severního mysu. Vida, to by mohl být Malmgren, řekl jsem si a nenapadlo mě, že by člověk jistě

mával na mé letadlo. Snesl jsem se okamžitě níže, ale postava se mi při tom pojednou rozplynula. Byl to jen klam a hra světel a stínů!“

„Na takové světelné hříčky tu člověk naráží ustavičně,“ připojil se Schyberg. Nobilovi byla zima. Schyberg mu pomohl na podlahu kabiny a zabalil ho do motorové přikrývky, z které vypudil Titinu. Nespokojený psík se jal hledat jiné útočiště a Nobile ho stáhl k sobě z obavy, aby se nezapletl do nějakých lan od kormidel. Titina se zpočátku vzpírala, ale teplo Nobilovy náruče ji usmířilo s novým útulkem. Byla pak klidná, ale sotva se necelou hodinu po startu začalo letadlo snášet k zemi, vyprostila se násilím z Nobilova sevření a byla prvním členem posádky letounu, který přivítal Švédy z východní základny, když nedočkavě otevřeli dvířka Fokkeru.

Lundborg přistal na břehu, který byl pokryt hlubokým sněhem. Tornberg již čekal s dvěma druhy, kteří se chopili Nobila, sotva jej velitel přivítal, a odnesli ho o půl kilometru dále na pobřeží, kde neležel sníh a kde byl rozložen letecký tábor. Nebyly tu stany — za nepříznivého počasí se letci uchylovali na palubu „Questu“, který kotvil o půl míle dále v malé, dobře chráněné zátoce, nedaleko obou strojů „Hansa-Brandenburg“ a třímotorového „Upplandu“, s nímž přiletěl Tornberg od západní skupiny. Břeh tu byl už bez sněhu a ležely na něm nepromokavé pokrývky, spací vaky a různé táborové potřeby, vedle hranice naplaveného dříví, připraveného na táborák.

Nobile se rozhlížel zmámeně kolem sebe. Všechno mu to připadalo neskutečné, jako sen, tábor na pobřeží, vysocí, štíhlí, bezvadně oholení a oblečení plavovlasí cizinci, i péče, kterou mu věnovali a které už dávno odvykl. Vsunuli ho jemně do spacího vaku, dali mu na krk vlněný šál, vařili pro něho na benzínovém primusu kakao. Zahrnuli ho německými a anglickými dotazy, nabídli mu cigaretu i sklenku koňaku, který otevřeli na oslavu Lundborgova úspěchu.

Čas míjel. Lundborg provedl po krátkém odpočinku přípravy k odletu. Bude ve Fokkeru nyní sám, aby unesl Cecioniho. Z nadbytečné opatrnosti, aby stroji co nejvíce ulehčil, vyňal z něho vše kromě karabiny s náboji a pokrývky na motor. Rosenward, který ho měl doprovázet s Hansou, byl už připraven. Tornberg a druhové jim popřáli mnoho zdaru a brzy potom se oba letouny vznesly.

Bylo krátce po druhé hodině. Cesta ke stanu proběhla bez nejmenší příhody. Neuplynula ještě ani hodina od startu z Hinloppenské úžiny, když Lundborg spatřil kouřový signál trosečníků. Procitl z únavy, která se ho začala zmocňovat. Jednou zakroužil nad přistávacím polem a hned potom se spustil srázným obloukem dolů. Povšiml si, že se dotkl lyžemi sněhu až v polovině přistávací plochy, ale to nemohlo vadit, je-li kra přes tři sta metrů dlouhá. Sto padesát metrů bohatě stačí k ubrzdění letadla. Zapomněl, že je nyní lehčí než při předchozím přistání. Letadlo mělo stále ještě značnou rychlost, když ledový val, ohraničující pole na severu, vyvstal před ním v hrozivé blízkosti. Chtěl Fokker stočit doleva, kde bylo dosti místa, ale lehký dvouplošník se vzepjal přídí vzhůru, zakolísal z boku na bok, pak pozvedl záď a překotil se dopředu. Zůstal ležet na horních nosných plochách, roztříštiv vrtuli o led, a jeho motor se zastavil.

NOVÝ TROSEČNÍK

Čtyři muži očekávající netrpělivě přílet Fokkeru, sledovali se zatajeným dechem katastrofu. Odehrála se v jediné minutě a tato krátká chvíle zničila všechny jejich naděje na záchranu letounem. Druhý švédský stroj stále ještě kroužil nad nimi a nyní se snesl níže; jeho posádka pátrala, co se stalo s jejich druhem. To bylo také první myšlenkou čtyř čekajících; sotva se vzpamatovali z ustrnutí, chvátali Biagi, Běhounek a Viglieri k převrženému Fokkeru na pomoc letci.

Lundborg naštěstí žádné pomoci nepotřeboval. Pás, jímž byl připoután k sedadlu, zachránil jej od vážného úrazu; jen okamžik visel v převráceném letounu hlavou dolů, potom se však rychle uvolnil, a než k němu tři muži doběhli, stál už na ledě vedle letounu a mával na své druhy, kroužící nad ním, na znamení, že je živ a zdráv. Skutečně také vyšel z celé pohromy jen s odřeným nosem. Byl velmi rozrušen a později se tázal Běhounka, s nímž se velmi spřátelil, co říkal po katastrofě, že všechno okamžitě zapomněl.

Dvouplošník se překotil dopředu

„Ten už lítat nebude, můžete jej třeba celý spálit!“ odpovídal anglicky Viglierimu na jeho dotaz, zda by nebylo možno Fokker zase obrátit a připravit k letu. Skutečně jen zběžná prohlídka dokazovala, že s těmi prostředky, jež mají trosečníci po ruce, není Fokkeru pomoci. Ležel na horních nosných plochách, pyramida vyztužující spoj dolní a horní levé plochy byla zle pokřivena, jeden pár lyží byl nalomen a visel nakřivo. Vrtule byla zčásti rozbita. Malá prohlídka, kterou učinil okamžitě Biagi, shánějící se po palivu, ukázala, že většina benzínu při nárazu vytekla. Když se Biagi propracoval pomocí jedné z obou seker, které měl Lundborg s sebou, k benzínovým nádržím, na nichž Fokker nešťastnou náhodou právě spočíval, shledal, že v nich zbylo nanejvýš třicet až čtyřicet litrů benzínu; ty už tam mohl ovšem zatím klidně

ponechat, ty už tak jako tak vytéci nemohly.

Zatímco Biagi zachraňoval vzácné palivo, snažili se Běhounek a Viglieri potěšit Lundborga. Poslouchal je velmi roztržitě a stále jen opakoval: „Co tomu řekne generál! Slíbil jsem mu, že vás ještě během dnešní noci k němu přepravím!“ Za řeči vyprazdňoval kabinu letadla. Byl s tím záhy hotov. Měl s sebou jen mapu, karabinu s náboji, opakovací pistoli s několika nábojovými zásobníky, dvě lopaty a dvě sekery, skříňku s léky a obvazy, dva páry lyží a hole, dvě plátěné nepromokavé pokrývky na motor a poznámkový sešit. Biagi mezitím zklamán dokončil své dobývání benzínu. Místo očekávaných 400 litrů tu byla sotva desítina, ale i ta byla vítaná. Zásoba dříví z trosek vzducholodi byla už téměř spotřebována.

Trosečníci, rozmnoženi o nového druha, konali krátkou poradu, co dále podniknout. Usnesli se, že především bude potřebí přeložit celý tábor na přistávací kru a začít hned v příští noci. Skutečně v pravý čas. Medvědí kra byla už silně rozhlodána; ze všech stran kolem ní se utvořily kanály a okolo stanu se dalo stěží chodit, poněvadž povrch kry se proměnil v jedinou vodní hladinu, která vznikla ze sněhu, roztálého v slunečních paprscích. Co však s Cecionim? Nemělo smyslu, aby podnikl znovu svůj vysilující „pochod“ zpět do stanu a potom zase na přistávací kru. Trosečníci se tedy usnesli, že Cecioni zatím bude ležet na křídle Fokkeru, kde byl úplně v suchu. Dostal obě přikrývky z Lundborgova letadla a karabinu s náboji pro případ medvědí návštěvy.

V táboře zastihli Trojaniho již oblečeného. Byl připraven ke startu, měl letět po Cecionim, a stal se tak svědkem celého neštěstí. Nebyl zdráv a na Běhounkův dotaz, jak se mu daří, odpověděl jen několika mrzutými slovy. Biagi odťukal telegram na „Città di Milano“ se zprávou, co se právě přihodilo, a Lundborgův telegram pro jeho mladou ženu, že je živ a zdráv — první soukromý telegram, který byl poslán z ledové kry. Běhounek nato překvapil své druhy prohlášením, že by snad bylo rozumnější místo stěhování tábora uvažovat o pochodu na pevninu, to jest na ostrovy Broch nebo Foyn.

„A jak si vlastně představujete takový pochod?“ tázal se Viglieri. Mluvil povýšeně jako vždy, když hovořil s Běhounkem, který ovšem

nedovedl tajit své pocity a dával nepokrytě najevo, jak ho tón Viglieriho řeči dokáže podráždit. To bylo příčinou, proč si oba muži nikdy náležitě nerozuměli. Vina byla zajisté na obou stranách a ve chvílích klidné rozvahy a zejména později, když psali jeden o druhém, oba to nestranně uznali a ocenili navzájem dobré vlastností druhovy.

„To je jednoduchá úvaha," odpovídal nakvašeně Běhounek. „Pro takový pochod máme právě nejlepší podmínky. Led se přestal pohybovat, naše poloha se už po několik dnů nezměnila ani o míli, víte to sám nejlépe podle astronomických měření, která provádíte, Viglieri. Jeden muž neschopný pochodu je pryč, místo něho máme zdravého a statného pomocníka. Cecioniho potáhneme s sebou v gumovém člunu."

Viglieri pokrčil pohrdavě rameny. „Zatím jsme ho nepřepravili v člunu ani na přistávací kru," řekl s posměchem. Běhounek už měl na jazyku, že se o to nikdo nechtěl pokusit, ale ovládl se. „Ostatně musíme vyčkat, co nám odpoví generál," zakončil nadporučík krátkou poradu. To byl důvod, který uznal i Běhounek, a dále už nenaléhal. Nejbližší budoucnost ukázala, že Viglieri měl pravdu, když se stavěl proti pochodu na ostrovy, třebaže tak činil hlavně pro osobní pohodlí. Kdyby byli přistoupili na Běhounkův návrh, byli by nepochybně všichni zahynuli. Přesto to nebylo naposled, co se uvažovalo o pochodu na pevninu.

Lundborg se odebral hned po odeslání svého telegramu do stanu a v minutě tam tvrdě usnul. Ostatní následovali jeho příkladu; probděli téměř celou noc. Běhounek se zmocnil spacího vaku Biagiho — telegrafista dal výjimečně přednost stanu. Bylo to poprvé za celý pobyt na ledové kře, co spal Běhounek ve spacím vaku, a také tohoto pohodlí jak náležitě využil. Probudil se až pozdě odpoledne a začal ihned chystat jídlo, které mělo být obědem a zároveň i večeří. Lundborg, který už byl vzhůru, přidružil se k němu a začal se s ním bavit o životě na kře. Mluvil plynně německy a Běhounek potěšen, že má zase s kým rozprávět, ochotně odpovídal.

Za řeči rozkrájel zčernalé medvědí maso na kousky, hodil je na improvizovanou pánev vyrobenou Cecionim, přidal kousek másla, zažehl benzín pod třískami a začal péci. Lundborg sledoval jeho počínání s velkým zájmem, ale s malým nadšením. Maso vypadalo

nelákavě a ani čistota nádob nebyla na výši. Trosečníci měli sice nyní sladké vody dost, když roztál sníh všude kolem nich, ale poněvadž nebyly ani čisticí prostředky, ani utěrky, vyhlíželo jejich nádobí podle toho.

„V hinloppenské základně jsme každou chvíli sestřelili nějakou tučnou divokou husu. A také jejich vajec tam byl nadbytek, každé ráno jsme jich dostávali několik na osobu," vzpomínal toužebně Lundborg. Běhounek jen soustrastně pokrčil rameny. Chápal, že první dny pobytu na kře budou pro nového trosečníka velmi zlé a že si bude těžko zvykat na primitivní tábor a na úzkostlivé šetření potravinami, v němž se na Nobilův rozkaz zcela nesmyslně pokračovalo, i když byl tábor několikrát potravinami zásoben. Nebylo mu nikdy jasné, proč Nobile na šetření trvá. Stav ledu se vůčihledě horšil; bylo zcela jisté, že kra s jejich stanem vydrží jen omezenou dobu a že nejinak tomu bude i v jejich okolí. Neměli tedy ani pomyšlení na nějaké přezimování na kře. Nač tedy šetřit se zásobami jídla? Vydají-li se někdy na pochod k pevnině, nebudou stejně s to vzít je všechny s sebou. Kdyby aspoň nechali toho odporného medvědího masa, jímž se živí už čtvrtý týden, myslil si Běhounek.

„Medvědí maso není tak zlé," snažil se v rozporu se svým přesvědčením potěšit Lundborga. Nadporučík si povzdychl. Požil jen několik soust a zdvořile odmítl většinu svého přídělu se slovy, že dostal příliš mnoho. Viglieri uhodl, proč se zdráhá, a dal mu náhradu — čokoládu a suchary.

Večer došel Nobilův telegram. Poslal jej hned, jakmile ho švédský letoun, řízený samotným Tornbergem, dopravil z hinloppenské základny do Panenského přístavu na Dánském ostrově, kde tehdy kotvila „Città di Milano". Snažil se všemožně povzbudit naději svých bývalých druhů. Sliboval, že dá okamžitě opatřit lyžemi Junkerse, s nímž přibyli finští letci Sarko a Lihr; letoun měl jméno finského přístavu Turku. Kromě toho prý pro jistotu objedná v Anglii dvě malá sportovní letadélka typu „Moth"*) s lyžemi, která jsou s to přistat na velmi krátké dráze. Pošle prý další potraviny, jichž shodili Italové

*) *Anglicky: „Mol".*

málo, jako pemikan, nebo které neshodili vůbec, pokud ovšem nezapadly do moře, jako čaj a káva. Pošle též benzínový vařič, benzínu mají nyní asi nadbytek.

Nobilův telegram byl přijat s různými pocity. Italové byli nadšeni, Lundborg optimistický, Běhounek nedůvěřoval budoucnosti, ale mlčel. Bylo mu jasné, že nyní nemůže být ani řeči o jeho návrhu na pochod. Mlčky se začal chystat s Viglierim a Biagim k stěhování tábora. Mezi předměty, které shodili Italové, bylo také několik vaků na záda. V těch nyní stěhovali podstatnou část svých zásob. Lundborg, ač ho nikdo nevybídl, pomáhal ze všech sil.

Nastala svízelná, často se opakující pouť z Medvědí kry na přistávací pole a zpět. Na jednu z plovoucích ker, která tvořila přirozený most přes kanál, Běhounek dlouho potom ještě nerad vzpomínal. Vyčnívala jen nepatrně z vody, a když na ni člověk opatrně skočil, ponořila se zčásti pod hladinu a zalila se vodou. Bylo nutno nehybně stát a vyčkat, až se její rovnováha zase obnoví, pak teprve bylo možno skočit na druhou stranu kanálu, který ohraničoval za ledovým náspem přistávací pole ze severní strany. Sklouznutí nebo jen chybný krok znamenal jistou smrt, ježto těžký vak na zádech byl by člověka stáhl pod vodní hladinu dříve, než by se mu podařilo shodit jej anebo přeříznout popruhy.

Viglieri si počínal jako velitel tábora. Nobile ho jím ustanovil prozatímně, než odletěl, a záhy ho v této funkci potvrdil telegram státního podtajemníka italského válečného námořnictva, Sirianniho. Jeho postavení bylo trochu choulostivé, poněvadž z pěti mužů jeho družiny byli dva cizinci, kterým ovšem nic nebylo do příkazů italského státního podtajemníka. S jistými rozpaky oznámil své jmenování Běhounkovi, jenž na to klidně prohlásil, že ačkoli je hostem výpravy, a nikoli jejím placeným členem, podřídí se rád v zájmu celku společnému velení.

Nejprve přenesli trosečníci početnou zásobu masových konzerv, corned beefů, kterou skládali na jednu z obou nepromokavých pokrývek z Fokkeru nedaleko letadla. Cecioniho už dříve zásobili Viglieri s Biagim potravou a přinesli mu také spací vak, který „cavaliere“ přijal s velkou radostí. Stěžoval si, že nespal po celou tu dobu z bázně, že ho překvapí nějaký medvěd. Bylo nutno nechat u něho

hlídku a na vyzvání Viglieriho svolil Běhounek, že stráž u zraněného převezme.

Stalo se to za třetí a té noci už poslední cesty do nového tábora. Viglieri doprovázel těžce naloženého Běhounka, ale k letadlu už s ním nedošel. Vrátil se od severního okraje kry, bál se mlhy. Běhounek shodil se zad těžký vak a utíral si hřbetem ruky pot s čela. Stál na jižním kraji hraničního kanálu a díval se za rychle odcházejícím nadporučíkem. Viglieri měl na čase, mlha se kvapem blížila. Vyvstala nejprve z obzoru jako bělostná průsvitná clona, přikryla rychle část oblohy a v podobě dlouhých bílých chocholů letěla s úžasnou rychlostí po blankytně modrém nebi, které za několik minut zahalila celé. Potom se začala už volněji snášet k ledu. Zanedlouho zhoustla tak, že nebylo vidět ani vlajku na anténovém stožáru Medvědí kry, ačkoli vzdušná vzdálenost obou míst nebyla ani dvě stě metrů.

Běhounek osaměl s Cecionim v novém táboře. Vzal svůj těžký vak jednou rukou a vlekl jej k letadlu, na jehož křídle odpočíval unavený „cavaliere“. Ten ho přivítal s velkou radostí a řekl mu, že se teď trochu vyspí, že celých 36 hodin nezamhouřil oka.

„Dobrá,“ přikývl Běhounek, vytahuje s obtíží ze spodních kalhot své staré hodinky. „Teď jsou dvě ráno, budu držet stráž do devíti a potom zase převezmete hlídku vy a já se pár hodin prospím.“ Nebylo lehké dorozumět se s Cecionim, protože zásoba Běhounkovy italštiny byla poněkud malá; pomáhal si však názornými posuňky a tím, že na číselníku hodinek jasně označil „cavalierovi“ dobu své hlídky. Cecioni horlivě kýval, jako by byl se vším srozuměn, přetáhl si cíp přes hlavu a v minutě hlásalo jeho hlučné chrápání, že usnul hlubokým spánkem.

Běhounek zahájil sedmihodinovou hlídku. Jeho zrak se zlepšil už natolik, že v kalném světle mlhavého dne nemusil vůbec nosit sněžné brýle. Pomalu se procházel mezi severním kanálem, skladištěm potravin a spícím druhem. Čas se zoufale vlekl a myšlenky, které Běhounkovi probíhaly hlavou, byly neveselé. Lundborgův nezdar jistě podlomí chuť letců přistat u tábora, pokud vůbec takovou chuť měli. „Hobby“, „Braganza“ i „Quest“ nepronikly ani za Severní mys. O sovětských ledoborcích hlásily zprávy rádia ze San Paola, že jeden z nich, „Malygin“, uvázl u ostrova Naděje, kde je blokován těžkým

ledem. Podle mapy se mu nepodařilo překročit ani 77. rovnoběžku; ležel sevřen ledem 220 mil na jih od trosečníků. O „Krasinu“, největším ruském ledoborci, hlásilo rádio, že ještě nakládá uhlí v norském přístavu Bergenu.*)

Naděje na záchranu se zdála Běhounkovi zase velmi malá. Snažil se myslit na jiné věci. Chvíli se zabavil svým zápisníkem, do něhož zanášel více méně pravidelně stručné poznámky o životě na ledové kře. Uzavřel zápisník s ponurou myšlenkou, kdo asi jej najde a kdo jej asi bude první číst. Byl psán česky, jen v záhlaví stála stručná francouzská prosba, aby nálezce odevzdal zápisník Běhounkově snoubence, jejíž jméno a adresa byly připojeny.

Uložil zápisník zase do náprsní kapsy spodního kabátu a rozhlédl se kolem sebe. Mlha zhoustla už tak, že v ní Medvědí kra úplně zmizela; bylo vidět sotva na 50 metrů. Stál u severního kanálu, proti malé plovoucí ledové kře, která tvořila most přes něj. Pojednou měl dojem, že se za kanálem v husté mlze pomalu pohybuje nezřetelný stín. Postoupil ještě blíže k okraji kanálu a spatřil medvěda, který se vynořil z mlhy přímo proti němu. Zdál se obrovský — mlha všechno zvětšovala — a Běhounek neklidně ustoupil o krok. Sáhl do kapsy, kde měl v kožené pochvě krátký nůž z dobré švédské oceli. Lundborg přivezl s sebou dva takové nože a jeden z nich mu věnoval, když viděl, jak obtížně řeže medvědí maso krátkou zahnutou italskou kudlou.

V mayovkách, které čítal Běhounek jako kluk, sice stateční lovci zabodávali ohromného šedého medvěda Skalistých hor, grizzlyho, nožem, ale to byl opravdový lovecký nůž, „bowie-knife“, s ostrým ohnutým želízkem skoro půl metru dlouhým. Jeho nůž byl proti němu skutečný perořízek a nejlepší bylo vrátit se k letadlu, kde ležela pořádná karabina. Bylo to asi 40 metrů a Běhounek se k němu rychle vydal, ohlížeje se cestou přes rameno, zda medvěd nejde za ním. Běžet nechtěl, poněvadž se obával, že by kvapným pohybem právě upoutal pozornost zvířete. Že kanál není pro medvěda žádnou překážkou, o tom byl přesvědčen z dřívějších medvědích návštěv tábora.

**) V tuto dobu už „Krasin“ opustil Bergen a plul po Barentsově moři přímo k západnímu pobřeží Špicberků.*

„Cecioni, urso, urso!“ volal přitlumeně už z dálky na „cavaliera“. Ten procitl okamžitě, shodil kápi vaku a chopil se karabiny, která ležela vedle něho. Zamířil odhodlaně na medvěda, který stanul nerozhodně na severním kraji kanálu, kývaje hlavou ze strany na stranu. Chvíli si prohlížel neznámou velikou věc ležící na kře, zvedl hlavu a začenichal směrem k opuštěným a zamrzlým tulením otvorům a potom se zvolna obrátil a zmizel v mlze. Cecioni, vyčkávaje s prstem na spoušti, odložil karabinu a názorně poučoval Běhounka, že neměl volat, ale přijít až k němu a tiše mu říci do ucha: „Cecioni, urso, urso!“

„Dobrá, podruhé to tak jistě udělám!“ pokrčil s úsměvem rameny Běhounek. „Ale teď je řada na vás, je devět, prospím se zase trochu sám!“ Cecioni mu s bručením postoupil svůj spací vak a s karabinou v ruce usedl vedle něho na křídle letounu, zabaliv se do přikrývek na motor. Běhounek spal sotva deset minut, když ucítil, jak mu někdo třese ramenem. Polekaně se vztyčil, odhazuje cíp vaku, kterým měl přikryt obličej, a spatřil Cecioniho, sklánějícího se nad ním s dotazem, kolik je hodin.

„Málo,“ bručel Běhounek, tahaje hodinky z kapsy. „Není ještě půl desáté, máte mě vzbudit až v poledne. Copak k ďasu nemáte hodinky?“ Ulehl znovu, zatímco „cavaliere“ s nespokojeným brumláním usedl opět na své místo, natahuje zlomenou nohu před sebe. Tento malý výstup se ještě dvakrát opakoval. Potřetí už toho měl Běhounek dost, Cecioni ho třikrát vzbudil v necelé hodině! Vytáhl hodinky a dal mu je s výzvou, aby se na ně díval a nechal ho klidně spát až do dvanácti.

„Já vůbec nevidím na číselník,“ pravil „cavaliere“ zkroušeně. Běhounka rázem přešel spánek. Že by dobrý Cecioni trpěl také sněhovou slepotou, jako on sám před dvěma dny? Vyloučeno to nebylo, ačkoli pobýval většinou ve stanu, a ne na ostrém slunci. Nenapadlo ho, že Cecioni viděl ještě docela dobře cestou na přistávací kru a že je to od něho pouhá lest, aby mohl sám spát. Postoupil mu zase spací vak, a zavinuv se do přikrývek, natáhl se vedle něho; opřen horní částí těla o pokřivené tyče nosných ploch, bděl s pohledem upřeným k západu, kde ležely ostrovy a pevnina a odkud pravidelně přicházeli medvědi. Cecioni hned nato usnul a vzbudil se teprve v poledne Běhounkovým hovorem s Lundborgem.

Švéd přišel, aby se podíval, jak se daří oběma druhům a jaký je stav přistávacího pole. Mlha se již rozptýlila a pouze obzor zůstával zahalen. Povrch kry se zdál v pořádku a jen některá místa, kde lyže Fokkeru odhrnuly sníh, vypadala podezřele; byla šedá až šedočerná, a když se na ně člověk postavil, probořil se tenkou vrstvou ledu do vody, která se skrývala pod nimi a byla skoro dvacet centimetrů hluboká. Pocházela z roztálého sněhu a bylo možno ji pít, takže trosečníci aspoň nemusili shánět „sladkovodní“ kru.

Lundborg po krátkém rozhovoru s Běhounkem odešel zpátky na Medvědí kru a oba muži zase osaměli. Cecioni už spal méně klidně, poněvadž měl nesnesitelný hlad, stejně jako Běhounek. Viglieri, když v noci odcházel, nezmínil se o potravinách a Běhounek měl za to, že je jimi hlavní mechanik dostatečně zásoben. Nyní však zjistil, že nemá nic. Co dělat? Nedaleko nich leželo na sto kilo corned beefů, ale Běhounek, uznávající potřebu tuhé táborové kázně, nechtěl z nich nic vzít bez souhlasu Viglieriho. Konečně k večeru, když už Cecioni na něho příliš naléhal, šel se podívat na zásoby. Našel pár kousků čokolády a sucharů a těmi zahnali největší hlad.

Kolem desáté večer přišel Viglieri s Biagim. Přinášeli některé drobnější věci a Viglieri vybídl Běhounka, aby jim šel pomáhat při stěhování tábora. Byl přesvědčen, že si Běhounek jaksepatří odpočinul, a Běhounek, ač hladový a nevyspalý, bez námitek uposlechl. Na Medvědí kře zastal Trojaniho, jak záplatuje lepidlem trhliny ve stanu. Měl ještě horečku a na dotaz po zdraví odpověděl nevrle, že to je o něco lepší. Složili stan a přenesli jej k letadlu. Postavili jej přímo pod kormidlo Fokkeru, čnějící vysoko do vzduchu. Letadlo krylo stan proti větrům a žlutý a modrý pruh směrového kormidla nahrazoval signální vlajku.

Aby stál stan aspoň trochu v suchu, podložili jej několika dřevěnými deskami, které pocházely z podlahy kabiny „Italie“, a hliníkovým krytem, jejž sňali s motoru Fokkeru. Na Medvědí kře byl vyložen rozřezanou medvědí kůží; ta však už tak nasákla vodou, že nebylo příjemné na ní ležet. Rozložili ji nahoru na křídla Fokkeru v naději, že ji sluníčko brzy vysuší, a prozatím vystlali stan krásnými velkými italskými padáky. Aspoň několik dní spali potom v suchu,

dokud jejich hedvábný koberec nenasákl vodou z rozpuštěného sněhu, který nanesli do stanu na podrážkách.

Hned první noc přišel je v novém stanu přivítat bílý medvěd. Byli unaveni a spali všichni, hlídku nikdo nekonal. Sám Viglieri v duchu uznal, že by bylo trochu přílišné, požadovat na Běhounkovi, aby probděl ještě další noc. Na Lundborga si netroufal a nařídit stráž svým druhům dobře nemohl. Oba nemocní, Cecioni a Trojani, nemohli konat hlídku a Biagi prostě roztáhl spací vak na křídle letounu a pohodlně se v něm zařídil na noc. A tak spali všichni a huňáč si mohl prohlédnout tábor podle libosti. Neprojevil žádný zájem o Biagiho, zato se mu zalíbila nepromokavá pokrývka, do které byly zabaleny konzervy. Odtáhl ji kus stranou, aby si ji mohl pořádně prohlédnout, ale potom ho patrně nějaký zvuk ze stanu vyplašil, takže odběhl a už se nevrátil.

Ráno vyčetli trosečníci ze stop krásně otištěných ve sněhu pohyby nočního návštěvníka.

„Medvěd! Jak rád bych si byl na něj vystřelil!“ toužil Lundborg.

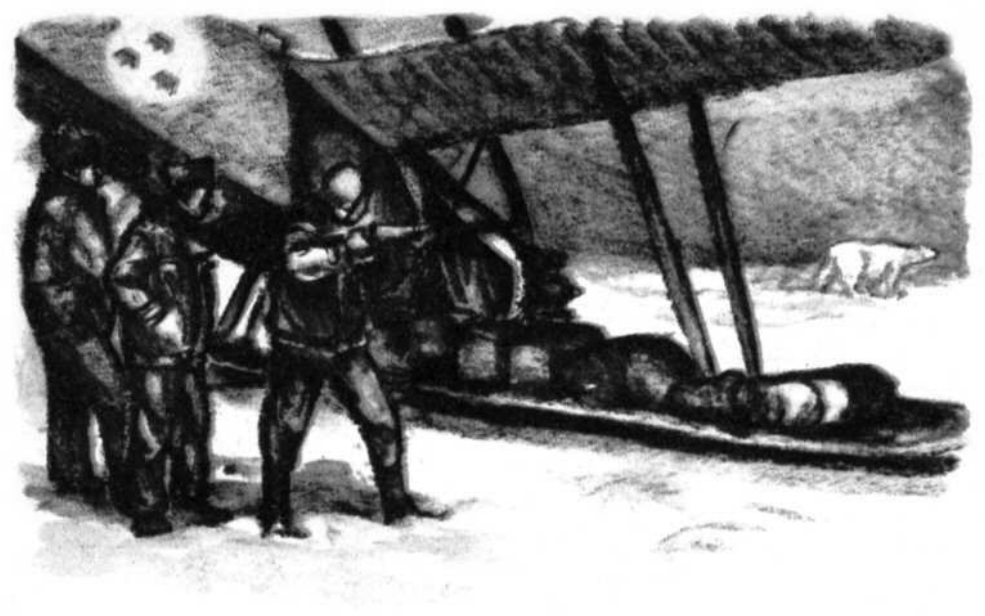
„Medvěd! Tohle je pěkné! Kdyby byl sáhl tlapou na vysílačku, bylo po ní!“ zlobil se Viglieri, nový velitel tábora.

„Pokud jde o vaše přání, nadporučíku, nemusíte litovat,“ pravil Běhounek. „Medvědi si dávají u nás dostaveníčko, brzy budete mít příležitost nějakého ulovit. Horší to je s Viglieriho obavou o vysílačku. Nebudeme-li konat hlídky, může ji snadno potkat zlý osud.“

Viglieri se rozpačitě odmlčel. Hlídky být musí, ale komu je uložit? Sám miloval pohodlí a neměl do strážní služby nejmenší chuti. Běhounek ho vytrhl z nesnází.

„Víte co?“ pravil. „Necháte-li mě ve dne spát, jak budu chtít, jsem ochoten hlídat celou noc. Ve dne budete vy ostatní vzhůru a nebude potřebí konat zvláštní hlídky, poněvadž beztoho bude každou chvíli někdo venku ze stanu.“

Viglieri ochotně přistoupil na jeho návrh a Lundborg ho zavázal slibem, že ho ihned vzbudí, jakmile spatří medvěda. Ačkoli Běhounek nijak netoužil po tom, aby se na jídelním lístku objevil nový medvěd, přece jen dodržel slib. Příležitost se naskytla hned druhý den. Časně zrána, když už Běhounkova hlídka měla brzy skončit, objevil se medvěd severně od tábora. Biagi byl už v tu dobu vzhůru a měl plno

Medvěd volně odklusal

chuti sám si na medvěda vystřelit, ale na Běhounkovu žádost přenechal „krále severu“ novému hostovi.

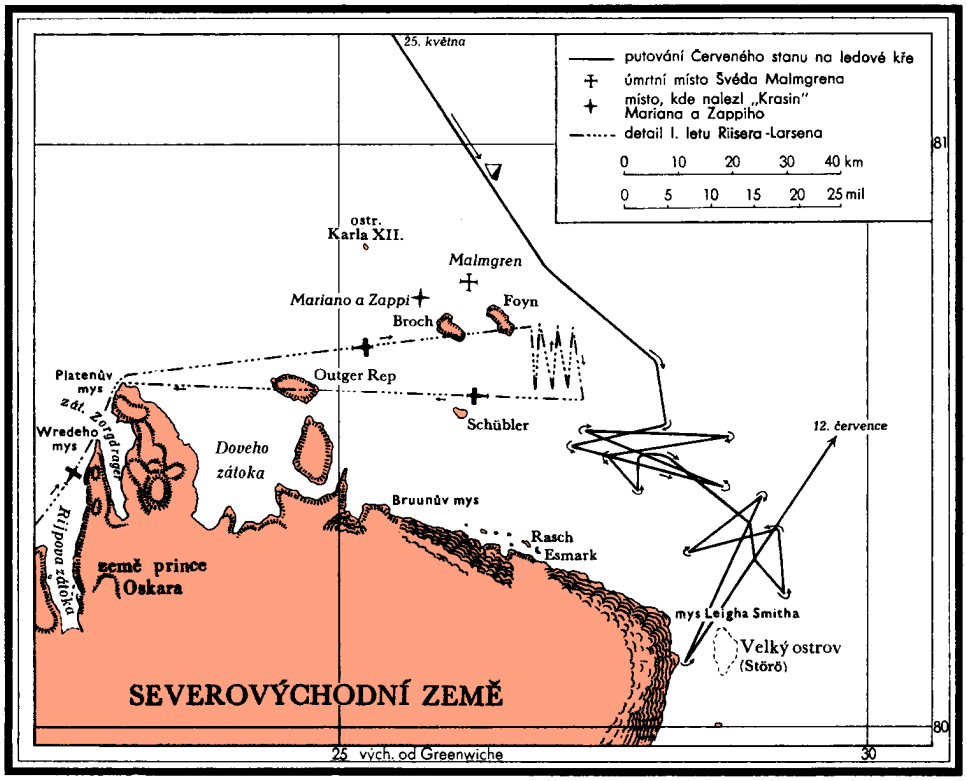
Běhounek s neklidem přihlížel, jak se Lundborg chápe karabiny. Měli ještě zbytky prvního medvěda a ty už chutnaly tak, že nebyl s to vzít je do úst. Také Lundborg se jim vyhýbal, ale Italové je jedli beze všeho odporu. Proto snad oba cizinci zůstali zdrávi, kdežto Italové byli jeden po druhém zachváceni bolestným onemocněním střev, doprovázeným vysokými horečkami.

„Je trochu daleko,“ naznačoval Biagi Švédovi. To je naše štěstí a medvědovo také, myslil si Běhounek, ale přesto poctivě varoval Lundborga, že vzdálenost je nejméně sto metrů a pohyblivý cíl v mlze nezřetelný, ať vyčká a nechá medvěda přijít blíže. Ale nadporučík se obával, že si to medvěd třeba ještě rozmyslí a uteče, a zahájil palbu. V několika vteřinách vystřelil všech pět ran, ale bez účinku. Zdálo se, že medvěd vůbec není udiven, že na něj někdo střílí. Beze všeho spěchu se pomalu otočil a potom docela volně odklusal směrem k severu.

„Nic si z toho nedělejte, brzy přijde nový!“ těšil Běhounek zklamaného Švéda, ale neuhodl. Byl to poslední návštěvník jejich tábora. Široké pásmo ledu, vroubící břehy ostrovů, roztálo v posledních dnech nebo bylo uvolněno mořskými proudy a větrem. Nebylo už pevného mostu mezi zemí a táborem a polární medvěd, ačkoli je výborným plavcem, nemiluje dlouhé cesty vodou. Své obvyklé potravy, tuleňů, nalézal teď hojnost na uvolněných březích, nemusil se za ní plahočit daleko na pack-ice. A tak měli trosečníci od něho pokoj a Běhounek záhy zjistil, že není potřebí, aby celou noc obcházel kolem stanu; častokrát za své nudné, osm hodin trvající hlídky vklouzl dovnitř. Nacházel tam Lundborga zpravidla bdícího. Nadporučík trpce nesl zlý osud, který z něho v jediné vteřině učinil trosečníka, stejně ubohého, jako byli ti, jimž přišel na pomoc. Nebyl s to se smířit s novým postavením, hloubal nad ním a trýznivé myšlenky plašily jeho spánek. Vítal Běhounkovy občasné noční návštěvy a šeptem se s ním bavil po celé dlouhé hodiny. Vyprávěli si o své vlasti, o práci a přátelích doma, ale nejvíce vzpomínali na Malmgrena a dohadovali se, co se asi stalo s malou rozvědkou a jaká budoucnost čeká je samotné.

Dny, které následovaly po Lundborgově ztroskotání, byly velmi neutěšené. Počasí se nechtělo zlepšit, tlakoměr klesl o tři centimetry — předzvěst dalšího zhoršení počasí — vítr začal znovu vát, smetal sníh s kry a poháněl ohromné ledové pole. Zpočátku přicházel od severu, ale záhy vystřídal vrtošivě všechny směry kompasu. Za klidného počasí, které trvalo plných 8 dní, od 19. do 27. června, neurazila kra se stanem ani dvě míle za den; nyní se za jediný den její poloha změnila o celých dvanáct mil směrem na jihozápad. Zahájila znovu obávanou cestu ven, na volné moře, a když se 29. června mlha zvedla a obzor rozšířil, spatřili trosečníci oba ostrovy Broch a Foyn daleko na severozápadě. Zato pobřeží Špicberků, Severovýchodní země, bylo nyní velmi blízko. Pouhým okem dobře viděli jeho modročerné skály, příkře klesající do moře, a ohromný ledovec u mysu Leigha Smitha, zvolna se svažující směrem k jihozápadu, oslnivě odrážející sluneční paprsky.

Ozbrojen těžkým palubním triedrem, vystoupil Běhounek na větší kru, ležící severně od tábora, a s velkým zájmem si prohlížel jižní a

jihovýchodní obzor. Oddechl si ulehčeně, když všude našel ještě pack-ice, který se zdál dosti souvislý. Bezprostřední neštěstí ještě nehrozilo, ale vítr mohl změnit zcela neočekávaně stav ledu, roztrhat jej a rozehnat drobné kry od sebe. Potom jim zbývalo jediné a poslední útočiště, čtyři gumové čluny a zoufalý pokus dosáhnout s nimi blízkých břehů.

Zaostřil triedr a pátral po ostrovech ve směru, kam je hnal poslední vítr. Na jihovýchodě, v poloze dosti odchylné od té, kterou udávala mapa, rýsoval se jasně kulatý horský štít Velkého ostrova. Zdálo se, že se jeho severní břehy svažují terasovitě k moři a že by bylo možno u nich přistat, ať již s krou samou, kdyby ji příznivý vítr přihnal až k nim, nebo v člunech. Ale špicberské břehy byly mnohem blíže, necelých sedm mil, jak odhadoval Běhounek. Znovu bloudil pomalu s triedrem po jihovýchodním obzoru. Téměř už smazány velkou

vzdáleností, nejasně se tam odrážely nepřístupné břehy Bílého ostrova, Vito, jak mu říkali Norové. Dlouho u nich prodlel, snaže se je zahlédnout zřetelněji jiným zaostřením triedru. Netušil, že jejich dávní předchůdci, švédští vzduchoplavci, odpočívají na nich už třicet let věčným spánkem.*)

Situace se zdála stejně bezútěšná jako před Lundborgovým příletem. Telegramy z „Città di Milano“, které už nebyly nyní podpisovány Nobilem, snažily se potěšit trosečníky. Hlásily, že finský pilot Sarko opatřil své letadlo „Turku“ lyžemi a vykonal několik zdařilých letů. Čeká prý jen na příznivé počasí, aby odletěl pro trosečníky. Ať stan hlásí pravidelný stav kry, zda se hodí pro přistání a jaké je počasí v jejím okolí. Ale právě stav kry a počasí uváděly trosečníky do nejhorší nálady. Buď bylo jasno kolem nich, ale zato mlha na západních Špicberkách, takže se letci nemohli odvážit startu, nebo tomu bylo naopak. A když někdy vzácně počasí bylo jasné a rozhled dobrý na celé dráze letu, neodvážil se Lundborg označit stav sněhu na povrchu kry za vhodný k přistání. Teplý vzduch tak změkčil sníh, že i letadlo s lyžemi bylo podle Lundborgova názoru ohroženo.

Trosečníci se začali zajímat o teplotu stejně jako o směr větru. Jeden lihový teploměr přečkal zkázu vzducholodi bez pohromy; nyní visel pod křídlem letadla a častokrát za den byl jeho stav odečítán. Pozorovali s neklidem, že je příliš teplo; teplota se pohybovala většinou kolem nuly, ba počátkem července stoupla dokonce na dva stupně nad nulou. Jestliže za noci poklesla na dva až tři stupně pod nulu, byl toho příčinou mrazivý vítr, který zase odnášel sníh a vůčihledě tenčil jeho vrstvu. Teplé moře rozhlodávalo kru zespoda a Běhounek často s neklidem pozoroval malý tábor, kde byla na neveliké ploše soustředěna značná váha letadla, zásob a šesti mužů. Vydrží to kra, která je zde, na okraji, sotva silnější než metr?

Vzpomínal na slova Viglieriho, jak si pochvaloval kru, když na ni stěhovali tábor. „Tahle kra se velmi dobře hodí na táboření,“ prohlašoval. „Je veliká, a když se zhorší místo, kde je stan,

**) O dva roky později, v roce 1930, objevil norský velrybářský škuner „Bratwaag“ na jižním břehu Bílého ostrova Andréův tábor a mrtvá těla všech tří vzduchoplavců.*

přestěhujeme jej o kus dál!“ Zapomněl přitom, že teplo pokazí povrch kry i v místech, kde tábor nebude. Ačkoli v blízkosti stanu udržovali úzkostlivě čistotu a nenechali jediný předmět, byť sebemenší, volně ležet, byla jejich opatrnost málo platná. Kdo vyšel ze stanu, bořil se okamžitě do rozměklého sněhu a do vodní vrstvy, kterou kryl. Do stanu začala téci voda a padáky, na nichž trosečníci leželi, byly záhy úplně promočeny. Bylo jasné, že se co nevidět musejí zase stěhovat. Ale dlouho to už nepůjde, na kře se objevilo mnoho temných míst, která svědčila o tom, že tam jsou kaluže vody pokryté jen tenounkou vrstvou ledu.

Za tohoto stavu věcí nebyla nálada trosečníků dobrá. Už jen Biagi s Běhounkem občas zažertovali; ostatní byli smutní, nevrlí a podrážděni.

Malý rozložitý Ital se někdy postavil proti Běhounkovi a s širokým úsměvem na divoce zarostlé tváři začal:

„Quaranta cinque motori…“

„Sette mile cavalli…“ vpadl s úsměvem Běhounek.

„E noi siammo sul pack!“*) dokončil Biagi, a uhodiv dlaněmi o kolena, vypukl ve veselý smích.

Bylo to ve skutečnosti směšné i tragické. Několik hodin letu od nich kotvila celá letecká eskadra a nebyla s to zachránit šest mužů, které hnal vítr s jejich ledovou krou, kam se mu zalíbilo!

Nejpopudlivější ze všech byl Viglieri, jenž měl jako velitel předcházet dobrým příkladem. Nebylo to zcela jeho vinou, trpěl revmatickými bolestmi, jež byly s to zhoršit náladu i člověka vyrovnanější povahy než měl on. Jeho podrážděná nálada se projevovala hlavně ve styku s oběma cizinci. Běhounek se mu raději vyhýbal a mluvil s ním, jen nebylo-li vyhnutí. Přesto nezabránil ostré hádce, která vypukla, když Lundborg dal znovu návrh na pochod. Došlo k ní, když koncem června zahnal vítr kru trosečníků na dohled mysu Leigha Smitha.

Sedm mil a člověk stane na pevné zemi! Co je to? Nejvýš dva dny pochodu, mínil Lundborg. Ohlásí se to rádiem do italské základny,

---

**) Italsky: „Pětačtyřicet motorů — sedm tisíc koňských sil — a my jsme na pack-icu!“ Počet motorů v letadlech pomocných výprav byl ovšem trochu přehnaný.*

aby letci mohli shodit u cíle vše, čeho bude potřebí. Každý s sebou vezme jen něco málo potravin do vaku na záda. Na jeden kaučukový člun namontují lyže, do něho vsedne Cecioni, ostatní jej potáhnou. Dorazí-li k nějakému kanálu, přepraví se přes něj v člunu postupně všichni.

Běhounkovi se tento plán velmi zamlouval. Stejně jako Lundborg i on toužil po činu. Považoval za hanbu spoléhat jen na pomoc zvenčí a nepokusit se o záchranu vlastní silou. Doprava Cecioniho tak, jak ji navrhoval Lundborg, zdála se mu zcela proveditelná. Ale Viglieri trval na svém původním názoru a na pokynech, které dal rádiem Nobile po svém zachránění. Nutno vyčkat letecké pomoci. Byl povýšený a podrážděný, takže došlo k živé výměně názorů mezi ním a oběma hosty výpravy. Prosadil svou vůli u Italů, z nichž Biagi by se byl rád připojil k Lundborgovu návrhu, a cesta na pevninu padla. Byla by nepochybně skončila neblaze, jak ukázaly později zkušenosti, poněvadž led mezi táborem a Špicberky byl velmi špatný a kra se začala hned příští den od pobřeží zase vzdalovat.

Lundborg těžce zvykal táborovému nepohodlí. I špína, v níž byli trosečníci odsouzeni žít, nemajíce teplé vody na mytí, jej velmi skličovala. „Kdybych tu měl aspoň svůj primus," toužil za jednoho nočního hovoru s Běhounkem, „ohřál bych si vodu, umyl bych se pořádně a oholil!" Běhounek mlčel. Za pět týdnů si už zvykl, že spí stále v šatech a že si nelze umýt ani ruce. Zato s ním živě souhlasil, když vyčítal letcům. „Uvidíte, že už k nám nikdo nepřiletí," tvrdil malomyslně Lundborg. „Pozbyli odvahy po mé nehodě, bojí se toho ledu, nechtějí k nám létat." Neměli zprávy o nesmírném úsilí, které vyvíjel sovětský letec Babuškin na stroji s nedostatečným doletem, a tak se zdálo, že Lundborgovo obvinění je oprávněné. V tu chvíli nedocenili oba odvahu Norů, kterou prokázali se svými malými letadly. Na mysli jim tanuly jen oba veliké italské stroje a mohutný třímotorový švédský „Uppland"! Proč se neobjeví?

Po sporu s Viglierim dostoupila Lundborgova nespokojenost vrcholu. „Půjdu sám," pravil zoufale. „Vezmu si ten malý člunek, který jsme vám shodili, do něho trochu potravin, dá se nést na zádech. Karabinu tu nechám, narazím-li na medvědy, stačí mi moje

automatická pistole. Za dva dny jsem na pevnině. Ohlásíte to rádiem do našeho tábora. Snad to jimi pohne a přiletí se aspoň podívat, jak se plahočím po krách!“ Běhounek vyvinul velké úsilí, aby mu jeho zoufalý úmysl vymluvil. Jeden člověk na polárním ledě nic nezmůže. Led je právě nyní velmi špatný a každou chvíli se mění. Je to dobře vidět všude kolem nich. Ustavičně vznikají nové kanály v přímém sousedství kry a ten, který ji ohraničuje na severu, mění se chvílemi v hotové jezero.

Lundborg naslouchal beze slova jeho tiché řeči. Pošinul jen pouzdro s pistolí, kterou míval pod hlavou, aby se mu lépe leželo. Ani lulku, k níž se rád uchyloval, tentokráte nezapálil. Sáhl do své příruční lékárničky a vzal z ní dva uspávací prášky, spolkl je a zapil vodou ze skleněné baňky. Běhounek potřásl hlavou. Už ve dne vzal Lundborg dva prášky, ale ty přestaly dávno účinkovat.

„Selžou-li letadla, je tu vždy ještě sovětský ledoborec »Krasin«,“ pravil Běhounek přesvědčivě. „Nedávno míjel Kingsbay, nemůže dlouho trvat, než k nám dorazí.“ Snažil se utěšit svého nového přítele, ačkoli v tu chvíli sám mnoho důvěry v pomoc ledoborce neměl. Led se mu zdál nepřekonatelnou překážkou pro jakoukoli loď; nevěděl, co dokáže ledoborec při náležité zkušenosti, odvaze a houževnatosti posádky.

„Eh, »Krasin«, kde je jeho konec!“ mávl odmítavě rukou Lundborg. Ledoborec našel neočekávaného obhájce v Cecionim. „Cavaliere“ nespal a za tichého hovoru obou mužů, jemuž nerozuměl, zabýval se svými záznamy. Byly dva: milimetrový papír, na němž si podle odečítání neporušeného palubního výškoměru zaznamenával denní tlakovou křivku, a mapa, na níž si zakresloval podle hlášení rádia — ostatně velmi sporých — postup „Krasinu“. Tlakoměrná křivka se po dlouhých dnech začala zase mírně zvedat a na mapě uvázl „Krasin“ severně od Platenova mysu a už druhý den se nehýbal.

Slovo „Krasin“ zaujalo pozornost Cecioniho. Zadíval se na oba bdící muže lesknoucíma se očima a polonepřítomným pohledem. Pozvedl se a začal rychle a rozčileně něco vykládat. Lundborg, jenž nerozuměl ani slovo italsky, jen si povzdechl a natáhl se ke spánku. Běhounek pochopil, že Cecioni líčí, jak dobře se jim povede, až je

ledoborec vezme na palubu. „Cavaliere“ se ostatně snažil názornými posuňky učinit svůj výklad srozumitelným. Stočil prsty pravice do tvaru nádobky a pozvedl je k ústům, jako by pil. „Mangiare, poi whisky, whisky!“*) opakoval.

Běhounek s úsměvem přikývl. Lundborg zavřel oči a předstíral, že spí. Za chvíli ostatně usnul skutečně účinkem obou prášků. Viglieri, Trojani a Biagi spali víceméně neklidně po celou dobu rozmluvy. Cecioni uložil pečlivě své papíry a natáhl se také ke spánku. Běhounek osaměl. Zapálil si cigaretu a rozvázal látku u vchodu, aby kouř mohl unikat ven a neobtěžoval spáče. Noc byla teplá, konec lihového sloupku teploměru tkvěl málo pod bodem mrazu. Vál dosti silný vítr a Běhounek ani nemusil ven ze stanu, aby poznal, jaký má směr. Jižní vítr, zde ostatně velmi vzácný, vdouval dovnitř stanu jeho plátěné dveře, zavázané na uzel, třeba jej trup Fokkeru hodně proti němu chránil. Východní zvuky meluzíny, které Běhounkovi tolik připomínaly podzimní večery strávené na venku, když vítr hvízdal v nízkém komíně. Severní vítr nakláněl stan a hýbal všemi věcmi visícími uvnitř na tyči a západní vítr třásl levou stěnou stanu, jejíž kolík nikdy dobře nedržel.

Vál i nyní a Běhounek se tiše zvedl, aby podnikl nový marný pokus zarazit neposlušný kolík do rozměklého sněhu. Než vyšel ze stanu, padl jeho pohled na kalendářík, upevněný na tyči. Trojani v něm svědomitě škrtl předchozí den, středu 4. července. Noc už valně pokročila a počasí se skutečně začalo zlepšovat. Slunce prohlédlo roztrhanými mraky a Běhounek na okamžik zaváhal, má-li vzbudit Viglieriho, aby společně určili polohu stanu. Nadporučík si ve dne stěžoval na revmatické bolesti a po večeři mu dlouho trvalo, než usnul. Nač ho budit a kazit mu zbytečně náladu, uvažoval Běhounek. Slunce si jistě už dá říci a bude svítit i ve dne.

Obešel tábor, věnuje pozornost zejména severnímu kanálu. V tu chvíli byl právě plný drobných ker, které do něho naplavil severozápadní vítr, ale nějaké bezprostřední nebezpečí nehrozilo. Vítr je znovu žene na jihovýchod, ven do otevřeného moře. Směrem k

*) *Italsky: „Jíst, potom whisky, whisky!“*

východu ležel těsně u obzoru na bílé obloze dlouhý šedý pruh; odraz světla od ledu tu chyběl, tam už bylo volné moře. Rádiová stanice byla v pořádku. Stožár klidně stál a pod ním se krčila hezky v suchu na prkénkách, jimiž ji podložil pečlivý Biagi, malá vysílačka, přikrytá zelenou plstí, jediné spojení trosečníků se světem. Po marném pokusu zatlouci neposlušné kolíky na západní straně do ledu, tvrdého jako ocel, zatížil Běhounek provazy, držící stan, několika plechovkami s benzínem a olejem a podíval se na hodinky.

Blížila se již osmá ranní, čas vzbudit tábor a chystat snídani. Vzal hliníkový hrnec od vařiče, jakžtakž jej vytřel vlhkým kusem hedvábného padáku a šel k nejbližší kaluži nabrat vodu. Nato vzbudil Trojaniho a Biagiho. S Biagim bylo trochu práce, než se dal přesvědčit, že je právě čas opustit spací vak a poslat na „Città di Milano“ obvyklé ranní hlášení o počasí, poloze tábora a stavu kry. Trojani procitl dosti ochotně a jal se s matematickou přesností odměřovat kakao a sušené mléko „Glaxo“. Nasypal obojí do vody v hrnci a po četných pokusech konečně přiměl pevné lihové kostky, aby se rozhořely. Lundborg, jenž se zatím již vzbudil sám z nedlouhého spánku, přihlížel s velkým zájmem a s hodinkami v ruce, jak bledý skomírající plamínek olizuje neochotně stěny hrnce.

„To je zatraceně špatný vařič, který vám vaši krajané shodili,“ podotkl k Trojanimu. „Trvá mu to půl hodiny, než ohřeje vodu, s každým primusem bych to dokázal za pět minut!“

Trojani přisvědčil. „Snad to ani nemínili jako vařič, snad si myslili, že si chceme žehlit prádlo a ohřívat lihovými kostkami cestovní žehličku. Žijí v jiném světě, než je ten náš tady na kře!“ řekl ironicky. Konečně byla čokoláda přece jen hotova a Trojani ji spravedlivě rozdělil. Nadrobil do ní suchary, nasáklé hořkoslanou mořskou vodou, a s velkou chutí se dali do snídaně.

„Konečně jídlo, jako mají obyčejní lidé!“ prohlásil Lundborg s uspokojením, vylizuje poslední kapku modrošedé tekutiny. Běhounkova naděje na spánek byla zmařena vzrušující zprávou, kterou přineslo ranní hlášení „Città di Milano“. Švédové dostali už před několika dny malé letadélko „Mol“, vyzkoušeli je, a poněvadž se počasí zlepšilo, hodlají pro ně zřídit pomocnou základnu blízko kry a

přiletět pro trosečníky. Možná že přiletí ještě během dne. Je nejvyšší čas projít celou kru a označit na nejlepších místech vlajkami dráhu, na které by drobný „Mol“ mohl přistat.

Všichni, až na Cecioniho, vylezli hned po snídani ze stanu a zahájili prohlídku kry. Prošli ji od severu k jihu po přistávací dráze Fokkeru. V těch místech byla už velmi špatná, na každém kroku se led pod nohou prolomil a chodec zapadl do vody až po kotníky. Zde nemohl ani malý „Mol“ přistat, mohl by zlomit lyži — jak si aspoň myslil Lundborg a jeho druhové. Východní kraj kry byl lepší ve směru severojižním. Poněvadž vítr vál od severozápadu, bude moci letadlo v tomto směru přistat. Ale i tam bylo mnoho špatných míst. Usnesli se, že je spraví sněhem přineseným z jižní části kry, ale odložili tuto práci až na odpoledne, poněvadž před polednem, když slunce stojí nejvýše, teplota stoupne a donesený sníh by znovu roztál.

Bylo už téměř poledne, když Běhounek ulehl, ale spal sotva dvě hodiny, když ho probudil čilý ruch, který zavládl kolem něho. Zatímco spal, přiletěly švédské hydroplány a kroužily nad táborem. Nyní byly už na odletu a na sněhu se červenaly padáky, připoutané k balíkům, jež shodili. Byly v nich krabice s pemikanem a čokoládou a švédské noviny s dopisem pro Lundborga. Hydroplány se mezitím vzdálily, ale ještě po nějakou dobu kroužily nad pobřežím, hledajíce místo pro přistání a zřízení pomocné základny.

Švédské noviny byly z 1. července. Na titulní stránce přinášely Lundborgovu fotografii, pod níž stál nápis: „Kapitán Lundborg“. Běhounek blahopřál upřímně druhovi k povýšení, ale Lundborg odmítal jeho přání s tvrzením, že nejde o žádné mimořádné povýšení, že je to jen obvyklý služební postup. Byl ve výtečné náladě, ježto už přečetl dopis, který byl k novinám přiložen. Jeho druhové mu oznamovali, že se vrátí večer a že „Mol“ se pokusí přistat.

Skutečně také večer se obě Hansy vrátily, provázeny mohutným „Upplandem“. Kroužily chvíli nad táborem a shodily několik menších balíčků s padáky. Byl to stan pro dvě osoby, benzínový primus, na nějž Švédové dopoledne zapomněli, a pošta pro Lundborga.

„Tohle patří vlastně vám,“ pravil Lundborg, podávaje Běhounkovi kus papíru. Byl to telegram, který poslala Lundborgovi Běhounkova

sestra Anna z Norska. Čekala na uhelnou loď, která by ji dovezla do Kingsbay, a v telegramu prosila Lundborga, o jehož ztroskotání ještě nevěděla, aby učinil pro jejího bratra to, co vykonal pro Nobila, a zachránil jej z ledové kry. Zatímco Běhounek četl s pohnutím sestřinu prosbu, došlo mezi Viglierim a Lundborgem ke krátké, ale živé rozmluvě.

„Kde hodlají vaši krajané zřídit pomocnou základnu?“ ptal se anglicky nadporučík.

„Myslím, že ji nehodlají zřídit vůbec, nestojí to za to,“ odvětil Lundborg bez rozmýšlení.

„Jakže?“ podivil se Viglieri. „Bez pomocné základny by nás chtěli zachránit tak malým letadlem?“ Lundborg se zarazil. V dopise nic nestálo, že by jeho krajané chtěli zachraňovat šest trosečníků. Přiletí jistě jen pro něho a nebudou další lety riskovat. Vždyť Italové mají také letadla a dosud se vůbec nepokusili u tábora přistat. Nač mají jen oni, cizinci, stále nasazovat životy? Ale to přece nemůže Viglierimu otevřeně říci. Bylo by to kruté a navíc snad by mu ani Italové nepomohli připravit přistávací dráhu pro „Mola“.

„Nepíší sice o tom nic, ale myslím, že je samozřejmé, že pomocnou základnu někde zřídí, snad u mysu Brunnova,“ opravil rychle Lundborg svůj předchozí výrok. Viglieri jen pokývl hlavou. Také Běhounek naslouchal s nedůvěrou kapitánovým slovům. Švédové se jistě omezí na záchranu svého druha, myslil si. Přemohl brzy svou hořkost a pomáhal ostatním při zřizování přistávací dráhy. Bylo potřebí přenášet sníh na lopatě z dosti vzdálených míst a pěchovat jej tam, kde měl „Mol“ přistat. Práce postupovala jen zvolna, ježto — s výjimkou Lundborga — byli všichni zesláblí dlouhou podvýživou. Jindy vydatný pomocník Biagi odpadl, měl ostrý záchvat revmatismu s horečkou. Na přistávací dráze se plahočil Běhounek s Viglierim a Lundborgem; zesláblý Trojani mohl poskytnout jen malou pomoc.

Lundborgovy nervy byly napjaté a práce neskončila bez malé slovní potyčky, černé kaluže hltaly jednu lopatu sněhu za druhou a výsledek byl sotva patrný.

„Snad bychom měli pošinout přistávací dráhu trochu k východu, vyhnuli bychom se tím velké louži,“ mínil Viglieri. Pracoval s

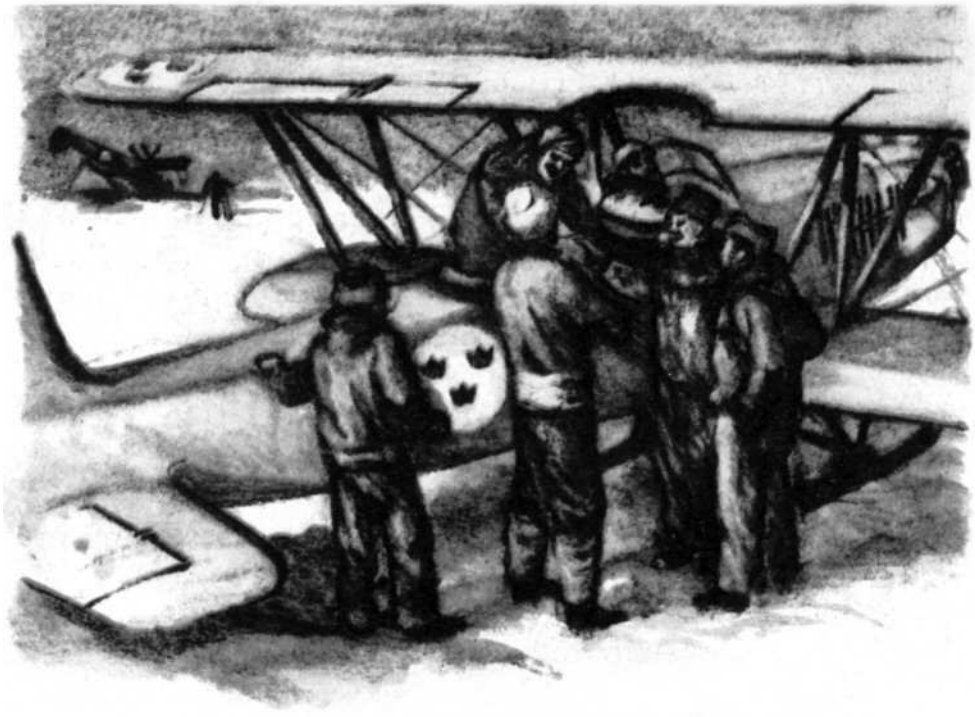
neobvyklou pílí a zastavil se na okamžik, stíraje si unaveně pot s čela. Mluvil francouzsky k Běhounkovi a ten přetlumočil jeho slova Lundborgovi do němčiny. Kapitán je přijal špatně.

„Nemusíte mi nikdo pomáhat, upravím si dráhu sám!“ odsekl podrážděně. Viglieri moudře spolkl tentokráte odpověď a únavná práce pokračovala. Skončila po třech hodinách a brzy potom přilétl znovu, tentokrát od východu, velký „Uppland“, doprovázený jednou Hansou. Shodil ještě Lundborgovi nějaké drobnosti, tabák, lulku a foukací harmoniku, s novým dopisem, ohlašujícím přílet „Molu“ na nejbližší noc. Lundborg ještě chvíli předtím úzkostlivě počítal s Běhounkem, Viglierim a Trojanim, zda sníh, který se neprolomí pod chodcem, unese také malý letoun. Shledali, že zatížení sněhu pod lyžemi letadélka bude menší než pod nohou člověka. Byl tedy Lundborg ve výtečné náladě. Hrál na foukací harmoniku, a jist svou záchranou, rozdával své prádlo, posiluje tak Běhounka v jeho domněnce, že se Švédové pro nikoho z nich nevrátí.

Nikoho nenapadla myšlenka na spánek. Cecioniho nejméně ze všech. Ubohý „cavaliere“ se těšil, že se Švédové vrátí nejdříve pro něho, hned jak zachrání Lundborga. Vyvlekl se čile ze stanu a věnoval jen malou pozornost večeři, kterou jedli všichni venku. Noc byla přímo dusná, teploměr stál dva stupně nad nulou a Lundborg neklidně obcházel podle přistávací dráhy označené náležitě červenými praporky. Půlnoc již minula, nastával 6. červenec, když se ozvaly švédské motory.

Viglieri s Trojanim vypálili kouřovou patronu, ale Švédové ji zřejmě nezahlédli a kroužili kolem mysu Leigha Smitha, hledajíce tábor jižněji, než skutečně byl. Lundborga se již začal zmocňovat neklid, ale naštěstí druhý kouřový signál už letci spatřili a brzy potom kroužili nad krou. Přilétl „Uppland“ a malinké letadélko, které vyhlíželo vedle velkého třímotorového stroje jako jeho mládě. Pozornost trosečníků se upínala jen k němu. Jeho pilot, nadporučík Schyberg, zakroužil jen jednou nad krou, sestoupil pak jediným strmým závitem do výše asi 50 metrů nad krou, přeletěl převrácený Fokker a začal přistávat v nejhorším pásmu kry, nestaraje se o připravenou a označenou dráhu!

„Mol“ se zastavil bez pohromy a Viglieri s Lundborgem, kteří k němu přiběhli první, pomohli jej Schybergovi obrátit a vedli jej potom

Lundborg naposled stiskl všem ruku

na připravenou dráhu. Letadélko doklouzalo po ní až k písmenu T, sestavenému z rudých padáků a vyznačujícímu její počátek. Ležela asi patnáct metrů východně od Fokkeru, protože vítr začal v noci vát od jihu a „Mol“ měl přistávat proti němu. Schyberg neopustil své místo. S pomocí Lundborga a Viglieriho obrátil stroj proti větru, horlivě při tom nabádaje svého krajana ke spěchu. Lundborg nelenil, vzal si jen svůj fotografický přístroj, nechávaje vše ostatní ve stanu, a vyhoupl se do letadla na sedadlo za Schybergem.

Viglieri, Trojani, Biagi a Běhounek obstoupili malé letadlo. Vedle Fokkeru, který sám patřil mezi malá letadla, připadalo jim jako hračka. Byl to také dvojplošník, ale jeho křídla měla sotva poloviční rozměry křídel převráceného letounu. Lundborg naposled stiskl všem ruce. Zcela upřímně žádal nyní Viglieriho, aby naložil na „Krasin“ aspoň motor jeho letadla, nebudou-li Rusové moci vzít celý Fokker na palubu. Jeho žádost byla v přímém rozporu s několika slovy Schybergovými, slibujícími, že

se pilot vrátí pro ostatní. Ale v tu chvíli toho nikdo nedbal.

S upřímným přáním zdaru sledovalo pět mužů, jak se drobný stroj rozjíždí. „Mol“ zvyšoval postupně rychlost, chvílemi trochu zakolísal, když vjel do sněžné jámy, ale opět se napřímil a odlepil se ještě dříve, než dojel na konec připravené dráhy. Pohotově vystoupil, opsal kruh nad táborem a doprovázen „Upplandem“ zamířil přímo k západu. O několik minut později zmizela letadla trosečníkům z očí a brzy nato zanikl i tichý hlas jejich motorů.

Cecioni čekal trpělivě venku před stanem na návrat letadla. Aby mnoho nevážil, svlékl těžký svrchní polární oblek. Nevadilo mu, že vane mrazivý vítr; ve své naději na brzkou záchranu jej ani nepocítil. Běhounek prodlel u něho hezkou chvíli, než se odebral k druhům do stanu. Neměl odvahu říci mu, že se Švédové už pro nikoho nevrátí, a pomohl mu počítat, za jak dlouho mohou být zpět, je-li pomocná základna „Molova“ někde u mysu Bruun, jak řekl Lundborg. Mys byl vzdálen od tábora necelých 40 mil, let tam a zpět mohl trvat málo víc než hodinu. Další hodinu Schybergovi na odpočinek, to byly celkem dvě hodiny. Nejpozději v půl třetí mohl být zpět. Ve skutečnosti pomocná základna ležela mnohem blíže stanu, u malého pobřežního ostrova Esmarku, vzdáleného asi 8 mil, necelou čtvrthodinu letu; to naštěstí nikdo z trosečníků nevěděl.

„Cavaliere“ čekal až do 4 hodin do rána; teprve potom celý promrzlý vlezl do stanu, když mu Běhounek, konající hlídku, slavnostně slíbil, že ho okamžitě vzbudí, jakmile zaslechne motory. Ale motor letadla už nikdy potom nezazněl nad krou trosečníků.

POSLEDNÍ CESTA ROALDA AMUNDSENA

Když se vrátil Roald Amundsen před dvěma roky ze zdařilé výpravy, kterou podnikl ve společnosti Ellswortha a Nobila se vzducholodí „Norge“, prohlásil k svým přátelům, že touto cestou

považuje svou životní dráhu polárního badatele za uzavřenou. Kapitán Wisting, jeho dlouholetý průvodce, přijal toto tvrzení s nedůvěrou.

„Jste ještě trochu mlád na to, abyste šel na odpočinek, nemyslíte, kapitáne?“ namítl.

„Je mi čtyřiapadesát, to je stáří, kdy už polárník může jít do výslužby,“ odvětil Amundsen s úsměvem.

„Ale Franklinovi bylo o pět let více, když se vydal na svou největší polární cestu,“ podotkl Wisting.

„Zvláštní, že mi připomínáte zrovna nešťastného Franklina, Wistingu,“ pravil Amundsen po krátkém zamyšlení. „Víte, že ten ve mně vlastně vzbudil úmysl stát se polárním cestovatelem? Když mi bylo patnáct let, padl jsem na jeho cestopisy. To jsem byl na gymnasiu s vyhlídkou na lékařské studium, které si toužebně přála moje ovdovělá matka, ale na něž jsem se nijak netěšil. Čtení Franklina mě přivedlo na docela jiné záměry, jichž jsem se pak už nevzdal. Zakotvily pevně v mé hlavě a nic na světě nebylo by s to je z ní vypudit. Ke všemu ještě mi matka zemřela, když jsem byl druhý rok na lékařské fakultě. Pak už tu nebyl nikdo, kdo by byl dokázal zabránit mi v uskutečnění mých plánů.“

„Zajímavé, že to byl právě Franklin, který vás přivedl na myšlenku stát se polárníkem, a že jste měl první velký polární úspěch právě tam, kde on ztroskotal a přišel o život,“ uvažoval Wisting. „čtyři sta let se snažili lidé najít Severozápadní cestu; kolik lodí při tom ztroskotalo a kolik statečných lidí zahynulo, a pak se to podařilo vám s »Gjöu«, sedmačtyřicetitunovou bárkou, a s šesti muži posádky!“

Amundsen se zachmuřil. „Máte pravdu, Severozápadní cestou začaly mé polární objevy, ale zároveň také všechny moje nesnáze. Nikdy jsem nesehnal dost peněz na žádnou ze svých výprav. V tom je rozdíl mezi mnou a Franklinem, kterému dala britská admiralita na jeho poslední cestu dvě lodi. Nestěžuji si. Vím, že Norsko je chudé proti Velké Británii a že mi přispělo podle svých možností. Začal jsem svou polární dráhu s dluhy a končím ji s dluhy. Budu mít co dělat, abych zaplatil každému, co mu patří, než zemřu. Nezapomeňte, že zdařilá výprava vzducholodi »Norge« skončila schodkem 75.000 dolarů!“

„Jakže? Schodkem, a tak velkým?“ žasl Wisting. „Měl jsem za to,

že americký milionář Ellsworth a fašistický Mussolini ji dostatečně finančně zajistili! Vždyť se přece jmenovala »Polární výprava Amundsen-Ellsworth-Nobile«!“

Amundsen se trpce zasmál. „Nemluvme o tom raději! Ellsworth přispěl hodně, je to polární sportovní nadšenec. Jsem mu velmi zavázán i za výpravu s Dornier-Wallem; uhradil dobrou polovinu celého jejího nákladu. Italští fašisté mají za to, že učinili dost, že nám dali starou vzducholoď s mírnou slevou. Ne zdarma, Wistingu, jak se to bájí v novinách, zaplatili jsme za ni ještě jaksepatří. O Nobilovi lépe pomlčet. Sklízel žeň, kterou nezasel. V Americe po příletu uspořádal ihned řadu přednášek, které mu skvěle zaplatili. To by bylo ještě to nejmenší. Horší je, že si na nich přisvojil všechnu zásluhu za zdar výpravy. Ostatně ho znáte sám.“

Wisting se rozpačitě odmlčel. Nesdílel docela Amundsenův odpor proti Nobilovi, jehož dosti dobře poznal na výpravě s „Norge“, kde sám sloužil jako kormidelník. Vážil si jeho konstruktérských a leteckých schopností a byl mu do té míry sympatický, že po přistání „Norge“ v Aljašce mu napolo slíbil, že se zúčastní jeho vlastní polární letecké výpravy. Později, když vypukl nepříjemný spor mezi Amundsenem a Nobilem, přidržel se ovšem svého dlouholetého velitele, ačkoli mu nedával ve všem za pravdu.

Jejich rozmluva tím skončila. Amundsen žil potom ve své malé vilce v Oslo. Neměl rodinu, nebyl ženat a nic jej nerozptylovalo v pilné práci. Velmi brzy skončil cestopis o výpravě vzducholodi „Norge“. Zacházel v něm s Nobilem ještě šetrně a neupřel mu slova obdivu za jeho letecké výkony. Ale v knize Můj život objevitele, kterou začal psát hned nato, dal průchod svému roztrpčení. Podnítily ho k tomu zprávy zahraničního tisku, že Nobile chystá vlastní polární výpravu. Chtěl varovat lidi, nemající vůbec polární zkušenost, před nebezpečným podnikem, ale do jeho slov se přimísilo bezděky více trpkosti a osobních sporů, než měl sám v úmyslu. Odradilo mu to mnoho čtenářů i v jeho norské vlasti.

Snažil se víc přemýšlet o sobě a svém postoji k výpravě, která od začátku probíhala pod špatnými znameními. Vždyť šlo o cestu do krajů, které ho nepřestaly přitahovat od mládí. A potom, znal některé muže,

kteří provázeli Nobila. Malmgren byl jeho společníkem po tři léta nezdařilé výpravy s lodí „Maud“ a potom v roce 1926 na palubě vzducholodi „Norge“. Na téže vzducholodi letěli s ním také Arduino, Caratti, Cecioni a Pomella, velmi dobří pracovníci. Běhounek pracoval tehdy na výzkumu atmosféry v Kingsbay a opatřil „Norge“ jediným přístrojem na vědecká pozorování, který měla. Vzpomínal na rozmluvu s ním před startem vzducholodi a na zklamání mladého Čecha, když mu sdělil, že posádku „Norge“ nelze už zvětšovat a že jej nemůže vzít s sebou na cestu přes severní pól.

První poplašné zprávy o zániku vzducholodi nebral příliš vážně. Podivil se, že ministerstvo národní obrany považovalo za nutné svolat už 26. května poradu odborníků, která měla uvažovat o pomoci „Italii“. Přesto se porady ochotně zúčastnil. Setkal se na ní s polárními veterány Otou Sverdrupem a Gunarem Isaachsenem. Byl tu také jeho bývalý druh na dvou výpravách, letecký kapitán Hjalmar Riiser-Larsen.

„Není snad ještě příčiny k obavám,“ mínil Amundsen na přímý dotaz předsedajícího generála. „Vzducholoď, jako je »Italia«, může vydržet ve vzduchu až 250 hodin, má-li k tomu příhodné podmínky!“

„Ale právě ty podmínky tu asi nebyly, počasí bylo velmi špatné, Tromsö hlásilo větrnou bouři, když se vzducholoď vracela od pólu. Není vyloučeno, že ji vichr rozdrtil,“ pravil Sverdrup.

„Pak by už stejně byla všechna pomoc marná,“ podotkl prakticky Isaachsen.

„To jsou jen dohady, my musíme jednat,“ rozhodl rázně předseda schůze. „Vojáci vypraví dvě malá letadla. Převezmete vedení, kapitáne Riisere-Larsene?“

„Samozřejmě, je to přece rozkaz a jsem voják,“ řekl udiveně letec. „A i kdyby tomu tak nebylo, jsem kdykoli ochoten přispět lidem, kteří ztroskotali!“

„Já rovněž,“ řekl prostě Amundsen. Přítomní se na něho zahleděli s údivem; jeho ostrý spor s Nobilem byl jim dobře znám. Předsedající generál přijal jeho slib s velkým povděkem. Amundsen byl jediný muž, který v sobě slučoval zkušenosti polárníka se znalostmi leteckými. Vyložil jednoduše svůj názor na pomocnou výpravu. Lodí to nejde, v tuto roční dobu jsou ledové poměry v okolí Špicberků tak nepříznivé,

že loď bude s to prohledat jen velmi nepatrnou oblast. Jedině velké letadlo, jako je Dornier-Wall, s nímž se pokusil před třemi roky dosáhnout severní točny, má nějakou naději na úspěch.

„Celé naše vojenské letectvo nemá takový stroj, kapitáne. Nezapomeňte, že nejsme velmoc!“ pravil mrzutě předseda. Amundsen pokrčil rameny. V duchu se už rozhodl, co podnikne. Neodporoval konečnému plánu, který byl přijat na návrh Isaachsenův. Polární škunery mají proniknout podle severních břehů Špicberků jak nejdále možno a dva malí „Rackové“ budou od nich konat výzkumné lety. Vyrazí okamžitě. I to je zatím dobré, aspoň něco se podnikne ihned. On bude potřebovat více času na přípravy.

Zahájil je ihned, jak opustil poradu. První telegram platil Wistingovi, starému druhovi z vítězných cest. Zda by se zúčastnil nové polární výpravy na pomoc Nobilovi? Odpověď přišla okamžitě. Stručná a jasná, jediné slovo: „Samozřejmě.“ Druhý telegram poslal nadporučíku Leifu Dietrichsonovi, který tak mistrně pilotoval v polárních krajích před třemi lety jeho letadlo Dornier-Wall. Chtěl by se zúčastnit? Amundsen byl trochu na pochybách. Loni mu Dietrichson odřekl účast na palubě „Norge“. Právě se oženil a jeho mladá choť ho přemluvila, aby neletěl, že nebezpečí je veliké. Ale zbytečně se Amundsen staral, Dietrichsonova odpověď přišla obratem a byla kladná. Převzal ihned starost o zakoupení Dornier-Wallu v době co nejkratší.

Zbývalo ještě to hlavní: získat peníze na výpravu. Prokletá starost, která se Amundsenovi věšela na paty od té chvíle, kdy zahájil svou polárnickou činnost, je tu opět. Co zbývalo, než se obrátit na starého mecenáše, který už dvakrát pomohl v nejhorší tísni, na amerického milionáře Lincolna Ellswortha? Kabelogram do Spojených států byl stručný, ale stál přesto dosti peněz. S úzkostí čekal Amundsen na odpověď. Vázla, poněvadž telegram putoval za Ellsworthem po rozlehlém území Unie. Konečně došla počátkem června. S ní současně Dietrichsonův telegram, že Dornier-Wall je připraven. Amundsen ulehčeně vydechl, když přečetl stručnou Ellsworthovu odpověď, že je ochoten výpravy se zúčastnit.

Netajil se s radostnou zprávou před novináři, a tak se brzy celý svět dověděl, že se stará dvojice Amundsen-Ellsworth znovu vydá do bílé

pouště, tentokráte na pomoc trosečníkům „Italie“. Brzy nato litoval Amundsen své sdílnosti. To když došel nový telegram Ellsworthův, oznamující částku, kterou je mladý Američan ochoten věnovat na výpravu. Znamenala zhroucení všech plánů, byla to čtvrtina toho, kolik Amundsen potřeboval i při největší šetrnosti.

První, co Amundsen učinil, bylo poslat telegram Dietrichsonovi, aby okamžitě zrušil objednávku Dornier-Wallu, že není peněz. Novinářům řekl poctivě holou pravdu. Norskou veřejností, která se zpočátku stavěla hodně lhostejně k akci své vlády, to přece jen trochu pohnulo. Byly zahájeny sbírky, ale peníze se scházely jen pomalu. Zatím už přišly první zprávy rádia trosečníků a mohutná odezva v celém světě. Měla svůj odraz i ve Francii.

René Guilbaud, major letectva, úspěšný stihač Němců za první světové války, právě chystal v Caudebec-en-Caux, severofrancouzském přístavu, ležícím u ústí řeky Seiny, letadlo pro let přes Atlantik. Chtěl se pokusit o hledání dvou krajanů Nungessera a Coliho, kteří ho předešli v letu přes oceán a zmizeli beze stopy. Nebyl příliš nadšen tímto hledáním, vždyť od letu obou nešťastníků uplynuly už téměř dva roky, ale bylo právě období prvních letů přes oceán a sázka stála za to. Získal dobrovolníky odhodlané ke každému riziku, námořního nadporučíka de Cuverville, spolehlivého obratného mechanika Brazyho a radiotelegrafistu Valetta.

Stroj, jehož měli použít, byl nejlepší, jaký Francie tehdy měla. Vodní letadlo, dvojplošník Latham 47, nedávno postavený v caudebeckých dílnách. Guilbaud měl už příležitost jej zkusit na dálkovém letu z Caudebecu do tuniské Bizerty, přístavu ve Středozemním moři. Ačkoli je prudký vichr mistral zle napadl z boku, když letěli údolím řeky Rhôny, dřevěné letadlo, ztužené ocelí, vítězně odolalo. Mělo dva velmi dobré Farmanovy motory po 500 koních, nosnost skoro 4 tuny a při cestovní rychlosti 70 mil dolet téměř 5000 kilometrů.

Zpráva, že Amundsen nezískal letadlo Dornier-Wall, velmi zaujala majora Guilbauda. Amundsen byl hrdinou jeho mládí. Působil silně na jeho romantickou mysl a zejména jeho dobytí jižního pólu jej okouzlovalo. Později, když dospěl, opravil trochu svůj úsudek v tom, že největším Amundsenovým činem, nedostižným a nepřekonaným,

byla Severozápadní cesta, ale jeho chlapecký obdiv k hrdinovi obou pólů se tím nijak nezměnil. Dlouho rozvažoval nad novinářskou zprávou o Amundsenově nezdaru. Litoval, že tu není Cuverville, který právě nedávno přišel při úrazu o tři prsty na levé ruce. Rád by se s ním byl poradil. Ale konečně na tom nezáleží, nadporučík se k nim jistě přidá, jen když Brazy a Valette budou souhlasit — a hlavně, dá-li ministerstvo námořnictví své svolení!

Promluvil ihned s oběma druhy.

„Co byste tomu řekli, hoši, kdybychom si zalétli někam jinam než do Ameriky?“

„Kam by to mělo být, komandante?“ tázal se dychtivě malý Brazy, mužík vráscité tváře, jeden z nejlepších mechaniků námořního letectva.

„Někam, kde je trochu chladněji než nad Atlantikem,“ odpověděl Guilbaud.

„Na severní točnu pro Nobilovy lidi!“ zvolal vítězně Valette, horlivý čtenář novin a posluchač rozhlasu.

Guilbaud beze slova přikývl. Vráscitá tvář Brazyho se stáhla spokojeným úsměvem.

„To by bylo něco, patrone*),“ pravil spokojeně. „Jen co by tomu řekly motórky, aby jim tam nebylo trochu zima!“

„To se spraví,“ ujišťoval major. „Zavoláme si na ně odborníky od Farmanů a povíme jim, co potřebujeme. Ostatně teď je i na severním pólu léto a tam, kde bychom létali, bude teplota nejvýše několik stupňů pod nulou. Hlavní je, že souhlasíte, a budou-li také souhlasit pánové tam nahoře.“ Mínil tím představené v ministerstvu námořnictví. Byl velmi překvapen, když se hned nato spojil s nimi telefonicky a shledal, že tam právě došla žádost norského diplomatického zástupce o letadlo s velkým doletem pro Amundsenovu výpravu a že ministerstvo je ochotno této žádosti vyhovět a poskytnout Amundsenovi jeden Latham.

„O posádku se nemusíte starat, máte ji a stroj s ní, náš Latham 47!“ ujistil Guilbaud chvatně svého nadřízeného.

Amundsen přijal zprávu z Francie s velkou radostí. Zachránila ho před ztroskotáním jeho plánů, o jejichž zdaru byl nyní přesvědčen.

**) Důvěrné francouzské oslovení nadřízeného.*

Dietrichson, letecký odborník, byl o něco méně nadšen. Podle jeho názoru se k jejich výpravě lépe hodil Dornier-Wall, který je celý z kovu, a proto odolnější jak při přistání na moři, tak i na ledě. Měl ovšem menší dolet než Latham, ale tak velký dolet stejně nebudou potřebovat. Wistinga zarazil Guilbaudův požadavek, že svou posádku chce vzít stůj co stůj s sebou.

„Nebude tam už místo pro mne!“ řekl zarmouceně.

„Nic si z toho nedělejte, pojedete za námi lodí do Kingsbay,“ těšil ho Amundsen. „Stejně tam bude naše základna!“

Úpravy na motorech Lathamu byly brzy provedeny. Také de Cuverville už opustil vojenskou nemocnici a ještě před odletem odložil poslední obvaz. V sobotu 14. června startoval L-47 se svou čtyřčlennou posádkou z Caudebec-en-Caux. Nešlo to ihned. Za ranního šera vál nepříznivý vítr, který by byl nutil letadlo plout proti obávanému mascaretu, podivné vodní hradbě, přehrazující ústí Seiny. Musili vyčkat, neboť stroj byl hodně zatížen a jeho dráha na vodě by byla příliš dlouhá. Konečně kolem osmé vítr utichl, ale několik pokusů o start skončilo nezdarem, L-47 byl příliš zatížen. Teprve krátce po deváté se letoun odlepil od mírně zvlněné hladiny, a provázen voláním malého hloučku přátel, kteří se přišli s posádkou rozloučit, zamířil na severovýchod, na anglický přístav Dover.

Byl to první přímý let z Francie do Norska, vzdušné spojení mezi jednotlivými státy bylo v té době ještě v pouhých počátcích. L-47 čekala cesta dlouhá 1500 kilometrů a ne příliš příznivé počasí nad Severním mořem. Nezdržel se dlouho v Doveru a dosáhl norského pobřeží u Stavangeru za osm hodin poté, kdy opustil anglický přístav. Latham se držel proti nepříznivému větru velmi dobře a Guilbaud se rozhodl, že ve Stavangeru nepřistane a poletí až do Bergenu, kde byla ujednána schůzka s Amundsenem. Dosáhl hladce svého cíle, vzdáleného už jen necelých 60 mil, a v neděli ráno 17. června vítal Amundsena na bergenském nádraží.

S nadšením patřil do tváře hrdiny svého mládí. „Jsem šťasten, že mohu letět pod vaším velením, kapitáne!“ ujišťoval Amundsena.

Amundsen se usmíval, byl zvyklý takovým projevům obdivu. „Jakou jste měli cestu, komandante?“ tázal se.

Roald Amundsen před startem

„Dobrou, třebaže jsme letěli proti silnému mrazivému větru nad Severním mořem. Dokázali jsme trať Caudebec-Bergen za 13 hodin letu!“

„První dálkový let Francie-Norsko, blahopřeji vám, komandante,“ tiskl mu Amundsen ruku.

„Doufám, že Latham bude mít úspěch i tam nahoře, ačkoli konkurence je ostrá,“ pravil nadějně Francouz.

„Je!“ přikývl Amundsen. „Penzo je už s Dornier-Wallem v Tromsö, švédský »Uppland« tam má dorazit dnes nebo zítra a také finské letadlo.“

„My letíme také přes Tromsö, kapitáne?“

„Ovšem, jinak nemůžeme. Tam také dostaneme nejspolehlivější povětrnostní zprávy pro polární oblast," odvětil Amundsen.

„A připojíme se k ostatním letcům?" tázal se major s napětím.

„Uvidíme," odpověděl stručně a vyhýbavě Amundsen. Nebyl zvyklý takovému vyptávání, druhové z jeho bývalých výprav ho už po té stránce dobře znali a nenaléhali na něj dotazy. Francouz se zklamaně odmlčel. Už bez dalších dotazů šel dohlédnout na zásobování Lathamu benzínem. Amundsen si přál odletět ještě týž den večer.

Amundsen nebyl o nic sdílnější ani k majoru Meisterlinkovi, předsedovi norského Aeroklubu, který se s ním přišel rozloučit do bergenského fjordu. „Nevím, kam chtěl Amundsen letět, neřekl mi to," odpovídal později major na přečetné dotazy, jimiž byl zahrnut jako muž, jenž poslední mluvil s Amundsenem v Bergenu. „Usoudil jsem z jeho mlčení, že má v úmyslu vydat se přímo k vraku ztracené vzducholodi, o němž se dosud nic neví a o nějž se zatím nikdo nestaral."

Brazy zkoušel motory, de Cuverville dohlížel na opravu plováku, který byl poněkud poškozen při přistání, a Wisting snášel na palubu L-47 zásoby. Zastávka v Tromsö bude krátká, tam si letci jen odpočinou a hned zase poletí na sever. Nábřeží byla přeplněna lidmi, hladina fjordu se hemžila čluny, které byly obsazeny těmi, kdož se přišli rozloučit s velkým norským synem. Jako by tušili, že ho vidí naposled, a jako by chtěli napravit různá příkoří, která mu sami připravili, tísnili se Norové na Amundsenově cestě a zahrnovali ho voláním slávy a přáním úspěchu.

L-47 byl připraven ke startu a strážní čluny vyklidily fjord, aby měl volnou dráhu. Bylo 20 hodin, když se začal rozjíždět, ale teprve po mnoha marných pokusech, které zabraly plných dvacet minut, se přetížené letadlo pozvedlo nad hladinu fjordu. V tu chvíli propukly tisícové davy v bouřlivé volání a z křižníku „Dronning Maud"*) zazněla oslavná dělová salva.

Latham zvolna vystoupil do výše 700 metrů a potom zamířil přímo k severu. Ráno 18. června, krátce po šesté, snesl se na hladinu zátoky v Tromsö.

**) Norsky: „Královna Maud".*

„Latham 47“ se rozjížděl po klidné hladině fjordu

Zde už čekali Amundsenovi přátelé, v jejich čele jeho starý druh a pomocník z předchozích výprav lékárník Zappfe. U něho strávil Amundsen několik hodin odpočinku, kdežto Francouzi šli do Grandhotelu, nízké rozlehlé dřevěné budovy, stojící na hlavní třídě malého města. Ani zde nebyl Amundsen o nic sdílnější o cíli své cesty, jen od Guilbauda se dověděli novináři, že doufá, že budou v Kingsbay za osm hodin po odletu z Tromsö a že odstartují brzy po obědě.

V zátoce kotvil krásný Dornier-Wall majora Penza a Sarkův „Turku“, třímotorový švédský „Uppland“ měl přiletět zítra. Zdálo se, že mezi veliteli těchto strojů a Lathamem panuje tichá konkurence. Ani jedna, ani druhá strana se nepokusila navázat styky. Amundsen se uchýlil do soukromí domku Zappfeho a nestaral se o druhá letadla. Zajímal se jen o povětrnostní zprávy, které dodal sám ředitel slavného geofyzikálního ústavu v Tromsö, vynikající vědec Krogness. Hlásily, že nad Špicberky je příznivé počasí, ale mezi nimi a Medvědími ostrovy leží mlha, zaviněná patrně blízkou hranicí plujícího ledu. Nepřikládali jí velký význam, ale později se ukázalo, že přinutila Maddalenu, který startoval týž den z Vadsö, aby se snesl na hladinu západně od Medvědích ostrovů a prodlel na ní plnou hodinu.

Odpolední zpráva, kterou dostal Latham už přímo před odletem, zněla, že se mlha kolem Medvědích ostrovů rozptýlila. Letoun už byl připraven ke startu, nádrže byly plné a obsahovaly 3400 litrů benzínu, které zaručovaly let nejméně 4000 kilometrů dlouhý. Čtyři Francouzi, Amundsen a Dietrichson byli již na palubě. Brzy po 16. hodině zkusil Guilbaud motory a kormidla a provedl malou zkušební jízdu po hladině. L-47 tyl notně zatížen, ale přesto se zvedl proti mírnému západnímu větru, jak letec přidal plný plyn. Stočil se k jihu, jakmile vystoupil do výše tří set metrů, aby se vyhnul náhlému náporu nepříznivého větru, a brzy potom zmizel překvapeným divákům z očí.

V 16,45 se ozvalo Valettovo rádio, byla to však jen zkouška, zda přístroj správně funguje. V 17,40 se přihlásil Valette znovu a tentokrát se tázal Ingöy, rádiové stanice v severním cípu Norska, jaké jsou ledové poměry v okolí Medvědích ostrovů. Dostal obratem žádanou zprávu, ale nevysvětlil, proč se ptá. To byla poslední zpráva, která byla zachycena z paluby Lathamu 47.

Potom míjely dny a týdny a počáteční úzkost o osud letounu a jeho posádky se změnila v smutnou jistotu, že došlo k neštěstí. Příčina Valettova dotazu byla hledána v nějaké poruše motoru, kterou bylo možno opravit jen po přistání na hladině. Slabý člun letadla, jež bylo hodně zatíženo, nemohl čelit rozvlněnému moři a L-47 musil ztroskotat se vším všudy tak rychle, že Valette neměl ani čas vyslat SOS.

Po 6 týdnů pátrala celá lodní eskadra a množství letadel po Lathamu a jeho posádce: norská válečná loď „Nordenskjöld“ a strážní loď „Michael Sars“, francouzský křižník „Strasbourg“ a „Hobby“, ledoborec „Krasin“, „Malygin“ a „Persej“, norské, švédské, sovětské a italské letouny. Potom počátkem září přišel rozkaz zastavit všechny pomocné akce. V pátek 31. srpna navečer vylovila norská rybářská bárka „Brodd“, řízená kapitánem Hereidem, nedaleko majáku v Torově zálivu u norských břehů plovák se značkami Lathamu 47. Mořské proudy připlavily trosku z místa, kde nešťastný L-47 skončil svůj let, až tam, kde naposledy opustil pevninu. Domněnka o osudu letadla byla plně potvrzena. Nebylo už ani potřebí dalšího důkazu — velké benzínové nádržky letadla, kterou našli rybáři o šest týdnů později u západních břehů Norska, nad heltenskou tůní. Roald Amundsen a jeho pět druhů našli smrt ve vlnách Barentsova moře necelé dvě hodiny po startu z Tromsö. Obětovali své životy při plnění nejušlechtilejší povinnosti člověka, kterou je snaha o pomoc trosečníkům. Amundsenova smrt je slavným zakončením jeho života, spojeného s největšími úspěchy v dějinách polárních objevů. Obětoval se, aby pomohl výpravě, kterou vedl muž, o němž se domníval, že mu ublížil nejvíce ze všech lidí, s nimiž se na své pohnuté životní dráze sešel!

PŘÍHODY LETCŮ Z J-13

Barentsovo moře nebývá ani v létě k plavcům přívětivé. Posádka ledoborce „Malyginu“ se o tom přesvědčila, když vplula v sobotu ráno 16. června na jeho vlny. Ledoborec není stavěn pro jízdu na vysokém

moři, má vyklenuté boky a vybíhá ostře do kýlu, aby dobře čelil postrannímu náporu těžkých ledových ker. Novináři „odváděli daň moři“ a celí zelení stěžovali si Vizemu, veliteli výpravy, na špatnou plavbu.

„Co chcete?“ divil se naoko. „Tohle přece nejsou žádné vlny, na takové moře se vám klidně pustí každý náš námořník v nejmenší jole, kterou máme!“

„Námořník snad, ale poctivý obyvatel pevniny asi sotva,“ namítl utrápený novinář, jehož žaludek se houževnatě bránil každému soustu.

„Jakmile vyplujeme mezi led, přestane se »Malygin« kolébat a pojedem jako na rybníku,“ těšil nešťastníka kapitán Čertkov, jemuž se ubohého „pevninského člověka“ zželelo.

„Ano, ale kdy to asi bude!“ povzdechl si novinář.

„Už se dočkáte, soudruhu,“ pravil Viza. Prohlížel právě obzor na severu triedrem a spatřil přímo před přídí v dáli na rozhraní moře a oblohy tenký bílý proužek, neklamné znamení, že tam už je led. Teplota vody také začala klesat, a ačkoli byli v plném létě, poklesla záhy z 5 stupňů, které měla v Kolském zálivu, na 3 stupně a 18. června, krátce po půlnoci, dokonce na půl stupně pod nulou.*)

To bylo další neklamné znamení, že led je nablízku, a brzy potom potkal ledoborec první plující kry. V tu dobu byl na 29. východním poledníku a na 75. stupni a 54. minutě severní zeměpisné šířky. Dosud plul rychlostí 10 až 11 mil za hodinu, nyní však ji zvolnil na 5 mil, ačkoli ploché kry nebyly zpočátku ani příliš četné, ani rozlehlé nebo silné.

„Opatrnosti nezbývá,“ odvětil kapitán novinářům na jejich stížnost, že takhle se dostanou k cíli bůhvíkdy. Nechtěl jim kazit radost sdělením, že plavby „Malyginu“ je už nakrátko a že brzy uvázne v ledu docela. Na ledových krách, jejichž rozloha rostla tou měrou, jakou postupovali na sever, nebylo dosud ani stopy po sladkovodních jezírkách vznikajících z roztálého sněhu, doklad, že zde na severu léto

**) Mořská voda tuhne za nižší teploty než říční, poněvadž je v ní vyšší obsah soli. Voda oceánů mrzne zpravidla kolem dvou stupňů pod nulou, kdežto destilovaná voda se mění v led při nulové teplotě.*

ještě nezačalo. Západní vítr, který mohl plující ledová pole rozehnat, ne a ne přijít a palubní meteorolog jej v dohledné době nemohl slíbit. Ke všemu ještě východní vítr srážel kry dohromady a znesnadňoval „Malyginu“ cestu. Zpočátku stačilo ťuknout do nich ostrou přídí. Rozestoupily se nebo se ve vodě těžce převrátily a ledoborec volně jel přes ně, jako by jich nebylo. Záhy však vzrostla jejich tloušťka natolik, že už jediný náraz nestačil. „Malygin“ musil couvnout a znovu zaútočit, a čím dále na sever, tím častěji se musil rozbíhat k novému a novému náporu, než kra povolila, a rozlomivši se na dva kusy, mizela pod jeho kýlem; vyrážela přitom z moře celé sloupy zelenobílé vody, která tryskala až na palubu.

Večer 18. června se objevila na jednom velikém ledovém poli celá medvědí rodina. Námořníci neměli potřebu medvěda zabíjet a je ostatně starým zvykem na prvního medvěda nestřílet. Kdysi se to dělo z pověry, že takový výstřel přináší lodi neštěstí, dnes se tento nepsaný zákon zachovává už jen z tradice, které se námořníci drží. Nejprve se objevil na kře medvěd — vystoupil prostě z moře, kde se pohybuje velmi dobře, protože je znamenitým plavcem. Brzy po něm se ukázala i medvědice a za ní se na kru vybatolila dvě slušně už dorostlá medvíďata.

Medvěd nepochybně usoudil, že to, co se tak pomalu pohybuje mezi ledem, je nějaká veliká ryba, jakou dosud nespatřil. „A moc hloupá ryba,“ řekl si nepochybně, „té není potřebí se bát.“ Vyrozuměl svoji rodinu, že může z vody, že nehrozí žádné nebezpečí. Potom klusali stejným směrem a medvěd se občas zastavil a přisedl na zadní tlapy, aby si mohl novou velkou rybu lépe prohlédnout. Mláďata se zatím chvílemi klouzala na sněhu a chvílemi se zase spolu rvala jako nevychované děti; ovšem jen tak dlouho, dokud si jich matka nepovšimla a řádným štulcem je nerozehnala od sebe.

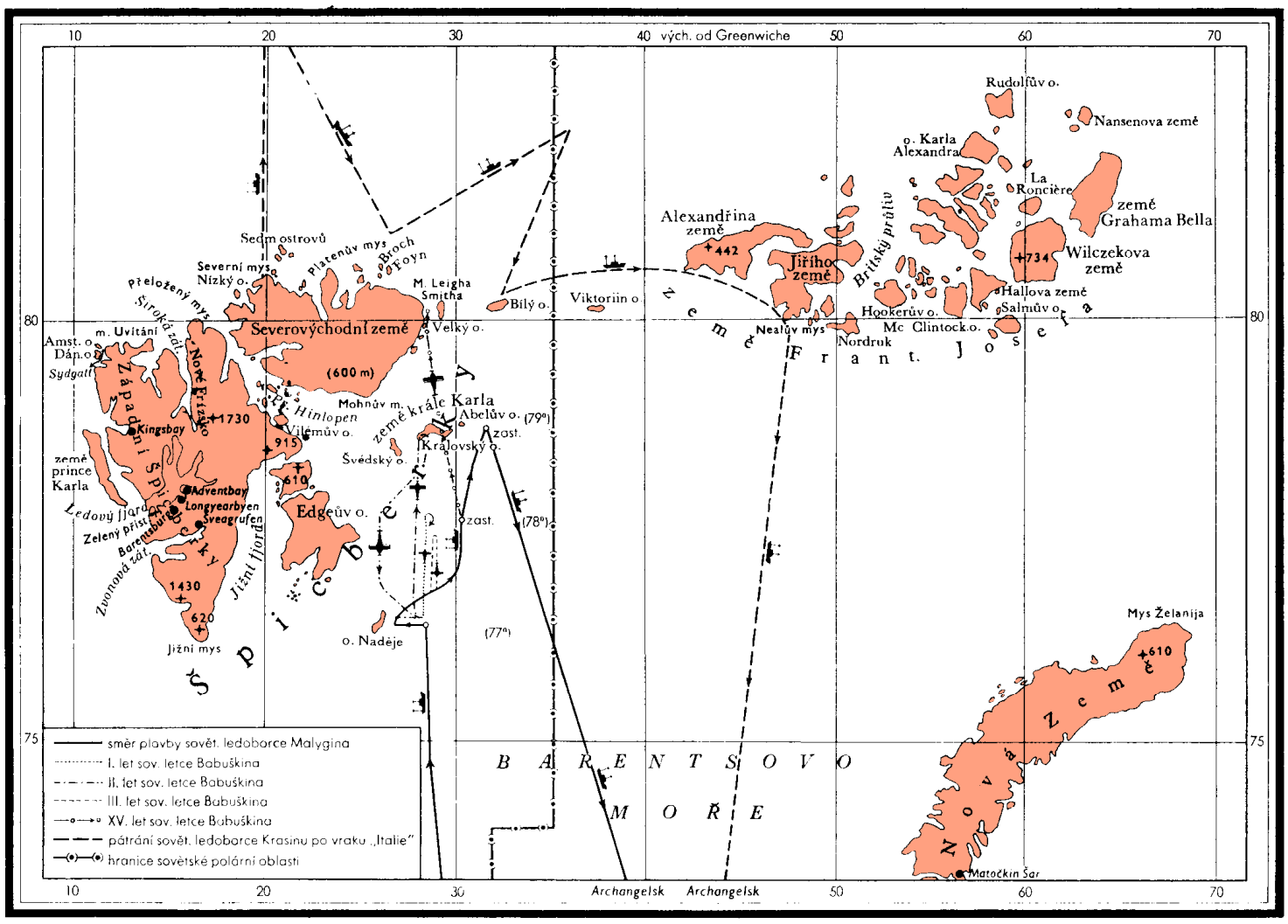
Čím více si medvěd „rybu“ prohlížel, tím pohrdavěji se o ní vyjadřoval své manželce. Viděl přece už různé ryby a v dobách hladu, když tuleni odtáhli na jih nebo se tvrdošíjně skrývali pod ledem, kam za nimi nemohl, dokonce i ryby lovil, ač nerad, poněvadž tu mnoho námahy přinášelo jen malý zisk. Setkal se už několikrát i s velikánskou rybou, která chrlila nosem do vzduchu vodotrysky, ale takhle hloupou rybu ještě nespatřil. Má nos uprostřed těla a nestříká jím vodu, ale něco

černého, co se ve vzduchu rozplývá a ohavně páchne, když toho nabereš do čenichu. A ke všemu ještě tropí tahle ryba hrozný rámus — vždyť si zaplaší všechny malinké rybky, kterými se živí! Ještě víc ho hnětlo, že mu zažene i tuleně, po kterých předtím pilně slídil — rodinka ještě nevečeřela. Vydal krátký rozkaz, udělal vlevo v bok, a následován medvědicí a mláďaty, vklouzl do široké průrvy s volným mořem, dělící kru od jiného ledového pole. Záhy se vynořili všichni pohromadě na okraji nového pole a o chvíli později zmizeli posádce „Malyginu“ za nízkým valem z ledu a sněhu, který se na něm tyčil.

K večeru 18. června změřil důstojník na hlídce výšku slunce a vypočetl souřadnice „Malyginu“: byl na 76. stupni a 37. minutě severní šířky, za 18 hodin urazil jen 54 mil. Ale i tento pomalý postup se záhy ještě více zvolnil a pak ustal úplně. Led, kterým se nyní probíjeli nesmírně pomalu kupředu, dosahoval už tloušťky půl třetího metru a to byly hranice výkonu „Malyginu“. Jen mohutný „Krasin“ byl s to zdolat kry až čtyřmetrové, jestliže přibral vodní přítěž a najížděl na led téměř třetinou své délky, drtě jej přitom svou ohromnou vahou.

V tu dobu se už na západním nebi objevily chmurné obrysy ostrova Naděje. Dlouho byl zakreslován na mapách v různých místech a teprve před čtyřmi roky změřil norský kapitán Iversen jeho polohu. „Malygin“ mohl potvrdit, že jeho měření bylo správné. Uvázl na jihovýchod od jeho černých skal, pokrytých na vrcholcích oslnivě bílým, do modra hrajícím ledem. Ještě 19. června popojel ledoborec o několik mil, 20. června po těžkém zápase o jedinou míli, ale potom jej led sevřel pevně. Stalo se to 25 mil od břehů ostrova, na němž dosud lidská noha nestanula. Velitel výpravy a kapitán ledoborce si ani nepřáli přiblížit se ostrovu více. Plavební příručka anglické admirality důtklivě před tím varovala, upozorňujíc na četná podmořská skaliska a mělčiny, které ostrov obklopují ze všech stran.

Velitelská „trojka“ se sešla ke krátké poradě. Uváznutí „Malyginu“ v těchto šířkách bylo předvídáno už při poradách v Moskvě. Nyní museli zahájit činnost letci. Bohužel akční rádius malého letounu J-13 byl jen 400 mil a to byla právě vzdálenost červeného stanu od ledoborce. Za příznivého počasí by letadlo dospělo za 4 hodiny ke stanu, ale pak by mělo jen tolik benzínu, aby se mohlo vrátit zpět k lodi.

10
20
30
40 vých. od Greenwiche
50
60
70
80
75
Rudolfův o.
Nansenova země
o. Karla Alexandra
La Roncière
země Grahama Bella
Alexandřina země
+442
Jiřího země
Britský průliv
+734
Wilczekova země
Hallova země
Salmův o.
Hookerův o.
Mc Clintock o.
Nordruk
Nealův mys
Země Františka Josefa
Sedm ostrovů
Severní mys
Nízký o.
Přeložený mys
Široká zát.
Platenův mys
Broch
Foyn
M. Leigha Smitha
Bílý o.
Viktoriin o.
Severovýchodní země
(600 m)
Velký o.
m. Uvítání
Amst. o.
Dán. o.
Sydgatt
Nova Friesland
Západní Spitsbergen
Kingsbay
+1730
Mohnův m.
F. Hinlopen
Vilémův o.
915
zem. krále Karla
Abelův o.
(79°)
zast.
Královský o.
Švédský o.
zem. prince Karla
Adventbay
Longyearbyen
Sveagrufen
Ledový fjord
Zelený přístav
Barentsburg
Zvonová zát.
Jižní fjord
610
Edgeův o.
zast.
(78°)
1430
620
Jižní mys
Spitsbergen
o. Naděje
(77°)
směr plavby sovět. ledoborce Malygina
I. let sov. letce Babuškina
II. let sov. letce Babuškina
III. let sov. letce Babuškina
XV. let sov. letce Babuškina
pátrání sovět. ledoborce Krasinu po vraku „Italie"
hranice sovětské polární oblasti
BARENTSOVO MOŘE
Mys Želania
+610
Severní Země
Matočkin Šar
Archangelsk
Archangelsk

Bylo tu jediné možné řešení, zřídit pomocný bod na cestě. Jediný pohled na mapu stačil k jeho výběru: bude to některý ze tří ostrovů ležících na jih od Severovýchodní země a pojmenovaných společně země krále Karla.

Led kolem „Malyginu“ se hodil dobře za přistávací plochu: byl rovný a ležela na něm téměř metr silná vrstva hustého prachového sněhu. Nejprve tedy třeba přenést kusy letadla na startovací dráhu a tam je smontovat. Pomáhal kdekdo, i patero novinářů, ti ne právě s velkým úspěchem, i když horlivě. Jednotlivé díly letounu byly těžké, musely se nést na značnou vzdálenost a ke všemu ještě z nich trčelo tolik nepříjemných šroubků, háků a ostrých hran, že si méně obratný člověk každou chvíli rozřízl ruku, i když ji chránil silnou rukavicí.

Ale všechny tyto potíže byly nakonec zdolány, J-13 stál smontován na svých lyžích a mechanik Grošev pilně „ladil“ jeho motor. Ten bzučel přičinlivě, ochotně vystupňoval obrátky až na jedenáct set za minutu, když mu náležitě popřáli plynu, a Grošev byl s ním jaksepatří spokojen. Námořníci z „Malyginu“ projevovali méně obdivu. Takový lehounký strojek, vypadá jako nic proti mohutnému trupu „Malyginu“, a ten měl dokázat víc než ledoborec?

„Vždyť vás ani neunese!“ namítl mladý topič při pohledu na drobný štíhlý letoun a na mohutnou a silnou postavu Babuškinovu.

„Ba unese, brachu, a třeba čtyři, však uvidíš,“ usmíval se sebevědomě Grošev. J-13 dokázal, že má pravdu, když se ve čtvrtek 21. června po hladkém, ani ne stometrovém rozjezdu bezvadně odlepil a vznesl do výše. Na palubě byli čtyři muži: Babuškin se svým nepostradatelným Groševem, meteorolog Loris-Melikov a radiotelegrafista Fominych. Po krátkém letu, který byl jen zkušební, J-13 opět přistal, ale poněvadž den byl výjimečně jasný a slunný a rozhled do dálky veliký, vzlétl Babuškin ještě dvakrát. Druhého letu se zúčastnil zástupce velitele výpravy Lavrov a důkladně si všímal, jak je tomu s ledem a má-li „Malygin“ naději, že se brzy ze svého zajetí uvolní.

Zdálo se, že situace skutečně není tak zlá a že by tu naděje byla. Až do vzdálenosti 25 mil je sice obklopoval souvislý led, jehož rozsah Lavrov odhadl na 100 čtverečních kilometrů, ale za ním už byly jen velké plovoucí kry a nadbytek vody pro „Malygin“, který musil mít

volno aspoň za svou zádí, aby mohl couvat a rozjíždět se k útoku. Kapitán Čertkov vyslechl tuto zprávu s netajenou radostí, ale přece jen by to byl rád viděl na vlastní oči. Babuškin s ním ochotně vzlétl, toho dne již potřetí. Čertkov se přesvědčil, že je tomu tak, jak to líčí Lavrov, a neměl námitek proti návratu. Byl nejvyšší čas. Sotva J-13 přistal vedle „Malyginu“, přihnala se rychlostí expresního vlaku mlha; nejprve se objevil její předvoj, rozplývavé šedé jazyky, pohybující se rychlostí větru, a v patách za nimi se přisunula šedobílá neprůhledná stěna, která zalehla všechno kolem ledoborce, takže nebylo z jeho paluby vidět ani na letoun.

Ještě ani náležitě neprořídla, když už zase rozkládali letadlo na jednotlivé kusy a pracně je vlekli na palubu „Malyginu“. Grošev bručel na tu práci, která byla podle jeho soudu zcela zbytečná, vždyť „Malygin“ neprorazí pětadvacetimílový pás silného souvislého ledu.

„Eh, nesýčkuj, Fjodore!“ káral ho s úsměvem Babuškin, ačkoli s tím v podstatě souhlasil.

„Však poznáte sám, Michale Sergejeviči!“ odpovídal zarytě mechanik. Bohužel se ukázalo, že má pravdu. Plných 24 hodin se „Malygin“ namáhal oběma svými stroji ze všech sil, loď se otřásala, až nádobí na stole skákalo, kýl žalostně skřípěl na nepoddajném ledě, až se z něho nýty urážely, a výsledek zoufalého zápasu byla necelá míle na sever! Velitelská „trojka“ rozhodla, že nemá smyslu týrat starý dobrý „Malygin“ a urážet mu nýty, o zbytečném pálení drahocenného uhlí ani nemluvě. Slovo mají letci, nechť zkusí štěstí.

„Mohli nás nechat hned a nedělat zbytečné pokusy!“ bručel Grošev, když na ledě znovu skládali letoun.

„Nalítáš se ještě dost, Fjodore Ivaniči, nehubuj!“ smál se mu mladý kinooperatér Vallentějev. Byl v dobré náladě. Babuškin mu slíbil, že ho vezme s sebou, když přísnou zkouškou prokáže, že umí nejen točit klikou své fotografické komory, ale i bezvadně obsluhovat rádio letounu. Tentokrát už mělo mužstvo cvik ve skládání letounu, a tak už za dvě hodiny stál připraven ke startu. Naložili jej plechovkami benzínu ve všech volných prostorách, v nádržkách bylo rovněž benzínu vrchovatě. Počasí toho dne, v pátek 22. června, bylo krásné, nebe bez jediného mráčku a vítr tak slabounký, že kouř z „Malyginu“ stoupal rovně vzhůru.

Přenesli letadlo na startovací dráhu

Za hlasitého „hurá!“ vystoupil letoun táhlou spirálou k modrému nebi; letěl zpočátku tak nízko, že Vallentějev natočil dobrý obraz ledoborce a ker kolem něho, na nichž se jasně rýsoval stín letadla, ale potom nabral výšku a „Malygin“ záhy zapadl za obzorem i s dlouhým ponurým ostrovem Naděje. Vallentějev, jenž podnikal svůj první polární let, radoval se jako malé dítě a všechno se mu líbilo, i plující kry, které spatřili za neprostupným pětadvacetimílovým ledovým poutem, svírajícím „Malygin“. Někde na západ od směru jejich letu ležel velký ostrov Edgeho a Vallentějev se marně pokoušel spatřit jej triedrem, ačkoli rozhled byl velmi dobrý a ostrov nemohl být dál než třicet mil.

„Zbytečně se namáháš,“ usmál se Babuškin, když si mu stěžoval. „Zde to všechno splývá dohromady, mořský led i pevnina pokrytá sněhem a ledem. Proto tu bylo tolik falešných objevů ostrovů a zemí —

ve skutečnosti to byly vždycky jen nakupené kry, stmelené sněhem do tvaru pohoří.“

Vallentějevovi nešlo ani tolik o velký ostrov Edgeho jako o malý, bezejmenný ostrůvek, slavný v dějinách skutečných robinzonů, ležící u jeho východního břehu. Před sto devadesáti lety tu ztroskotali čtyři ruští námořníci. Měli jen jednu mušketu s dvanácti náboji, pár prken a kusů železa z rozbité lodi, křesadlo, sekeru, nůž a kotlík. S těmi primitivními prostředky uhájili po sedm let živobytí, živíce se masem sobů, které stříleli šípy, když jim došly náboje. Jediný z nich podlehl útrapám polárního života, tři ostatní v dobrém zdraví vzala na palubu ruská lovecká loď i s jejich velikou zásobou sobích kožišin, které po návratu doma dobře zpeněžili.

Kinooperatér krátce sdělil Babuškinovi, proč tak horlivě vyhlíží ostrov Edgeho. „Jen bych rád věděl, odkud se tu berou sobi,“ podivoval se.

„Odkud? Přece ze Sibiře, jako to dřevo, které jsme viděli u ostrova Naděje,“ pravil Grošev.

„Eh, jdi! Vymýšlíš si báchorky! Jak by mohl sob putovat po zamrzlém moři tisíc mil? Čím by se živil cestou?“ nedůvěřoval Vallentějev. Mluvili hodně nahlas, poněvadž hluk motoru zaléhal i do dobře utěsněné kabiny, a Babuškin zaslechl jejich rozhovor.

„Fjodor si nevymýšlí,“ potvrdil mechanikova slova. „Velitel Vize zrovna včera u večeře vyprávěl, že tu někde na severních březích Špicberků zastřelili soba, který byl hodně starý a měl na parohu uvázanou ptačí nožku s drápky. Tak si označují soby naši Samojedi, kteří obývají sibiřský poloostrov Jamla.“

„Vždyť je to pro takového soba, který si utíká jen na lehko, procházka, podívej se, co má cestou zastávek, kde všude najde nějaký ten lišejník,“ pravil Grošev, rozvíjeje před mladým kinooperatérem velkou leteckou mapu, natočenou na dřevěném válci. „Ze Samojedského poloostrova si přeběhne přes Bílý ostrov na Novou Zemi, kde se může pořádně napást. Pak to vezme hezky rovnou na zemi Františka Josefa. To je spousta ostrovů, které leží pěkně pohromadě a táhnou se pořádně daleko na západ ke Špicberkům. Další zastávka je Alexandřina země, Bílý ostrov a Velký ostrov. Ten už leží

těsně u Severovýchodní země, proti mysu Leigha Smitha. A sob je krásně a pohodlně na Špicberkách!“

„Pěkně ti děkuji za takové pohodlí!“ smál se Vallentějev. „Mezi Novou Zemí a zemí Františka Josefa je plných tři sta mil, skoro pět set kilometrů a nikde kousek pevné země. To musí chudák sob běžet nejméně týden s hladovým žaludkem!“

„Eh, cožpak víš?“ odpíral Grošev. „Třeba tam je nějaký ten ostrůvek a nikdo ho ještě neobjevil.“

Bílý svit zalehl pojednou kabinu. Ustali v hovoru a přiskočili k okénkům letadla. Rozhled zmizel, led dole už nebylo vidět, kolem dokola ležela mlha. Babuškin okamžitě vytáhl letadlo do tří tisíc metrů, ale ani potom nespatřili modré nebe, všude kolem nich, nad nimi i pod nimi je mlha jako bělavá kalná tekutina, čišící nepřátelským chladem.

„Musíme zpátky, nedá se nic dělat!“ rozhodl Babuškin. Obával se námrazy na křídlech, která mohla v několika minutách zatížit letoun tak, že by jej nebyl motor udržel ve vzduchu.

„Věčná škoda, byli jsme už sto mil daleko, víc než polovinu cesty k zemi krále Karla máme už za sebou!“ mrzel se Grošev. Babuškin mezitím už otočil směrovým kormidlem a J-13 letěl plnou rychlostí k jihu. Ale mlha mu šla v patách a záhy ho předstihla. Vallentějev odťukal na vysílačce zprávu pro „Malygin“, že se vracejí, a brzy nato se chopil triedru a pečlivě prohlížel jižní obzor, pátraje po ledoborci. Ale mlha houstla i před nimi čím dál tím více a rozhled klesl na pouhou míli. V kabině zavládlo tísnivé ticho, rušené jen tlumeným hlukem motoru. Letěli podle kompasu, ale byla pramalá naděje, že v mlze najdou „Malygin“. Tak uběhla půlhodina a nová půlhodina. Náhle Grošev, neúnavně vyhlížející z okénka, spatřil v mlze před nimi, poněkud vpravo od směru letu, temnou, rozplývající se skvrnu, která postupně rostla.

„Tam jsou,“ zvolal radostně. „Přiložili pod kotli a dávají nám znamení kouřem z komína!“ Bylo tomu skutečně tak, Babuškin se snesl níže a o několik minut později spatřili už neurčité obrysy „Malyginu“. Vystupoval rychle z mlhy a jeho paluba byla plna mužů, vyhlížejících návrat letadla. Babuškin nad ním jednou zakroužil a potom hladce přistal vedle něho.

Následující den, v sobotu, mlha pomalu a neochotně ustupovala, ale pozdě v noci se roztrhala nadobro a východní vítr odvál rychle poslední její zbytky. Nad ledoborcem se klenulo zase jasně modré nebe a půlnoční slunce vrhalo na ledová pole jeho ostrý stín.

„Dnešní let bude určitě dobrý!“ ujišťoval Babuškin, když se brzy po půlnoci loučil s Vizem. Měl pravdu. Počasí bylo nádherné, vítr jen slabý a rozhled do dálky nejméně třicet mil z té výše tisíce metrů, kterou většinou udržovali. Krátce před druhou hodinou spatřil Grošev na obzoru černá holá temena skal země krále Karla.

„Vlastně to není země, jen skupina ostrovů,“ pravil zklamaně.

„To bych řekl, že to není země,“ smál se Vallentějev, který už před odletem pečlivě prostudoval mapu a nyní si chystal fotografický přístroj, aby zachytil obraz ostrovů při příletu. „Jsou to vlastně tři velké ostrovy a spousta menších. Nejzápadnější z těch tří se jmenuje Švédský ostrov, prostřední je Královský ostrov a nejvýchodnější Ábelův ostrov. U kterého z nich chcete přistat, Michajle Sergejeviči?“ tázal se Babuškina.

„U prostředního,“ odvětil stručně letec.

„U Královského, to si dám líbit!“ žertoval kinooperatér. „Má ostatně nejhezčí kontrasty, černé skály a pod nimi všude závěje sněhu.“

„Vypadá jako klika od motoru ten tvůj Královský ostrov, Ivane,“ posmíval se Vallentějevovi Grošev, jenž si nepřestal prohlížet ostrovy triedrem. „Chcete přistat na jižním pobřeží, Michajle Sergejeviči?“

Babuškin přikývl. Natočil válec s mapou a prohlížel si čáru zakreslující Širokou zátoku, kterou tvořil táhlý oblouk jižního břehu Královského ostrova.

„A dobře uděláte,“ souhlasil mechanik. „Vidím krásný rovný břeh, hezky zasněžený, hned napravo od takového táhlého výběžku, který zakončuje rameno kliky.“

„Ten výběžek je Altmannův mys a já tě poslechnu,“ pravil s úsměvem Babuškin. Snížil letoun na 500 metrů, opsal kruh nad ostrovem, jehož skály na některém místě čněly hodně vysoko, a potom se snesl strmou čarou s přídí proti větru na břeh, pokrytý silnou vrstvou sněhu. Vrtule ještě několikrát zavířila a potom utichl motor nadobro. Jeho rachot vystřídal jiný zvuk: křik tisíců alk, divokých husí a racků,

kteří se vznesli v hustých mracích z břehu a ostře hubovali na podivného ohromného ptáka, jenž tak znenadání vnikl do jejich království.

„Těch je, udělám si obrázek!“ smál se Vallentějev, jenž seskočil první z letounu na břeh a zapadl do sněhu až po kolena.

„Jestli tu budou čekat!“ škádlil ho Grošev. „Ale tamhle, podívej se a udělej obrázek, než ti utečou, to jsou praví domácí páni!“ Chytil ho živě za rukáv a ukazoval na blízký pahorek. Stála na něm medvědice s dvěma hodně už vyrostlými mláďaty a užasle si prohlížela podivné tvory, které dosud v životě nespatřila. I medvídci se zdáli překvapeni. Zapomněli na obvyklé dovádění a rvačky a strnule pohlíželi dolů na břeh, co se to tam děje. Vallentějev měl plno času natočit medvědí rodinku na pořádný kus filmu.

„A kde necháme plechovky s benzínem, Michajle Sergejeviči?“ staral se Grošev.

„Kde by? Rovnou tady na břehu, snad se s nimi nebudeme tahat nahoru, na ty skály? Vždyť každá z nich váží dobrých dvacet kilo!“

„No dobrá, ale co medvědi, neponičí nám je tady, tak na ráně?“ měl obavy mechanik.

„Jen se neboj, Fjodore, medvěd je chytrý, ten hned pozná, co je k jídlu a co ne. Zaručeně se ti nebude dobývat do plechovek,“ uklidňoval ho letec.

„Ostatně by potřeboval nůž na konzervy, kdyby chtěl plechovku otevřít,“ škádlil Groševa Vallentějev. Mechanik se ušklíbl.

„Jsi hlavička chytrá, Ivane! Kdyby si tamhleta stará sedla na plechovku, je z ní lívanec.“

„Ale to by mohla stejně dobře udělat, i kdybys vytahal plechovky kdovíjak vysoko, podívej se, kde jsou medvědi!“ upozorňoval ho Babuškin. Skutečně také skála, na které pořád ještě prodlévala medvědí rodina, čněla nejméně sto metrů nad plochý břeh, na němž stáli.

„No dobrá, když myslíte,“ poddával se neochotně mechanik. Za řeči snesli pět plechovek se sto litry benzínu z letadla a položili je do sněhu. „Zajistíme je kameny, tamhle jich leží dost, a medvědi si snad nedají práci je roztahat,“ rozhodl Babuškin. Pod úpatím horského hřebenu ležely kameny různé velikosti, od oblázků, nakupených do celých

hromad, až po velké balvany, kterými by nehnulo ani deset mužů. Za chvíli z nich sestavili slušnou pyramidu a do jejího vrcholu vetkli červenou vlajku, kterou uvidí z dálky, až se budou vracet od stanu trosečníků. Řádně se při práci zahřáli a unavili a Grošev mínil, že by neškodila malá snídaně.

„To už máš hlad, Fjodore?“ divil se naoko Babuškin. „Vždyť dávno ještě není hodina snídaně, máme čtvrt na tři.“

„Jíst může člověk kdykoli, pokud něco má,“ prohlásil filosoficky Grošev. Sesedli se na nejnižších kamenech své pyramidy a veliká termoska s čajem kolovala z ruky do ruky. Přikusovali k němu pořádný krajíc s máslem a se suchým salámem. Když jedli, sestoupila medvědice s mláďaty se skály, odkud vetřelce až dosud pozorovala, a všichni tři se potloukali blízko letců. O něco později se k nim přidružili ještě jiní dva medvědi a tato tlupa šelem zřejmě Vallentějeva znervózňovala. Stále posedával na kameni, aby je měl na očích, a Grošev se potají usmíval.

„Tak, a teď vystoupíme na hřebínek a já si natočím celkový obraz ostrova,“ prohlásil Vallentějev, sotva dojedli.

„Eh, jdi mi k šípku, budeme se plahočit na ty hloupé skály!“ durdil se Babuškin. Byl veliký a silný a zlézání skal nepatřilo mezi jeho oblíbené zábavy.

„Jen pojďte, Michaile Sergejeviči, malá procházka po jídle dělá dobře, člověk netloustne!“ lákal ho Grošev.

„Komu dobře chutná, nemůže být hubený jako louč,“ bručel letec, ale sebral se a šel s nimi. Grošev si přehodil přes záda karabinu — nechtěl střílet na medvědy, ale člověk nikdy neví — a Vallentějev se vlekl s těžkým filmovým přístrojem. Babuškin vzal s sebou vlajku, kus tuhého papíru a dřevěnou tyčku, aby také něco nesl, jak prohlásil.

„Však toho z nás nesete nejvíc,“ děl potutelně Grošev, vrhnuv kosý pohled na jeho zavalitou postavu.

„Hlavně mozek, ten ty rád zapomínáš doma!“ nedal se Babuškin.

Za tohoto rozhovoru začali zlézat horský svah. Zpočátku se nemuseli moc namáhat, ale potom bylo úbočí hřebene příkřejší a těžko na něm nacházeli schůdná místa. Kluzké kameny jim ujížděly pod nohama a někde přišli na místa, kde musili lézt po čtyřech.

„Jsme jako medvědi,“ supěl Babuškin. „Počkejte chvilku, koupám se už v potu. Sundám tu zatracenou polární kazajku, vždyť váží nejméně pud!“

„Však je mi také teploučko,“ přisvědčoval Grošev a ochotně stahoval přes hlavu těžkou, kožišinou podšitou kazajku. Mrzlo, ale pot jim stékal po zádech.

„Necháme to tady, až půjdeme zpátky, jednoduše kazajky sebereme,“ rozhodl Babuškin.

„Nebojíš se, že se ti medvěd oblékne do kabátu, Ivane?“ škádlil Grošev Vallentějeva. Ten pod tíhou svého aparátu jen supěl a neodpověděl. O chvíli později rozhodl Babuškin, že i svetr je moc těžký, když sluníčko tak nádherně připaluje, a svlékl se až do košile.

„A já tu nechám to hloupé železo, nač se s ním tahat?“ rozhodl mechanik o své karabině.

„Snad bys to neudělal?“ protestoval Vallentějev. „Co když narazíme na medvěda?“

„Co by bylo, nic nebude! Prostě zamáváš rukama nad hlavou a medvěd bude upalovat, že mu všechny čtyři nohy nepostačí!“ smál se Grošev.

„Jen si hezky karabinu nech!“ rozhodl Babuškin. „Nejde o medvědy, které potkáme, ale o ty, kteří se potloukají na břehu. Co kdyby je napadlo prohlédnout si náš Junkers? Stačí jediné mávnutí tlapou a máme po křídle.“ Skutečně, medvědí tlupa, která vzrostla ještě o dva členy, se potloukala ustavičně po břehu. Mírný větřík rozvíjel vlajku čnějící z kamenné pyramidy a její pohyb, jak se zdálo, budil nedůvěru medvědů a udržoval je prozatím v slušné vzdálenosti od letadla. Ale vítr mohl každou chvíli ustat a nebylo vyloučeno, že se potom huňáči osmělí a půjdou si prohlédnout velikého ptáka zblízka.

„No dobrá, potáhnu se s tím železem dál!“ neochotně bručel Grošev. Odpočívali několik minut na malé horské plošině a potom se vydali znovu na pochod.

„Už nám na hřeben mnoho nechybí,“ pravil nadějně Vallentějev. Ohlédl se ještě dolů na břeh, kde stál J-13, a rázem zneklidněl. Dva statní medvědi se oddělili od ostatní smečky a počali zvolna, ale kupodivu obratně zlézat horský svah. Pohybovali se rovnoběžně s letci

ve vzdálenosti sotva padesáti metrů a záhy se octli ve stejné výšce s nimi.

„Vida, jaký lezec je kmotr Míša, to bych byl do něho neřekl!“ podivoval se Grošev. Vallentějev, stále se ohlížející přes rameno, přidal do kroku. Byl teď v čele malé skupiny a zdálo se, že mu soutěž s medvědy dodala nových sil. Pojednou se zastavil a zvedl varovně ruku.

„Neslyšíte?“ tázal se přidušeným hlasem. Nad jejich hlavami na vrcholu hřebene to šumělo jako potok spěchající horským korytem.

„Voda! Neškodil by doušek! Mám hrdlo vyschlé až semhle!“ pravil Babuškin, ukazuje na střed hrudníku.

„Voda? A kde by se tu vzala, vždyť ten hřeben je holý jako dlaň, prohlédl jsem si ho dobře, než jsme přistali,“ divil se Grošev. Napjali síly, aby dorazili brzy na hřeben, ale ještě dříve, než na něm stanuli, zašumělo to mocněji a celé mračno ptáků se jim vzneslo nad hlavou. Letěli dost těžkopádně. Měli dlouhé zobany a krásné bílé peří na hrudi, oslnivě se lesknoucí ve slunečním světle.

„Kajky! Panečku, a těch je!“ podivoval se Vallentějev.

„Ty bys mohl oškubat a jejich peří naložit na Junkers, to bys zbohatl, co Ivane?“ posmíval se Grošev.

„Tak to byl tedy ten potok!“ pravil zklamaně Babuškin. „Dal bych za pořádný doušek celý sud kajčího peří!“

„To by bylo drahé napití, Michajle Sergejeviči,“ smál se Grošev. „Ten sud kajčího peří, pořádně napěchovaného, stál by nejméně deset tisíc rublů!“

„A co bych tu dělal s desíti tisíci rubly? Voda by mi byla milejší,“ ujišťoval Babuškin. Kajky zatím odlétly směrem do vnitra ostrova a zmizely jim z očí. Také jeden z obou medvědů, kteří lezli na hřeben, někde zmizel, ale jeho druh stoupal vytrvale dále a držel s letci krok.

Udýcháni stanuli konečně na náhorní rozlehlé planině. Byla poseta nízkými kajčími hnízdy, vystlanými jejich peřím. Hnízda byla většinou prázdná, ale v několika z nich našel Grošev vejce a dychtivě se do nich pustil.

„Chutnají lépe než voda, nemusíte se už zlobit, že tu není potok,“ pravil Babuškinovi, nabízeje mu podíl ze své kořisti. Letec ochotně přijal a také Vallentějev se přiživil.

„Posbírám ještě nějaká a uděláme z nich na lodi svítek," rozhodl se Grošev a rozběhl se po planině. Medvěd, který dosáhl hřebene současně s nimi, se zastavil a díval se na ně. Grošev hledal v hnízdech, nestaraje se o něho. Vallentějev točil horlivě klikou svého přístroje, obraceje jej postupně na všechny strany, a Babuškin zatím snášel menší kameny, jichž tu leželo hojnost, a stavěl je do pyramidy. Když byl se svou stavbou hotov, vetkl do jejího vrcholu rudou vlajku a pod ní umístil tuhý papír, zatížený kamenem, na nějž napsal: „Letci z SSSR, účastníci výpravy na záchranu trosečníků z »Italie«, stanuli na tomto pohoří 24. června 1928." Připojil své jméno a volal na druhy, aby se šli také podepsat.

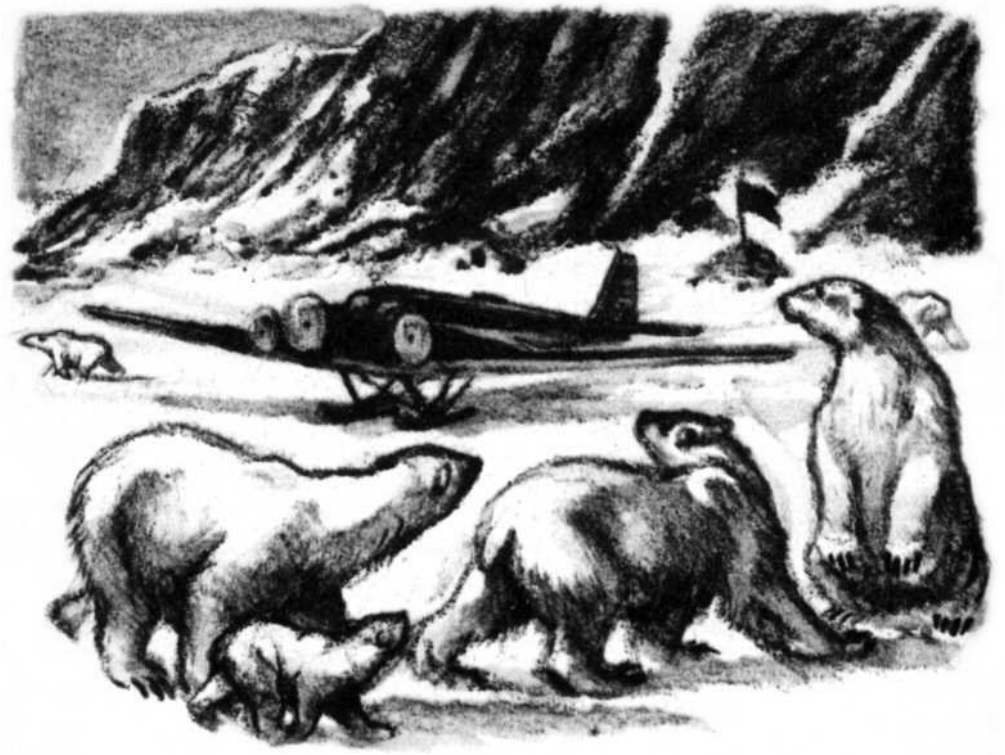
Vallentějev zatím už natočil, co potřeboval, a také Grošev skončil sběr kajčích vajec. Měl jich plný uzlík a nesl je velmi opatrně. Oba připojili své podpisy k Babuškinovu a všichni se potom vydali na zpáteční cestu k J-13. Ještě než jim náhorní plošina zmizela z očí, ohlédli se naposled na svou vlajku a vypukli v hlučný smích. Medvěd, který je tak vytrvale sledoval, stál několik kroků od pyramidy a s nejvážnější tváří na světě si prohlížel Babuškinův nápis.

„Tak proto jste to psal tak krasopisně, Michajle Sergejeviči, aby to medvěd po vás přečetl!" dobíral si mechanik Babuškina.

„Jen ty se nesměj a dej pozor, abys z těch kajčích vajec neměl svítek ještě dřív, než slezeme dolů!" odbýval ho letec.

„Jsou vlastně nesmírně zvědaví ti polární medvědi," usoudil Vallentějev.

„Aby nebyli? Byl bys také, kdybys žil na jejich místě. Představ si, že bys neměl žádné divadlo, žádné kino, žádný rozhlas, žádné noviny a knihy, pak by ses zajímal o každou maličkost," filosofoval Grošev. Cestou posbírali své kazajky a brzy dorazili k letadlu. Medvědí smečka tu stále ještě prodlévala, ale rozptýlila se v širším okruhu kolem letadla. Zřejmě si na ně netroufala, ale přitom byla zase tak zvědavá, že se chtěla dočkat, co se bude dále dít s podivným velkým ptákem. Záhy se to dověděla. Letci nasedli a Babuškin spustil motor. Tichá zátoka zaburácela jeho hřmotem a medvědi sebou ulekaně trhli a začali utíkat na všechny strany. Neběželi však daleko. U prvních svahů se znovu zastavili a zvědavě pohlíželi k letounu. Řekli si patrně, že ten hloupý

Medvědí smečka stále ještě prodlévala u letadla

velký pták sice dovede křičet jaksepatří, ale není s to ani běhat, ani lítat.

To byla smutná pravda a Grošev klel jak náleží. J-13 stál déle než dvě hodiny ve stínu, kde byla dosti nízká teplota, a přimrzl lyžemi. Babuškin jej nechtěl nutit k násilnému odtržení, které mohlo skončit převržením letadla, a tak nezbylo nic jiného než vystoupit a lopatkou sníh z lyží trochu odsekat. Pracovali vždy dva a třetí hlídal s karabinou medvědy, kteří se začali pomalu zase stahovat k letadlu. Po půlhodinové práci usoudil Babuškin, že už by to mohlo stačit. Nasedli znovu a tentokráte si dal J-13 říci. Uvolnil se však tak prudce z místa, kde přimrzl, že Vallentějev, který stál a zvědavě pozoroval medvědy, padl na Groševa, sedícího vedle letce.

„Nauč se chodit v letadle!“ bručel mechanik.

„Ty dej radši pozor na svoje kajčí vejce! Nemáš z nich už omeletu?“ odbýval ho Vallentějev. Grošev se zachechtal a vítězně

zvedl uzlík s neporušenými vejci, který stále držel v ruce.

„Počkáš si na omeletku ještě půl druhé hodiny, Ivane," pravil dobromyslně. Ale bylo souzeno, že si na ni Ivan počká trochu déle. Vzlétli z Královského ostrova o půl páté a zamířili rovnou na jih podle 28. východního poledníku. Počasí bylo zpočátku dobré, nebe jasné a rozhled do dálky velmi uspokojivý. Tak letěli asi hodinu, když náhle před nimi vyvstala šedá clona husté mlhy. Táhla se vlevo i vpravo do nedohledna a vystoupit nad ni nemělo smyslu; byla tak neproniknutelná, že jim musila dokonale zakrýt ledoborec.

„Čert aby to spral! Kde se tu ty mlhy berou? To jako by je nějaké čarodějnice vařily v kouzelném kotli a vyklopily je vždycky na nás, když si potřebujeme vyletět!" klel Grošev. „Na kotviště máme ještě dobrých třicet mil. Co podnikneme, Michajle Sergejeviči?"

„Přistaneme hned," odvětil stručně Babuškin. Už za mechanikovy řeči snížil letadlo na pouhých sto metrů a začal vyhlížet vhodné místo k přistání.

„Tady chcete přistat? To se mi nezdá!" namítl Grošev. „Jako bys nikdy nebyl se mnou přistal na ledě v Karském moři, Fjodore!" odpověděl Babuškin, otočiv kormidlo tak, že J-13 začal opisovat veliký kruh.

„Ba, často jsme spolu přistali na zamrzlém moři, ale to byl pořádný led, který držel jaksepatří pohromadě, a tohle jsou jen plovoucí ledová pole."

„Nemáme na výběr, letět dále by přece bylo šílenství, to uznáš, ne?"

„Ale jste si vědom, že z té kry budeme musit zase vzlétnout? A máte někde záruku, že se vám nerozdrobí, než se mlha zvedne?" uplatňoval Grošev poslední námitky.

„Kolkovanou smlouvu na to nemám, Fjodore," smál se Babuškin. Vybral si mezitím kru, která se mu zdála největší, a v příštím okamžiku na ní strmou dráhou přistal.

„Mohla být trochu větší," bručel nespokojeně Grošev, když vystoupili a prohlíželi svou nouzovou přistávací plochu. Měla sotva přes čtyři sta metrů v nejdelším směru a její nepravidelné okraje svědčily o tom, že bývala mnohem větší, ale že už se značná část ledu od ní oddrobila.

„Ten zbytek snad pár hodin vydrží," řekl nadějně Vallentějev. Za průrvami různé šířky, v nichž bylo volné moře, pluly jiné kry, ale ty byly vesměs menší než ta, na níž přistali. Mlha ostatně nepřipouštěla větší rozhled než na půl míle a i tato vzdálenost záhy poklesla a mlha zavalila celé přistávací pole. Uvařili si čaj a vybalili zásoby sucharů a šunky. Prvních několik hodin uběhlo dost rychle, ale potom se čas začal nekonečně vléci. Vallentějevova naděje, že za pár hodin budou moci letět dál, se nesplnila.

Přešlo poledne, pak i večer a nastala půlnoc; musili dávat pozor, zda se s krou znenadání něco neděje. Po půlnoci hlásil Grošev, který měl právě hlídku, že se mlha začíná trhat, ale uběhly ještě dvě hodiny, než Babuškin uznal, že lze vzlétnout s nadějí, že spatří ledoborec. J-13 se odlepil tentokrát hladce a letěli sotva dvacet minut, když Grošev, pátrající triedrem, vítězně zvolal, že vidí „Malygin".

„Jednu výhodu ta kra měla proti Královskému ostrovu," prohlásil Vallentějev ke Groševovi, když šli spolu od J-13 k „Malyginu", jehož posádka je vítala radostným voláním.

„Jakoupak?" tázal se zvědavě mechanik, který nesl pyšně svůj uzlík kajčích vajec.

„Že tam nebyli medvědi!"

V pondělí a v úterý nebylo sice špatné počasí, ale musili vyměnit motor u J-13, poněvadž měl už za sebou mnoho hodin letu a Grošev s ním nebyl spokojen. Na dálkový let ke stanu trosečníků potřebovali spolehlivý stroj, cestou nebylo možno provádět opravy. Tato práce a zkušební lety zabraly plné dva dny. Počasí bylo nyní dobré, ale meteorolog výpravy Boris Melikov nebyl pro start. Předvídal do dvou dnů bouři právě v této části polárního moře.

„To bychom nemohli odletět nikdy," namítal Babuškin. „Máme-li hezké počasí, předpovídáte nám, že se zkazí. A máme-li špatné počasí, stejně nemůžeme letět." Bylo už 29. června a zprávy rádia o situaci trosečníků nebyly utěšené. Po Lundborgově neštěstí se letcům už nechtělo přistat; obávali se, že by je stihl stejný osud jako švédský Fokker. Babuškin tyto obavy neměl. Jen když se mu podaří dostat se nad stan trosečníků, potom zcela jistě přistane na téže kře jako Lundborg. Zachrání aspoň Cecioniho, neschopného pochodu, a převeze

jej na Královský ostrov nebo přímo na „Malygin“. I kdyby se mu už potom další let nezdařil, zbudou ve stanu lidé schopní pochodu, kteří si v nejhorším mohou mnohem lépe pomoci sami, než kdyby měli na starosti druha se zlomenou nohou.

Ostatní dva členové velitelské trojky, Vize a komisař Strelkov, s tímto názorem souhlasili. Na palubě byl kromě Babuškina a jeho nerozlučného Groševa radiotelegrafista Fominych. Posádka ledoborce je vyprovázela voláním zdaru a přáním brzkého návratu. Půjde-li vše dobře, mohou být časně ráno zpátky. Nikdo netušil, že jim letoun zmizí z očí na dlouhých pět dnů, plných obav a úzkostí o jeho osud a vzrušujících chvil i pro ledoborec samý.

Poslyšme, co o tomto svízelném letu vypráví sám Babuškin: „Vyletěli jsme za velmi nízkých mraků. Odhadoval jsem jejich výšku jen na 100 metrů. Spíše to však byla mlha. Museli jsme letět až u samého ledu, ve výšce asi 50 metrů. Mlha nás tlačila stále více k ledu a už půl hodiny po odletu jsme rychle odmontovali anténu, aby se nezachytila na nějaké kře a nestrhla letadlo dolů. Proto jsme pak byli bez telegrafického styku s »Malyginem«.

Mlha zhoustla nakonec tak, že jsme nevěděli, kde jsme. Nezbylo než se vrátit na »Malygin«, od něhož jsme byli vzdáleni asi 120 kilometrů. Ke všemu ještě začal padat sníh a rozhled byl čím dále tím horší. Na návrat k »Malyginu« nebylo ani pomyšlení. Zbýval už jen jeden prostředek, přistat na první vhodné kře. Grošev ji našel a J-13 opsal nad ní pět kruhů, než se dotkl lyžemi sněhu. Zabrzdil snadno a všichni jsme doufali, že za několik hodin budeme moci buď letět k červenému stanu, nebo zpět k »Malyginu«. Tato naděje se nám však nesplnila. Sotva jsme se totiž snesli, vypukla bouře. Vánice vzrostla a vál silný vítr, který začal lámat ledová pole a rozhánět je od sebe. Měli jsme ustavičně obavy o stroj. Vážné poškození znamenalo by pro nás takřka jistou záhubu. I kdyby se nám podařilo uvědomit rádiem »Malygin«, kde jsme, bylo velmi nejisté, zda se mu podaří včas k nám proniknout, neboť led kolem lodi v době, kdy jsme startovali, byl příliš silný.

Ani potravin jsme neměli nazbyt. Proto jsem byl rád, když se asi za deset hodin po našem přistání objevil medvěd. Zastřelil jsem ho a zatím

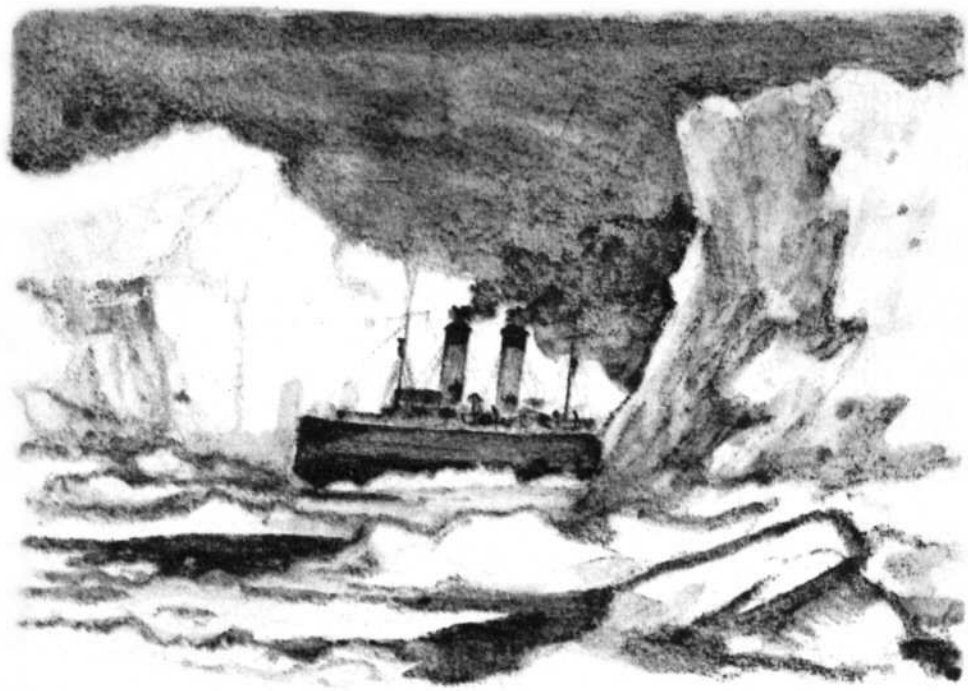
jsme z něho stáhli hustý kožich a vyřezali nejlepší kusy masa. Potom přišli ještě dva jiní medvědi, ale když si nechtěli od nás dát říci, že nemáme chuť učit je létat, a dotěrně se tlačili k Junkersu, zaplašili jsme je raketami. Zabíjet jsme je zbytečně nechtěli.

Sníh na chvíli ustal, ale právě když měl stráž Grošev, začal padat znovu. Byl hustý a roztával, když se snášel dolů. Také vítr zesílil a led se znovu začal lámat. Grošev mě vzbudil, spustili jsme motor a posunovali jsme se na pevnější místo kry. Vítr ji unášel, vrhal ji na jiné nebo zase jiné kry hnal proti ní, takže se každou chvíli mohla rozpadnout. Prožívali jsme zlé chvíle a naše postavení bylo čím dále tím nebezpečnější. Celé hodiny jsme trávili v kabině, marně se pokoušejíce o spánek, nebo jsme prohlíželi motor, neboť pokud pracoval, potud jsme měli ještě nějakou naději na záchranu.

Teprve čtvrtého dne po našem nuceném přistání se začalo nebe vyjasňovat a bouře se ztišila. Šťastně jsme se vznesli a zamířili k místu, kde kotvil »Malygin«. Bohužel už tam nebyl. Prohledali jsme celou oblast u ostrova Naděje, kde jsme předpokládali, že by mohl být, ale bez úspěchu. Mlha visela dosti nízko, a proto jsme neměli možnost vznést se do výše a rozšířit svůj obzor. Benzínu hrozivě ubývalo. Grošev hlásil, že už ho máme jen 50 litrů, a tak nám nezbylo než zatím znovu přistát, dokud se rozhled nezlepší.

Přistali jsme na malé kře s trhlinami. Když jsme se pár hodin prospali a vystoupili z letadla, shledali jsme, že kra je velmi tenká, že její povrch je celý rozleptaný a pokrytý loužemi vody. Byla to patrně už letošní kra, která nemohla zesílit, poněvadž nebyl dost velký mráz. Dosud si nedovedu vysvětlit, jak se mi podařilo na ni přistat. Fominycha potkala nehoda, která mohla pro něho zle skončit. Měl špatně připevněnou lyži, a sotva vystoupil ráno z kabiny na led, propadl se do vody a namočil se od paty až k hlavě. Jen s největší námahou jsme ho vytáhli. Byl celý bledý a třásl se zimou. Neměl do čeho se převléknout, a tak až do našeho návratu na »Malygin« seděl v promočených šatech a třásl se zimou. Jasně se pamatuji na jeho slova: »Nenajdeme-li dnes „Malygin“, je po mně!«

Vyčistili jsme kru před letadlem a znovu jsme se vznesli. Grošev první spatřil ledoborec triedrem. »Malygin« byl v tu chvíli ještě tak

„Malygin“ proplul soutěskou smrti

daleko, že vypadal jako pouhá tečka. Přijal jsem Groševovu zprávu se značnou nedůvěrou. Jak by mohl být »Malygin« pouhých šest mil od ostrova Naděje, v místech, kde jsou četné skály? Ale Grošev měl pravdu a brzy jsem spatřil triedrem »Malygin« sám. Křikl jsem to Fominychovi, který se třásl zimou; začal radostně tančit po kabině a provolávat hlučné »hurá!« Za jednu hodinu a čtyřicet minut po novém startu seděli jsme v teplé jídelně ledoborce v kruhu blízkých a drahých soudruhů.“

Na „Malyginu“ zažili za nepřítomnosti letadla J-13 zlé chvíle. Den po Babuškinově odletu začalo pršet, ale déšť okamžitě mrzl v ostré ledové jehlice, které záhy pokryly palubu i velitelský můstek silnou kluzkou vrstvou ledu. Déšť a sníh vytvořily kolem ledoborce hustou neproniknutelnou clonu, že nebylo vidět ani na několik metrů. Jen z hrozného hluku ledových ker, které se lámaly všude kolem lodi a otáčely jí kolem kotevního řetězu, bylo možno soudit, co se děje kolem „Malyginu“.

Vítr od východu ustavičně sílil; druhý den, 1. července, vál už rychlostí 45 kilometrů za hodinu. Kra se kupila na kru a ledové pole, u něhož byla loď zakotvena ledovou kotvou*), dalo se do pohybu i s ní. Kam, nikdo nevěděl, hustá mlha vystřídala vánici; jen z měření hloubky dna, které dal kapitán Čertkov nepřetržitě provádět, bylo patrno, že se ledoborec rychle blíží k ostrovu Naděje. Olovnice, která zpočátku udávala 65 až 70 nití**), záhy se zkrátila na pouhých 27 nití.

Na „Malyginu“ nastaly chvíle největší úzkosti. Každou další minutu mohl ledoborec ztroskotat na mělčině. Mapa britské admirality, ačkoli byla neúplná, obsahovala varovná čísla a zakreslovala četné mělčiny a skalní útesy v blízkosti břehů ostrova. Varovala lodi mající ponor větší než 10 stop***), aby se nepřibližovaly k ostrovu na více než na 10 mil, a „Malygin“ nořil plných 20 stop! Když se v poledne 1. července mlha rozptýlila, spatřila posádka břehy ostrova ve vzdálenosti necelých tří mil! Temena pobřežních skal byla zahalena mraky, a jejich úbočí, která byla tak blízko, že pouhým okem viděla posádka „Malyginu“ ptáky sedící na skále, třpytila se bílými ledovci. Štěstí přálo ledoborci, že ve chvílích, kdy nebylo možno jej řídit, proplul mezi útesy, vyhnuv se jim jako zázrakem. U břehů se také nakupily kry a zastavily další pohyb ledoborce k ostrovu. Za ním naopak se tak uvolnily, že mohl odplout od břehů do vzdálenosti šesti mil od jižního cípu ostrova. Ale cestou k novému kotvišti prožila posádka ještě vzrušující okamžik, když vítr přihnal ledoborci do cesty dvě kry vysoké jako pětipatrový dům. Kormidlo, řízené pevnou a zkušenou rukou, vedlo „Malygin“ mezi oba ledové obry: proplul soutěskou smrti, aniž se bokem otřel o ledovou hranu.

Na novém kotvišti vrátily se zase všechny myšlenky k letcům, nepřítomným už pátý den. Nastal 4. červenec. Ačkoli nebe bylo stále zachmuřené, upíraly se k němu všechny pohledy. Nikdo nechtěl věřit, že by se Babuškin se svými druhy už nevrátil, a jejich naděje se také splnily. V půl jedenácté se ozval hukot motoru, pak se objevil J-13, za

**) Kotva, která se zaráží do ledového pole, má tvar obráceného písmene L.*

***) Námořnická míra, 18,4 cm.*

****) Anglická stopa, 30,4 cm.*

hromového „hurá!“ posádky zakroužil nad lodí a bezvadně přistal. Přivážel plné vědro medvědího masa, z něhož kuchař „Malyginu“ vyrobil nejchutnější bifteky na světě!

V jednom byla bouře užitečná: uvolnila ledové pole a „Malygin“ zahájil novou plavbu na sever. Postoupil podle 30. stupně a 20. minuty východní délky o osmdesát mil, ale 6. července jej nový mocný led znovu zastavil na 78. rovnoběžce. Byli podstatně blíž skupině Viglieriho a Babuškin se rozhodl k novému startu. Opět smontovali Junkers na ledě a 11. července časně zrána, ve 2 hodiny 20 minut, vzlétli na cestu k mysu Leigha Smitha. Ale již za 10 minut ohlásilo jejich rádio „Malyginu“, že narazili na hustou mlhu, a brzy se musili vrátit.

Byl to Babuškinův 15. let a obě lyže J-13 byly tak poškozeny, že je nemohli spravit. Jiné lyže neměli, musili je nahradit plováky. Události se ostatně zatím rychle vyvíjely a rádio z „Krasinu“ ohlásilo vzrušující zprávy. „Malygin“ znovu zdolal kry, které jej věznily, a pronikl až za 79. rovnoběžku, pátraje po Amundsenově letadle a po skupině, jež zmizela s vrakem vzducholodi. Říkali jí na obou ledoborcích „skupina Alessandriniho“. Ale neměl úspěch a jeho zásoba uhlí se blížila rychle k množství, které si museli stůj co stůj ušetřit na návrat do Archangelska. Když se v sobotu 14. července „Malygin“ obrátil přídí k jihu a nastoupil zpáteční cestu, dělilo jej necelých 70 mil od místa, kde se pohyboval červený stan.

VÍTĚZNÁ LOĎ

Když Tornberg přistal s Nobilem v Panenské zátoce a motorka dopravila nešťastného generála na palubu „Città di Milano“, přijali ho námořníci a nižší důstojníci nadšeně. Posuzovali jeho návrat bez postranních úmyslů, viděli v něm nešťastného nemocného muže, předčasně zlomeného. Zdálo se, že Nobile zestaral za těch pět týdnů o dvacet let. To nebyl už skvělý generál, opouštějící za nadšeného volání

italských námořníků a norských dělníků Kingsbay na palubě hrdé vzducholodi, která vítězně překonala tolikerá nebezpečí a deset tisíc kilometrů letu! Vrátil se jako muž vzbuzující jen soucit, těžce poznamenaný utrpením duševním a tělesným. Tak usuzoval lid, a proto přivítal Nobila s láskou a srdečně.

Zcela jinak chápal Nobilův návrat kapitán Romagna, velitel „Città di Milano“ a italských pomocných výprav. Sotva Nobila přenesli do kajuty, navštívil ho a pravil: „Pane generále, někdo by mohl kritizovat to, že jste se vrátil první. Bylo by záhodno vysvětlit to!“ Nobile, jenž právě psal první telegram druhům na ledové kře, zahleděl se na něho s bolestným úžasem. Je možné, že by někdo takhle chápal skutečnost, že ho Lundborg zachránil prvního? Je možné, že by ho považovali za zbabělce? Což se už zapomnělo na všechny důkazy odvahy, které podal, stejně jako jeho druhové, za této i předloňské výpravy? Což ho bezmyšlenkovitě srovnávají s kapitánem tonoucí lodi, který má opustit loď poslední? Ale to je přece zcela jiná situace! Kapitán odchází poslední, teprve když se postaral o záchranu lidí jemu svěřených. Má k tomu po ruce prostředky na své vlastní lodi. Ale jak se mohl on starat o záchranu druhů, dokud ležel mezi nimi, nemohoucí, sám pomoci potřebující. Jeho jediným prostředkem bylo ubohé rádio, jehož hlasu naslouchal kapitán Romagna, muž činící mu teď výtky, jen když chtěl, a jímž se neřídil téměř nikdy.

Nikoli, jeho místo bylo zde, ve středisku pomocných výprav. Zde se mohl nejúčinněji starat o to, aby bylo co nejlépe využito všech záchranných prostředků. Byla-li možnost zkrátit utrpení jeho druhů, pak jen v nápravě chyb, jichž se dosud jeho krajané dopouštěli, a v cílevědomém energickém řízení pomocných akcí. Kdo byl s to převzít zde záruku za zdar, když Amundsen zmizel? Jistě ne kapitán Romagna, muž bez nejmenších polárních zkušeností, jehož hlavní starostí je, co tomu řekne svět, že Nobile odletěl první!

Zde jedině bylo jeho místo, zde jedině se mohl uplatnit a prospět svým druhům. Na kře jim byl jen na obtíž, toho si byl dobře vědom. Před svým vlastním svědomím byl čist a jeho druhové na kře jistě budou smýšlet stejně. Pomlouvačům lehce dokáže, že se nebojí bílého nebezpečí. Sarkovo letadlo unese pohodlně pět lidí. Finové už je

opatřili lyžemi. Jakmile se zlepší počasí, poletí na kru a on, Nobile, je bude provázet. Zůstane ve stanu, Sarko naloží tři jeho druhy a pro zbývající dva a pro něho se vrátí. Dva lety postačí a vše bude napraveno.

Sarko a Lihr přimontovali za pomoci italských mechaniků lyže na svého „Turku“. Provedli několik pokusných letů nad Dánským ostrovem a pokaždé přistali bezvadně. Letadlo se zastavilo na dráze, která byla o málo delší než sto metrů. Nobile, ačkoli měl horečku, sledoval s napětím a nedočkavostí postup jejich příprav. Vše bylo v pořádku, nyní bylo potřebí jen dobrého počasí. Stačí čtyřiadvacet hodin a budou všichni pohromadě ve švédské pomocné základně. Z Hinloppenského zálivu už byla snadná cesta do Kingsbay.

Kapitán Romagna sledoval Nobilovu činnost s netajenou nechutí. Nesnažil se ani skrýt své pocity před cizinci, jako byl kapitán Tornberg, velitel švédské pomocné výpravy. Tornberg měl už příležitost poznat vděk fašistických vysokých důstojníků, ale přesto byl překvapen, když ho při jedné jeho návštěvě nemocného Nobila Romagna zastavil s mrzutými slovy: „Proč jste ho sem vozil? Jen nám tu překáží!“

Tajné rozkazy, které obdržel z Říma, přivedly kapitána Romagnu do lepší nálady. Stálo v nich, že má stůj co stůj zabránit Nobilovu úmyslu vrátit se do červeného stanu. Spěchal ihned uvědomit Nobila o jejich obsahu.

„Dověděl jsem se, pane generále, že chcete letět s Finy,“ začal, jakmile vstoupil do Nobilovy kajuty. Nobile se na něj udiveně podíval. Odkud se to dověděl? Ale konečně to bylo vedlejší. Romagna rychle pokračoval: „Musím vás upozornit, že jsem právě dostal rozkazy z Říma. Mám zabránit všemi prostředky, abyste se zúčastnil jakékoli pomocné výpravy. Budete-li se zdráhat tohoto rozkazu uposlechnout, postavím ke dveřím vaší kajuty stráž!“

Vůči Rusům se neodvážil Romagna postupovat tak bez okolků a dal přednost lstivým průtahům, kterými dosáhl svého cíle stejně dobře. Samojlovič, velitel záchranné výpravy ledoborce „Krasin“, měl rozkaz od Komitétu vzít Nobila na palubu, bude-li si to přát. V neděli 1. července byl „Krasin“ ve stejné zeměpisné šířce jako „Città di Milano“. Plul plnou rychlostí k severu, Samojlovič však byl ochoten

zastavit a počkat na Nobila. V 10 hodin 12 minut obdržel rádiem zprávu: „Generál Nobile by chtěl přejít na vaši loď, aby podal zprávy.“ Podpis tohoto telegramu byl podivný, ani Nobile, ani Romagna, Città di Milano!

Samojlovič pohotově odpověděl: „Vítáme úmysl Nobilův. »Krasinu« je těžko zajet do zálivu Panny pro hluboký ponor 28 stop, trvalé mlhy a ztrátu času. Nemůže se »Città di Milano« přiblížit k nám?“

Odpověď přišla až po dvou hodinách. Byla velmi stručná: „Přiblížit se k vám nemožno. Città di Milano.“

„Krasin“, který po dobu čekání na odpověď plul jen poloviční párou, nasadil nyní plnou rychlost všech tří strojů. Brzy po posledním telegramu „Città di Milano“ dorazil k severnímu pobřeží Špicberků a zamířil podle něho přímo k východu. Samojlovič se rozhodl, že proniknou k trosečníkům nejkratší cestou, která vedla mezi Severním mysem a Sedmi ostrovy. Larsen, kotvící s „Braganzou“ u Severního mysu, hlásil mu rádiem, že mezi Severním a Platenovým mysem je tenký led, jímž „Krasin“ snadno prorazí.

Zpočátku se skutečně zdálo, že má pravdu, ale záhy přišlo rozčarování. Dvě míle na východ od 21. poledníku narazil „Krasin“ na pevný, velmi silný starý led a za hodinu jím pronikl jen o dvě délky lodi! Musil bojovat doslova o každý centimetr. Dvacetkrát po sobě dával zpáteční páru, couval, sbíral síly a znovu najížděl v útoku na jedno a totéž místo ledu, tvrdého jako ocel. Konečně se zastavil. Velitelská „trojka“, Samojlovič, Čuchnovskij a Oras, uznala, že je zbytečné mařit síly v marném zápasu, že Sedm ostrovů lze také obeplout na severní straně.

Bylo úterý, 3. července, když „Krasin“ v 10 hodin 30 minut začal obracet. Naštěstí východní vítr udržel v ledě otevřenou průlinu, kterou si tak namáhavě vybojovali, jinak by byl měl uzavřenou i cestu zpět. Cesta podle západních břehů Sedmi ostrovů byla poměrně volná. Za pět hodin dorazili k nejsevernějšímu ze Sedmi ostrovů, malému skalnatému ostrůvku Rossovu. Tam musili zastavit, aby vyměnili zlámané spojovací svorníky na válci pravého parního stroje.

Samojlovič použil této nucené zastávky k projevu k posádce ledoborce. „Nezdaří-li se tento plán, půjdeme jinou cestou,“ prohlásil.

„Ukáže-li se druhá cesta neschůdnou, vyhledáme třetí. A každý z nás setrvá na svém místě. Topiči a námořníci stejně jako vědci a velitelský sbor musejí být proniknuti jedinou vůlí, jedinou snahou — třeba i za cenu života dosáhnout vytleného cíle!“

V téže době rozmlouval Nobile, upoutaný horečkou na lůžko, ve své kajutě na „Città di Milano“ s mladým sympatickým italským letcem Penzem. Pokračoval ve svém úsilí o uspíšení záchrany trosečníků, i když mu rozkazy z Říma zabránily zúčastnit se pomocných výprav.

„Dobrá,“ pravil, „italští letci mají tedy rozkazy nevydávat se v nebezpečí, ale to není důvod, aby ochlazovali nadšení letců cizích!“

Příčinu k této výtce zavdal rozhovor, který měl Nobile o chvíli dříve se Sarkem. Finský letec, donedávna tak nadšený pro start, odpovídal vyhýbavě, když se ho tázal, jestli poletí nyní, kdy se počalo počasí lepšit. A když doléhal, prohlásil Sarko, že podle názoru italských letců se kra nehodí k přistání.

„Nebyl jsem to já, kdo zrazoval Sarka!“ odpověděl Penzo na Nobilovu výtku dotčeně.

„Vím to a neviním vás, ani posádku vašeho Dornieru,“ řekl rychle Nobile. „Všiml jsem si dobře, jak jste oblétávali stan nízko nad námi a hledali místo k přistání. Vím, že to Maddalena zrazoval Finy. Mně se vymlouval, že musí měnit motor, když jsem na něho naléhal, aby letěl aspoň pátrat po vraku »Italie«. Jsem také letec a vím, že za osmdesát hodin letu ještě není motor tak opotřebován, aby bylo nutno jej měnit.“

Penzo nechtěl obviňovat druha. Obrátil hovor jiným směrem. „Máme plováky a můj Dornier-Wall je tak těžký, že bych potřeboval veliký rozjezd na ledě. Ale přísahám vám, generále, že poletím okamžitě, objeví-li se u stanu kanál dosti dlouhý. Na šířce mi nezáleží, troufám si na něm přistat, i kdyby byl široký jen deset metrů!“

To mohla být naděje na záchranu, ale velmi nejistá, protože za celé ty dlouhé týdny, které trosečníci strávili na kře, jen jedenkrát se objevil u jejich tábora kanál dosti dlouhý, aby v něm mohl přistat těžký hydroplán. Nobile neochabl ve svém úsilí. Od Rusů přišla zlá zpráva, že Babuškin je pohřešován, a brzy nato, že „Krasin“ uvázl u Sedmi ostrovů. Počáteční naděje, kladené do jeho dosavadního rychlého

postupu, opět poklesly. Šťastné Schybergovo přistání u stanu a Lundborgova záchrana znovu oživily naděje v letectvo.

Nobile se odhodlal k poslednímu kroku, obrátil se s prosbou na cizince. Požádal Tornberga, aby ho navštívil. Švédský velitel ochotně vyhověl, přišel se zachráněným Lundborgem. Nobile vyslechl od Lundborga zprávu o zdravotním stavu trosečníků a o jejich nadějích a hned potom přikročil k své prosbě. Cítil všechno ponížení své i svých krajanů, ale nedbal toho. Co na tom, že se tu pyšná fašistická Itálie odhodlává jeho ústy prosit zástupce malého severského národa? Co na tom, že celá letecká moc duceho není s to přistat na ledové kře a zachránit své vlastní příslušníky, zatímco tito skromní Švédové na ní přistali už třikrát?

Švédové vyslechli mlčky jeho prosbu o nový let k červenému stanu. V jejich tvářích se zračil jen soucit s neštěstím Nobila a jeho druhů. Tornberg hodnou chvíli mlčel a Nobile ho pozoroval s úzkostí. Odepře nebo pronese oprávněnou výtku, proč Italové sami nic nepodnikají, proč žádají od nich, cizinců, aby nasazovali životy? Tornberg konečně promluvil a Nobilova tvář zazářila štěstím.

„Dobrá, přistaneme znovu," pravil Švéd klidně. „Dnes v noci se přichystáme. Postačí, sdělíte-li nám telegraficky do Hinloppu všechny údaje, které potřebujeme. Jaký je stav přistávací kry, výhled a tak dále."

Pln radosti požádal Nobile Romagnu, aby dal telegrafovat Tornbergův slib na kru. Romagna mu okamžitě vyhověl. Ale Biagi nepotvrdil příjem depeše a „Città di Milano" nadarmo volala červený stan. Umlkl a neozval se nejen té noci, ale ani následující dny.

*

Večer toho dne, 6. července, kdy Lundborg opustil v Schybergově letadélku ledovou kru, dostali trosečníci telegram svého bývalého druha. Lundborg v něm sděloval, že Schyberg musil v noci nouzově přistat a nemohl se již vrátit. Žádný slib, že přiletí příští noc, ani slovo úmyslu zachránit aspoň Cecioniho. Jen rada, aby trosečníci hodně jedli, že jim švédská letadla ještě přivezou potraviny, svolení, aby používali jeho osobních věcí, a velmi naléhavá výstraha, aby se nedávali na pochod! Rozpadne-li se jejich kra, mají se přestěhovat na jinou, kterou

spatřil Lundborg z letadla asi půl kilometru na jih od stanu. Sotva kilometr od nich bylo už volné moře. Kdyby se dali na pochod, musili by nechat velké gumové čluny v táboře, a bez nich se nemohli přepravit přes vodní plochu!

Viglieri jako velitel tábora odpověděl na Lundborgův telegram způsobem, který mu získal veškeré Běhounkovo uznání. Poděkoval Lundborgovi za slib dalších potravin, blahopřál mu k zachránění, ale ani slovem neprosil o Schybergův návrat! Stejně důstojně odpověděl na Romagnův dotaz, kolik trosečníků bylo té noci zachráněno: „Viglieri, Běhounek, Trojani, Cecioni a Biagi žádají o sdělení polohy »Krasinu«.“

Pro tu chvíli to byl ostatně poslední telegram z kry. Rádio náhle umlklo a také přijímací stanice byla němá. Povrchní prohlídka, kterou Biagi provedl, neodkryla žádnou chybu ani ve vysílací, ani v přijímací stanici. Na důkladnější prohlídku nebyl zatím čas; bylo naléhavě třeba přestěhovat tábor. Celá jezera se už černala okolo stanu a ze všech stran do něho zatékalo.

Začali se stěhovat v neděli 8. července. Viglieri vybral pro nový tábor místo, které leželo také na přistávací kře, asi 60 metrů na jih od stanu. Sněhu bylo na něm také málo, ale trosečníci si opatřili suchou základnu pro svůj stan. Biagi s Trojanim odsekali sekerou dolní křídla Fokkeru, jimiž byl obrácen vzhůru, a na ty stan postavili. Napohled se zdálo, že jsou velmi silná a masivní, ale měla jen uvnitř dřevěnou kostru a jejich povrch byl z velmi tenkého dřeva. Také do nich hned po ubytování Biagi, když dupal před stanem, aby střásl sníh s bot, nadělal podpatky pěkné díry. Proto byl tento způsob čištění obuvi zakázán a sníh se stíral s bot kusem padáku, který byl stále připraven před vchodem do stanu.

Běhounek opouštěl dosavadní tábor s netajenou radostí. Nakupení Fokkeru, tábora a pěti osob na malém místě působilo mu stálé starosti. Nyní odcházeli z nebezpečně zatíženého severního okraje kry a stěhovali se do samého jejího středu, kde bylo možno předpokládat, že je led nejsilnější. Tentokrát nebylo potřebí přepravovat se s nákladem přes nebezpečné kanály. Stěhovali se na rovné ploše a důmyslný Cecioni to zařídil velmi prakticky. Většinu zásob snesli do tří

Biagi, podporován Cecionim, přitahoval člun k sobě

gumových člunů, jejichž okraje byly řádně naplněny vzduchem. Ke každému člunu postupně přivázali lano tak dlouhé, že sahalo až do nového tábora. Tam se postavil Biagi, a podporován Cecionim, jenž seděl vedle něho, pomalu lano svinoval a přitahoval člun k sobě. Pohyb člunu nebyl hladký, kra měla místy hrboly, ale přes ty mu pomohli Viglieri s Běhounkem, kteří se k němu připřáhli a táhli ze všech sil.

Mnoho věcí nechali ve starém táboře. Téměř všechno náhradní šatstvo, medvědí kůže, padáky, starý rozřezaný spací vak a jeden z obou nových spacích vaků byly mokré. Rozestřeli je na horních křídlech Fokkeru, aby se usušily, ačkoli stálé mlhy skýtaly málo naděje, že se to podaří. Obě usekaná křídla opatřila pro stan pěknou suchou základnu, jejíž horní plocha čněla asi 30 centimetrů nad led. Nebylo tedy obavy, že do příbytku bude zatékat, ale vztyčení stanu byl těžký

oříšek. Vrstva sněhu byla už tak tenká, že neudržela kolíky, a led pod ní zase tak tvrdý, že okovaný hrot kolíku nechtěl do něho vniknout, ačkoli mu domlouvali pádnými ranami sekery. Na Běhounkovu radu přivázali tři rohové provazy k člunům, které doplňovali vzduchem pro případ, že by se kra rozpadla, čtvrtý rohový kolík zatížili plechovkou s olejem a podobně to provedli i se středními kolíky.

Upevněním střední tyče, nesoucí vrchol stanu, si Trojani hodně nalámal hlavu. Sevřel ji nakonec mezi obě křídla letadla a tam držela dosti dobře. Horší to bylo se stožárem antény, který museli také přenést do nového tábora. Stál velmi špatně, několikrát za den se skácel a Biagi jej musil za pomoci některého druha znovu stavět.

Hned po přestěhování tábora pustil se Biagi s Cecionim do důkladné prohlídky obou stanic. Běhounek a Trojani přihlíželi s velkým zájmem jejich marným pokusům přimět vysílačku k řeči a přijímací stanici k poslechu. Cecioni si počínal neobyčejně obratně, ale přesto přetrhl tenký spojovací drátek ve vysílačce. Věděl si ihned rady. Snažil se chybu napravit, ačkoli neměl spáječku ani pájku. Cín si opatřil z jedné konzervové krabičky, ohýbací kleště nahradily spáječku a Lundborgův skvělý benzínový vařič dodal oheň. Přes všechno úsilí se nepodařilo navázat znovu spojení s „Città di Milano“. Biagi sice pravidelně vysílal, ale nikdo na jeho zprávy neodpovídal, a tak trosečníci nevěděli, zda je „Città di Milano“ slyší či nikoli. Domnívali se, že snad izolace drátu, který byl anténou přijímače a volně ležel na sněhu, má někde trhlinu, čímž dochází ke svodu do „země“. Proto uvázali jeho volný konec na Fokker a vedli jej pak přes dva stojany, pořízené vždy z jednoho vesla a ze dvou holí od lyží, aby se nikde nedotýkal sněhu. Ale i to bylo marné. Vzdali se dalších pokusů a věnovali se zaměstnání, o němž Trojani prohlásil, že je mnohem rozumnější. Malovali na kus tuhého papíru šachovnici, kameny ke hře v dámu a šachové figurky.

Němý přijímač, který by je byl dříve uvedl v zoufalství, byl jim nyní celkem lhostejný. Věděli, že jim nezbývá nic jiného než odevzdat se osudu a trpělivě čekat na místě, kde nyní jsou. O pochodu na břeh nemohlo být po Lundborgově výstraze vůbec řeči a tím odpadl jediný důvod k neshodám. Nebylo už občasných slovních potyček mezi

Viglierim a Běhounkem. Viglieri trávil téměř celý den ve spacím vaku, kde si hřál revmatickou ruku, a Běhounek se zase vyrážel s někým hrou v šachy. Doma patřil do slabé třídy hráčů, ale zde byl nejlepší a musil nabízet výhodu, aby našel někoho, kdo by si s ním zahrál. Z Cecioniho se vyklubal velmi dobrý hráč dámy, který musil shánět odpůrce podobným způsobem jako Běhounek v šachu.

Jedině Cecioni se mrzel nad přerušením styků s „Città di Milano“. Přišel o své nejmilejší zaměstnání, zakreslovat podle jejího hlášení postup „Krasinu“ na mapě a sázet se s druhy: „Quante miglio oggi?“ — „Kolik mil urazí dnes?“ O „Krasinu“ se nyní často hovořilo a Italové doléhali na Běhounka dotazy, co soudí o Rusech, zda vytrvají ve svém úsilí. Je přece Slovan a musí Rusy znát! Běhounek na to odpovídal s nezměnitelnou jistotou, že Rusové budou bojovat do krajnosti.

„A neproniknou-li k nám oni, pak se to nepodaří nikomu na světě!“ dodával s hlubokým přesvědčením.

„Ale to je chabá útěcha, nemyslíte?“ namítl mu jednoho dne Trojani.

„A máte nějakou lepší?“ odsekl Běhounek dotčeně.

*

Bylo dobře, že styk mezi trosečníky a „Città di Milano“ byl přerušen. To, co by jim byla v oněch dnech hlásila o „Krasinu“, bylo by otřáslo jejich poslední nadějí. Po opravě pravého stroje pokračoval „Krasin“ v zápase s ledem. Bylo to stále horší, ale přesto urazil ledoborec 4. července mezi půlnocí a polednem 15 mil. V tu dobu bylo už jen 70 mil do stanu trosečníků. Led zesílil na dva metry a všechny tři stroje na „Krasinu“ pracovaly na plné obrátky. Padal hustý sníh a nebylo vidět dál než na sto metrů. Postup ledoborce se zvolnil. Za jednu lodní hlídku, trvající 4 hodiny, urazil jen 5 mil. To bylo stále ještě poměrně dobré a posádka se cítila spokojena, ale potom nastaly zlé chvíle. Led ještě více zesílil a levý lodní šroub přišel v něm o jednu lopatku.

„Krasin“ už nemá proti sobě jednoduchá ledová pole, kry tu srůstají dohromady a jejich vysoká sněhová pokrývka je další překážkou. Za jedinou hodinu dává kapitán Eggi šestnáctkrát zpáteční páru a útočí najedno a totéž místo! Přes všechno úsilí probije se „Krasin“ za celou tu hodinu kupředu jen o čtyři své délky, o pouhých čtyři sta metrů! Ve

20 hodin 30 minut zastavuje stroj. Nutno počkat, až vítr a příliv led trochu uvolní. V tu chvíli jsou severovýchodně od Sedmi ostrovů, na 80. stupni 50,5 minuty severní zeměpisné šířky a na 22. stupni 12,5 minuty východně od greenwichského poledníku.

Čuchnovskij se rozhoduje ke startu. Nač zbytečně týrat „Krasin“, když je červený stan tak blízko! Za necelou hodinu bude „Rudý medvěd“ — tak pokřtil svůj třímotorový Junkers — na kře trosečníků.

Naloží je všechny a je vyřízeno.

„A špatný stav přistávací plochy?“ namítne Samojlovič. Čuchnovskij mávl rukou: „Uvidíme! Nemyslíte přece, profesore, že nedokážeme přistat tam, kde se to podařilo Švédům?“ To si Samojlovič skutečně nemyslil, ale přesto se nezhostil obav o letce. Šel s nimi vyhlédnout kru, která by se hodila ke startu „Rudého medvěda“. Povrch ledu byl strašně neschůdný, samá překážka, kterou musili ustavičně obcházet, a v rozmoklém sněhu se nohy hluboko bořily. Za chvíli byli vyčerpáni a Samojlovič s hodinkami v ruce zjistil, že se jim podařilo urazit za hodinu nejvýš dvě stě metrů, ačkoli nic nenesli!

„Ubohá Malmgrenova rozvědka!“ prohlašuje, když se zastavují ke krátkému odpočinku.

„Tím naléhavější důvod ke startu!“ odpovídá Čuchnovskij. Rozhlíží se triedrem z povrchu malého ledového pahorku a najde ve vzdálenosti 2 až 3 kilometrů kru, která má rovný povrch a zdá se ke startu „Rudého medvěda“ jako stvořená. Letiště mají, ale nemohou k němu dopravit těžké třímotorové letadlo na saních. „Krasin“ se musí k němu probít. To tak rychle nejde, mechanici mají plné ruce práce s nápravou nových škod. Čep kormidelního rumpálu se zlomil a palubní nosník na levém boku lodi je ohnut.

Opravili to a „Krasin“ si začal prorážet cestu ledem ke startovací kře. Byla dlouhá necelé dvě míle, ale trvala jim plné čtyři hodiny. Letci jsou s krou velmi spokojeni. Zdá se dokonale rovná a má rozlohu téměř čtvereční kilometr. Přes poledne sice na ní sníh taje, ale z toho si letci nic nedělají. Dají se hned do práce. Nejprve je potřebí vyšetřit startovací dráhu. Kra se zdá rovná, ale hrboly tu jsou a člověk je teprve vidí, když je těsně u nich. Vyznačují je anilínovou barvou, v noci na 7. červenec dopravují trup a křídla J-1 na kru a montují je dohromady.

Hned potom zkoušejí motory. Levý a střední nepracují tak, jak by měly, a oba letečtí mechanici, Šelagin s Fedotovem, hrají si s nimi delší dobu, ale konečně motory běží jaksepatří. Teď ještě namalují poznávací značky, dvě rudé hvězdy na spodní plochu křídel, a „Rudý medvěd“ je přichystán ke startu.

Nad krou leží mlha, z letu ke stanu nic nebude, ale Čuchnovskij chce zkusit stroj aspoň nad krou. Sotva mlha trochu prořídne, vzlétne se Štraubem a Šelaginem. „Rudý medvěd“ si počíná tak, jak to od něho očekávali, a všichni jsou spokojeni. Po letu, který trval 27 minut, vrací se Čuchnovskij na přistávací dráhu. Tam zatím zavládl neobyčejný ruch. Sotva J-1 vzlétl, zpozorovali s hrůzou ti, kdo ho doprovázeli ke startu, že se jedna jeho lyže uvolnila. Podaří-li se J-1 přistat, bude to zázrak, a ke všemu ještě jeho posádka nic netuší. Rádio letounu dosud nefunguje, a tak někdo přichází na myšlenku položit na sníh lyži jako znamení Čuchnovskému, že něco není s lyžemi J-1 v pořádku.

„Který blázen nám to tam položil tu lyži do cesty?“ zlobí se Šelagin, vyhlížející z okénka letadla. Čuchnovskij v hluku motorů ani neslyší jeho poznámku. Klidně se snese a zázrak se skutečně stal: při doteku s ledem se lyže srovnala a „Rudý medvěd“ přistal bezvadně! Poškozená lyže je rychle upevněna; horší je to s ranami, které utrpěl „Krasin“, když se probíjel ke startovací kře. Ty dvě míle mu přišly velmi draho. Když potápěči vyšetřovali, jak to dopadá s ulomenou lopatkou levého šroubu, shledali, že zmizely oba dorazy omezující pohyb kormidla a že závěs držící kormidlo na jeho čepu má veliké trhliny. To se dalo opravit jen v doku, a k tomu ještě mohli s velkou pravděpodobností očekávat, že při nejbližší příležitosti přijdou o celé kormidlo!

Situace ledoborce je vážná a velitelský sbor se schází k poradě. Kormidlo není s to přivést kapitána Eggiho z klidu. „Kormidlo sem, kormidlo tam,“ mávne rukou, „půl roku jsem se plavil s ledoborcem »Litkem« bez kormidla a šlo to!*)“ Jeho zástupci Ponomarev a

**) Má-li loď alespoň dva stroje, může se jimi řídit místo kormidla. Plavba je pak ovšem mnohem obtížnější a mezi ledy velmi nebezpečná, poněvadž ovládání lodi je těžkopádné.*

Bačmanov mají vážnější obavy. Kormidlo není jedinou jejich starostí. „Krasin“ utrpěl už více ran, třebaže menších, ale co je hlavní — zásoba uhlí se nebezpečně chýlí ke konci! Neočekávali tak těžké ledové poměry, na jaké tu narazili, zápas s ledem je stál víc uhlí, než počítali. Na palubě je 156 lidí. Stane-li se něco „Krasinu“, nikdo na světě nebude s to jim pomoci, větší ledoborec neexistuje. Situace je považlivá a odpovědnost velká.

Ale nikdo z celé posádky nepomýšlí na návrat teď, když jsou už tak blízko cíle, podle posledního hlášení pouhých 60 mil od stanu. Co to je pro „Rudého medvěda“? Nejpozději za tři čtvrtě hodiny tam bude. Pro trosečníky z červeného stanu je už všechno připraveno. Potraviny, šatstvo, různé jiné potřeby a velmi důkladné pokyny, jak mají označit kru, aby na ní mohl J-1 při nejbližší návštěvě přistat. Pohonných látek neberou mnoho, jen na 6 hodin letu; to bohatě postačí; čím je letoun lehčí, tím lépe se ovládá a tím bezpečnější je let.

Jen ta prokletá mlha kdyby se chtěla rozplynout. Ale ta zatím houstne čím dál tím víc. Teprve v úterý 10. července, šestý den pobytu „Krasinu“ u Sedmi ostrovů, začíná řídnout. Kolem 15. hodiny se už vyjasní natolik, že je vidět Platenův mys, ležící 30 mil na jihovýchod. Lepší rozhled si nemohou letci přát. Čuchnovskij a Štraube usedají k řízení letadla, silný, hřmotný pozorovatel Alexejev zaujímá své místo v kabině, za ním se tam vsouká dlouhý kinooperatér Bluvštejn; mechanikové Šelagin a Fedotov stále ještě nejsou s něčím spokojeni; kutí cosi venku na letounu a usedají teprve na důrazný povel Čuchnovského. Motory zabouří, těžký letoun se otřese, poskočí a začne se rozjíždět. Posádka ledoborce nadšeně provolává „hurá!“ a přání zdaru. „Rudý medvěd“ zrychluje tempo, odlepuje se od ledu a táhlým obloukem stoupá do výše. Je 16 hodin 25 minut. Brzy potom mizí stroj posádce ledoborce v mlze a v mračných chmurách, ležících nad ostrovy Brochem a Foynem.

„Markoniové“*) v rádiové kabině „Krasinu“ jsou v pohotovosti. V

**) Tak říkali na palubě „Krasinu“ radiotelegrafistům podle italského fyzika Guglielma Marconiho, který zdokonalil radiotelegrafii. Vlastním objevitelem radiotelegrafie však je ruský fyzik A. Š. Popov, kterému se také podařil (roku 1895) první bezdrátový přenos zpráv.*

16.42 se jim podaří navázat spojení s J-1, jenž hlásí, že je nad ostrovem Karla XII., prvním kouskem pevné země, který spatřili trosečníci „Italie“ po zkáze vzducholodi. V 17.15 se už vznáší nad ostrůvkem Esmarkem, kde nedávno přistal Schyberg se svým letadélkem, aby obnovil zásoby benzínu, když odvážel Lundborga z červeného stanu. Brzy potom má už „Rudý medvěd“ pod sebou ledovce Severovýchodní země. V 17.50 nové hlášení, málo potěšitelné, že se nepodařilo najít červený stan, a v 18.18, téměř po dvou hodinách letu, sděluje J-1, že se rozhodl k návratu.

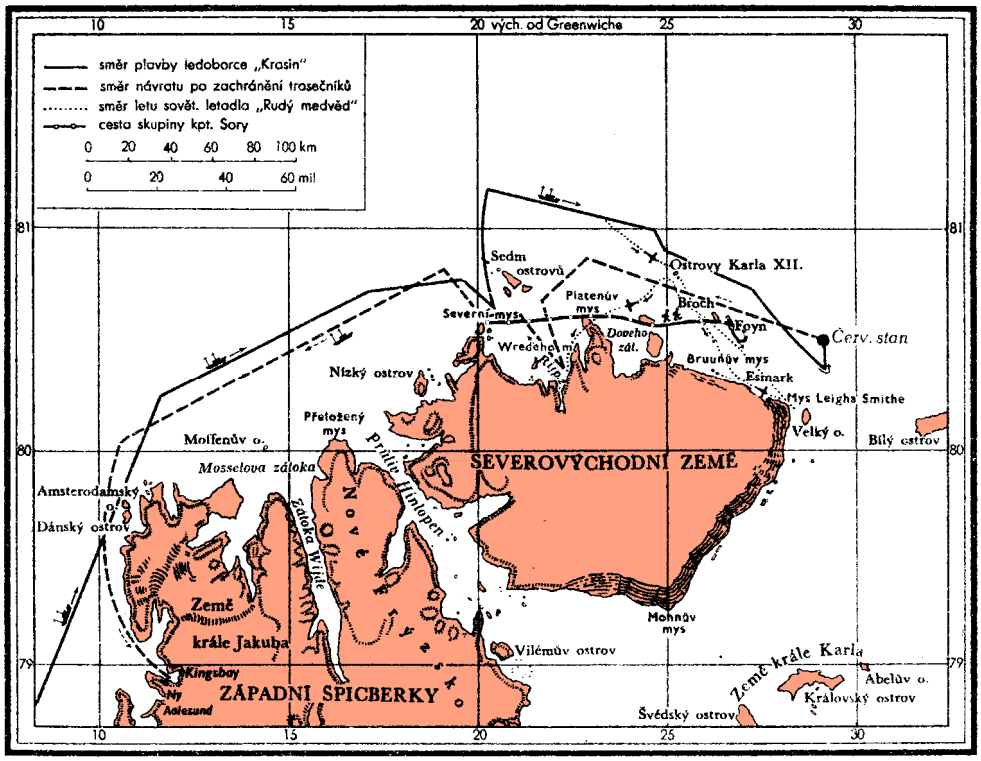
„Tak se jim to nepodařilo,“ říkají si zklamaně v rádiové kabině.

„To není nic divného,“ praví klidně námořní důstojník Oras, politický komisař výpravy. „Vždyť už třetí den nemáme zprávy od trosečníků a za tu dobu nezůstal stan stát na jednom místě! Je už jistě o hezkých pár mil dále, než ho hledá Boris podle posledních souřadnic, které nám dala »Città di Milano«.“ Posluchači uznávají, že má pravdu, ostatně už za chvíli nová starost upoutá jejich pozornost jiným směrem. Úzkostlivě hledí okny kabiny na přistávací pole, které začíná mizet v mlze. Hadry prosáklé olejem putují na topeniště „Krasinu“, aby komíny chrlily hodně černý kouř, znamení pro letce. Pozorovatelé venku však tvrdí, že ten kouř nestojí za nic, a tak dávají velitelé vyvalit na led sudy s olejem a zapálit.

V 18.45 píše telegrafista Judichin s neobyčejně vzrušenou tváří dvě slova, která se mu podařilo zachytit: „Skupina Malmgrenova“, ale potom začne přijímač chrčet a praskat a z těchto neladných zvuků vyloví rozčilený telegrafista už jen jediné slovo „Karel“. Vzrušení nad jeho sdělením je nemalé, kusá zpráva putuje od úst k ústům a její rozluštění se zdá jednoznačné: Čuchnovskij s kolektivem objevili Malmgrenovu skupinu v oblasti ostrova Karla XII.! Tolikrát letěla v těchto místech letadla norská, švédská, ba i italská, a nikdo nic nenašel ani za krásného slunného dne a hle, jejich lidé mají úspěch hned napoprvé!

Veliká radost je však záhy zkalena obavou o „Rudého medvěda“.

V napjatém očekávání mine hodina a potom zachytí neúnavný Judichin zase souvislou zprávu: „Pro mlhu se nemůžeme přiblížit ke »Krasinu«. Spatřili jsme Malmgrenovu skupinu. Snažíme se přistat v oblasti Sedmi ostrovů.“

„Krasin" odpovídá a jeho posádka vystřeluje signální rakety. Jednu chvíli, když pozorně naslouchají, zdá se jim, že v mlze a ve značné dáli zní hukot letadla, ale potom nastane zase hluboké, mrtvé polární ticho, které se v mlze zdá ještě hlubší. Mlčí i rádio, ačkoli se Judichin ze všech sil snaží zlepšit poslech. Úzkost se vkrádá do všech srdcí. Co se stalo s „Rudým medvědem"? Vždyť benzín už mu musil dávno dojít! Je už skoro půlnoc, když se ozve značka KM. Ve 23.30 vyjde dokonce z přijímače celá věta. „Rudý medvěd" se zlobí: „Proč neodpovídáte, volám podruhé, odpovězte!" Je mu samozřejmě obratem vyhověno. V dalších 16 minutách dojde jeho neúplná zpráva. Přistal u mysu Wredeho, porouchal si podvozek, našel Malmgrenovu skupinu. „Krasin" důtklivě požaduje souřadnice Čuchnovského, ale teprve v 1.30, už 11. července, zachycuje podrobný telegram.

„Veliteli výpravy. Mapa číslo 303. Malmgren spatřen na šířce 80

stupňů 42 minuty, délka 25 stupňů 45 minut, na nevelké kupě srostlých ker mezi prořídlým ledem. Dva stáli s praporky, třetí ležel naznak. Opsali jsme nad nimi pět kruhů. Zcela čistá voda sahá k 80. stupni 40 minutám, 30. poledníku, mezi pobřežím Severovýchodní země a čarou ostrova Rijpsova na východoseverovýchodě zmíněné šířky. Proto jsme nemohli najít skupinu Viglieriho. Viditelný byl pouze mys Wredeho. Nebylo možné vybrat místo k přistání. Přistali jsme na ledovém poli s kupami srostlých ker míli od břehu, na který můžeme chodit. Přistali jsme na jihozápad od mysu Wredeho nebo Platenova. Mlha brání přesnému zjištění. Na konci přistávání odtrženy lyže. Všichni zdrávi. Zásob potravin na dva týdny. *Považuji za nezbytné, aby se »Krasin« ihned vydal zachránit Malmgrena. Čuchnovskij.*“

Na „Krasinu“ obíhají nejrůznější dohady, jak se asi podařilo objevit Malmgrenovu skupinu. Později se ukázalo, že šlo o pravděpodobnost jedné k miliónu, a možná ještě menší, která se někdy naplňuje v životě stejně jako v matematice. Při náhodném vyhlédnutí z okénka „Rudého medvěda“ spatřil Šelagin muže, jenž stál na kupě ker a divoce mával praporkem. Byl to Zappi. Stačilo, aby „Rudý medvěd“ letěl v čáře posunuté jen o několik metrů dále, stačilo, aby Šelagin vyhlédl jen o nepatrný zlomek vteřiny dříve nebo později, a Malmgrenova skupina byla beznadějně ztracena!

Jedno bylo jisté, že posádka „Krasinu“ uposlechne výzvy Čuchnovského, ponechá zatím své vlastní lidi jejich osudu a pospíší k záchraně těch, jimž hrozí bezprostřední nebezpečí. Už v 11 hodin 11. července vyplouvá „Krasin“ k Malmgrenově skupině. Zpočátku to jde dobře, vítr a mořské proudy led uvolnily, ale v 15 hodin už zase zápolí loď s těžkými krami, přes dva metry silnými. Mezi 16. a 18. hodinou urazí jen 200 metrů a potkává čtyři medvědy. Čtyřmetráková medvědice padne za oběť nadšeným střelcům. Přesně o půlnoci míjí ledoborec ostrůvek Karla XII., sotva sto metrů vysoký, předsunutou stráž Špicberků. První hlídka (od půlnoci do čtyř ráno) má štěstí, ledoborec za ní urazí plných 7 mil ve správném směru na cíl. Led je tu povolný a všichni se nad tím velmi radují. Ačkoli je doba, kdy obvykle spí celá posádka, kromě mužů na hlídce, je paluba plna lidí. O vyhlídkový koš na stožáru, kde jindy námořník tak nerad mrzne, je teď

Jeden z nich posuňky vybízí „Krasin“

mnoho zájemců. Není ani potřebí ceny, kterou Samojlovič vypsal pro toho, kdo první spatří Malmgrenovu skupinu; sta očí a desítky triedrů se upírají na ledovou pláň.

Lodní siréna vyje a její zvuk se nese daleko v mrtvém polárním tichu. Kormidelník Brejnkopf náhle volá: „Člověk! Vidím člověka!“ Všechny oči se obracejí tam, kam ukazuje. Ano, je to člověk, je to jisté, ačkoli je ještě daleko. Jde jim vstříc a podivně mává rukama. Je čtvrtek, 12. července 5 hodin 20 minut, jak velitel výpravy zjišťuje na svých hodinkách. „Krasin“ se rozjíždí přímo k temné postavě, která kráčí pomalu po ledě. V 6.40 je asi 300 metrů od nevelké kry. Jsou na ní dva lidé. Jeden z nich pobíhá po ledě jako šílený a posuňky vybízí „Krasin“, aby přijel blíž, druhý leží na zádech, zvedá jen hlavu a ramena a natahuje ruku, jako by dával znamení, že ještě žije.

Stojící muž se podívá triedrem, potom složí ruce před ústy jako trubku a volá: „Krasin! Welcome!“ — „Krasin! Buď vítán!“

Stroje na „Krasinu“ ztichnou, ledoborec zastavuje, posádka spouští můstek z paluby. Sestupuje po něm lékař Sredněvský, následován muži, kteří nesou prkna, provazy a nosítka. Led je tu špatný, rozdrobený, budou musit zřídit můstky mezi jednotlivými krami. Ztěžuje to pochod k těm dvěma, k nimž by se nejraději rozběhli. Kra trosečníků je dlouhá jen deset metrů a široká osm metrů. První k ní dorazí Ivan Michajlovič Ivanov, mladý hoch, tajemník velitele výpravy.

„Malmgren?“ táže se dychtivě muže, který stojí a vítá je.

„Ne. Komandant Zappi!“ odpovídá muž.

„A kde je Malmgren?“ táže se tajemník. Mluví sice jen rusky, ale jeho posuněk je dosti výmluvný, aby Zappi pochopil. Říká rychle něco italsky a ukazuje rukou pod led. Ivanov nerozumí jeho slovům, ale gesto Zappiho je jasné. Malmgren je tedy mrtev! Jak to, že Boris Grigorjevič hlásil tři muže na kře, dva stojící a jednoho ležícího? Není čas luštit hádanky. Před nimi leží Mariano. Oči se mu lesknou horečkou, snaží se něco říci, ale zdá se, že není s to vyrazit hlásku. Na vedlejší kře, oddělené od trosečníků úzkým kanálem, jsou rozprostřeny kalhoty, spojené tenkým provázkem s jejich krou. Je to znamení pro letce a při zběžném pozorování z rychle letícího stroje snad se může zaměnit za třetí postavu. Vedle kalhot je z kusů šatstva a plachtovin sestavena věta určená letcům, které trosečníci několikrát spatřili nad svou hlavou, aniž byli jimi zpozorováni. Zní: „Help food Mariano Zappi.“ — „Pomozte s jídlem.“

Špatný led způsobí, že to dá Rusům hodně práce, než přenesou bez otřesů Mariana na nosítkách na palubu. Zappi odmítá pomoc, kráčí sám zcela jistě i přes šikmé můstky, hozené přes kry. Sám také vystoupí po schůdkách na palubu, přidržuje se jen jednou rukou lana. Radost posádky „Krasinu“ nad záchranou těch dvou nezná mezí. Z topírny vylézá topič, celý černý a zpocený. Přistupuje k Samojloviči. „Tak jsme je přece zachránili!“ praví s úsměvem. Pod očima má dvě světlé brázdy, které do husté vrstvy sazí vyryly slzy.

Zatímco trosečníkům je věnována v nemocničním oddělení všemožná péče, „Krasin“ znovu vyplouvá. Velitelstvo rozhodlo, že započaté dílo záchrany bude stůj co stůj dokončeno. „Krasin“ zamířil ke skupině Viglieriho. Musil projíždět těžkým ledem a kupami

srostlých ker, ale poněvadž všude už bylo mnoho vody, nepochybovali jeho velitelé, že se jim podaří brzy dorazit k červenému stanu. Včera se podařilo „Città di Milano“ navázat s ním opět spojení po čtyřech dnech mlčení. Bude s červeným stanem nyní ve styku každou půlhodinu a předá jeho hlášení „Krasinu“. Ledoborec sám se nemůže domluvit s trosečníky, jeho krátkovlnná stanice není ještě v provozu a červený stan vysílá jen na krátké vlně.

Před polednem, právě když „Krasin“ míjí ostrov Foyn, dochází na jeho palubě k novému rozruchu. Velitel lodní hlídky Lezgin a první kapitánův zástupce Ponomarev zpozorovali muže, který stál na pahorku ostrova a dával jim vlajková znamení. Věděli, že je to buď kapitán italských alpínů Sora, nebo jeho průvodce van Dongen, ale nemohli se zdržovat jejich záchranou. Měli pevnou půdu pod nohama, kdežto skupina Viglieriho bloudila mořem na ledové kře, která se mohla každou chvíli rozpadnout. Ji bylo nutno zachránit především. Signalizovali muži na ostrově vlajkami, že se pro něj zastaví na zpáteční cestě, a pokračovali v plavbě na východojihovýchod.

*

Kapitán alpínů Gennario Sora byl prostý, přímý a statečný muž. Znamenitý lyžař a horolezec, těžce nesl neúspěchy svých krajanů při saňové výpravě Kremerově. Umínil si, že stůj co stůj dosáhne Nobilova tábora a zachrání trosečníky. Kde však získat platné pomocníky na takovou výpravu? Na své alpíny nemohl spoléhat, to věděl. Na palubě „Braganzy“ však byli dva lidé, kteří mu nabídli, že půjdou s ním. Jeden byl norský inženýr Varming, druhý dvaadvacetiletý hoch, Holanďan van Dongen, který už pět let dopravoval na saních poštu mezi špicberskými důlními osadami Longyearbyen (Longyear-city, „město Dlouhého roku“) a Sveagrufvan, švédskými uhelnými doly. První osada leží v Adventní zátoce Ledového fjordu, druhá osada v zátoce Braganzy na samém konci Zvonového fjordu.

Van Dongen zažil na svých osamělých cestách různá dobrodružství, a zejména v zimě, kdy byl třeskutý mráz a jen měsíční srpek svítil na cestu. Zamiloval si tento podivný pustý kraj bílé smrti a ochotně, stejně jako Varming, připojil se v Kingsbay k výpravě „Braganzy“. Tři muži

opustili „Braganzu“, kotvící u Severního mysu, 18. června s dvojími saněmi a devíti psy. Cesta ubíhala zpočátku rychle po rovném ledě a oba vůdčí psi, Nero a Bernhard, statečně razili cestu svým druhům. Varminga postihla sněhová slepota a nezbylo nic jiného než ponechat ho u Platenova mysu se stanem a zásobou potravin na měsíc. Nevedlo se mu tam ostatně zle, několik dní odpočinku v šerém stanu mu vrátilo zrak. Vydal se zpět k „Braganze“ a dostal se tam o dva dny později beze všech nesnází.

Hůře se dařilo dvěma statečným mužům, kteří pokračovali v pochodu. V zátoce Doveho byl ještě dobrý pevný led a po něm to šlo dosti rychle kupředu. Ušli jedenáct kilometrů za denní pochod, a to byl pěkný výkon, protože je často zdržely vodní kanály, přes které pak dlouho musili dopravovat saně, zásoby a psy gumovými čluny. Kolikrát za den se také vykoupali ve studené lázni a musili se pak sušit u ohně. Pak už byla cesta horší a třetí den, když už se vzdálili od pevniny, míříce na ostrov Broch, narazili na těžký, srostlý led, starý kolik let, a ke všemu ještě bez ochrany musili přestát několikahodinovou bouři.

Bouře jim uškodila i jinak, rozrušila notně led na jejich další cestě, takže se dostali na ostrov Broch jen s největšími svízeli. To už měli jen čtyři psy, ostatní musili zastřelit, neměli s sebou pro ně dostatek sušených ryb. Praktický Sora obohatil jejich masem jídelní lístek, aby nečerpali zbytečně ze zásob určených trosečníkům.

I tak podali dobrý výkon, od mysu Platenova jim cesta na Broch přes všechny nesnáze trvala jen šest dní. Zato nyní, když chtěli urazit necelé tři míle, dělící Broch od Foynu, spotřebovali na to plných 30 hodin. Zuřila sněhová vánice, místy se brodili závějemi měkkého sněhu až po pás a ušli také jen sto metrů za celou hodinu. Přes všechny ty strasti vydali se z bezpečného ostrova Foynu ven na zrádný pack-ice, sotvaže si trochu odpočinuli. Podle posledních zpráv, které slyšeli na „Braganze“, leželo Nobilovo tábořiště jen 10 km na východ od Foynu.

Tato zpráva pocházela z 18. června a nyní bylo už 1. července. Za tu dobu vykonala kra s trosečníky dlouhou plavbu a dávno už nebyla tam, kde ji oba stateční muži hledali. Po třídenní námaze ještě ke všemu přišli o jedny saně, na nichž bylo nejvíce potravin a které utonuly v průrvě, jež se znenadání otevřela v ledovém poli. Musili se

vrátit na Foyn. Došli tam po dvou dnech, takřka už bez potravin.

Ačkoli omezili dávky jídla na nejmenší míru, byli nuceni zastřelit ještě dva psy a živit se jejich masem. Zbyli už jen oba vůdčí psi, Bernhard a Nero. Ti úplně zdivočeli a žili na vlastní vrub. Bylo záhadou, kde nacházejí potravu; van Dongen měl za to, že se snad naučili lovit ryby nebo že se jim podařilo zadávit nějakého tuleně a že si jeho maso mazaně schovali, aby je jejich páni o ně nepřipravili.

Zbývala jim už poslední malá naděje, že se led brzy uvolní, že se budou moci rychle dostat na pobřeží Špicberků a do zásobního skladiště u Platenova mysu v gumových člunech. Tu se objevil „Krasin“. Signalizovali zoufale, ale podivnou náhodou přehlédli vlajkovou odpověď ledoborce a měli za to, že je „Krasin“ vůbec nespatřil. S pokleslou myslí sestoupili po zasněžených svazích pahorku, z jehož vrcholu mávali na „Krasin“. Jaké však bylo jejich překvapení, když večer téhož dne zabouřily nad jejich pustým ostrovem letecké motory! Byly to dvě švédské Hansy, pilotované Tornbergem a Schybergem, a finský „Turku“, který už měl zase plováky.

Plni radosti vyběhli na led, kam už se zatím snesla letadla do dlouhého, ale úzkého kanálu. Letci se rozdělili o své hosty, Tornberg vzal do své Hansy van Dongena, Finové Soru. Velmi rádi by byli také odvezli oba psy, ale ti právě někde kořistili. Nemohli na ně čekat; úzký kanál, na němž letadla kotvila, začal se rychle zavírat.

„Jak to, že jste pro nás přijeli?“ ptal se udiveně Sora.

„To je jednoduché,“ řekl Sarko. „Rusové nám hlásili, kde jste a že se pro vás zastaví na zpáteční cestě. Domnívali jsme se, že je lepší, když vás odvezeme hned, co kdyby »Krasin« třeba nemohl dodržet svůj slib?“ Sarkův mechanik Lihr měl zatím plno práce se svéhlavým motorem, který se nechtěl řádně rozběhnout. Švédové mu pomohli a v poslední chvíli, když už sbližující se okraje kry hrozily, že rozdrtí „Turku“ svým sevřením, podařilo se letadlu vzlétnout. Sora, šťasten svou záchranou, zpíval až do švédského tábora v Hinloppenské úžině.

*

S dosti mírným zájmem přijala skupina Viglieriho skutečnost, že se 11. července večer podařilo Biagimu zachytit zase jednou po čtyřech

dnech krátkou zprávičku ze San Paola. Druhý den ráno bylo už zase normálně slyšet „Città di Milano“ a její sdělení, že přestávku v rádiovém styku způsobila atmosférická porucha, dalo podnět ke kratší „učené“ debatě v červeném stanu.

„Atmosférická porucha, to je holý nesmysl,“ prohlásil odmítavě Běhounek.

„A co to tedy bylo podle vás?“ tázal se Viglieri s úsměvem, který byl nyní už srdečný a nemohl Běhounka popouzet.

„Slunce! Nějaká skupina jeho skvrn procházela patrně v těchto dnech naším poledníkem. Vysílala hotové záplavy elektronů, elektrických paprsků, které pronikly hluboko do naší atmosféry. Tam vzbudily silné elektrické náboje a elektřina ovzduší prostě vypila naše rádiové vlny,“ vykládal Běhounek populárně svůj názor.

„Když se to odehrávalo v atmosféře, tak to přece jen byla atmosférická porucha,“ uzavírá Viglieri debatu a Běhounek se jen usmívá. Cecioni byl znepokojen, dnes nemohl klást svou obvyklou otázku o „Krasinu“: „Quante miglia oggi?“ — „Kolik mil dnes?“ a zanášet jeho polohu na mapu; „Città di Milano“ o ledoborci mlčela. Ostatní kupodivu byli klidní; zdálo se, že jim Běhounek vlil do srdcí svou skálopevnou důvěru v ruskou pomoc.

Ukázalo se brzy, že se ve svých nadějích nezklamal. Krátce před polednem 12. července přišla z „Città di Milano“ zpráva, která vzrušila celý stan; „Krasin“ vítězně zdolal ledy, které jej věznily několik dní u Sedmi ostrovů, a ráno téhož dne vzal na palubu Mariana a Zappiho na místě ležícím několik mil na sever od ostrova Brochu. Ve všeobecné radosti si nikdo, až na Běhounka, nepovšiml, že tato zpráva mlčí o Malmgrenovi. Jen Běhounek byl zneklidněn. Co se stalo s Malmgrenem? Oddělil se od ostatních a šel sám na pevninu? Brzy se dověděl, jaký osud ho stihl.

Seděli ve stanu po pozdním obědě a kouřili Lundborgovu lulku — cigarety dávno už došly — kolující jako indiánský kalumet, dýmka míru. Biagi si nasadil sluchátka, aby přijal odpolední zprávu „Città di Milano“. Vyslechl sotva několik slov, když se začal tvářit tak podivně, že se Trojani dal do smíchu. Dříve než se mohl zeptat, co se děje, ozval se radiotelegrafista sám. „Ubohý Biagi,“ pravil, „ten se teď zahřeje!

Loď hlásí, že se k nám »Krasin« blíží a že máme každou hodinu poslouchat jejich zprávy o poloze ledoborce!“

„Eh, ti se zbytečně rozčilují,“ pravil skepticky Trojani. „Ráno byl »Krasin« ještě několik mil na sever od ostrova Brochu, to je slušný kousek cesty od nás! Kdoví kde zase uvázne a jak dlouho mu to bude trvat, než se k nám probije!“ Jeho slova zavdala podnět k všeobecnému uzavírání sázek, kdy „Krasin“ připluje. Největším optimistou byl Běhounek, jenž sázel na zítřek, pátek 13. července. Ale i jeho optimismus byl překonán, neboť ještě odpoledne, v 17 hodin 15 minut, zaslechli velmi jasně sirénu „Krasinu“.

Žádná hudba na světě se nezdála Běhounkovi tak sladká jako tento vzdálený hlas lodní píšťaly! A ani tehdy, když se blízko stanu srážely s hromovým rachotem ledové kry, nebyli trosečníci tak rychle venku jako v této chvíli! Cecioni se vyvlekl zcela sám, a podepřev se o dvě vesla jako o berle, vzpřímen pohlížel s ostatními směrem k západu, odkud zazněl hlas sirény.

Ale vítězná loď ztichla a pouhým okem ji nebylo vidět. Přesto se rozhodli Italové pro okamžitou střelbu z pušek a z Lundborgovy karabiny. Běhounek byl sice toho názoru, že vzdálenost je přílišná a že „Krasin“ při hluku svých strojů nemůže výstřely zaslechnout, ale nebránil druhům v jejich salvách; snažil se jen, aby se nepřipletl do rány některé odražené kulce. Mnohem rozumnější byl nápad Trojaniho, aby vypálili kouřovou patronu, a Biagiho snaha najít „Krasin“ kukátkem. Vylezl na Lundborgovo letadlo a záhy hlásil, že vidí na západě kouř „Krasinu“ ve vzdálenosti asi 8 až 9 mil. Vyslal o tom ihned zprávu „Città di Milano“, ale brzy nato ledoborec pojednou obrátil a začal se vzdalovat.

V malém hloučku netrpělivě čekajících mužů zavládl neklid; záhy se však utěšili výrokem Viglieriho, že ledoborec nemůže plout jako obyčejná loď rovně k cíli, že si musí hledat nejsnazší cestu v ledu a činit časté okliky. Ale tento výklad nebyl správný, jak se později ukázalo.

„Città di Milano“ popletla hlášení Biagiho, že „Krasin“ je na jihozápad od stanu, a oznámila ledoborci, že stan je na jihozápad od něho. To bylo příčinou, že „Krasin“ změnil prudce směr a začal se

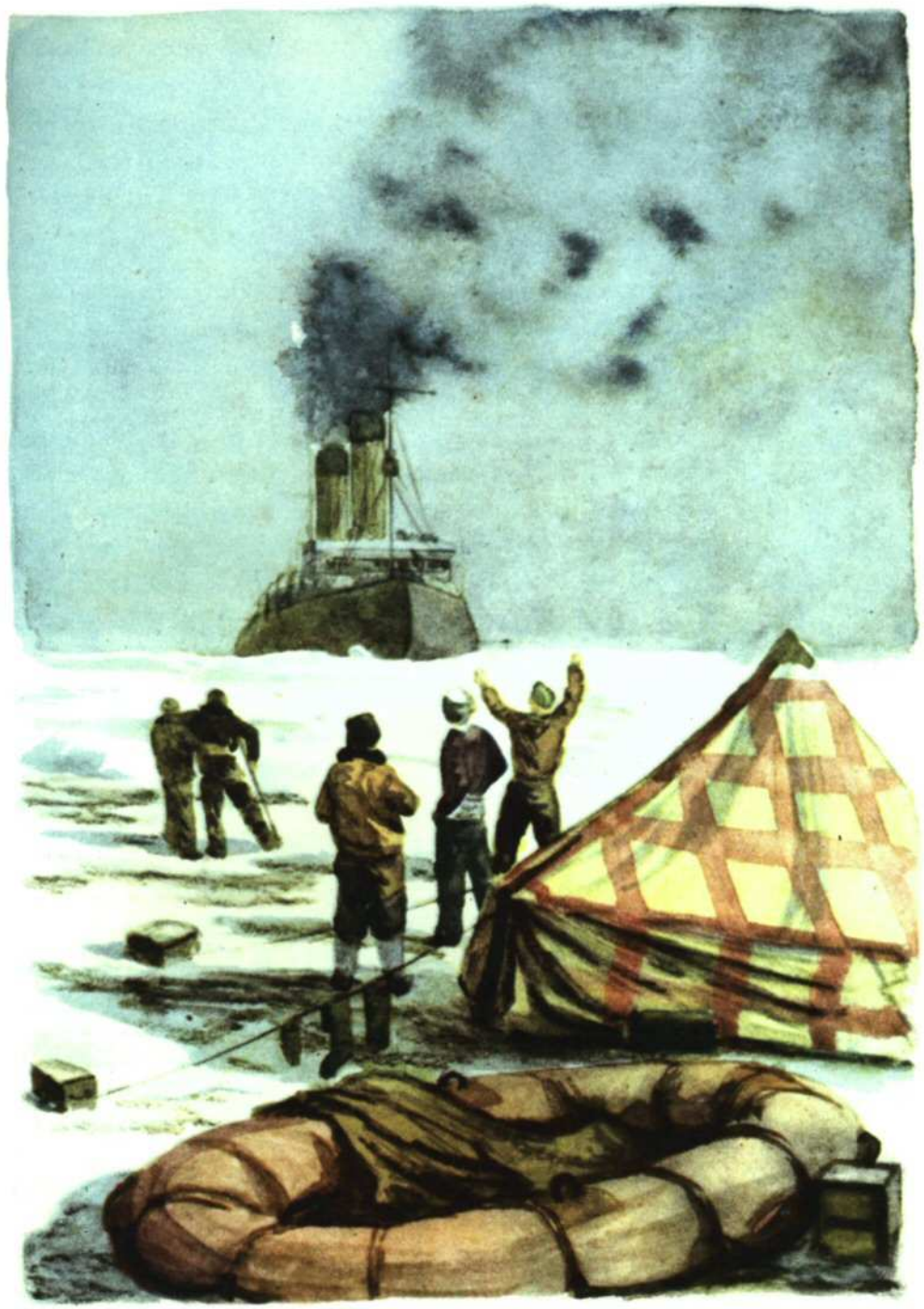
vracet. Naštěstí Viglieri měl v tu chvíli dobrý nápad, vypálit novou kouřovou patronu. Rusové ji zpozorovali a okamžitě opravili kurs lodi. Nebýt toho, mohla se záchrana trosečníků zdržet ještě o několik dní, tím spíše, že v noci přišla mlha.

Když se dost vynadívali jeden po druhém kukátkem na „Krasin“, vrátili se trosečníci do stanu k poslední večeři. Biagi se přimlouval, aby na oslavu dostal každý jednu masovou konzervu corned beef, ale Viglieri mínil, že opatrnosti nikdy nezbývá, a povolil jen tři konzervy pro všechny. Trojani začal chystat večeři na Lundborgově benzínovém vařiči a Běhounek s velkým zájmem přihlížel, jak plení zásoby másla.

„Zadržte mě, milý Běhounku, nebo tam dám všechno máslo, které nám zbývá!“ prosil ho Trojani. Běhounek odtáhl se smíchem krabici. „To by nemusilo být zdravé, odvykli jsme omastku,“ mínil.

Sotva pojedli, už byli zase ze stanu venku. Ve 20 hodin viděli už dobře hustý kouř, stoupající z komínů „Krasinu“. Potom si začal každý chystat svůj uzlíček. Viglieri rozdal zbytky prádla a čokolády, a to si svázali do kousku nepromokavého plátna. Běhounek přidal do svého balíčku ještě mapu a deník, které Lundborg zapomněl ve stanu a několik drobností. A potom trpělivě čekali a sledovali s úžasem, jak mohutná loď hravě drtí kry, které je tak dlouho věznily. Biagi, stojící vedle Běhounka, vyráželhlasité výkřiky obdivu při pohledu na obrovský lodní trup, který se pravidelně pozvedl, když najel na kru, a zase poklesl, když pod ním praskla, jako by se houpal na mořských vlnách! Běhounek mlčel. Sdílel obdiv Biagiho nad „Krasinem“ i radost všech ze záchrany, ale do jeho pocitů se mísilo navíc veliké uspokojení, že všechny jeho předpoklady o ruské pomoci, jimiž těšil sám sebe i druhy, došly splnění, a že tito Italové, pyšnící se svým pochybným římským původem a domnívající se, že ostatní národové jsou proti nim barbary, vidí, co dokážou Slované!

Je 21 hodin 15 minut, když „Krasin“ přiráží bokem k západnímu okraji kry trosečníků ve vzdálenosti pouhých třiceti metrů od stanu. Je jasně slyšet zvonek lodního telegrafu, stroje rázem tichnou a „Krasin“ s rachotem spouští řetěz s lodní kotvou. Vysoko nad krou ční jeho dva ohromné žluté komíny, označené rudou hvězdou, paluba se plní lidmi, námořníci spouštějí můstek a za chvilku kra zčerná postavami zachránců.

„Krasin" vítězně zdolal ledy a blížil se k táboru trosečníků

Zatímco Biagi posílá rádiem poslední pozdrav z kry a dík všem, kdo se snažili trosečníkům přispět, objímají se jeho druhové s Rusy. Všichni jsou v tu chvíli nevýslovně šťastni, jen Běhounkovu radost kalí zpráva, že Malmgren je mrtev…

TAJEMSTVÍ POLÁRNÍHO MOŘE

Vítězná loď kotví u okraje kry trosečníků, na kterou klesá mlha. „Krasin“ čeká. Rád by dokončil svou velkou úlohu, kterou už z valné části splnil. Chtěl by pokračovat v cestě za skupinou vraku, skupinou Alessandriniho, jak jí říkají Rusové. Ale nemá letadlo, jeho „Rudý medvěd“ není s to vlastní silou opustit Rijpovu zátoku, kde nouzově přistal. Babuškin je v tu dobu nezvěstný a pak jeho stroj nemá tak velký dolet, aby mohl dorazit až ke „Krasinu“ a konat od něho pátrací lety. Ledoborec sám není s to hledat vrak „Italie“, má porouchané stroje a příliš málo uhlí. V té tísni se obrací Samojlovič na Romagnu se žádostí, aby se italská letadla pokusila najít skupinu Alessandriniho. Podaří-li se jim to, napne „Krasin“ všechny síly, aby k ní dorazil a zachránil ji.

Odpověď na Samojlovičův telegram dlouho nedochází. Romagna žádá nejprve o pokyny v Římě. Připojuje názor Zappiho — Zappi se po své záchraně velmi činil a poslal ihned řadu telegramů na „Città di Milano“ — že je zbytečné hledat vrak vzducholodi, že spadl na led, vznítil se a shořel i se svou posádkou. Po dvanáctihodinovém čekání dostane „Krasin“ odpověď na svou žádost. Vzbudí úžas celé jeho posádky: *„0 hodin 07 minut Krasinu 648. Ve shodě s pokyny své vlády, které jsem právě obdržel, nepovažuji za nezbytné vydat se nyní na hledání třetí skupiny bez letadel a čekám na vás, abychom převzali zachráněné. Přijeďte laskavě do Kingsbay, nebude-li vám to možné, počkám na vás v Adventbay. Città, di Milano.“*

Italové tu velmi obratně obešli zcela jasnou žádost Samojlovičovu o jejich letadla, nechtějíce se přiznat, že z Říma přišel rozkaz o dopravě

„Krasin" bere na palubu letadlo Čuchnovského

trosečníků do vlasti a zákaz užívat velkých letadel.*)

„Krasin" přijal podivný telegram a brzy poté odplul od kry, na které strávili trosečníci „Italie" sedm pohnutých týdnů. Je sobota 14. července, 3 hodiny 25 minut. V 13 hodin pluje ledoborec těmi místy, kde vzal 12. července na palubu Mariana a Zappiho. Kam pohled sahá, vlní se temně šedá mořská hladina, na které se jen tu a tam bělají drobounké kousky ledu. Oba italští důstojníci byli zachráněni v poslední minutě.

„Krasin" naprosto neníní vzdát se posledního dějství svého hrdinského úsilí. Za dva dny dorazí ne bez potíží do Rijpovy zátoky, kde musí zdolat velmi silný led, aby se probil k „Rudému medvědovi". Bere na palubu letadlo i jeho posádku, které se zatím docela dobře dařilo. Ulovila dva soby a rozmnožila tak znamenitě své zásoby potravin, které

**) Vyšetřovací komise jmenovaná italskou vládou tento zákaz přiznala.*

byly malé. Maso sobů jim velmi chutnalo, třebaže je musili vařit v mořské vodě, aby nahradili sůl, kterou při odletu z „Krasinu“ zapomněli vzít s sebou. „Braganza“, kotvící u Severního mysu, poslal jim saňovou výpravu se zásobami. Vedl ji zkušený norský lovec Hjalmar Nöis a skládala se z Matteody, Albertiniho a seržanta alpínů Gualdiho. Tito tři Italové si zatím už zvykli na polární pochody a podali velmi dobrý výkon, ale pomalé saně nemohly soutěžit s ledoborcem, a tak skupina z „Braganzy“ dorazila k letadlu Čuchnovského současně s „Krasinem“.

Po naložení těžkého J-1 plul už „Krasin“ přímo do Kingsbay. Jen nakrátko se zdržel zastávkou u „Braganzy“, na kterou přešla Nöisova skupina, a 20. července zakotvil v Kingsbay nedaleko „Città di Milano“. Odevzdal jí trosečníky a brzy spustil na moře opraveného „Rudého medvěda“, opatřeného plováky, Čuchnovskij s druhy tu měl vyčkat jeho návratu. Vítězná loď opouští kingsbayský fjord 25. července. Míří do norského přístavu Stavangeru, aby opravila své škody a nabrala uhlí k nové výpravě za vrakem „Italie“ a za zmizelým Amundsenem. Cestou má však příležitost k novému velkému záchrannému dílu: výletní parník „Monte Cervantes“ s 1500 cestujícími na palubě ji volá na pomoc. Jeho kapitán neměl ani tušení, co zmůže poměrně malá kra proti ocelové stěně ohromné lodi s 14 000 tunami. Náraz byl zcela nepatrný, takřka nepostřehnutelný, ale výsledkem byl otvor v lodním boku 3 metry pod čarou ponoru, téměř 4 metry dlouhý a 1,5 metru široký! Samojlovič nebyl rád novému zdržení, ale přesto neodolal prosbám německého kapitána a zajel s „Krasinem“ do Zátoky pátrání ve Zvonovém fjordu, kde kotvil nešťastný „Monte Cervantes“ s přídí hluboce ponořenou a zalitou vodou, tak nakloněn na pravý bok, že lopatky levého šroubu čněly nad vodou.

Sovětští potápěči a mechanici mají co dělat, aby aspoň trochu spravili otvor v přídi, a potom obě lodi vyplouvají společně ze Zvonového fjordu. V Hammerfestu, severním norském přístavu, rozloučí se „Krasin“ se svým chráněncem, 6. srpna nakládá v Tromsö uhlí a pitnou vodu a 11. srpna je slavně vítán ve Stavangeru. Norové neprodleně opravují v doku rány „Krasinu“, práce rychle pokračuje a už 24. srpna opouštějí Rusové Stavanger, zastaví se ještě v Bergenu pro novou zásobu výborného cardiffského koksu a 26. srpna vyplouvají opět k severu.

Nedlouho potom, kdy vstoupili na palubu lodi zachránců, připadali si mužové z červeného stanu jako na novém světě. Vykoupali se, oholili a převlékli do nových šatů, které dostali od Rusů. Běhounek by byl nejraději strávil celou noc v hovoru se zachránci a jen ohled na to, že Rusové měli za sebou řadu dní plných práce jen se skrovným odpočinkem, přiměl ho, že si dlouho po půlnoci šel lehnout.

Byl středem pozornosti velitelského sboru a novinářů, jednak proto, že z trosečníků nejlépe se s nimi dorozuměl němčinou, kterou většina Rusů dobře znala, jednak proto, že Zappi, jenž převzal velení nad Italy, okamžitě zakázal svým krajanům mluvit o zkáze vzducholodi. O tu se zejména novináři zajímali nejvíce. Zákaz Zappiho nemohl mu získat náklonnost hostitelů. Ta ostatně byla od počátku velmi malá. Rusové žasli nad rozdílem mezi oblečením Zappiho a Mariana. Kdežto Zappi měl na sobě troje šaty — mezi nimi i Malmgrenovu kožišinovou polární kazajku — byl jeho druh oblečen jen velmi lehce. Mariano, neschopný pohybu, byl tak podvyživený, že ho musili krmit velmi obezřetně, kdežto Zappi, pohybující se bez jakékoli pomoci, jedl od počátku normálně. Rusové usoudili, že zkracoval svého vlastního přítele, aby sám měl více jídla.

Bezmocný Mariano, zachvácený vysokou horečkou, jehož pravou nohu, omrzlou a postiženou snětí, bylo nutno ještě v Kingsbay pod kolenem amputovat, budil soucit Rusů, Zappi jen odpor pro své povýšené a nekamarádské jednání. Chtěli ubytovat všechny Italy v prostorných nemocničních kajutách a Běhounkovi vykázat samostatnou malou kajutu, ale Zappi rozhodně protestoval. Královští italští důstojníci nemohou sdílet kajutu s poddůstojníky! Zapomněl velmi rychle, že s nimi sdíleli celé dny i týdny šest čtverečních metrů ubohého červeného stanu! Ruští hostitelé šetrně mlčeli. Ruměný usměvavý Oras řekl jen Běhounkovi: „Chtěli jsme vás ubytovat pohodlněji, doktore, ale komandant Zappi se ohradil proti přítomnosti Biagiho a Cecioniho v jejich kajutě. Proti vaší přítomnosti nic nenamítal, a tak jsme dali malou samostatnou kajutu, přichystanou pro vás, Cecionimu. Biagi se zařídil s Giudiccim v jednom výklenku jídelny.“

Běhounkovi nevadilo, že Cecioni byl nejlépe ubytován, ačkoli

Zappi, hlučný a bezohledný i vůči nemocnému Marianovi, nebyl příjemným společníkem. Od počátku svého pobytu na „Krasinu“ si lámal hlavu nad záhadou, jak je možné, že zkušený polárník Malmgren zahynul, kdežto slabý Mariano přežil hrůzný pochod? A proč Malmgren, ve všem tak spolehlivý a přesný, neodevzdal jeho dopisy Zappimu, který ho opustil, ještě když byl naživu? Na jeho dotazy u Zappiho, co se stalo s Malmgrenem, dostal tak neochotné a popuzené odpovědi, že se raději přestal ptát. Mariano nemohl mluvit, ležel v těžké horečce. Rusové opakovali jen několik skrovných údajů, které jim dal Zappi v prvých chvílích své mnohomluvnosti, hned po záchraně. Malmgrenovi omrzly nohy a pochod jej nadobro vyčerpal. Po dvanácti dnech společného pochodu ho opustili na jeho výslovnou žádost a zanechali ho umírajícího na ledové kře. Na jeho opětovnou výzvu si vzali jeho šatstvo a zbytek potravin…

Pochod tří zůstal záhadou i později, třebaže Zappi připojil před italskou vyšetřovací komisí k svému původnímu vyprávění různé podrobnosti. Mariano nikdy o Malmgrenovi nemluvil, nechal pokaždé vypovídat jen Zappiho. Zappi si byl dobře vědom, že jejich hrůzný, nelidský a v dějinách polárních výprav ojedinělý čin potřebuje nějaké odůvodnění. Proto ustavičně zdůrazňoval, že jim nešlo o vlastní záchranu, že se snažili dorazit k cíli jen proto, aby zjednali pomoc mužům ve stanu. Považovali se za „nositele rozkazů“ — které jim však nikdo neudělil — a tomuto vyššímu poslání musili obětovat Malmgrena, beztoho již umírajícího, jemuž nebylo pomoci.

„Povrch ledu byl pochodu neobyčejně nepříznivý,“ vypovídal Zappi před vyšetřující komisí v Římě, „a jeho pohyb rovněž. Nízká teplota byla příčinou, že Malmgrenovi již v prvých dnech pochodu omrzla pravá noha. Také Mariano utrpěl slabou omrzlinu na ruce, ta se však později zahojila. Malmgrenův duševní stav byl od počátku špatný. Koncem druhého dne měl nervový záchvat. Bědoval, zmítal se a říkal zmatená slova. Přispěli jsme mu masážemi, teplým nápojem a utěšovali jsme ho. Asi za čtvrt hodiny se vzpamatoval a prosil nás, abychom tomu nepřikládali význam a abychom mu prominuli, že nás tak zneklidnil. Po této příhodě jsme hovořili o možnosti návratu do stanu. Rozhodli jsme se však, že půjdeme dál, jednak proto, že bychom byli

těžko stan našli, jednak proto, že jsme měli před sebou vážné poslání.

Obtíže na cestě rostly, byly stále horší, zejména Malmgrenovi se špatně dařilo. Byl nejistý při skoku, a když upadl, musili jsme mu pomáhat vstát. Stal se také velmi mlčenlivým. Omrzlina na pravé noze se zhoršila, že mu slezly nehty, a ruce měl opuchlé tak, že nemohl nic dělat. A tu nás žádal, abychom ho usmrtili ranou sekery do hlavy, že si omotá hlavu kazajkou, takže nebudeme vidět následky rány.

Odmítli jsme ovšem velmi důrazně a přemlouvali jsme ho tak dlouho, že nakonec svolil jít s námi dále. Ale v dvanáctý den pochodu klesl na led a pravil doslova: »Nemohu už dále. Zůstanu zde! Vy pokračujte!« Snažili jsme se ho přemluvit, aby šel s námi aspoň k nejbližšímu ledovému poli, které bylo pevnější než to, na němž jsme stáli. Vše bylo marné. Obnažil pravou nohu a ukázal nám odstávající kůži a hnijící maso. Žádal nás, abychom řekli jeho krajanům, proč zůstal zpátky, a znovu prosil o ránu sekerou.

Odmítl, abychom mu nechali potraviny; pravil, že by to jen o několik dnů prodloužilo jeho útrapy. Mluvil s námi o své matce. Žádal mě, abych jí donesl do Stockholmu jeho kompas, který je mu milou památkou na jinou výpravu. Také svůj doktorský zlatý prsten jí chtěl poslat, ten však se mu nepodařilo stáhnout s prstu, který byl příliš opuchlý. Na jeho vlastní žádost jsme ho uložili do jakéhosi příkopu, který jsme mu vyhrabali ve sněhu, a sněhem jsme ho také přikryli. Vedle něho jsme položili kousky ledu, aby jimi mohl tišit žízeň.

Celí zoufalí odešli jsme potom na pevnější kru, která ležela o několik desítek metrů dále. Tam jsme odpočívali plných deset hodin, domnívajíce se, že si to Malmgren rozmyslí a přijde za námi. Spatřili jsme ho ještě jednou. Stál, opíral se o ledový balvan, který ležel vedle jeho příkopu, a hlasitě nás vybízel, abychom šli dále.*)

Potom nám Malmgren zmizel. Domníval jsem se, že spáchal nějaký zoufalý čin, třebaže jsme si všichni tři slíbili, že zemřeme klidně, přirozenou smrtí. Za několik hodin jsme zrušili tábor a se smutkem v

---

**) V dřívějším svém vyprávění Italům na „Città di Milano“ řekl Zappi, že na ně Malmgren kýval. Poněvadž byl dotazován, zda je tím Malmgren nezval k sobě, upravil své vyprávění jednoznačněji.*

duši jsme pokračovali v těžkém pochodu, prosíce boha o pomoc. To bylo 12. června 1928.

Na dalším pochodu jsme měli těžké překážky, ježto teplo pokazilo sníh a soudržnost ker. Po třech dnech pozbyl Mariano náhle zraku. Musili jsme se zastavit, smutni, že nedosáhneme vytčeného cíle, Severovýchodní země. Odpočinuli jsme si dva dny, a když se potom Mariánův zrak zlepšil, dali jsme se znovu na pochod. Naději na pomoc jsme pojali 17. nebo 18. června, kdy poprvé přeletěl nad námi hydroplán jen asi 200 nebo 300 metrů vysoko. Ale k našemu velkému zklamání nás nespatřil. V následujících dnech přeletěly hydroplány nad námi ještě čtyřikrát, ale nikdo si nás nevšiml.

Pochodovali jsme ještě asi 4 dny, až konečně 21. nebo 22. června jsme dorazili k ostrovu Foynu. Dělila nás od něho vzdálenost necelého jednoho kilometru, ale musili jsme se podruhé zastavit, protože Mariano opět oslepl. Vzal jsem ho za ruku a vedl ho, ale on upadl a zranil se na noze, takže jsme musili odpočívat. Zatím se začal od nás ostrov zvolna vzdalovat.

Mariano mě vybízel, abych ho opustil a nechal mu jen tabulku pemikanu a kus přikrývky. Řekl jsem mu však, že bez jeho pomoci nedosáhnu pevniny, protože jediný člověk není s to překonat větší vodní plochy. Zatím nás pohyb ledu zanesl mezi 23. a 25. červnem na 4 až 5 mil od pobřeží Severovýchodní země. Měli jsme ještě na pět dní potravy. Mariano mě vybízel, abych se snažil stůj co stůj dosáhnout sám země, cítím-li se k tomu dosti silný, ale já jsem odmítl. Dorazili jsme tam na velikou kru, kde jsem zřídil z kusů ledu jakousi chýši. Kolem 30. června jsme snědli poslední kousek pemikanu posvátně, jako hostii, pozdvihujíce mysl k bohu.

Potom už Mariano neměl sílu k pohybu. Pokusil jsem se různým způsobem opatřit pro nás nějakou potravu, ale nezdařilo se mi to. Vzdal jsem se dalších snah o záchranu přes Marianovo vybízení, ježto jsem podle letadel, směřujících k mysu Leigha Smitha, viděl, že záchranné akce pro Nobila jsou v plném chodu.

Čekali jsme, odevzdáni do svého osudu, až konečně 10. července pětkrát nad námi zakroužilo velké letadlo a jeho posádka nám dávala znamení, že nás spatřili. Když však uplynul celý den a letadlo se

nevracelo, ačkoli nám neshodili žádnou potravu, o kterou jsme prosili signály, tu mi řekl Mariano, jehož sil stále ubývalo, abych po jeho smrti vysál jeho krev a snědl jeho maso. Odmítl jsem přirozeně tuto hroznou myšlenku!“

Tolik Zappi. Je mnoho temných míst v jeho vyprávění a logika mu často uniká. Jako jediný doklad věrohodnosti přináší Malmgrenův kompas, ale ten viděl Běhounek v rukou Marianových už v okamžiku, když opouštěli červený stan. Podle líčení Zappiho byl Malmgren zcela klidný, když se odhodlávali jej opustit. Jejich čin byl neslýchaný a několik Malmgrenových řádek by tu bylo velmi důležitým dokladem, že se k němu odhodlali jen v zájmu záchrany druhů ve stanu, jak Zappi houževnatě tvrdil. Proč Malmgrena o ně nepožádali? Proč opustili kru v jeho sousedství, aniž se k němu ještě jednou vrátili? Proč Zappi odpovídal pokaždé jinak, když byl tázán Rusy, kde zůstal Malmgren? Byl to přece námořní důstojník, zvyklý na určování polohy lodi! Proč se italská vyšetřovací komise nezajímala o toto místo a vůbec se o něm slovem nezmínila? Proč Mariano, který byl ve stanu tak energický a iniciativní, úporně mlčel a nechal vyprávět jen Zappiho a ozval se pouze na dotvrzení jeho slov? Proč Malmgren neodevzdal Zappimu Běhounkovy dopisy — skutečnost, nad kterou se velmi pozastavil a kterou neopominul vytknout při výslechu vyšetřovací komisí zkušený polárník, norský docent Hoel? Proč Malmgren, jenž pocházel z nezámožné rodiny, neposlal své matce peníze, které měl u sebe? Proč Zappi vědomě lhal, když tvrdil, že nejedli 12 dní, když jeho vzezření a lékařská prohlídka doktora Sredněvského na „Krasinu“ dokazovaly, že nejedl nejvýš dva dny? Na tyto otázky asi nikdy nebude dána odpověď*) a způsob, jakým zahynul ubohý důvěřivý Malmgren, zůstane zřejmě navždy jedním z tajemství polárního moře.

**) Podezření Rusů o věrohodnosti vyprávění Zappiho bylo vzbuzeno už ve chvíli, kdy Zappi odkládal svých několik kazajek a o jedné prohlásil tajemníku Ivanovovi, že patří Malmgrenovi. Kladli velké naděje ve film, který natočil Bluvštejn, když J-1 kroužil nad krou Zappiho. Domnívali se, že objasní záhadu Malmgrenova zmizení, ale po vyvolání filmu se ukázalo, že na něm nic není; nestačil při velké rychlosti letadla a nízké výšce něco zachytit.*

*

Poslední dějství polární tragédie začíná. Je to pozdní pátrání po skupině, která zmizela s vrakem vzducholodi, se současným hledáním Amundsenova Lathamu 47. Nejen příbuzní šesti nešťastníků, kteří dleli na palubě vraku, ale celá italská veřejnost byla pobouřena neslýchanou lhostejností, s jakou se vláda stavěla k jejich osudu. Ve skutečnosti se až dosud po nich vůbec nepátralo. Švédská letadla, která přelétla stan 20. června, obrátila brzy za ním a vracela se k západu. Za 10 dní potom vzlétl švédský „Uppland“, doprovázený dvěma italskými hydroplány, pátrat po vraku. Všechny tři stroje se musily vrátit už od mysu Leigha Smitha, kde ležela hustá, daleko sahající mlha.

Mussolini, vládnoucí diktátorsky, by si z italského pobouření byl málo dělal; zde však celý svět kritizoval skutečnost, že Rusové, ač cizinci, jsou odhodláni dále pátrat po vraku „Italie“, kdežto krajané zmizelých nehnou prstem. A tak opatřili Italové dvě malá letadla „Macchi 18“, která mají s lyžemi stejně krátkou přistávací dráhu jako Schybergův „Mol“ a „Città di Milano“, jež odvezla do Norska trosečníky Nobilovy výpravy, dopravila je 10. srpna do Kingsbay.

Nobile chtěl zůstat v Kingsbay a po návratu „Krasinu“ z Norska zúčastnit se na jeho palubě dalšího pátrání po trosečnících z vraku. Samojlovič ho srdečně zval, ale přesný rozkaz italského ministerstva letectví, aby se okamžitě vrátil s ostatními zachráněnými Italy do Říma, jeho úmysl zmařil. Samojlovič vyjádřil nad tím své politování, když ho Romagna přišel navštívit před odplutím „Città di Milano“, aby se s ním rozloučil. „Máte tak zkušené vedení a tak skvělý velitelský sbor, že není potřebí, aby se výpravy zúčastnil ještě generál Nobile,“ odpověděl na to Romagna zdvořile. A tak Nobile odjel s „Città di Milano“ do Itálie, kde ho půl roku nato táž vyšetřovací komise, která zahrnula Zappiho a Mariana pochvalami za jejich „hrdinný“ pochod, odsuzuje k degradaci s odůvodněním, že zavinil zkázu vzducholodi, dal se zachránit jako první a projevil nevděk svým krajanům za všechnu jejich obětavou snahu přispět trosečníkům na pomoc.

Nakrátko kotví v Kingsbay celá letecká eskadra: tři veliké stroje, italské hydroplány a ruský „Rudý medvěd“, dva norské malé

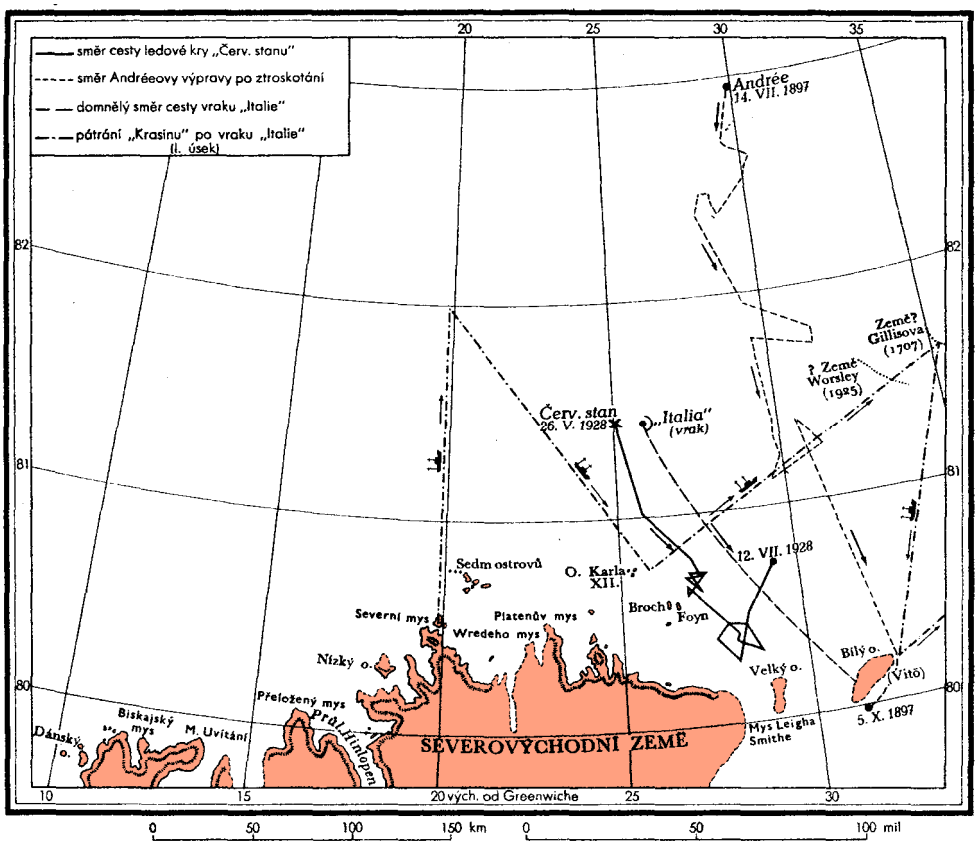
hydroplány, Riiserův-Larsenův a Lützowův-Holmův, a konečně obě „Macchi 18," přivezené „Città di Milano". Ale brzy nastává rozchod letců. „Braganza" bere na palubu malé italské stroje a vydává se s nimi k Severnímu mysu. Za ním odjíždí motorový škuner „Hobby" s norskými letadly k Medvědím ostrovům, hledat Amundsena. Brzy nato jeřáby nákladního parníku Norské uhelné společnosti Ny Aalesund zvednou na palubu oba velké italské stroje a loď s nimi odpluje do Norska.*) „Rudý medvěd" osiřel v kingsbayském přístavu ve společnosti „Città di Milano". Čekal na „Krasin," ale teprve 2. září v 11.30 spustil ledoborec kotvu vedle něho.

Porada Rusů o další cestě netrvá dlouho. Přes Romagnovo zrazování, že roční doba už valně pokročila a že je pozdě na polární lety, opouštějí 3. září v 19 hodin přístav. Ponechávají v něm J-1, který je dostihne později, jakmile si „Krasin" vybere vhodnou základnu.

Při výjezdu z kingsbayského fjordu potkávají „Braganzu". Vrací se z nezdařené výpravy za vrakem „Italie" a její kapitán Nor Svendsen informuje Rusy o stavu ledu východně od Sedmi ostrovů. Všude kolem mysu Leigha Smitha je volné moře, ale led tu je v ustavičném pohybu, jak jej žene vítr a mořské proudy. Crosio důtklivě varuje před lety. Na nosných plochách a na vrtuli se tvoří námrazy; když jednou vzlétli nad Sedmi ostrovy, vrhala vrtule kusy ledu proti křídlům tak prudce, že je prorazila. Byl to jediný jejich let a ten ovšem nemohl přispět k vypátrání vraku, který spadl daleko na východ od Sedmi ostrovů. Jinak „Braganza" založila jen na jižním břehu Velkého ostrova skladiště potravin a tím celá italská výprava za vrakem vzducholodi skončila.

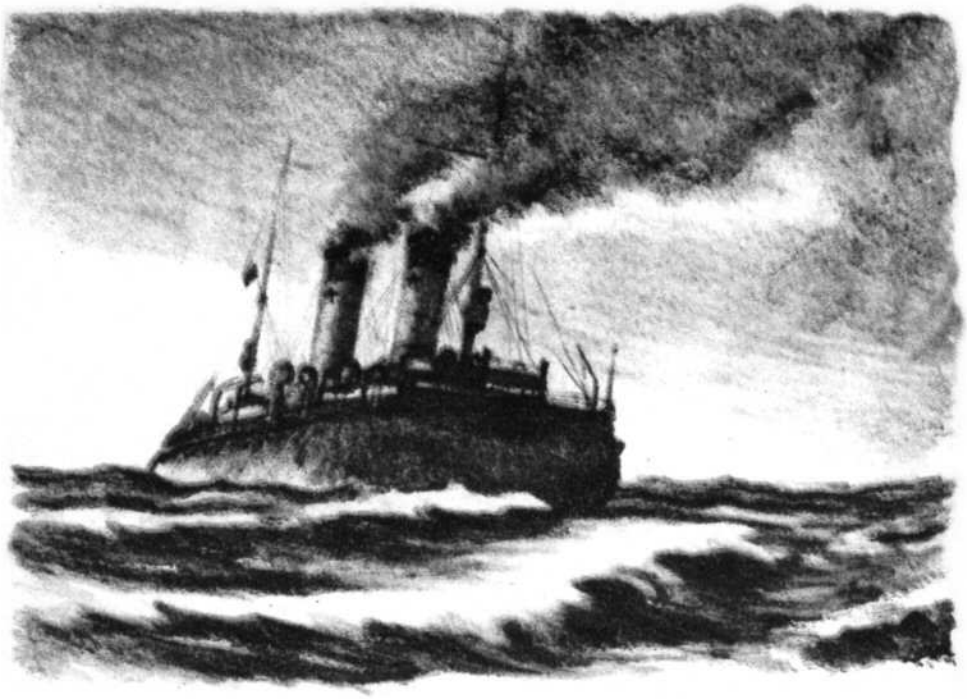
**) Krátce po příjezdu lodi do Tromsö startoval Maddalena se svou „Savoiou" a bez pohromy doletěl do Itálie. Penzo s Dornier-Wallem čekal ještě na návrat svého druha poručíka Crosia, který velel malému leteckému sboru na „Braganze". Potom opustil i Dornier-Wall Tromsö, ale nad údolím francouzské řeky Rhôny naletěl na dráty elektrického vedení a zřítil se. V jeho troskách zahynula celá posádka, Penzo, Crosio a poddůstojník radiotelegrafista Della Gatta. Počet obětí pomocných výprav tím sloupl na devět, o jednoho muže více, než byly ztráty vlastní Nobilovy výpravy.*

O dva roky později zahynul Maddalena při letu nad italským pobřežím a Lundborg za normálního cvičného letu, když přistával v Malmettu. Jeho zachránce Schyberg, jenž povýšil až na generálmajora letectva, přišel o život při inspekčním letu r. 1953.

Samojlovič se zařídil podle Svendsenovy rady a zvolil za základnu pro „Krasin" úžinu Beverly, ležící jihozápadně od Severního mysu. Čuchnovskij však měl značné potíže, když se ho tam pokusil dostihnout. Dlouho musil let pro stálé mlhy odkládat, a když konečně 10. září vzlétl, musil obletět husté pásmo mlhy, v němž zmizelo celé západní pobřeží Špicberků. Dosáhl „Krasinu" po letu, který trval půl hodiny, a hned ráno startoval znovu. Tentokrát ho silný vítr, v těchto končinách velmi vzácný, přinutil k návratu. Týž den přišel telegram Romagnův, že „Braganza" už odplula do Tromsö a že „Città di Milano" nakládá uhlí a opustí Kingsbay odpoledne. „Krasin" v ledovém moři osaměl nadobro.*)

*) *V té době už se nepátralo po Amundsenovi, ježto nález ulomeného plováku Lathamu 47 byl přesvědčivým důkazem, že letadlo ztroskotalo na volném moři a celá jeho posádka zahynula.*

Den nato „Krasin“ vyplul

Zatím se počasí zhoršilo tolik, že na další výzkumné lety nebylo ani pomyšlení. Po značných potížích se podařilo 15. září rozmontovat „Rudého medvěda“ a naložit jej na ledoborec. Den nato v 17.20 zvedl „Krasin“ kotvy a vyplul pátrat sám po skupině Alessandriniho. Plul nejprve rovnou k severu podle 19. stupně 30. minuty; pod 82. rovnoběžkou odbočil na jihovýchod a pak opět zamířil na jihozápad.

Počasí bylo většinou špatné, mlhy, sníh a déšť, nastával předčasně podzim. Slunce, když se ve vzácných chvílích ukázalo z mlhy a mraků, pohybovalo se nízko nad obzorem a nakrátko už také pod ním zmizelo; nastalo střídání dne a noci, světla a tmy, jako v jižních šířkách. Cesta „Krasinu“ se chýlila ke konci. Když byl asi 30 mil severovýchodně od Bílého ostrova (Vito), obrátil příď k východojihovýchodu a zamířil k zemi Františka Josefa. V ranních hodinách 22. září se pokoušel přirazit k břehům Alexandřiny země, která je nejzápadnější z ostrovů země Františka Josefa. V jejich zátokách však ležel dlouholetý těžký led a

„Krasin“ se musil nakonec svého pokusu vzdát.

Plul dále k zemi prince Jiřího a dorazil k ní brzy odpoledne. Tam se jeho posádce podařilo zřídit na suchém skalním výběžku Nealova mysu zásobiště; uložila v něm několik set kilogramů potravin pro případ, že by se trosečníci z vraku dostali až sem. Kotvili ještě u černých čedičových skal Nealova mysu, když přišel z Moskvy telegram od Komitétu pro pomoc řiditelné vzducholodi „Italia“. Obsahoval rozkaz skončit pátrání a vrátit se domů. Ve 3.20 dne 23. září zvedl „Krasin“ kotvy a zamířil přímo k jihu. Polární bojiště, kde jednu chvíli na 1400 lidí pátralo po trosečnících „Italie“ a Lathamu 47, opouštěl poslední.

*

Co se stalo s vrakem vzducholodi? Ze všech účastníků výpravy se Nobile a Běhounek nejdéle a nejpečlivěji zabývali řešením tohoto problému. Nobile dospěl k pevnému závěru, že se vzducholoď nemohla vznítit ve vzduchu, ježto její motory byly zastaveny, nejsouce už s to fungovat.

Elektrické vedení k motorům bylo přetrháno, a tak ani vznícení od jiskry při dopadu „Italie“ na led nebylo pravděpodobné.

Tyto závěry vedly k překvapujícímu výsledku při určování, jak daleko od místa katastrofy mohla vzducholoď dopadnout na led. Běhounek srovnal pečlivě všechny údaje o době, kdy spatřili kouř na východě, své vlastní i druhů. Z tohoto srovnání vyplynula nejdelší doba 20 minut. Přešetřil také všechny údaje o rychlosti větru v tu chvíli. Přicházel od jihozápadu a vzducholoď letěla přímo proti němu. Palubní deník byl zachráněn a v něm jsou záznamy o rychlosti vzducholodi podle měření, které půl hodiny před katastrofou konal Zappi. Je také známo, jakou rychlost dodávaly vzducholodi její motory, které v tu dobu pracovaly. Ze všech těchto dat plyne rychlost větru 25 km za hodinu a touto rychlostí také letěl vrak na severovýchod, poněvadž svou vlastní rychlost ztratil brzděním na sněhu a na ledových krách po pádu vzducholodi.

Nejdéle za 20 minut po katastrofě objevil se kouř na východě. Ale za tu dobu mohl vrak urazit nejvýš 8 kilometrů. Shořel-li celý, se vším všudy, jak tvrdil Zappi a jak ochotně uvěřila italská vláda, potom musilo shořet i 2000 litrů benzínu, které v tu chvíli byly ještě v jeho

nádržích. Kouř z požáru 2000 litrů benzínu, pozorovaný ze vzdálenosti nejvýš 8 km, musil by však být daleko vydatnější než tenký sloup dýmu, který zpozorovali trosečníci u východního obzoru. Odhadovali tehdy jeho vzdálenost nejvýš na 30 km, ale mohla být daleko menší; je dobře známo, jak špatně se odhaduje vzdálenost i na pevnině, a na pack-icu a v částečné mlze je takový odhad ještě mnohem nesnadnější.

Jestliže však sloupek kouře, zpozorovaný trosečníky, nebyl způsoben požárem vraku, jaký byl jeho původ? Byla nadhozena možnost, že Arduino a jeho druhové, aby ulehčili vraku a snadněji s ním přistali, shodili nádrž s benzínem a ten se při pádu vzňal. Není však znám případ, že by se benzín vznítil pouhým nárazem. Vyloučíme-li tuto možnost, pak nezbývá jiný závěr, než že šlo o znamení mužů z vraku. Arduino stál v okamžiku, kdy se vrak po nárazu vzducholodi na led zvedl, na motorové lávce. Viděl druhy, kteří se octli na pack-icu, a jistě dobře zpozoroval, že žijí. Je přirozená domněnka, že se jim potom snažil dát znamení, že i oni přistali. Snad je později i opakovali, ale Nobilova skupina je pro nepříznivé počasí nespatřila.

Jestliže přistali, měli mužové z vraku na 300 kg potravin a všechny možné potřeby, i saně, gumové čluny, boty a obleky; k puškám jim chybělo střelivo, to bylo uloženo ve velitelské kabině. Jistě se dali na pochod, a to směrem na jih, kde předpokládali severní pobřeží Špicberků. Nevěděli, že vzducholoď byla za svého letu postupně zahnána daleko na východ od správného směru, a neměli přístroje k astronomickému pozorování, aby určili svou polohu.

V těch místech, kde došlo ke katastrofě „Italie“, směřuje všeobecný pohyb ledu k jihovýchodu. Plyne to jasně ze srovnání dráhy, kterou urazila kra s červeným stanem, s pochodem Andréa a jeho dvou druhů. Když v roce 1897 tři Švédové přistali se svým balónem „Örnen“ na pack-icu, pustili se k zemi Františka Josefa, kde měli zásobní skladiště, ale pohyb ledu je postupně nesl na jihovýchod a dopravil je k jižnímu pobřeží ostrova Vito (Bílý ostrov, viz mapku!). Na něj potom přešli a tam je po 33 letech, v roce 1930, našel norský škuner „Bratvaag“.

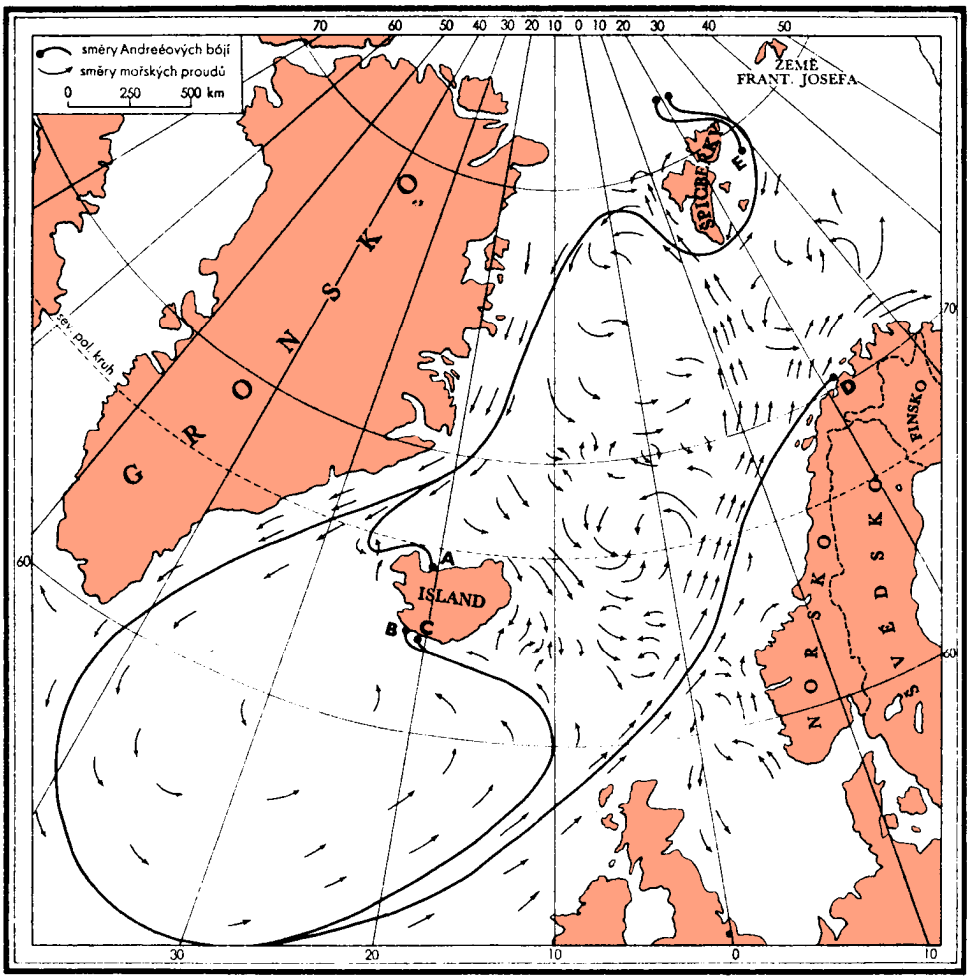
Jak je patrno z mapky, byl celkový pohyb ledového pole, na němž pochodovali Švédové, přesně rovnoběžný s celkovým pohybem kry Nobilovy skupiny. Vrak vzducholodi „Italia“ přistal nebo spadl v

pásmu, které bylo ohraničeno čarami vyznačujícími pohyb ledu se švédskou skupinou a s Nobilovou skupinou, mnohem blíže k místu, kde došlo ke katastrofě „Italie“. Lze mít s jistotou za to, že i s nimi se pohyboval led stejným směrem. Podle všech zkušeností získaných za pochodu na pohyblivém pack-icu nakonec tento pohyb ledu, a nikoli jejich vlastní pochod určil místo, kam se dostali. Nejpravděpodobnější bude, že je led zanesl také k břehům Bílého ostrova.

Tam se asi zastavili, poněvadž musili poznat, že nejsou s to vlastní silou proniknout k cíli, který si určí. Zásob měli na 3 až 4 měsíce. Tam žili v střídavé naději a zklamání, tam pozorovali letadla na severozápadě, zoufale se asi snažili upoutat jejich pozornost a po marných pokusech se nakonec odevzdali svému osudu. Snad sáhli k poslednímu beznadějnému pokusu trosečníků, k lahvové poště, která však nikdy nedošla cíle. Krutá polární zima učinila pak konec jejich životům…

Za celých 28 let, která uplynula od zkázy vzducholodi „Italia“, nebyla z moře vylovena nejmenší troska z ní pocházející. To je velmi překvapující skutečnost, která je po zkušenostech s bójemi Andréovy výpravy přesvědčivým důkazem, že trosky vraku neutonuly při tání ledu někde v moři, ale že uvázly na pevné zemi, kde spočívají dodnes.

V době Andréovy balónové výpravy neexistovalo rádio. Proto vzduchoplavci vzali s sebou holuby a lehké plechové, vodotěsně uzavřené schránky — bóje. Těmi chtěli posílat své zprávy. Jediný z jejich malých bílých poslů byl náhodou sestřelen norským lovcem tuleňů; na jeho nožičce byla přivázána krátká zpráva, pocházející z druhého dne letu. Později bylo vyloveno celkem pět bójí na různých místech, kam je zanesly mořské proudy. Nepřinesly rozluštění tajemství Andréovy výpravy, a pokud obsahovaly zprávy, pocházely z prvních dvou dnů letu. Největší z bójí, „točnová“, kterou měli vzduchoplavci shodit až nad severním pólem, byla vylovena nejblíže od místa vzletu, na pobřeží země krále Karla, kde v r. 1928 přistal Babuškin; byla prázdná. Dvě menší bóje uvázly na jižním břehu Islandu, jedna na břehu severním. Malá bóje číslo 4 (na mapce označená D), jediná, která obsahovala Andréovu poštu, byla vylovena u norského břehu až za 1142 dnů; téměř tři roky putovala Grónským a Barentsovým mořem!

Ve vraku „Italie“ nebyly bóje, ale zato 21 prázdných hliníkových nádrží od benzínu s obsahem 300 až 450 litrů. Byly lehké, vodotěsně uzavřené a musily by na volném moři plout stejně dobře jako Andréovy bóje. Žádná z nich nebyla nikdy vylovena.

Pobřeží Bílého ostrova je velmi těžko přístupné. „Bratvaag“, který našel Andréův tábor, pronikl k němu za výjimečně teplého léta, kdy led u jižního pobřeží ostrova roztál. Tajemství obestírající osud tří Švédů bylo tak rozluštěno po 33 letech.

Snad se jednou podaří některému lovci tuleňů za příznivého léta

přistat u jiného místa nepřístupného Bílého ostrova. A snad tu potom narazí na tábor šesti nešťastných mužů, kteří zmizeli 25. května 1928 s vrakem vzducholodi „Italie“. Podaří-li se pak rozluštit jejich zápisky aspoň tak, jako byly rozluštěny zápisky Andréa a jeho druhů, bude objasněno tajemství polárního moře spojené s osudem vraku a jeho posádky.

Milí přátelé,

dočetli jste pravdivou knihu o událostech, které před osmadvaceti lety vzrušily celý svět. U nás doma jsme tenkrát dychtivě a s napětím očekávali každou zprávu o osudech jediného Čecha, který dosáhl severní točny.

Rádi bychom vám o něm pověděli několik slov.

Akademik profesor RNDr. František Běhounek, narozený 28. X. 1898 v Praze, rozhodl se po maturitě pro studium fyziky. Když pak získal stipendium ke studiu v cizině, stal se vynikajícím žákem paní Marie Sklodowské-Curieové, objevitelky rádia. Soustavně pracoval v její pařížské laboratoři v letech 1920-1922 a vracel se tam potom pravidelně vždy o prázdninách.

Ve své předcházející knize Cesta za objevem popisuje prof. Běhounek podrobněji práci, kterou konal téměř po celý rok (1924-25) v Jáchymově. Kromě zjišťování podmínek pro stavbu potrubí, jímž měla být vedena radioaktivní voda z dolu Svornost do léčebných lázní, konal i práce vědecké, jako měření radioaktivity pramenů a obecných hornin. Ze všeho nejvíce zaujal ho při studiu atmosféry problém kosmických paprsků, které v té době byly stejně popírány jako obhajovány. Když pak se naskytla příležitost provést důležitá měření atmosférické elektřiny v polárních krajích, přičinila se paní Curieová o to, aby mladý Běhounek byl vyslán jako vědecký účastník Amundsen-Ellsworth-Nobilovy výpravy vzducholodi Norge r. 1926. Nebyl tenkrát mezi členy posádky za letu, ale v měřeních, která konal na Špicberkách, pokračoval za přeletu Arktidy jeho přítel švédský fyzik dr. Finn Malmgren. Běhounkovy přístroje, s nimiž Malmgren pracoval, byly jediné vědecké přístroje na palubě Norge. Také výsledky měření, zpracované Malmgrenem a Běhounkem, byly vydány v Paříži jako jediný vědecký zisk výpravy. Proto už v prosinci 1927 pozval generál Umberto Nobile Dr. Běhounka k účasti na polárním letu Italie, který

byl připravován na květen příštího roku a měl být věnován především vědeckému bádání.

Do Kingsbay přibyla Italia 6. května a po velmi úspěšném letu nad zemí Františka Josefa (ve dnech 15. — 18.) odstartovala k letu na točnu časně ráno 23. května. Nepříznivé počasí znemožnilo vědeckým pracovníkům sestoupit na led přímo na severním pólu; při návratu do Kingsbay byla vzducholoď vržena na pack-ice. Členové výpravy se stali trosečníky, kteří musili nejen čelit nebezpečí smrti, ale především podrobit nejtvrdší zkoušce svoje základní povahové vlastnosti. František Běhounek ve své knize sleduje velmi podrobně a spravedlivě tento zápas o nezbytnou soudržnost skupiny červeného stanu, zápas vyčerpávající zejména v době, kdy trosečníci zdánlivě už pozbývají naděje na záchranu. Chceme-li se však dopátrat, jak jednal on sám, musíme si přečíst svědectví velitele výpravy Umberta Nobila. Proto jsou tak výmluvná jeho slova, která věnoval prof. Běhounkovi v knize „Katastrofa vzducholodi Italie na severní točně“, napsané hned po návratu do vlasti.

Vypravuje o zoufalé náladě ve dnech 3. — 6. června, kdy sám začal uvažovat o tom, aby se čtyři zdraví členové skupiny pokusili dorazit k pevné zemi a jeho a Cecioniho zanechali na pack-icu. Praví o tom: „Když jsem se ptal Běhounka… odvětil mi pevně: »Nechápu, proč mi kladete tuto otázku. Přišel jsem s vámi a v každém případě odejdu zase jen s vámi.« Dojat vzpomínám na Běhounkovu odpověď. Tento můj soudruh nezapřel nikdy svoji vznešenou povahu.“

Při jiné příležitosti píše Nobile o Běhounkovi:

„…Morální sílu a nezdolnou energii osvědčil v nejhroznějších okamžicích, které jsme prožívali… Stejně pečlivě prohlížel elektrometry, jako chystal oheň na přípravu medvědího masa a chodil na obhlídku kolem stanu. Nezanedbával ani své druhy v neštěstí… Nikdy neodmlouval ani jediným slovem. To myslím je největší chvála, kterou možno pronést o učenci a člověku… Chladný, nesnadno přístupný badatel… V mysli se mi zjevuje za tímto… přísným a akademicky odměřeným Běhounkem jiný, kterého miluji mnohem více: zablácený Běhounek v odřené beránčí kožišině… Běhounek z červeného stanu… Běhounek vznešené duše …“

To jsou zajisté věty, na něž u nás nesmíme zapomenout. Dokazují, jak mocně asi působila na ostatní druhy přítomnost tohoto zdánlivě chladného a s osudem smířeného cizince, který se nedával útrapami ani pochybováním odvrátit od předsevzaté povinnosti vědeckého pracovníka. Nelze také nedospět k závěru, že po odchodu Malmgrenově právě Běhounek podstatně přispěl k tomu, že odolnost skupiny Viglieriho zůstala po tolika zklamáních neotřesena.

Ani na vědeckou činnost Běhounkovu na pack-icu Nobile nezapomíná, když dále vypravuje: „…Ačkoli byl vyhladovělý, ačkoli jeho ruce byly kouřem zčernalé a jeho nohy téměř bosé, nezapomínal český učenec na své přístroje. Shledal je ve sněhu… a pokračoval v měřeních, jež nemohl dokončit za letu."

A ještě jedno svědectví, tentokráte Samojlovičovo, abyste pochopili Běhounka vědce. Sotva se seznámil s velitelem ledoborce, jeho první otázka zněla: „Budu moci na K r a s i n u pokračovat ve své práci?"

Nedlouho po zachránění dočkal se prof. Běhounek dvojí radosti. Ještě na K r a s i n u ho dostihl blahopřejný radiogram paní Curieové a na palubě C i t t à d i M i l a n o ho uvítala sestra Anna, která se energicky domáhala záchrany trosečníků a opatřila prostředky k leteckému pátrání po červeném stanu ještě dříve, než tak rozhodně zasáhl sovětský ledoborec.

Svoje zkušenosti z polární výpravy vylíčil Běhounek hned po návratu do vlasti v díle „Trosečníci na kře ledové", které vyšlo ještě roku 1928 v překladu v SSSR a ve Švédsku, později i v překladech: německém, italském, holandském, španělském, slovinském, rumunském a částečně i francouzském. Také jeho vědecká pozorování z letu I t a l i e, na nichž se zčásti podíleli jeho dva zahynuvší druhové Pontremoli a Malmgren, byla uveřejněna v jazycích: anglickém, německém a italském.

Dnes přednáší profesor Běhounek na Karlově universitě. Zároveň je přednostou výzkumné složky Onkologického ústavu v Praze, kde zaměřuje svou činnost převážně k tomu, aby jako fysik radiolog hledal nejvhodnější způsoby ozařování pacientů stižených zhoubnými nádory. Konečně pak studuje otázky ochrany pracovníků s radioaktivním zářením, jimiž se zabýval už v letech 1924-25 v jáchymovských

dolech. Za úspěchy v jeho badatelském úsilí byl mu propůjčen řád Práce.

Generál Umberto Nobile zamýšlel použít vzducholodi k vědeckému průzkumu Arktidy přímo na pólu. „Vůdci“ Itálie Mussolinimu však měl být let vzducholodi jen příležitostí k propagandě fašistického režimu. Proto když výprava utrpěla nezdar, byl mu osud trosečníků lhostejný. Italská vláda zakázala vlastním letcům podniknout nebezpečné záchranné lety a telegraficky oznámila čekajícímu K r a s i n u, že „nepovažuje za nezbytné vydat se nyní k hledání skupiny Alessandriniho“. (K r a s i n ovšem při své druhé plavbě pátral po této skupině až do 23. září!) A tak zatímco vyšetřující komise přijala nesmyslnou výpověď o osudu Malmgrenově a udělila pochvalu Zappimu a Marianimu, byl Nobile uznán vinným pro špatnou organizaci výpravy, zbaven hodnosti a vyštván ze země. Nejprve přijal pozvání do Sovětského svazu, kde byl pověřen vedením výzkumného ústavu pro stavbu vzducholodí. Po letech se směl vrátit do Říma, ale r. 1939 odjel do Ameriky. Teprve v osvobozené zemi našel znovu domov a byl zvolen jako kandidát Komunistické strany Itálie do ústavodárného shromáždění. Nyní přednáší aeronautiku na technice v Bari.

O expedici K r a s i n u, pro záchranné dílo nejvýznamnější, pověděl vám autor již všechno podstatné. Kdybyste se chtěli důvěrněji seznámit s posádkou K r a s i n u, se skromným letcem Čuchnovským a s velitelem výpravy prof. Rudolfem Lazarevičem Samojlovičem, přečtěte si jeho vzácné dílo „SOS od severního pólu“.

Norsko zastavilo záchranné práce pro I t a l i i po 18. červnu, kdy zmizel létající člun francouzského námořnictva L a t h a m 47-02, pilotovaný Guilbaudem pod vedením Amundsenovým. Původní návrh norské vlády, aby zkušenému Roaldu Amundsenovi byla svěřena organizace celého záchranného díla, Itálie odmítla. Amundsen se rozhodl, že připraví vlastní pomocnou expedici. Když však se finanční pomoc Ellswortha ukázala podstatně nižší, musil odříci koupi letadla typu Dornier-Wall, jež pokládal za nejvhodnější.

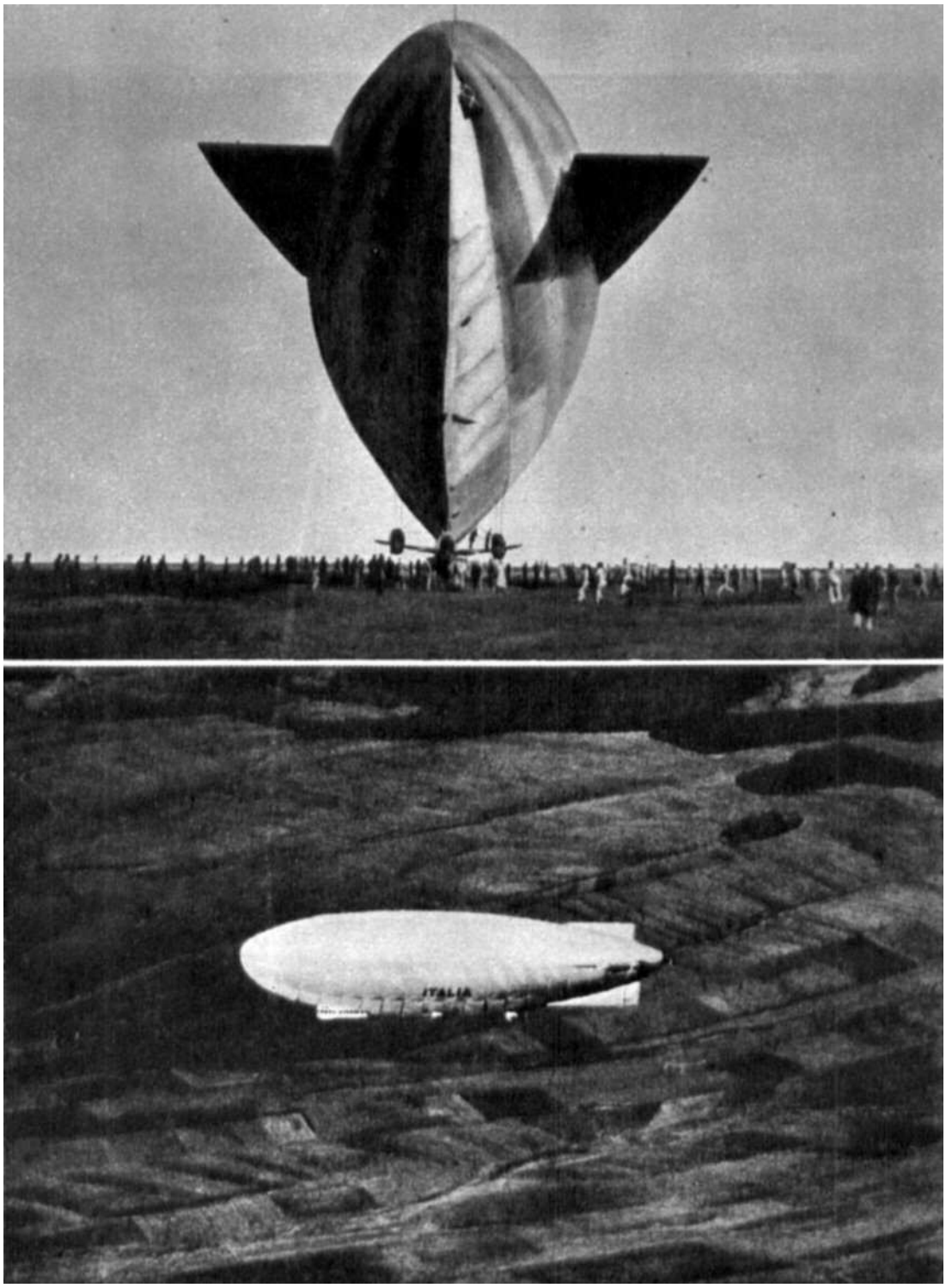
Tak se stalo, že na přípravu letu L a t h a m u, který mu byl nabídnut v poslední chvíli, zbývalo takřka jen několik hodin. Naneštěstí nebyl Amundsen zvyklý prozrazovat svoje plány. Jen tak lze vysvětlit, že ani

kapitán Oskar Wisting, jeho věrný druh z jihotočnové výpravy, nevěděl, kam odletěl L-47, když opouštěl 18. června odpoledne severonorský přístav Tromsö. Do Kingsbay, základny většiny pomocných výprav nebo přímo k Nobilovu stanu? Proto, když se rádio Lathamu odmlčelo, musila být propátrána oblast mezi Medvědími ostrovy stejně jako oblast mezi Severovýchodní zemí a zemí Františka Josefa. Tam hledal trosečníky Lathamu nejen Wisting na Veslekari a Riiser-Larsen na Hobby, ale i Voronin na Sedovu a Krasin při své druhé záchranné plavbě. Teprve nálezy plováku a benzínového tanku dávaly za pravdu názoru, že L-47 s šestičlennou francouzsko-norskou posádkou utonul cestou do Kingsbay. Pátrání bylo zastaveno a 14. prosince uctilo Norsko památku Amundsena a jeho druhů dvouminutovým tichem. Odvážný Amundsen odletěl na pomoc trosečníkům a nevrátil se. Mnohé slavné činy vykonal, ale tento nedokončil. Přece však jeho jméno bude navždy spjato s těmi, která zůstanou symbolem odvahy, hrdinsky nezištné pomoci a oběti: Italia-Krasin-Latham.

Miroslav Hanuš

Generál Umberto Nobile

Italia před startem z Milána

Italia nad Moravou

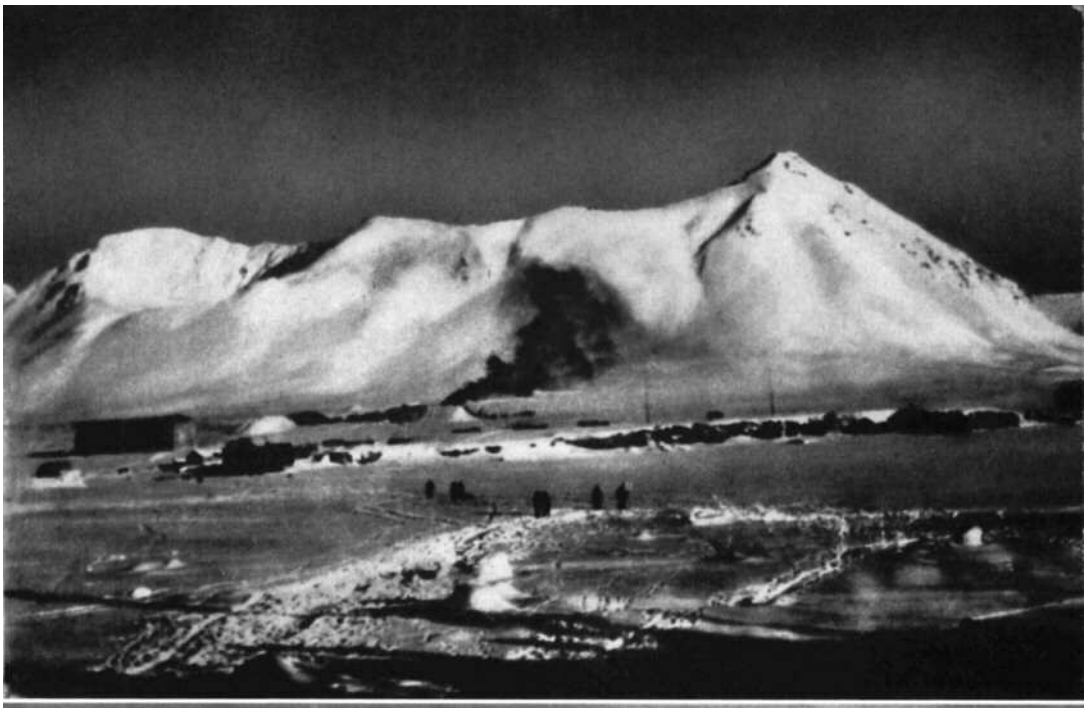

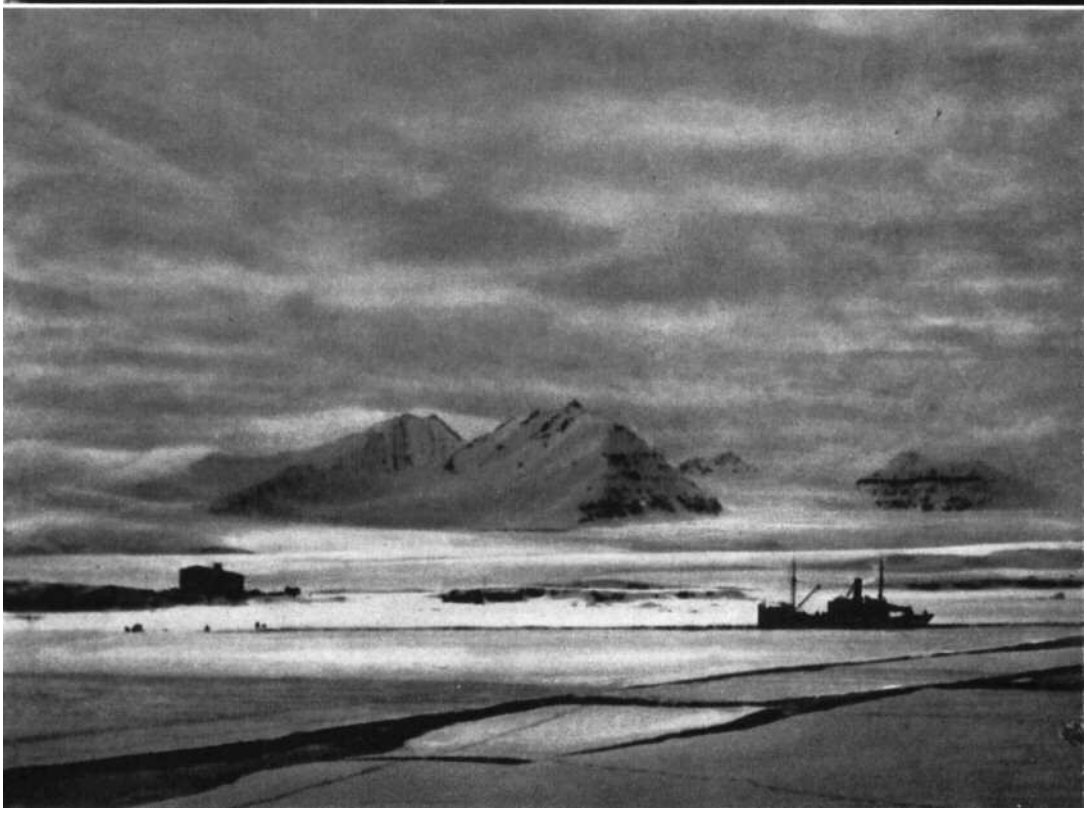
Posádka vzducholodi po přistání ve Slucku. Uprostřed Nobile, nalevo Běhounek, vedle nadporučík Viglieri, vpravo od Nobileho kapitán Mariano, vedle kapitán Zappi a profesor Pontremoli, na kraji novinář Ugo Lago. Sedící zleva doprava inž. Trojani, radiotelegrafista Pedretti s Nobilovým psíkem Titinou, Alessandrini, vpravo Pommela, za ním Biagi

Vzducholoď kotví u stožáru ve Vadsö. Vlevo Malmgren. Vnitřek velitelské kabiny s přístroji Běhounkovými

Plovoucí led v okolí Medvědích ostrovů

Zátoka Kingsbay, základna výpravy. V pozadí domky hornické osady, vlevo hangár Italie

Lámání ledu v Kingsbayské zátoce

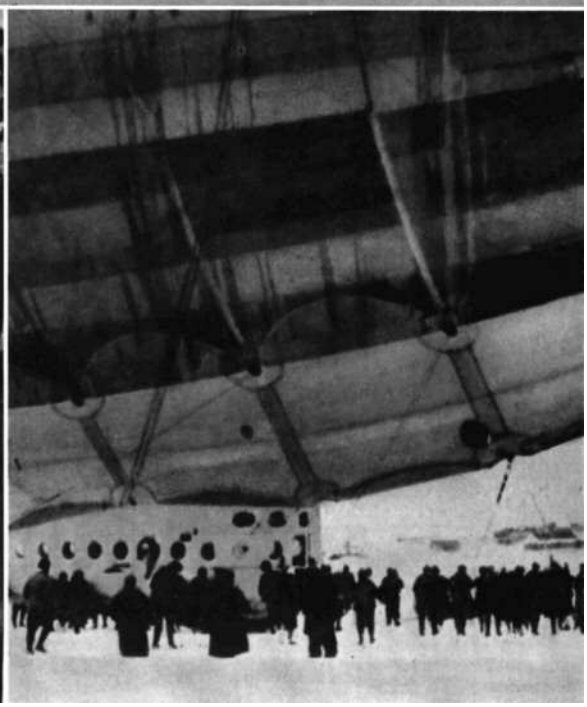

Hangár vzducholodi v Kingsbay

Vzducholoď po přistání v Kingsbay na cestě z Norska. Mechanici u motoru

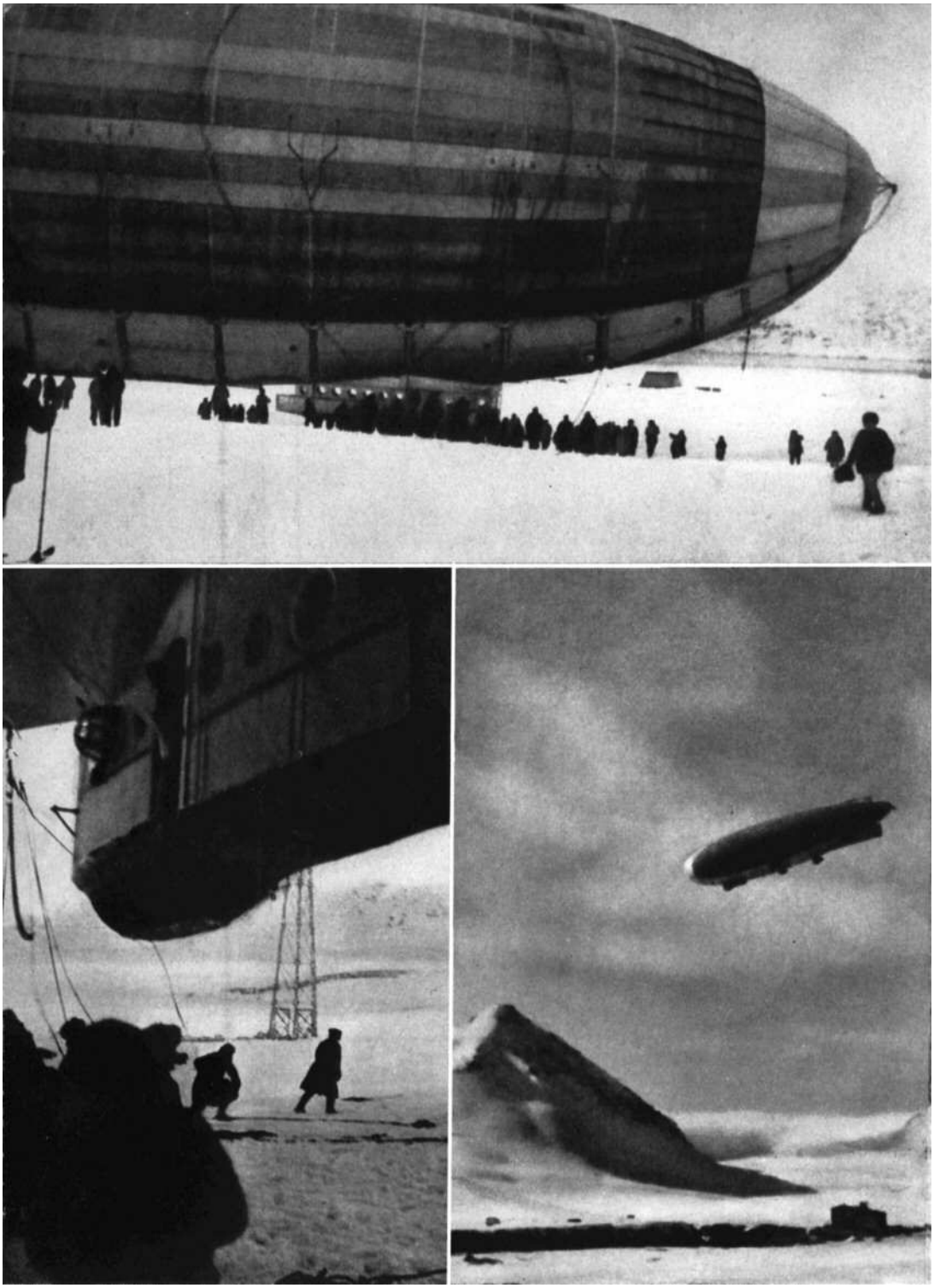

Přední část vzducholodi

Několik minut před odletem k severní točně. Nobile (v popředí) dává poslední rozkazy

Před startem. Trup s anténou

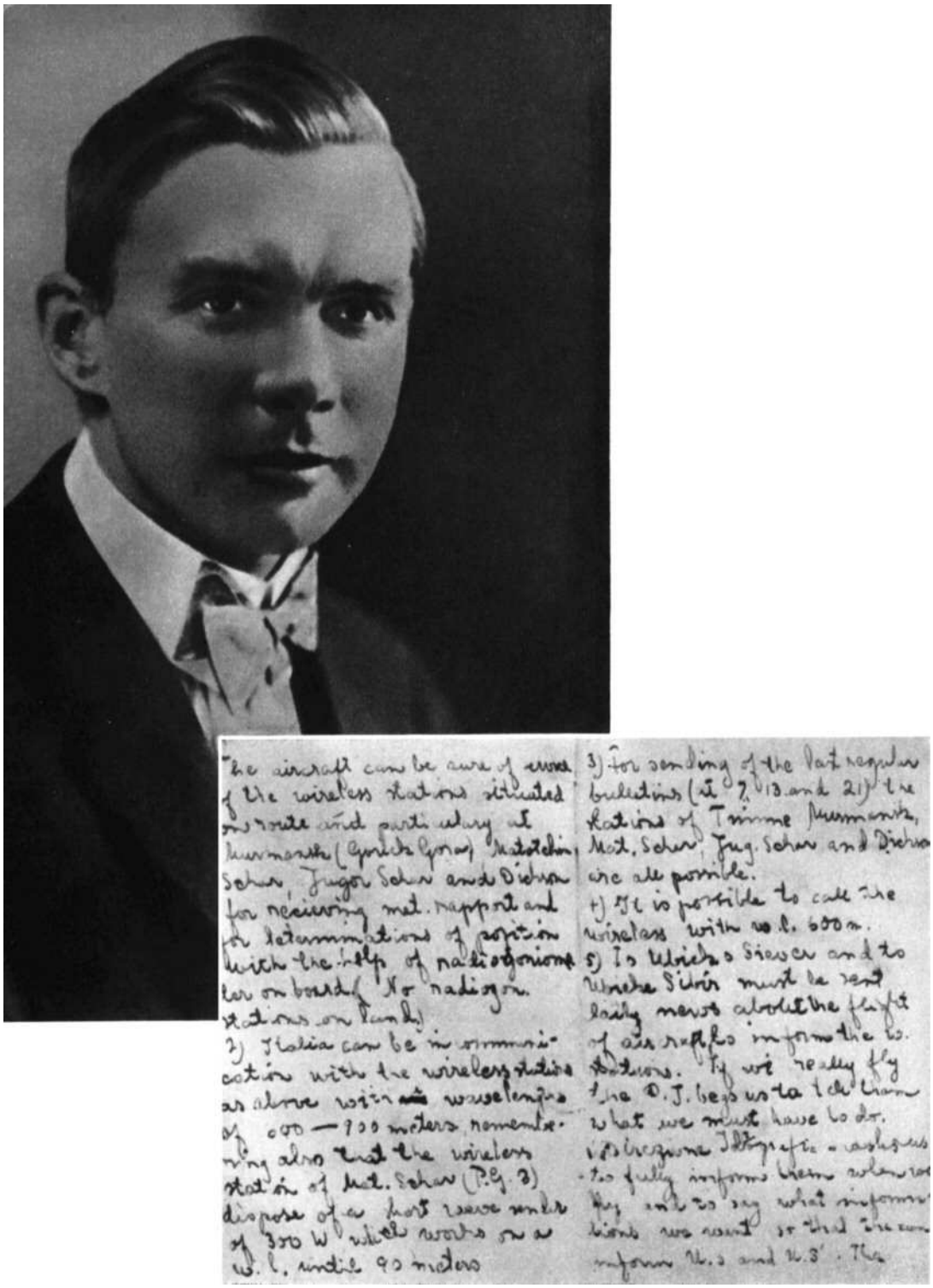
Přední část vzducholodi s velikou gondolou

„Pusťte lana!“

Po startu

Směr: Severní země

The aircraft can be aware of every of the wireless stations situated on route and particulary at Murmansk (Cyrkel Kyrka) Meteorologisk Sekor, Jugor Sekor and Dikson for receiving met. rapport and for determination of position with the help of radiogoniometer on board. No radiogon. stations on land.

2) Italia can be in communication with the wireless stations as above with wavelengths of 600 — 900 meters, remembering also that the wireless station of Met. Sekor (P.g. 3) disposes of a short wave sender of 300 W which works on a W. l. under 90 meters

3) For sending of the last regular bulletins (at 7, 13 and 21) the stations of Tromsø, Murmansk, Met. Sekor, Jug. Sekor and Dikson are alle possible.

4) It is possible to call the wireless with w.l. 600 m.

5) To Ulrichs Siever and to Umberto Nobile must be sent daily news about the flight of airmails in order the to. stations. If we really fly the D.J. begs us to tell them what we must have to do.

Osservazione Idrografia - cashgeus - to fully inform them where we fly and to say what informations we want so that they can inform N.s and N.3'. The

Dr. Finn Malmgren

Stránka z meteorologického zápisníku Malmgrenova

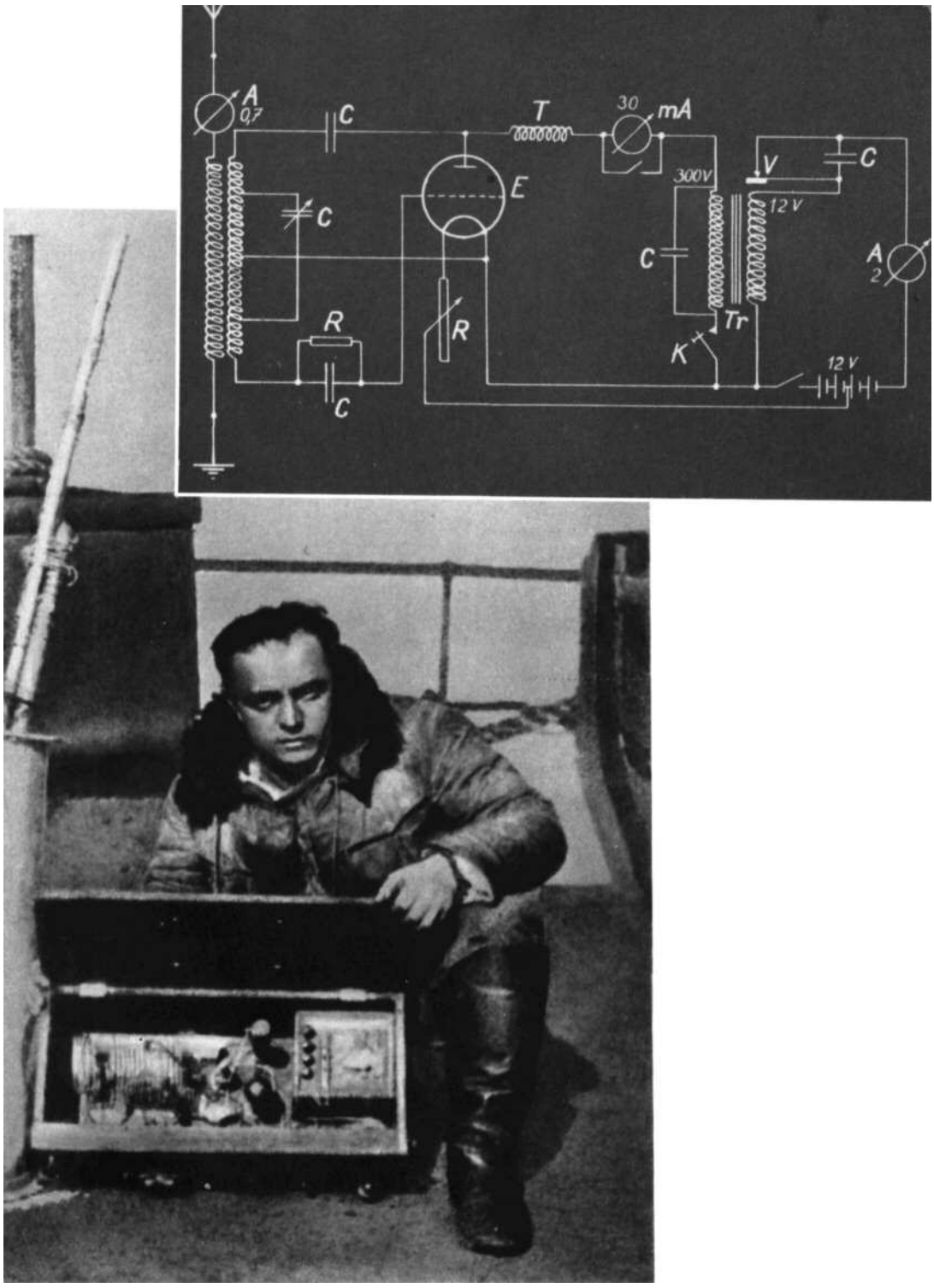
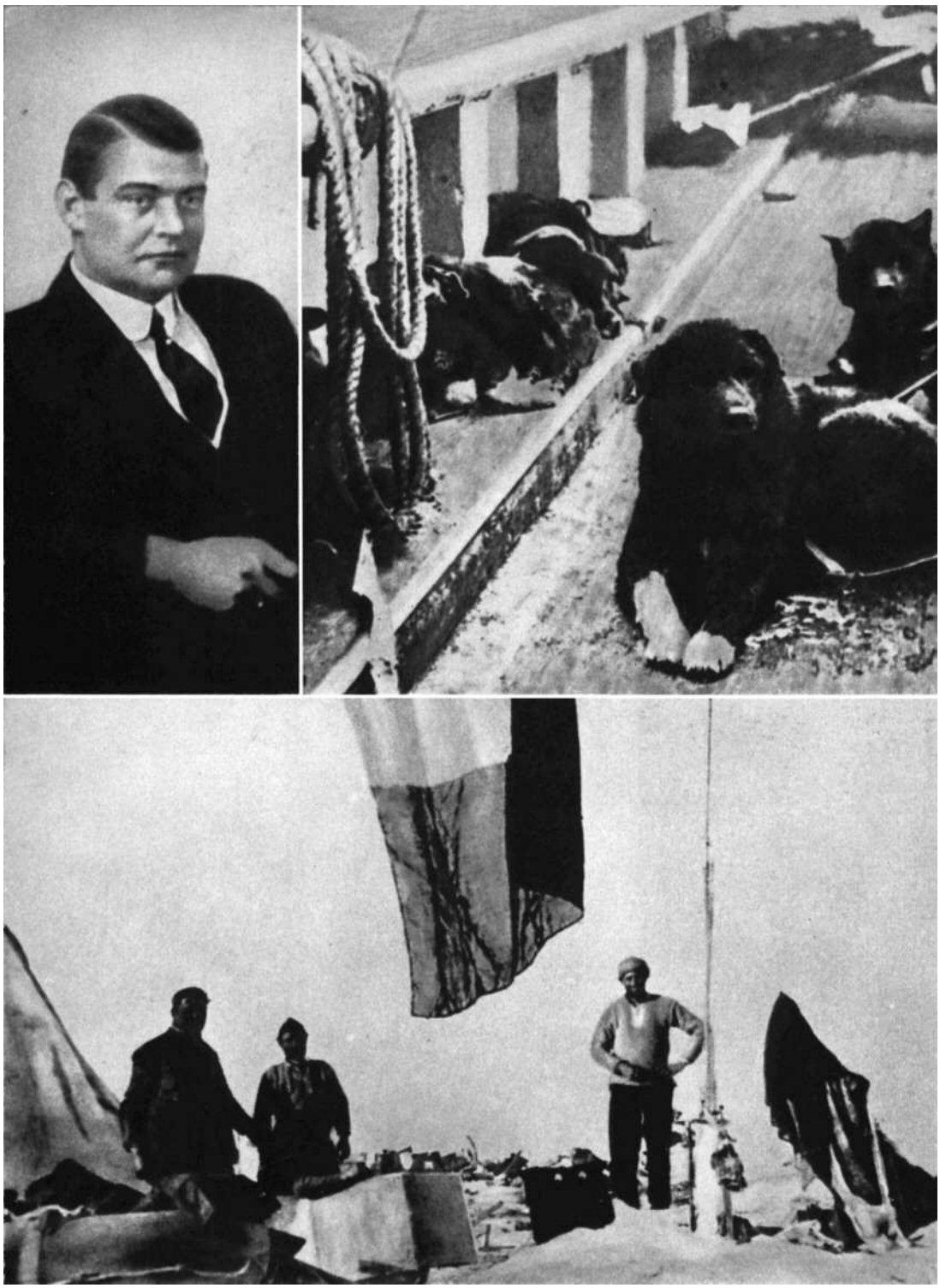

Schéma krátkovlnné vysílačky trosečníků

Radiotelegrafista Giuseppe Biagi

Norský pilot kapitán Hjalmar Riiser-Larsen

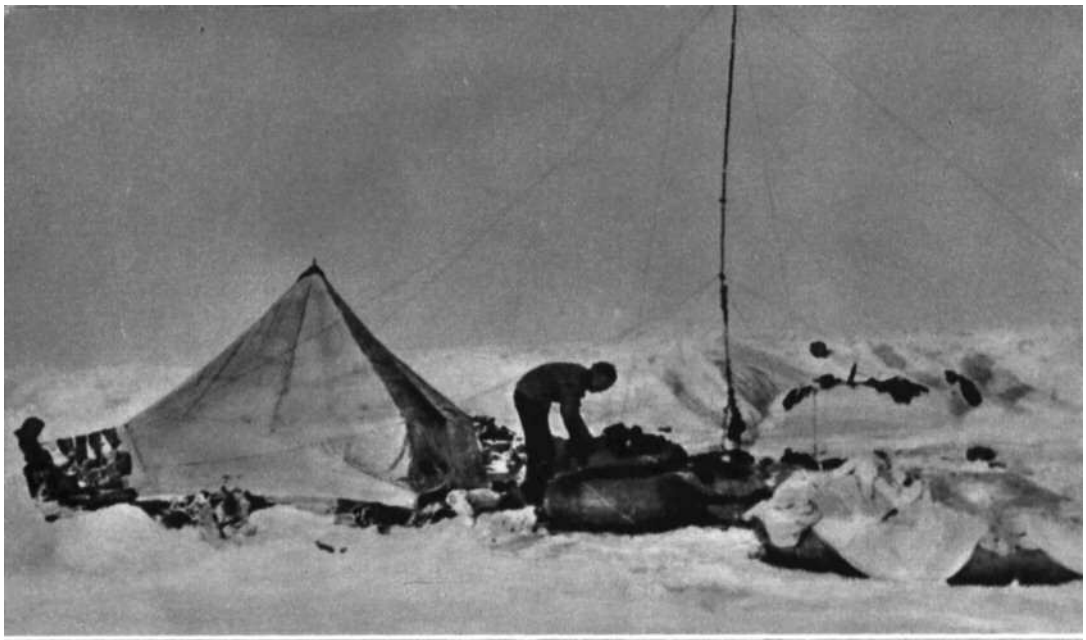
Polární psi na palubě Braganzy

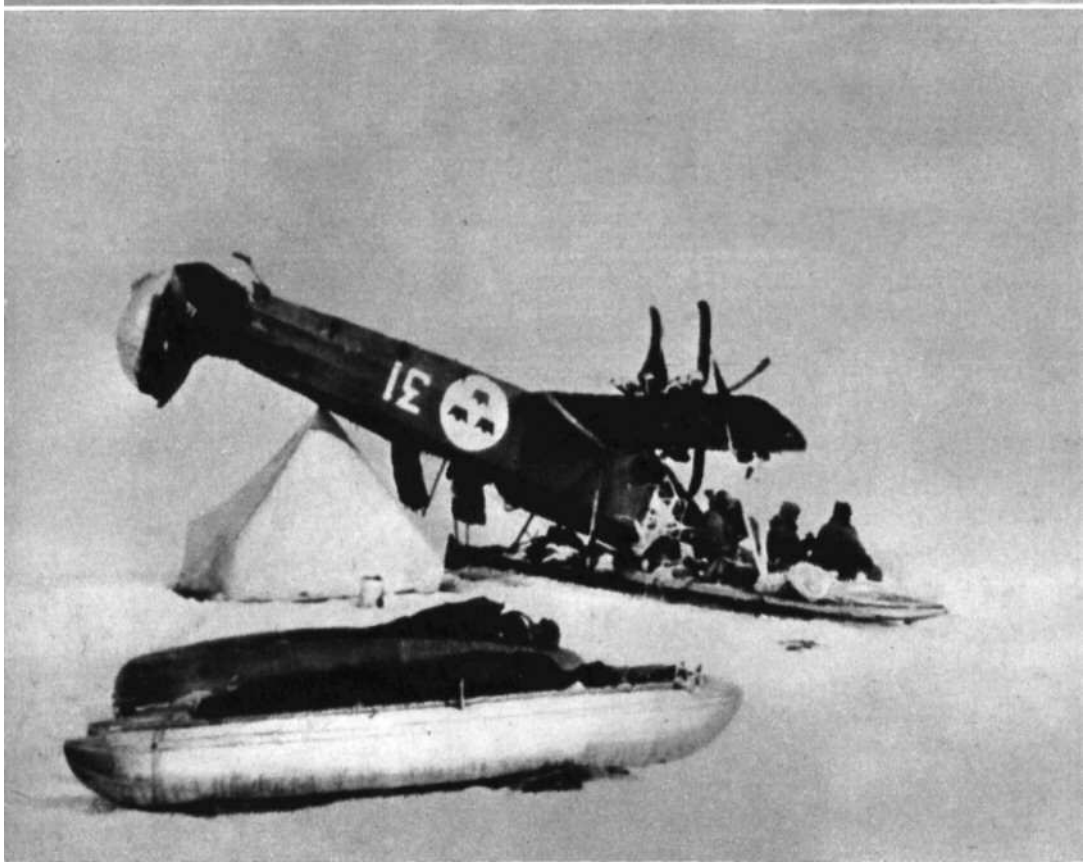
Trosečníci pod signálními vlajkami na stožáru antény. Zleva doprava Běhounek, Biagi, Viglieri

Nobile a Běhounek vítají švédského letce Lundborga

Lundborg (chová Titinu) s Nobilem v táboře hinloppenském

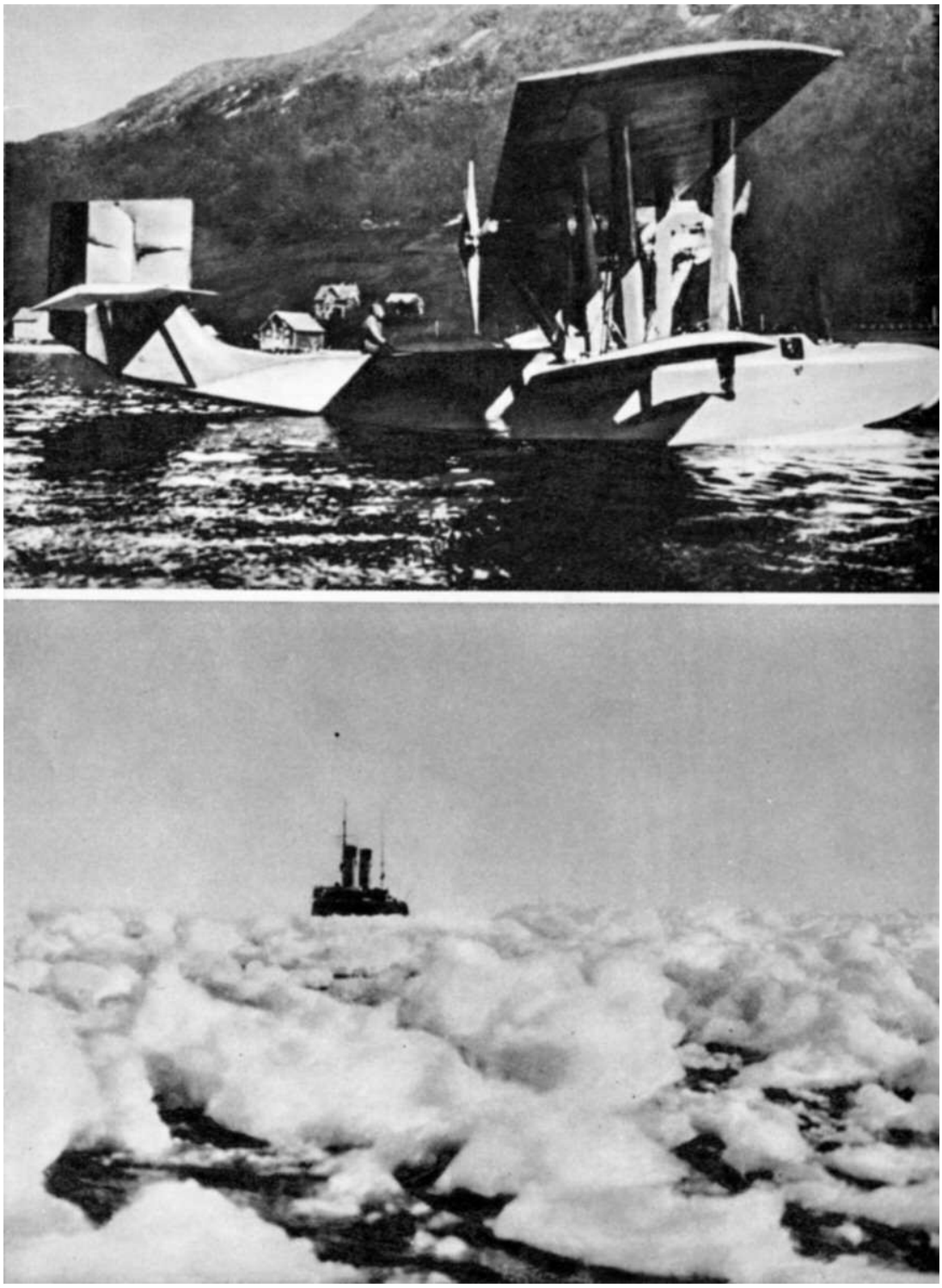

Na Medvědí kře

Tábor trosečníků pod ztroskotaným letadlem Lundborgovým

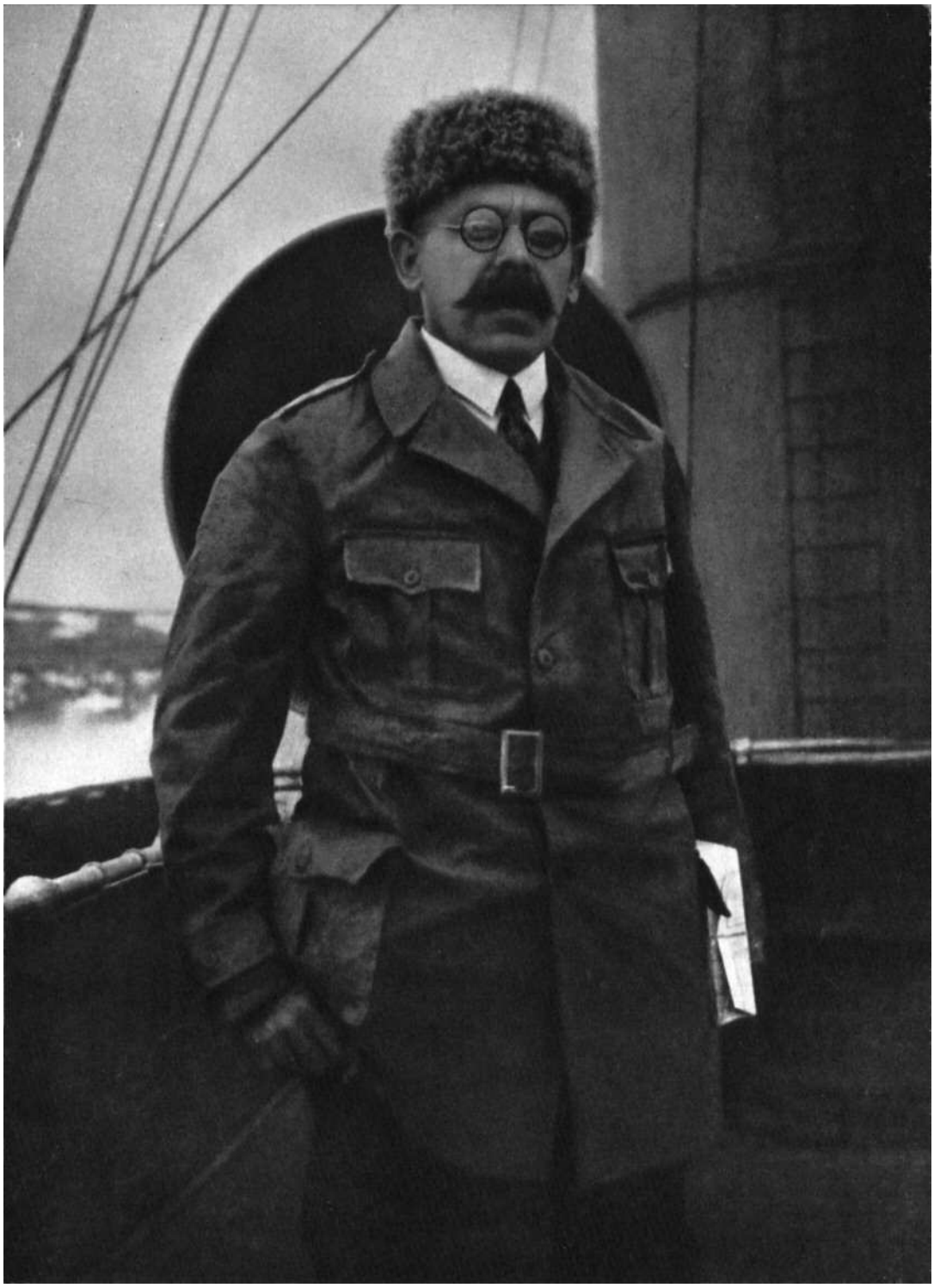

Polární badatel Roald Amundsen

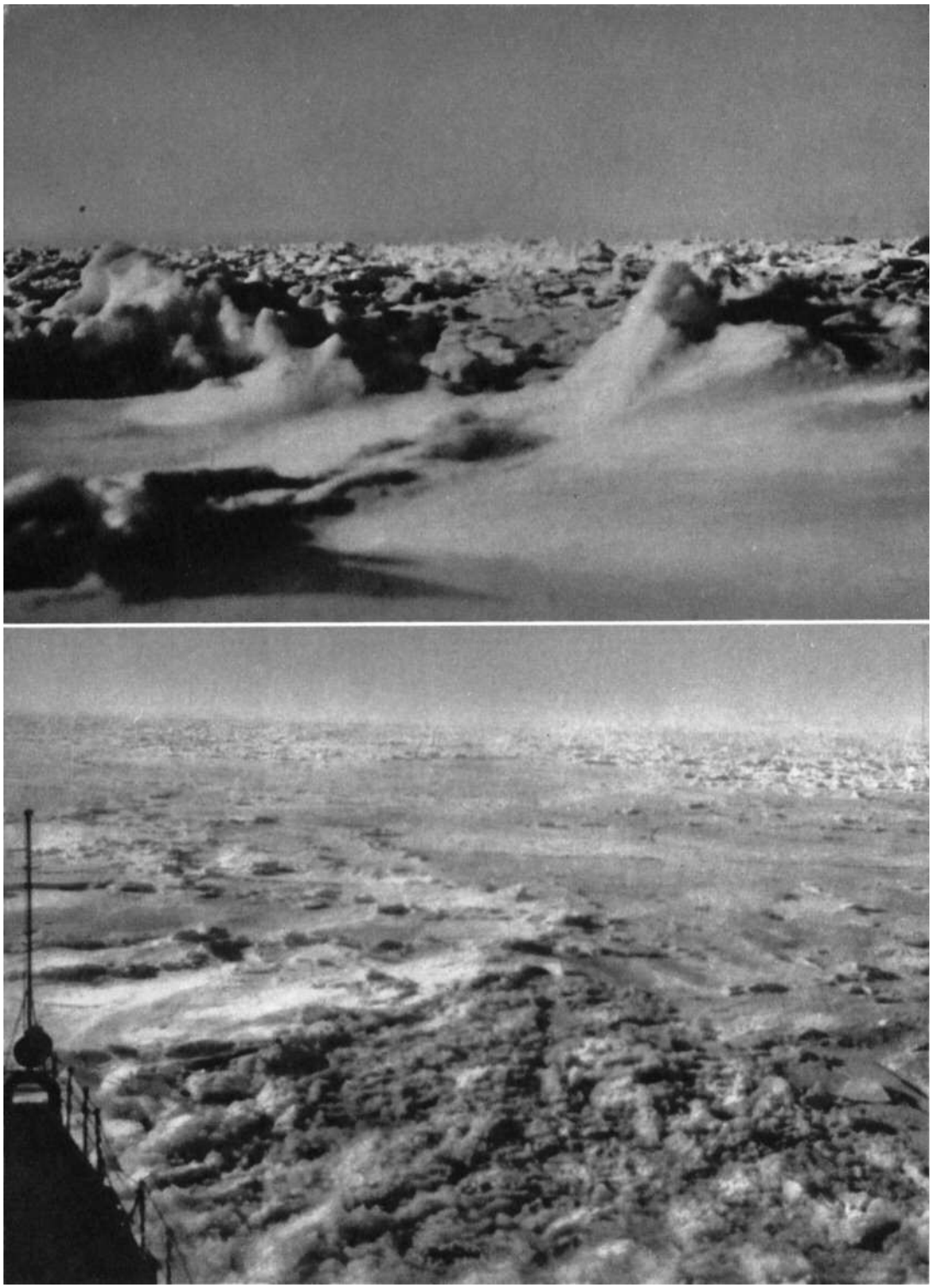

Letadlo Latham 47

Krasin v boji s těžkým ledem u Sedmi ostrovů

Profesor Rudolf Samojlovič, velitel záchranné výpravy Krasinu

U Sedmi ostrovů

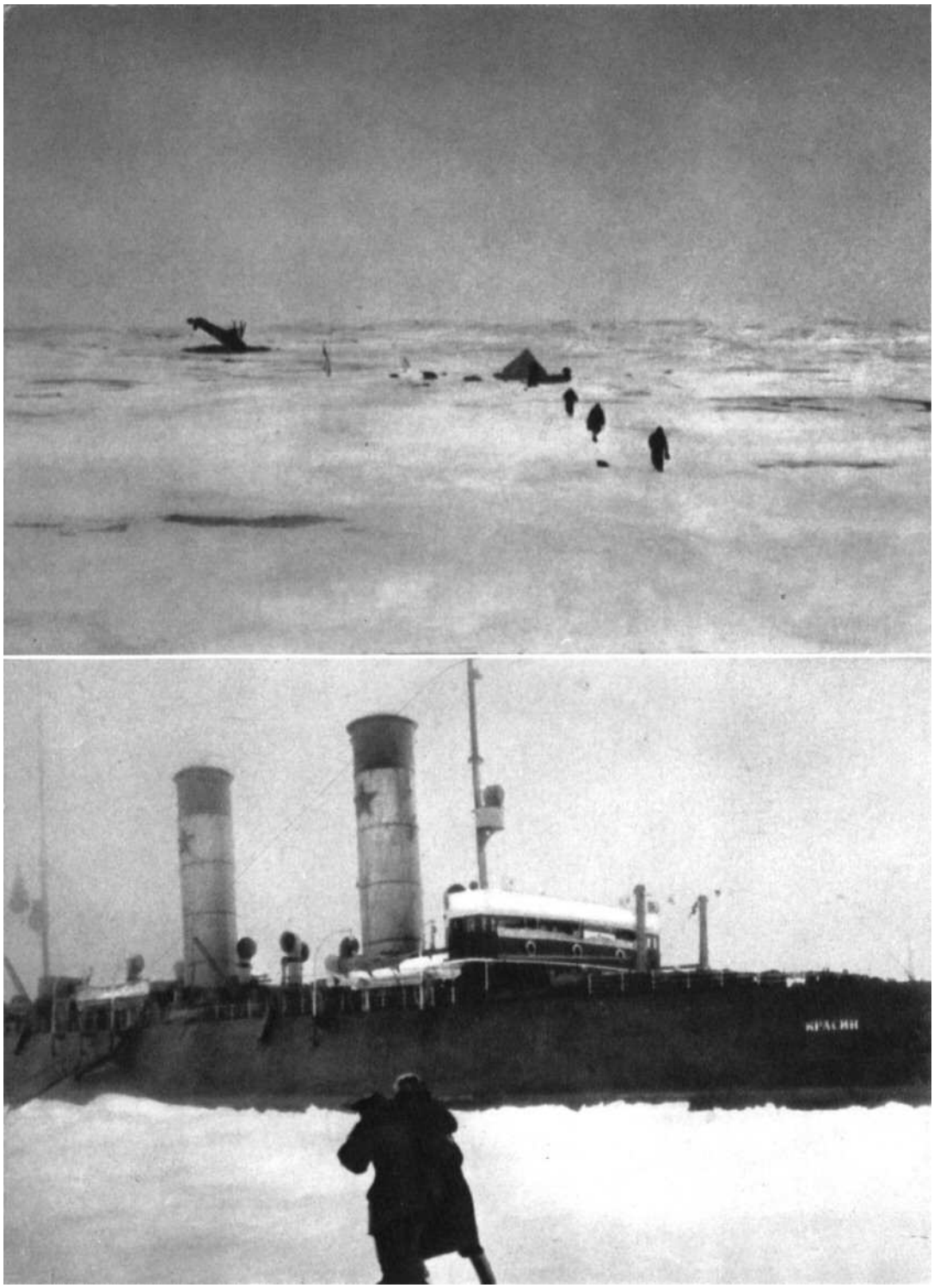
Krasin si razí cestu k Malmgrenově skupině

Záchrana Marianiho (na nosítkách) a Zappiho (sestupuje po žebříku)

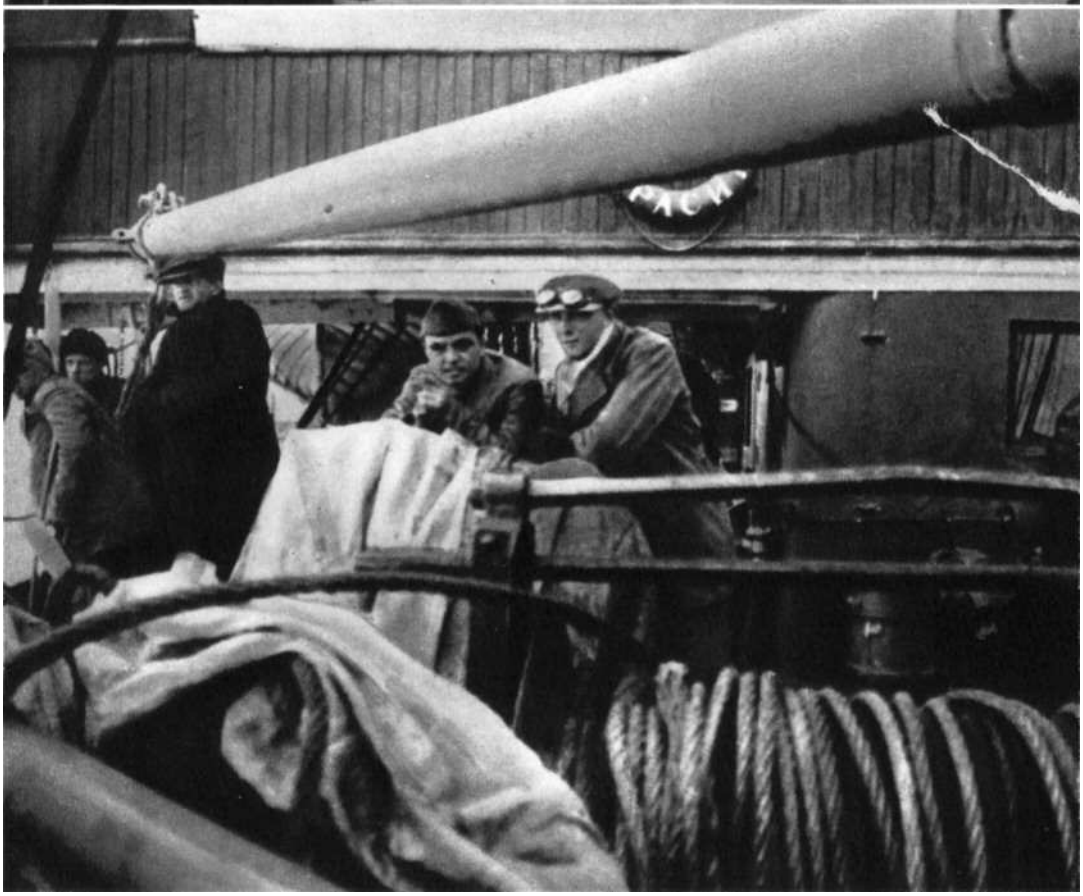
Krasin přistal u stanu trosečníků

Vstříc Krasinu

Cecioni podpírán sovětským námořníkem kráčí na palubu Krasinu

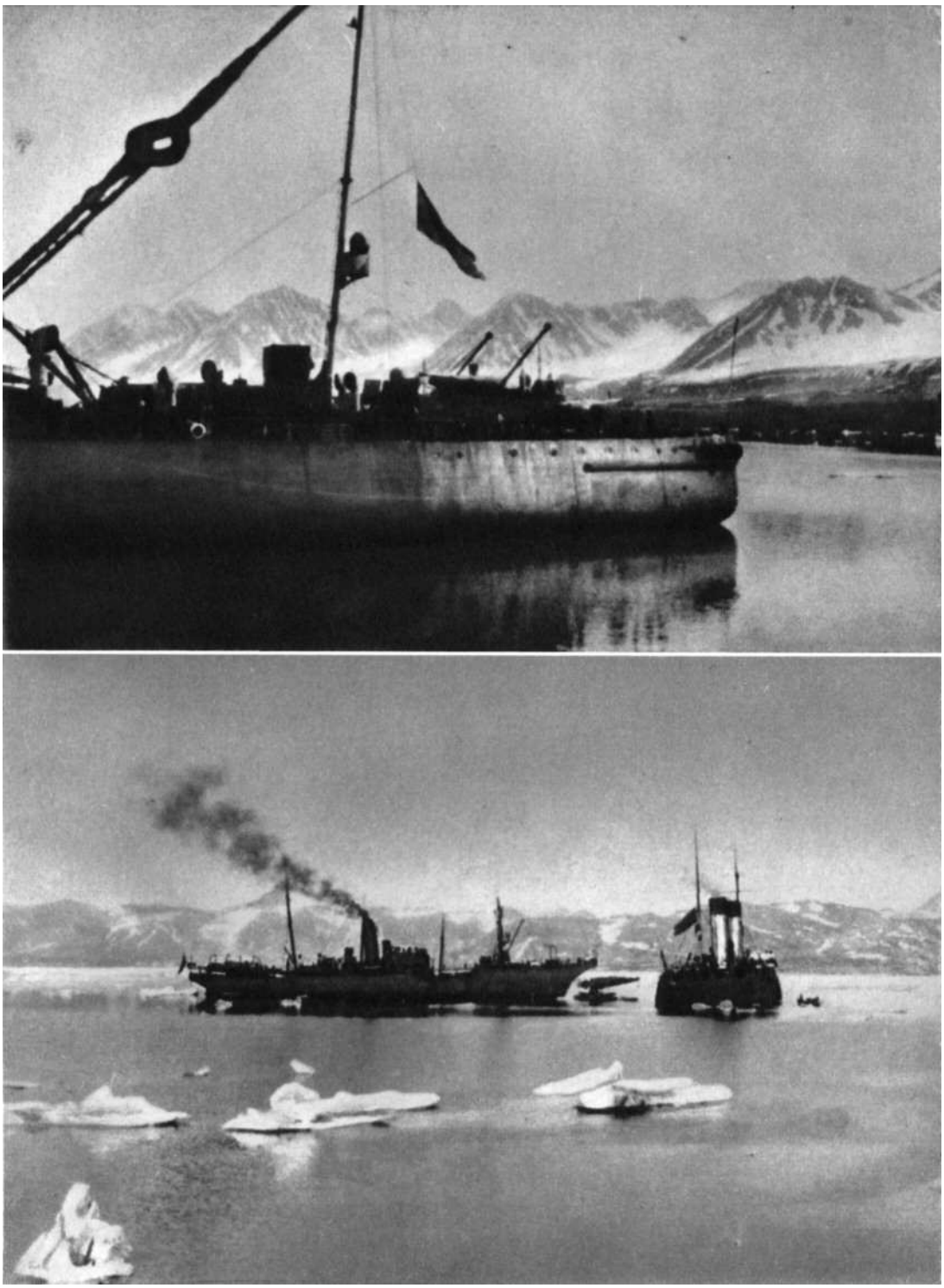
Trosečníci se svými zachránci: 1. Kapitán Eggi, 2. profesor Samojlovič, 3. dr. Běhounek, 4. nadporučík Viglieri, 5. inž. Trojani

Biagi a Viglieri na velitelském můstku Krasina

Lední medvěd ulovený posádkou Krasina

Letadlo Čuchnovského v Rijpově u špicberských břehů; nakládání na palubu Krasina

Krasin vjíždí s trosečníky do zátoky v Kingsbay

Krasin, Rudý medvěd a Città di Milano v zátoce Kingsbay

Trosečníci Italie se loučí v Kingsbay s ledoborcem Kasinem

Na palubě Krasina v Kingsbay. Zleva doprava: norský geolog doc. Hoel, kapitán Boris Grigorjevič Čuchnovskij, autorova sestra Anna Běhounková s Titinou, kapitán Eggi, kapitán Oras a nadporučík Viglieri

SEZNAM FOTOGRAFICKÝCH PŘÍLOH

Generál Umberto Nobile
Italia před startem z Milána
Italia nad Moravou
Posádka vzducholodi po přistání ve Slucku
Vzducholoď kotví u stožáru ve Vadsö
Vnitřek velitelské kabiny
Plovoucí led v okolí Medvědích ostrovů
Zátoka Kingsbay, základna výpravy
Lámání ledu v Kingsbayské zátoce
Hangár vzducholodi v Kingsbay
Vzducholoď po přistání na cestě z Norska
Přední část vzducholodi
Několik minut před odletem k severní točně
Před startem
„Pusťte lana!“
Po startu
Směr: Severní země
Dr. Finn Malmgren
Stránka z Malmgrenova meteorologického zápisníku
Schéma krátkovlnné vysílačky
Radiotelegrafista Giuseppe Biagi
Kapitán Hjalmar Riiser-Larsen
Polární psi na palubě Braganzy
Trosečníci pod signálními vlajkami
Nobile a Běhounek vítají švédského letce Lundborga

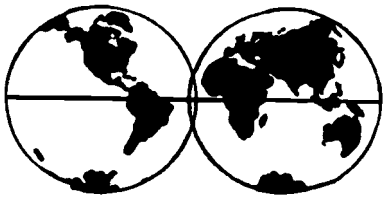
Lundborg s Nobilem v táboře hinloppenském
Na Medvědí kře
Tábor trosečníků pod ztroskotaným letadlem Lundborgovým
Polární badatel Roald Amundsen
Letadlo Latham 47
Krasin v boji s těžkým ledem u Sedmi ostrovů
Profesor Rudolf Samojlovič
U Sedmi ostrovů
Krasin si razí cestu k Malmgrenově skupině
Záchrana Marianiho a Zappiho
Krasin přistal u stanu trosečníků
Vstříc Krasinu
Cecioni kráčí na palubu Krasinu
Trosečníci se svými zachránci
Biagi a Viglieri na velitelském můstku Krasina
Lední medvěd ulovený posádkou Krasina
Letadlo Čuchnovského v zátoce Rijpově u špicberských břehů
Krasin vjíždí s trosečníky do zátoky v Kingsbay
Krasin, Rudý medvěd a Città di Milano v Kingsbayské zátoce
Trosečníci Italie se loučí s ledoborcem Krasin
Na palubě Krasina v Kingsbay

OBSAH

Katastrofa	7
Trosečníci	18
Veliké zklamání	30
První pátrání	41
Země na obzoru	53
Rozkol v táboře	63
Tři muži odcházejí	74
Volání od pólu	81
Marné hledání	93
Polární robinzoni	104
Ledoborce vypluly	120
Letadla nad červeným stanem	137
Švédové přistali	150
Nový trosečník	175
Poslední cesta Roalda Amundsena	199
Příhody letců z J-13	210
Vítězná loď	233
Tajemství polárního moře	257
Doslov (Miroslav Hanuš)	274
Seznam fotografických příloh	279

Pro čtenáře od 10 let

DALEKÉ KRAJE
Svazek 21.

František Běhounek

TROSEČNÍCI POLÁRNÍHO MOŘE

Vzducholodí na severní pól

Ilustroval a obálku navrhl
VÁCLAV JUNEK

Mapky navrhl Vladimír Vokálek. Doslov napsal Miroslav Hanuš. Odborně lektorovala Dr. Marie Stadlerová. Graficky upravil Jan Žbánek. Vydalo jako svou 1442. publikaci Státní nakladatelství dětské knihy, n. p., v Praze roku 1959
Odpovědný redaktor Václav Netušil
Výtvarný redaktor František Tručka

Ze sazby písma Kolektiv, se 40 obrázky v textu, se 4 celostrannými šestibarevnými přílohami, s 24 str. fotografických reprodukcí z archivu autorova a s 1 mapou ofsetem a hlubotiskem vytiskla Svoboda 2, grafický závod, n. p. v Praze.
Formát papíru 70×100, 80 g. 22,12 AA (text 14,79, ilustr. 7,33)
23,– VA, D-594126
Náklad 15 000 výtisků (45 001 — 60 000). Tematická skupina 14/3. 3. vydání.

Brožovaný výtisk 22,50 Kč
Vázaný výtisk 26,80 Kč
56/VII-13